

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego 2020

Report on the socio-economic situation of Świętokrzyskie Voivodship 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Kielcach. Świętokrzyski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Kielce. Świętokrzyskie Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Iwona Boksza-Nowak, Roksana Czaja, Anna Drecka, Rafał Młynik, Ewa Morąg, Mateusz Orzechowski, Aldona Paliwoda, Magdalena Szczepanek, Olga Szymocha, Sylwia Świtoń

Prace redakcyjne

Editorial work

Aneta Królik

Kierujący

Supervised

Agnieszka Piotrowska-Piątek

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Dominik Górski, Aneta Łyżwa

ISSN 2084-7092

Publikacja dostępna na:

Publication available on website:

<http://kielce.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła.

When publishing Statistical Office data please indicate the source.

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Kielcach przekazuje Państwu kolejną edycję publikacji Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego, która została poddana rewizji w związku z weryfikacją założeń dla strategii rozwoju regionalnego i opracowana w zmienionej formule. Zawiera kompleksową charakterystykę województwa, z uwzględnieniem dynamicznego ujęcia prezentowanych kategorii, w tym także relacji do przeciętnych wielkości dla kraju i pozostałych województw, a często z uwzględnieniem niższych przekrojów terytorialnych.

Opracowanie składa się głównie z komentarzy analitycznych, ilustrowanych graficznie za pomocą map i wykresów oraz części tabelarycznej. Przedstawione zagadnienia prezentują tendencje w latach 2010-2019.

Zakres tematyczny obejmuje szeroko rozumianą problematykę środowiska, społeczeństwa (z uwzględnieniem tematyki kapitału ludzkiego i jakości życia), gospodarki oraz finansów jednostek samorządu terytorialnego. Oprócz porównań na tle kraju i pozostałych województw zaprezentowane zostały tablice przeglądowe z wybranymi danymi o województwie i mieście Kielce.

Mam nadzieję, że publikacja dostarczy wielu interesujących informacji o województwie świętokrzyskim. Jednocześnie proszę o przekazywanie wszelkich uwag i propozycji, które przyczynią się do kształtowania treści jej kolejnych edycji.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Kielcach

dr hab. Agnieszka Piotrowska-Piątek

Kielce, maj 2020 r.

Preface

Statistical Office in Kielce presents You the next edition of publication "Report on the socio-economic situation of Świętokrzyskie Voivodship" which was subjected to revision due to the verification of assumptions for regional development strategy and elaborated in the modified formula. It covers complex characteristics of the voivodship taking into account dynamic depiction of presented categories, including relations to the average magnitudes in Poland, other voivodships and often taking into account lower territorial cross-sections.

The elaboration mainly consists of analytical comments graphically illustrated by maps and graphs as well as tabular part. The presented issues show tendencies in the years 2010-2019.

The thematic range covers broadly understood environmental issues, society (including such topics as human capital and quality of life), economy as well as finances of local government units. Apart from comparisons against the background of Poland and other voivodships review tables with selected data on voivodship and city of Kielce were also presented.

I hope that this position will provide wide range of interesting information of Świętokrzyskie Voivodship. Furthermore, I would like to ask for any remarks or propositions which could improve the following editions of the Report.

Director
of the Statistical Office
in Kielce

Agnieszka Piotrowska-Piątek, Ph.D.

Kielce, May 2020

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych	17
Symbols	17
Ważniejsze skróty	17
Major abbreviations.	17
Skróty i pełne nazwy sekcji PKD stosowane w publikacji	18
Abbreviations and full names NACE Rev. 2 sections used in the publication	18
Synteza	19
Executive summary	27
Województwo na tle kraju	35
Voivodship against the background of the country.	35
Województwo na tle pozostałych województw	38
Voivodship against the background of other voivodships.	38
Powierzchnia i podział terytorialny województwa	46
Area and territorial division of voivodship	46
Środowisko	47
Environment	47
Warunki meteorologiczne	47
Meteorological conditions.	47
Powierzchnia ziemi	49
Ground surface	49
Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	51
Water consumption. Municipal and industrial wastewater	51
Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	57
Pollution and protection of air	57
Ochrona przyrody. Lasy	60
Nature protection. Forests	60
Odpady przemysłowe i komunalne	64
Industrial and municipal waste	64
Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	68
Economic aspects of environmental protection	68
Społeczeństwo	71
Society	71
Kapitał ludzki	71
Human capital	71
Demografia	71
Demography	71
Edukacja	84
Education	84

	Str. Page
Zasoby pracy	94
Labour resources	94
Jakość życia	102
Quality of life	102
Zamożność mieszkańców	102
Inhabitant's wealth	102
Pomoc społeczna i wspieranie rodziny.	113
Social welfare and family support.	113
Warunki mieszkaniowe.	121
Housing conditions	121
Ochrona zdrowia	130
Health care	130
Kultura	138
Culture	138
Bezpieczeństwo publiczne	143
Public safety	143
Społeczeństwo informacyjne.	146
Information society	146
Aktywność społeczna	147
Social activity.	147
Gospodarka	152
Economy	152
Produkt krajowy brutto.	152
Gross domestic product	152
Koniunktura gospodarcza	156
Business tendency	156
Przedsiębiorczość	160
Entrepreneurship.	160
Podmioty gospodarki narodowej	160
Entities of the national economy	160
Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna	164
Research and development and innovation activity	164
Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach	172
Using of information and communication technologies in enterprises	172
Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych	175
Financial results of non-financial enterprises.	175
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw	180
Investment outlays of enterprises.	180
Produkcja i usługi	184
Production and services	184
Rolnictwo	184
Agriculture	184

	Str. Page
Przemysł	190
Industry	190
Budownictwo.	195
Construction	195
Rynek wewnętrzny	202
Internal market.	202
Transport	204
Transport	204
Energia.	210
Energy	210
Finanse jednostek samorządu terytorialnego	214
Finances of local government units	214
Dochody jednostek samorządu terytorialnego.	214
Revenue of local government units	214
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego	220
Expenditure of local government units	220
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	223
Result of budgets of local government units	223
Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności	227
Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund	227
Wybrane dane o województwie świętokrzyskim	230
Selected data on Świętokrzyskie voivodship	230
Wybrane dane o Kielcach	236
Selected data on Kielce.	236

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Województwo na tle kraju	35
Table 1. Voivodship against the background of the country	35
Tablica 2. Warunki meteorologiczne	47
Table 2. Meteorological conditions	47
Tablica 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania	49
Table 3. Geodetic area by the land use	49
Tablica 4. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku	52
Table 4. Consumption of water by needs during the year	52
Tablica 5. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi	55
Table 5. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground.	55

Tablica 6. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza	58
Table 6. Emission of air pollutants from plants especially noxious to air quality	58
Tablica 7. Odpady przemysłowe	65
Table 7. Industrial waste	65
Tablica 8. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku	66
Table 8. Municipal waste collected separately during the year	66
Tablica 9. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej	69
Table 9. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management	69
Tablica 10. Ludność	72
Table 10. Population	72
Tablica 11. Wychowanie przedszkolne	85
Table 11. Pre-primary education	85
Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL	95
Table 12. Economic activity of the population aged 15 and more in the 4th quarter by LFS	95
Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw	108
Table 13. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector	108
Tablica 14. Świadczenia społeczne	109
Table 14. Social benefits	109
Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny	110
Table 15. Average monthly available income	110
Tablica 16. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)	113
Table 16. At-risk-of-poverty rates	113
Tablica 17. Świadczenia pomocy społecznej	114
Table 17. Social assistance benefits	114
Tablica 18. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	116
Table 18. Beneficiaries of community social assistance	116
Tablica 19. Świadczenie wychowawcze	118
Table 19. Childraising benefit	118
Tablica 20. Żłobki i kluby dziecięce	119
Table 20. Nurseries and children's clubs	119
Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe	123
Table 21. Dwelling stocks	123
Tablica 22. Wodociągi	125
Table 22. Water supply system	125
Tablica 23. Kanalizacja	127
Table 23. Sewage system	127
Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych	129
Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households	129
Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej	131
Table 25. Health care facilities	131

	Str. Page
Tablica 26. Instytucje kultury	138
Table 26. Culture institutions	138
Tablica 27. Wypadki drogowe oraz ich skutki	145
Table 27. Road accidents and their results	145
Tablica 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON	148
Table 28. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register	148
Tablica 29. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności	157
Table 29. General business climate indicator by kind of activity	157
Tablica 30. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	160
Table 30. Entities of the national economy in the REGON register	160
Tablica 31. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania	167
Table 31. Intramural expenditures on research and development by source of funds	167
Tablica 32. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji	170
Table 32. Innovative enterprises by types of introduced innovations	170
Tablica 33. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych	178
Table 33. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises	178
Tablica 34. Nakłady inwestycyjne	183
Table 34. Investment outlays	183
Tablica 35. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych	185
Table 35. Yields of selected agricultural crops	185
Tablica 36. Przemysł	191
Table 36. Industry	191
Tablica 37. Budownictwo	195
Table 37. Construction	195
Tablica 38. Budownictwo mieszkaniowe	198
Table 38. Residential construction	198
Tablica 39. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów	202
Table 39. Indices of retail sales of goods	202
Tablica 40. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni	205
Table 40. Public roads by type of surface	205
Tablica 41. Drogi publiczne o twardej nawierzchni	206
Table 41. Hard surface public roads	206
Tablica 42. Komunikacja miejska	210
Table 42. Urban transport	210
Tablica 43. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	212
Table 43. Consumers and consumption of electricity in households	212
Tablica 44. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego	216
Table 44. Revenue of local government units budgets	216
Tablica 45. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego	221
Table 45. Expenditure of local government units budgets	221

	Str. Page
Tablica 46. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	224
Table 46. Result of budgets of local government units	224
Tablica 47. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.	225
Table 47. Debt of local government units in 2018	225
Tablica 48. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca czerwca 2019 r.	228
Table 48. The total project value and the additional EU financing value projects which are implemented based on the Partnership Agreement 2014-2020 in voivodship to end of June of the 2019	228

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2018 r..	38
Chart 1. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2018.	38
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r..	39
Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2019	39
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r.	39
Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2019	39
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2019 r.	44
Chart 4. Net turnover profitability indicator in non- financial enterprises in 2019	44
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2018 r.	44
Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2018	44
Wykres 6. Temperatury powietrza	48
Chart 6. Air temperatures	48
Wykres 7. Opady atmosferyczne	48
Chart 7. Atmospheric precipitation	48
Wykres 8. Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku	51
Chart 8. Land reclaimed and managed during the year	51
Wykres 9. Ścieki wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi	54
Chart 9. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground.	54
Wykres 10. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.	62
Chart 10. Area of special nature value under legal protection in 2018	62
Wykres 11. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca	65
Chart 11. Industrial waste generated during the year per capita	65
Wykres 12. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca	67
Chart 12. Municipal waste collected during the year per capita	67

	Str. Page
Wykres 13. Nakłady na środki trwałe według źródeł finansowania	70
Chart 13. Outlays on fixed assets by source of financing	70
Wykres 14. Liczba ludności w latach 2010-2019 oraz prognoza do 2030 r.	72
Chart 14. Population in 2010-2019 and projection until 2030	72
Wykres 15. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2019 i 2030.	75
Chart 15. Population by sex and age in 2010, 2019 and 2030	75
Wykres 16. Indeks starości w latach 2010-2019	77
Chart 16. Ageing index in 2010-2019	77
Wykres 17. Mediana wieku ludności	78
Chart 17. Median age of population	78
Wykres 18. Małżeństwa zawarte i rozwody w latach 2010-2019	79
Chart 18. Marriages contracted and divorces in 2010-2019	79
Wykres 19. Ruch naturalny ludności w latach 2010-2019	81
Chart 19. Vital statistics of populaton in 2010-2019.	81
Wykres 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały w latach 2010-2019	82
Chart 20. Net migration of population for permanent residence in 2010-2019	82
Wykres 21. Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc	86
Chart 21. Children in nursery schools per 100 places	86
Wykres 22. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	86
Chart 22. Children attending pre-primary education establishments	86
Wykres 23. Ludność według poziomu wykształcenia.	88
Chart 23. Population by education level	88
Wykres 24. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych	89
Chart 24. Pupils and graduates of primary schools	89
Wykres 25. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2018/19	91
Chart 25. Students of upper secondary and post-primary schools by types in the 2018/19 school year	91
Wykres 26. Uczniowie szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2018/19	92
Chart 26. Students of vocational school for youth by narrow fields of education in the 2018/19 school year	92
Wykres 27. Absolwenci według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18.	93
Chart 27. Graduates by broad fields of education in the 2017/18 academic year	93
Wykres 28. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów.	96
Chart 28. Activity rate by quarters	96
Wykres 29. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2019	99
Chart 29. Registered unemployment rate in 2010-2019.	99
Wykres 30. Wynagrodzenia według zawodów	105
Chart 30. Wages and salaries by occupations	105
Wykres 31. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw	108
Chart 31. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector	108

	Str. Page
Wykres 32. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2018 r.	112
Chart 32. Subjective evaluation of material situation of household in 2018.	112
Wykres 33. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2018 r.	115
Chart 33. Reasons of assigning help for family in 2018	115
Wykres 34. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych	121
Chart 34. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs	121
Wykres 35. Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2018 r.	134
Chart 35. Calls of emergency medical system units to the occurrence places in 2018	134
Wykres 36. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności	135
Chart 36. Doctors and nurses per 10 thousand population	135
Wykres 37. Imprezy organizowane przez placówki kultury w 2018 r.	140
Chart 37. Events organized by culture institutions in 2018.	140
Wykres 38. Dynamika produktu krajowego brutto	153
Chart 38. Indices of gross domestic product	153
Wykres 39. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju	154
Chart 39. Gross domestic product per capita relative deviations from the national average value	154
Wykres 40. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności	155
Chart 40. Gross value added by kind of activity	155
Wykres 41. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów	156
Chart 41. Gross value added by kind of activity and subregions	156
Wykres 42. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności	158
Chart 42. General business climate indicator by kind of activity	158
Wykres 43. Podmioty gospodarki narodowej	161
Chart 43. Entities of the national economy	161
Wykres 44. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD w 2019 r..	163
Chart 44. Entities of the national economy by selected PKD sections in 2019.	163
Wykres 45. Spółki handlowe według rodzaju kapitału	164
Chart 45. Commercial companies by type of capital	164
Wykres 46. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca	166
Chart 46. Intramural expenditures on research and development per 1 capita	166
Wykres 47. Środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw finansujące działalność B+R	167
Chart 47. Funds from the business enterprise sector financing R&D	167
Wykres 48. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem	171
Chart 48. Revenues of industrial enterprises from sales of new or improved products as the share of total revenues from sales	171
Wykres 49. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu	173
Chart 49. Enterprises with Internet access	173
Wykres 50. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe	174
Chart 50. Enterprises receiving orders via computer networks	174

	Str. Page
Wykres 51. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT	175
Chart 51. Enterprises employing ICT specialists	175
Wykres 52. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem	176
Chart 52. Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials	176
Wykres 53. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych	177
Chart 53. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises	177
Wykres 54. Dynamika nakładów inwestycyjnych	182
Chart 54. Indices of investment outlays.	182
Wykres 55. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemioplodów rolnych i ogrodnich w 2019 r..	186
Chart 55. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2019	186
Wykres 56. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych	187
Chart 56. Cattle density per 100 ha of agricultural land	187
Wykres 57. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych.	187
Chart 57. Pigs density per 100 ha of agricultural land	187
Wykres 58. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem	188
Chart 58. Indices of procurement of total animals for slaughter	188
Wykres 59. Dynamika skupu mleka	189
Chart 59. Indices of procurement of cows' milk.	189
Wykres 60. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu	192
Chart 60. Indices of sold production of industry	192
Wykres 61. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD	193
Chart 61. Sold production of industry by PKD sections.	193
Wykres 62. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle	194
Chart 62. Indices of average employment in industry.	194
Wykres 63. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD	194
Chart 63. Average paid employment in industry by PKD sections.	194
Wykres 64. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa	195
Chart 64. Indices of sold production of construction	195
Wykres 65. Dynamika produkcji budowlano-montażowej	196
Chart 65. Indices of construction and assembly production.	196
Wykres 66. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD	197
Chart 66. Construction and assembly production by divisions of PKD	197
Wykres 67. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie.	197
Chart 67. Indices of average employment in construction.	197
Wykres 68. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania	198
Chart 68. Indices of the number of dwellings completed	198

	Str. Page
Wykres 69. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa	199
Chart 69. Dwellings completed by construction form	199
Wykres 70. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów	203
Chart 70. Indices of retail sales of goods	203
Wykres 71. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni	207
Chart 71. Structure of hard surface public roads	207
Wykres 72. Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej w 2018 r.	209
Chart 72. Structure of national lines of scheduled bus transport in 2018.	209
Wykres 73. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki	211
Chart 73. Structure of electricity consumption by economy sectors	211
Wykres 74. Wydatki budżetowe według działów w 2018 r..	223
Chart 74. Budget expenditure by divisions in 2018	223
Wykres 75. Dochody, wydatki i wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego	225
Chart 75. Revenue, expenditure and result of budgets of local government units	225

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM _{2,5} , PM ₁₀ i NO ₂ w 2018 r.	38
Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM, PM ₁₀ and NO in 2018	38
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r.	40
Map 2. Employment rate by LFS in 2019	40
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r.	40
Map 3. Unemployment rate by LFS in 2019	40
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r.	41
Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2018.	41
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r.	41
Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2018.	41
Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2018 r.	42
Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2018	42
Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r.	42
Map 7. Out-patient health care units in 2018	42
Mapa 8. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2018 r.	43
Map 8. Gross domestic product per capita in 2018	43
Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r.	43
Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019	43
Mapa 10. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2018 r.	45
Map 10. Communal and districts roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2018	45

	Str. Page
Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2018 r.	45
Map 11. Energy from renewable sources in 2018.	45
Mapa 12. Podział województwa świętokrzyskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2019 r.	46
Map 12. Division of the Świętokrzyskie voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2019	46
Mapa 13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r.	53
Map 13. Water consumption for needs of the national economy and population in 2018	53
Mapa 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2018 r.	57
Map 14. Population connected to wastewater treatment plants in 2018.	57
Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.	61
Map 15. Area of special nature value under legal protection in 2018	61
Mapa 16. Lesistość w 2018 r.	64
Map 16. Forest cover in 2018	64
Mapa 17. Odpady komunalne zebrane w 2018 r.	68
Map 17. Municipal waste collected in 2018	68
Mapa 18. Zmiana liczby ludności w latach 2010-2019	74
Map 18. Population changes in 2010-2019.	74
Mapa 19. Przyrost naturalny ludności w 2019 r.	80
Map 19. Natural increase in 2019	80
Mapa 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2019 r..	83
Map 20. Net migration of population for permanent residence in 2019	83
Mapa 21. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2018/19	87
Map 21. Pre-primary education in the 2018/19 school year	87
Mapa 22. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2018/19.	90
Map 22. Pupils in primary schools in the 2018/19 school year.	90
Mapa 23. Pracujący w 2018 r.	98
Map 23. Employed persons in 2018	98
Mapa 24. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2019 r.	100
Map 24. Registered unemployment rate in 2019	100
Mapa 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2018 r.	107
Map 25. Average monthly gross wages and salaries in 2018	107
Mapa 26. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2018 r.	117
Map 26. Scope of use of community social assistance in 2018	117
Mapa 27. Żłobki i kluby dziecięce w 2018 r.	120
Map 27. Nurseries and children clubs in 2018	120
Mapa 28. Warunki mieszkaniowe ludności w 2018 r.	124
Map 28. Housing conditions of population in 2018	124
Mapa 29. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2018 r.	126
Map 29. Population using water supply system in 2018	126
Mapa 30. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2018 r..	128
Map 30. Population using sewage system in 2018.	128

	Str. Page
Mapa 31. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2018 r.	130
Map 31. Population using gas supply system in 2018	130
Mapa 32. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2018 r.	133
Map 32. Out-patient health care in 2018	133
Mapa 33. Lekarze specjaliści.	136
Map 33. Doctors specialists	136
Mapa 34. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2018 r.	137
Map 34. Expenditures of gminas and cities with powiat status in division “Health care” in 2018.	137
Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2018 r.	142
Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in division “Culture and national heritage” in 2018	142
Mapa 36. Zagrożenie przestępczością w 2019 r.	144
Map 36. Crime risk in 2019	144
Mapa 37. Bezpieczeństwo na drogach w 2019 r.	145
Map 37. Road safety in 2019	145
Mapa 38. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2019 r.	149
Map 38. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2019	149
Mapa 39. Podmioty gospodarki narodowej w 2019 r.	162
Map 39. Entities of the national economy in 2019.	162
Mapa 40. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2018 r.	181
Map 40. Investment outlays per capita in 2018.	181
Mapa 41. Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.	201
Map 41. Dwellings completed in 2019.	201
Mapa 42. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2018 r.	208
Map 42. Improved hard surface communal and district roads in 2018	208
Mapa 43. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r.	213
Map 43. Consumption of electricity in households in 2018	213
Mapa 44. Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.	217
Map 44. Own revenue of gminas budgets per capita in 2018.	217
Mapa 45. Dotacje dla gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.	219
Map 45. Grants for gminas per capita in 2018.	219
Mapa 46. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2018 r.	222
Map 46. Investment expenditures of gminas budgets per capita in 2018	222
Mapa 47. Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2018 r..	226
Map 47. Debt of gminas in % of revenue in 2018	226

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol		Opis Description
Kreska	(-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero:	(0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
	(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka	(.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak	(Δ)	nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” “Of which”		oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
zł zl	złoty zloty
tys. thousand	tysiąc thousand
mln	milion million
mld bn	miliard billion
g	gram gram
kg	kilogram kilogram
t	tona tonne
dt	decytona deciton
l	litr litre
ha	hektar hectare
m ²	metr kwadratowy square metre

Skrót dok. Abbreviation cont.	Znaczenie dok. Meaning cont.
m ³	metr sześcienny cubic metre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
dam ³	dekametr sześcienny cubic decametre
kWh	kilowatogodzina kilowatt hour
GWh	gigawatogodzina gigawatt hour
wol. vol	wolumin volume
szt. pcs	sztuka piece
p.proc.	punkt procentowy percentage point

Skróty i pełne nazwy sekcji PKD stosowane w publikacji

Abbreviations and full names NACE Rev. 2 sections used in the publication

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych Electricity, gas, steam and conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości Real estate activities
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca Administrative and support service activities

Synteza

Środowisko w 2018 r.

zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności
+8,7% r/r

do wód i do ziemi odprowadzono 1487,4 hm³ ścieków +8,8% r/r

liczba oczyszczalni: przemysłowych 38 komunalnych 111

emisja zanieczyszczeń pyłowych
+2,3% r/r

emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) minus 3,7% r/r

udział powierzchni prawnie chronionej w powierzchni ogółem
65,0%

zbiór odpadów komunalnych
+ 6,7% r/r

nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska
137,5% r/r

Ludność w 2019 r.

liczba ludności na koniec grudnia
1234,0 tys.

przyrost naturalny na 1000 ludności
minus 3,5

saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na 1000 ludności
minus 2,8

Edukacja w roku szkolnym 2018/19

liczba uczniów szkół dla dzieci i młodzieży:

wychowanie przedszkolne
+1,9% r/r

W 2018 roku wzrosło zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, przy czym do wzrostu przyczynił się przede wszystkim przemysł, który stanowił 93,1% całkowitego zużycia w województwie.

Pomimo wzrostu ilości ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi, zmniejszyła się ilość ścieków wymagających oczyszczenia. Największa część ścieków oczyszczana była z podwyższonym usuwaniem biogenów (43,7%).

Zmniejszyła się o blisko 1/5 liczba oczyszczalni przemysłowych, co spowodowane było przede wszystkim spadkiem o 1/3 liczby oczyszczalni mechanicznych. Zwiększyła się w stosunku do ubiegłych lat liczba osób korzystających z oczyszczalni ścieków komunalnych. W 2018 r. było to 64,3% ogółu mieszkańców województwa.

Wzrosła liczba zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Większość zanieczyszczeń pyłowych pochodziła ze spalania paliw, natomiast głównym rodzajem zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) był tlenek węgla. W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza zatrzymano 99,9% pyłów i 57,3% gazów.

Na koniec 2018 r. powierzchnia prawnie chroniona była o 0,8% większa niż w 2010 r. W ciągu ośmiu lat wzrosła powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych.

W 2018 r. zebrano więcej odpadów komunalnych ogółem w porównaniu do 2017 r. W przeciągu roku zebrano więcej odpadów zmieszanych oraz zbieranych selektywnie.

W 2018 wzrosły nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska, w tym nakłady na gospodarkę ściekową i ochronę wód. Większe niż w 2017 r. były też nakłady na gospodarkę wodną, w tym na ujęcia i doprowadzenia wody oraz na obwałowywanie przeciwpowodziowe i stacje pomp.

Spadek liczby ludności województwa świętokrzyskiego obserwowany corocznie nasilił się w 2019 r. – do 3,8% w porównaniu z 2010 r.

Na obniżenie przyrostu rzeczywistego wpłynęły zarówno mocny spadek ruchu naturalnego (do minus 3,5‰), jak i ubytek migracyjny (do minus 2,8‰). Przyczynę stanowiła przede wszystkim wyraźnie mniejsza liczba urodzeń.

Pogorszeniu uległy współczynniki obciążenia grupy produkcyjnej oraz zwiększył się indeks starości. Widoczne jest przyspieszenie procesu demograficznego starzenia się społeczeństwa.

W roku szkolnym 2018/19 odnotowano dalszy wzrost liczby placówek wychowania przedszkolnego. Zwiększająca się sieć placówek przełożyła się na większą liczbę znajdujących się w nich miejsc oraz dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.

szkoły podstawowe
+14,0% r/r

W związku z trwającą reformą systemu edukacji rosła liczba uczniów kształcących się w szkołach podstawowych, a malała – w gimnazjach.

gimnazja
minus 50,4% r/r

Zmniejszyła się grupa uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Wśród tego typu szkół największy spadek dotyczył uczniów branżowych szkół I stopnia. Nieznacznie przybyło jedynie osób kształcących się w technikach.

szkoły podnadpodstawowe
i ponadgimnazjalne
minus 2,0% r/r

Kolejny rok z rzędu zmniejszyła się liczby studentów. Spadek odnotowano zarówno na uczelniach publicznych, jak i niepublicznych.

liczba studentów
minus 6,5% r/r

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w IV kw. 2019 r.

współczynnik aktywności
zawodowej
53,5%

Wyniki BAEL wskazują, że w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r., pomimo że zmalała aktywność zawodowa badanej subpopulacji, odnotowano wzrost wskaźnika zatrudnienia i znaczny spadek stopy bezrobocia. Nadal wyższą aktywnością zawodową charakteryzowali się mężczyźni i mieszkańcy wsi. Poza ostatnim rokiem, malała liczebność subpopulacji biernych zawodowo.

wskaźnik zatrudnienia
52,0%

stopa bezrobocia
2,8%

Pracujący w 2018 r.

pracujący
391,9 tys

Na koniec 2018 r. liczba osób pracujących była większa o 2,7% niż w 2010 r. Wzrost odnotowano w sektorze prywatnym (o 5,8%), podczas gdy w publicznym nastąpił spadek o 6,3%. Struktura według sektorów gospodarki uległa niewielkim zmianom – zmniejszył się udział rolnictwa do 38,0% ogółu pracujących oraz sektora przemysłowego do 21,5%, zwiększył natomiast usług - do 40,5%.

Bezrobocie rejestrowane w 2019 r.

liczba bezrobotnych
minus 48,8% w porównaniu
z 2010 r.

Wskaźniki charakteryzujące zmiany bezrobocia w skali roku kształtowały się korzystniej niż w 2010 r.– malała zarówno stopa bezrobocia, jak i liczba bezrobotnych.

stopa bezrobocia rejestrowanego
7,9%

Większość zarejestrowanych stanowiły osoby w wieku 25-44 lata (52,4%). Zmniejszyły się odsetki: osób długotrwale bezrobotnych, osób w wieku do 30 lat i absolwentów. Zaznaczył się natomiast wzrost udziałów zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia oraz osób niepełnosprawnych.

Wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2018 r.

przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej
3954,13 zł

W województwie świętokrzyskim przeciętne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2018 r. było wyższe o 6,7% niż w 2017 r. oraz o 41,6% niż w 2010 r., przy czym wzrost odnotowano zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym. Pomimo wzrostu płac, w 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w województwie świętokrzyskim stanowiło 86,1% średniej krajowej wobec 86,5% w 2017 r. i 86,6% w 2010 r.

Wyniki badania struktury wynagrodzeń w 2018 r.

przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto
4230,22 zł

W październiku 2018 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto dla jednostek o liczbie pracujących powyżej 9 osób wzrosło o 13,6% w relacji do stanu z 2016 r. i o 17,1% w porównaniu z 2014 r. Wyniki ostatnich trzech edycji badania struktury wynagrodzeń potwierdziły zmniejszenie dystansu przeciętnego wynagrodzenia w województwie świętokrzyskim w relacji do średniej krajowej. Nadal więcej zarabiali mężczyźni oraz zatrudnieni w sektorze publicznym.

Wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w 2019 r.

przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
4339,56 zł

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu rocznym wzrosło o 6,1%, a skala wzrostu była mniejsza od obserwowanej w latach 2017-2018. Wzrost wynagrodzeń zanotowano we wszystkich analizowanych sekcjach PKD.

Pomimo wzrostu, płace w sektorze przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim były jednymi z najniższych w kraju. W 2019 r., podobnie jak w 2018 r. i 2010 r., mniej zarabiano jedynie w województwach podkarpackim i warmińsko-mazurskim.

Emerytury i renty z ZUS i KRUS w 2019 r.

przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto:

wypłacona przez ZUS
2034,25 zł
wypłacona przez KRUS
1277,22 zł

W 2019 r. po raz kolejny wzrosła liczba emerytów i rencistów. Na kierunek zmian zachodzących w całej populacji emerytów i rencistów wpływ miała zwiększająca się zbiorowość osób pobierających świadczenia wypłacane przez ZUS. Z kolei zmniejszeniu uległa populacja emerytów i rencistów, będących świadczeniobiorcami KRUS.

Przeciętne emerytury i renty wypłacane w 2019 r. były wyższe niż w roku poprzednim, przy czym świadczenia wypłacane przez ZUS były nadal wyższe niż świadczenia rolników indywidualnych.

Budżety gospodarstw domowych w 2018 r.

przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym
1549,82 zł

w tym dochód do dyspozycji
1505,56 zł

Na przestrzeni lat 2010-2018 w województwie świętokrzyskim poprawiła się sytuacja materialna gospodarstw domowych. Gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody i ponosiły większe wydatki. Wzrosła nadwyżka dochodów nad wydatkami, co dało gospodarstwom domowym większe możliwości oszczędzania. Z roku na rok malał dystans między przeciętnym dochodem rozporządzalnym w województwie a średnią krajową.

Od kilku lat, dzięki wzrostowi dochodów przy jednoczesnym zwiększeniu wydatków i oszczędności gospodarstw domowych, systematycznie poprawia się subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych. W 2018 r. po raz trzeci z rzędu nastąpił wzrost odsetka gospodarstw oceniających swoją sytuację materialną jako bardzo dobrą albo raczej dobrą oraz spadek odsetka gospodarstw postrzegających ją jako raczej złą albo złą.

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny w 2018 r.

udzielone świadczenia środowiskowej pomocy społecznej
153981 tys. zł

zasięg korzystania z pomocy społecznej
6,9%

udzielone świadczenia rodzinne
394434 tys. zł

udzielone świadczenia wychowawcze
713931 tys. zł

Na przestrzeni analizowanego okresu 2010-2018 odnotowano sukcesywny spadek liczebności beneficjentów zarówno środowiskowej pomocy społecznej, jak i świadczeń rodzinnych. Pomimo tego zasięg korzystania zarówno ze świadczeń środowiskowej pomocy, jak i świadczeń rodzinnych pozostał na jednym z wyższych poziomów w kraju.

Warunki mieszkaniowe w 2018 r.

liczba mieszkań w województwie
447,2 tys.

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. mieszkania w województwie stanowiły 3,1% zasobów mieszkaniowych kraju. Liczba mieszkań od 2010 r. wzrasta, a więcej nowych mieszkań powstaje w miastach niż na wsi.

przeciętna powierzchnia miesz-
kania
74,9 m²

korzystający z sieci:

wodociągowej 91,4%
kanalizacyjnej 59,0%
gazowej 37,1%

Ochrona zdrowia w 2018 r.

przychodnie 634

praktyki lekarskie 212

szpitale ogólne (stacjonarne) 24

szpitale dzienne 11

hospitalizowani
275,6 tys. osób

leczeni w trybie dziennym
6,6 tys. osób

łóżka na 10 tys. mieszkańców
46,1

udzielone porady w ambulato-
ryjnej opiece zdrowotnej
9709,6 tys.

Kultura w 2018 r.

placówki kultury ogółem
496

liczba osób na 1 placówkę
kultury
2,5 tys.

Produkt krajowy brutto w 2018 r.

wstępny szacunek
+7,0 r/r

PKB na 1 mieszkańca
39742 z

Koniunktura gospodarcza w kwietniu 2020 r.

wskaźnik ogólnego klimatu
koniunktury:

przetwórstwo przemysłowe
minus 45,4

W badanym okresie na terenie województwa rozwinęła się także infrastruktura komunalna. W 2018 r. sieć wodociągowa była rozwinięta bardziej niż sieć kanalizacyjna, jednak ta druga miała większą dynamikę wzrostu w analizowanym okresie. Zużycie wody w województwie w porównaniu do 2010 r. wzrosło, jednak nadal było niższe niż w kraju.

Najmniej rozwinięta w województwie była sieć gazowa, która wykazała się niewielką dynamiką wzrostu w stosunku do 2010 r.

Na przestrzeni lat 2012-2018 w stacjonarnej opiece zdrowotnej odnotowano malejącą liczbę hospitalizacji oraz systematyczny spadek liczby łóżek pozostających w dyspozycji szpitali.

W ambulatoryjnej opiece zdrowotnej obserwowano systematyczny wzrost liczby przychodni oraz spadek liczby praktyk lekarskich (w tym stomatologicznych). Z roku na rok rosła liczba udzielonych porad w przeliczeniu na mieszkańca.

W latach 2012-2018 wzrosła zarówno liczebność pracowników medycznych opiekujących się bezpośrednio pacjentami, jak i poziom kwalifikacji kadry medycznej.

W 2018 r. w obszarze kultury działalność prowadziło 496 podmiotów, z czego ponad połowę stanowiły biblioteki. Placówki kultury stanowiły 3,2% ogółu podmiotów prowadzących działalność w Polsce, co ulokowało województwo, podobnie jak rok wcześniej na 15. pozycji w kraju.

W 2018 r. przeciętnie na 10000 mieszkańców województwa przypadały 4 podmioty działające w obszarze kultury. Na przestrzeni lat 2010-2018 poprawiła się dostępność do placówek kultury. W 2018 r. na 1 podmiot świadczący usługi w tym zakresie przypadało przeciętnie o 0,1 tys. mniej osób niż w 2010 r.

Według wstępnego szacunku, w 2018 r. kolejny rok z rządu notowano realny wzrost produktu krajowego brutto (PKB). Jego dynamika zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego.

Wartość PKB na 1 mieszkańca lokowała świętokrzyskie na 12. miejscu w Polsce. W relacji do średniej krajowej była wyższa niż przed rokiem, ale mniejsza niż w 2014 r.

W latach 2014-2018 odnotowano wzrost PKB według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca w stosunku do średniego poziomu w Unii Europejskiej. Na koniec tego okresu relacja ta wyniosła 51%.

Przedsiębiorstwa we wszystkich obszarach gospodarki oceniają koniunkturę najgorzej w historii badania. Najbardziej pesymistyczne oceny formułują podmioty zajmujące się przede wszystkim budownictwem, a niewiele lepsze firmy handlowe i specjalizujące się w przetwórstwie przemysłowym. Największa bariera dla ich działalności związana była z pojawieniem się niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej w związku z pandemią COVID-19.

budownictwo
minus 50,3

handel detaliczny
minus 49,0

transport i gospodarka maga-
zynowa
minus 20,0

Podmioty gospodarki narodowej w 2019 r.

podmioty wpisane do rejestru
REGON
+2,4% r/r

podmioty nowo zarejestrowane
minus 11,5% r/r

podmioty wykreślone
minus 29,0% r/r

Mniej pesymistycznie oceniają sytuację przedsiębiorstwa usługowe, przede wszystkim w transporcie i gospodarce magazynowej oraz informacji i komunikacji. Największe utrudnienia w ich działalności związane są z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi, wysokimi kosztami zatrudnienia, a także wysokimi obciążeniami na rzecz budżetu.

W 2019 r. utrzymał się wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej. W ich strukturze w dalszym ciągu dominowały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, przy czym w latach 2010-2019 notowano spadek ich udziału. Zwiększył się natomiast odsetek spółek handlowych.

W 2019 r. odnotowano spadek liczby nowo zarejestrowanych podmiotów, do czego przyczyniły się głównie osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Znacznie mniej niż przed rokiem było także wykreśleń. Spadek ten był przede wszystkim wynikiem zdecydowanie mniejszej liczby wyrejestrowanych spółek handlowych.

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

nakłady wewnętrzne na działalność B+R w 2018 r.
+ 95,4% r/r

intensywność prac B+R w 2018 r.
0,57% PKB województwa

odsetek przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie w okresie 2016-2018:

21,9% przemysłowych
10,7% usługowych

odsetek przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacje w okresie 2016-2018:

19,3% przemysłowych
9,3% usługowych

Na przestrzeni lat 2010-2018 zaangażowanie przedsiębiorstw z województwa świętokrzyskiego w działalność badawczą i rozwojową oraz innowacyjną pozostawało na jednym z najniższych poziomów w kraju.

W 2018 r. podobnie niską intensywność prac B+R jak świętokrzyskie wykazały województwa: lubuskie, zachodniopomorskie i warmińsko-mazurskie.

W latach 2016-2018 udział aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim, obok łódzkiego i warmińsko-mazurskiego, należał do najniższych w kraju, natomiast odsetek firm, które wprowadziły innowacje (nowe lub ulepszone produkty lub procesy biznesowe) w świętokrzyskim był najmniejszy.

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach w 2019 r.

przedsiębiorstwa wykorzystujące komputery
94,5%

przedsiębiorstwa z dostępem do internetu
93,3%

przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT
33,8%

W województwie świętokrzyskim liczba przedsiębiorstw posiadających komputery i dostęp do internetu wzrasta, jednak udział w przedsiębiorstwach ogółem pozostaje na jednym z najniższych poziomów w kraju. W porównaniu do 2018 r. w przedsiębiorstwach wzrosło również wykorzystanie urządzeń przenośnych oraz technologii mobilnych w dostępie do internetu, a także maksymalna prędkość internetu określona w umowie z operatorem.

Przedsiębiorstwa w województwie coraz częściej wykorzystują otwarte dane publiczne zajmując dziesiątą lokatę wśród wszystkich województw.

W 2019 r. odnotowano znaczny wzrost zatrudnienia specjalistów ICT w przedsiębiorstwach, co uplasowało województwo na 1. lokacie w kraju.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.

wynik finansowy netto
minus 4,7% r/r

wskaźnik rentowności obrotu:

brutto 4,6%
netto 3,6%

Wyniki finansowe uzyskane w 2019 r. przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe w województwie świętokrzyskim, były słabsze niż uzyskane w roku poprzednim. Pogorszeniu uległy podstawowe wskaźniki finansowe (poza rentownością sprzedaży brutto). Odsetek przedsiębiorstw wykazujących zysk netto pozostał na poziomie z 2018 r.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 r.

nakłady inwestycyjne +11,9% r/r

W 2019 r. po raz kolejny zwiększyły się nakłady inwestycyjne poniesione przez przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa świętokrzyskiego. Więcej wydatkowano zarówno na budynki i budowle, jak i na zakupy. Największym inwestorem pozostały przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego, które w 2019 r. poniosły 52,7% ogółu nakładów w województwie.

Rolnictwo w 2019 r.

zbiory zbóż podstawowych
z mieszankami
+2,4% r/r

pogłowie bydła
+ 3,1% r/r

pogłowie trzody chlewnej
minus 21,5% r/r

relacja cen skupu żywca wie-
przowego do cen targowisko-
wych żyta
8,1

W 2019 r. w wyniku zwiększenia powierzchni upraw zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi uzyskano większe zbiory niż przed rokiem. Wzrost produkcji odnotowano także w przypadku pszenicy oraz rzepaku i rzepiku, a spadła produkcja żyta, ziemniaków oraz buraków cukrowych.

Po trzech latach odnotowano zatrzymanie tendencji spadkowej pogłowia bydła w skali roku.

Stado trzody chlewnej po wzroście w 2018 r. ponownie zmniejszyło się w porównaniu do czerwca 2018 r.

W 2019 r. wzrosły ceny skupu oraz na targowiskach większości analizowanych produktów rolnych (za wyjątkiem cen żywca wołowego w skupie). Poprawiła się relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2019 r.

produkcja sprzedana przemysłu
+5,8% r/r

Wzrost produkcji sprzedanej przemysłu w skali roku był nieznacznie wolniejszy niż przed rokiem. W dalszym ciągu rosła sprzedaż w przetwórstwie przemysłowym, natomiast w dostawie gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji utrzymał się spadek.

Kolejny rok z rzędu odnotowano zwiększenie wydajności pracy.

Produkcja sprzedana budownictwa w 2019 r.

produkcja sprzedana budow-
nictwa
+31,0 r/r

produkcja budowlano-monta-
żowa
+9,3% r/r

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim trzeci rok z rzędu wystąpił wzrost produkcji sprzedanej budownictwa. Był on przy tym zdecydowanie wyższy niż przed rokiem. Zwiększyło się przeciętne zatrudnienie oraz wydajność pracy mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego.

Wyższa niż przed rokiem była również produkcja budowlano-montażowa. Było to rezultatem przede wszystkim wyższej produkcji w przedsiębiorstwach specjalizujących się w budowie budynków.

Budownictwo mieszkaniowe w 2019 r.

liczba mieszkań oddanych do
użytkowania
+% 19,4 r/r

wydane pozwolenia na budowę
lub dokonane zgłoszenia
z projektem budowlanym
minus 23,2% r/r

Oddano do użytkowania więcej mieszkań niż rok wcześniej. Był to trzeci rok (po dwóch latach spadku), w którym wzrosła liczba mieszkań oddanych do użytkowania w stosunku do poprzedniego roku. Zmniejszyła się natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania.

Prawie o 1/4 w skali roku zmniejszyła się liczba mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym.

liczba mieszkańców, których budowę rozpoczęto minus 12,2% r/r

Sprzedaż w 2019 r.

sprzedaż detaliczna +1,3% r/r

sprzedaż hurtowa +7,6% r/r

Transport w 2018 r.

długość dróg publicznych o twardej nawierzchni +1,3% r/r

liczba pasażerów regularnej komunikacji autobusowej minus 16,6% r/r

liczba pasażerów komunikacji miejskiej minus 2,3% r/r

Energia w 2018 r.

produkcja energii elektrycznej +10,3% r/r

zużycie energii elektrycznej w sektorze gospodarstw domowych

+2,7% r/r

Finanse jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.

Dochody JST w 2018 r.

dochody jst +9,9% r/r

dochody własne +9,3% r/r

dochody ogółem na 1 mieszkańca +9,4% r/r

Wydatki JST w 2018 r.

wydatki jst +15,0% r/r

udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem 15,9%

Spadek wystąpił również w obszarze mieszkań, których budowę rozpoczęto.

Zanotowany w 2019 r. wzrost sprzedaży detalicznej (w cenach bieżących) był znacznie niższy niż w 2018 r. Wśród grup o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem najbardziej wzrosła sprzedaż w grupie przedsiębiorstw handlujących meblami, artykułami RTV i AGD.

W 2019 r. po raz kolejny zanotowano wzrost wartości sprzedaży hurtowej (w cenach bieżących).

Rok 2018 był kolejnym, w którym zwiększyła się długość dróg publicznych o twardej nawierzchni, w tym dróg ekspresowych. Pod względem gęstości sieci dróg publicznych o twardej nawierzchni województwo świętokrzyskie zajmowało jedną z czołowych lokat w kraju (3. miejsce).

Zanotowano negatywne zmiany w transporcie pasażerskim drogowym. Znacznie zmniejszyła się liczba pasażerów regularnej komunikacji autobusowej.

Mniej osób skorzystało również z komunikacji miejskiej.

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim, w relacji do roku ubiegłego, poprawie uległa sytuacja w obszarze elektroenergetyki. Zwiększyła się moc zainstalowana i osiągalna elektrowni. Znacznie wzrosła produkcja energii elektrycznej.

W sektorze gospodarstw domowych zanotowano wzrost zarówno liczby odbiorców, jak i zużycia energii elektrycznej.

W latach 2010-2018 systematycznie rosły dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły zarówno dochody ogółem, jak i dochody własne. W 2018 r. na 1 mieszkańca województwa przypadało przeciętnie 6162 zł, z czego dochody własne stanowiły 36,6%.

W 2018 r. wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego wyraźnie wzrosły w relacji zarówno do 2017 r., jak i 2010 r. W 2018 r. na 1 mieszkańca przypadało średnio 6452 zł. Wydatki inwestycyjne w latach 2010-2018 ulegały znacznym wahanom i w 2018 r. stanowiły 21,5% wydatków ogółem. W 2018 r. na 1 mieszkańca województwa przypadało przeciętnie 1390 zł wydatków inwestycyjnych.

Wynik budżetów jst w 2018 r.

deficyt budżetów jst
361,0 mln zł

relacja deficytu JST do dochodów ogółem
4,7%

W 2018 r. jednostki samorządu terytorialnego ogółem zamknęły rok budżetowy deficytem, jednak relacja deficytu do dochodów ogółem była korzystniejsza niż w 2010 roku.

Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 do końca czerwca 2019 r.

wartość całkowita projektów
11973,6 mln zł

Do końca czerwca 2019 r. w województwie świętokrzyskim w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 zawarto umowy o dofinansowanie projektów o wartości 12 mld zł. Największe środki przeznaczono na realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Aktywność społeczna

fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON
+3,8% r/r

Rok 2019 był kolejnym w województwie świętokrzyskim, w którym wzrosła liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Na przestrzeni lat 2010-2019 ich liczba zwiększyła się o 41,5%.

odsetek osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc 83%

W 2018 r. większa część mieszkańców województwa świętokrzyskiego w wieku 16 lat i więcej miała zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc. W porównaniu z 2015 r. odsetek osób ufających ludziom ogólnie rzecz biorąc wzrósł o 3 p.proc.

liczba aktywnych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w porównaniu z 2010 r.
+11,5%

Na przestrzeni lat 2010-2016 w województwie świętokrzyskim zwiększała się liczba aktywnych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, jak również bazy członkowskiej. W latach 2010-2016 liczba członkostw wzrosła o 6,8%.

Executive summary

Environment in 2018

water consumption for needs of the national economy and population
+8.7% y/y

into the waters or into the ground
1487.4 hm³ of wastewater was discharged
+8.8% y/y

number of wastewater treatment plants:
industrial 38
municipal 111

emission of pollutants particulates
+2.3% y/y

emission of pollutants gases (excluding carbon dioxide)
minus 3.7% y/y

share of area under legal protection in total area
65.0%.

municipal waste collection –
+ 6.7% y/y

outlays on fixed assets in environmental protection
137.5% y/y

Population in 2019

population as of and of December
1234.0 thousand

natural increase per 1000 population
minus 3.5

net internal and international migration per 1000 population
minus 2.8

Education in 2018/19 school year

number of pupils and students in schools for children and youth:

pre-primary education
+1.9% y/y

In 2018 water consumption for needs of the national economy and population increased, however growth was caused mainly by industry which amounted to 93.1% of total consumption in voivodship.

Despite growth of wastewater discharged into the waters or into the ground, wastewater requiring treatment decreased. The biggest part of wastewater was discharged with the use of increased biogene removal (43.7%).

Number of industrial wastewater treatment plants decreased by almost 1/5 y/y, which was mainly caused by the drop by 1/3 in number of mechanical wastewater treatment plants. In comparison to previous years population connected to municipal wastewater treatment plants increased. In 2018 it was 64.3% of total population.

Number of plants of significant nuisance to air quality increased. The majority of particulates was from combustion of fuels, while the main kind of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide) was carbon oxide – 55.3%. In systems to reduce air pollutants 99.9% of particulates and 57.3% of gases was retained.

As of end of 2018 area under legal protection was by 0.8% bigger than in 2010. During eight years area of protected landscape areas, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable land increased.

In 2018 more municipal waste was collected in comparison to 2017. Within a year more mixed waste as well as waste collected separately was collected.

In 2018 outlays on fixed assets in environmental protection, including outlays on wastewater management and protection of waters, increased. Bigger than in 2017 were also outlays on water management, including water intakes and pipe systems as well as flood embankments and pump stations.

The decrease in number of population in świętokrzyskie voivodship observed every year intensified in 2019 – to 3.8% in comparison to 2010.

The drop of real increase was influenced by both strong decrease in vital statistics (to minus 3.5‰) as well as migrations (to minus 2.8‰). The main cause was significantly lower number of births.

The dependency ratios of the production group worsened and ageing ratio increased accelerating the process of society ageing.

In 2018/19 school year further growth of number of pre-primary education establishments was noted. The growing number of establishments translated into bigger number of their places as well as children attending pre-primary education.

primary
+14.0% y/y

In connection with ongoing education system reform the number of pupils learning in primary schools grew and in lower secondary schools declined.

lower secondary
minus 50.4% y/y

Number of post-primary and lower secondary students decreased. Among these type of schools the biggest drop concerned students of stage I sectoral vocational schools. The slight increase was only in the group of persons learning in technical secondary schools.

post-primary and upper
secondary
minus 2.0% y/y

Number of students decreased next year in a row. Drop was noted in both public and non-public schools.

number of students
minus 6.5% y/y

Labour Force Survey (LFS) in 4th quarter of 2019

activity rate
53.5%

LFS results indicate that in comparison to the corresponding period of 2010, despite decrease in economic activity of the surveyed population growth of employment rate was noted as well as significant drop of unemployment rate. Higher economic activity still characterized men and residents of rural areas. Except for last year the subpopulation of economically inactive persons decreased.

employment rate
52.0%

unemployment rate
2.8%

Employed persons in 2018

employed persons
391.9 thousand

As of end of 2018 number of employed persons was by 2.7% higher than in 2010. Growth was noted in private sector (by 5.8%) while in public there was drop by 6.3%. Structure by sectors of economy changed only a little – share of agriculture decreased to 38.0% of total employed persons and industrial sector to 21.5%, however services - increased to 40.5%.

Registered unemployment in 2019

number of unemployed persons
minus 48.8% in comparison to
2010 r.

Indices characterizing changes of unemployment within a year were more favourable than in 2010 – both unemployment rate and number of unemployed persons decreased.

registered unemployment rate
7.9%

Majority of registered accounted for persons aged 25-44 years (52.4%). Shares of long term unemployed persons, persons below 30 years of age and graduates decreased. However, growth of shares of registered unemployed persons over 50 years as well as disabled was noted.

Wages and salaries in 2018

average gross monthly wages and
salaries in national economy
3954.13 PLN

In świętokrzyskie voivodship average gross wages and salaries in national economy in 2018 r. was higher by 6.7% than in 2017 as well as by 41.6% than in 2010, however increase was noted both in private and public sector. Despite growth of wages and salaries, in 2018 average wage in świętokrzyskie voivodship accounted for 86.1% of national average versus 86.5% in 2017 and 86.6% in 2010.

Results of the survey on the structure of earnings in 2018

average monthly gross earnings
4230.22 PLN

In October 2018 average monthly gross earnings for units with more than 9 employed persons grew by 13.6% in relation to 2016 and by 17.1% in comparison to 2014. The results of the last three editions of the survey on the structure of earnings confirmed the decrease of the distance of average earning in świętokrzyskie voivodship in relation to national average. Men and persons employed in public sector still earned more.

Wages and salaries in enterprise sector in 2019

average gross monthly wages and salaries in enterprise sector
4339.56 PLN

Average gross monthly wages and salaries in enterprise sector grew in annual terms by 6.1% but scale of the growth was lower than the one observed in the years 2017-2018. The increase in wages and salaries was noted in all analyzed PKD sections.

Despite growth, wages and salaries in enterprise sector in świętokrzyskie voivodship were ones of the lowest in Poland. In 2019, similarly to 2018 and 2010, less was earned only in podkarpackie and warmińsko-mazurskie voivodships.

Retirement pays and pensions from Social Insurance Institution (ZUS) and Agricultural Social Insurance Fund (KRUS) in 2019

average monthly gross retirement pay and pension:

paid by ZUS
2034.25 PLN

paid by KRUS
1277,22 PLN

In 2019 number of retirees and pensioners increased once again. The direction of changes in the total population of retirees and pensioners was influenced by growing population of persons receiving benefits paid by ZUS. However, population of retirees and pensioners who receive benefits from KRUS decreased.

Average retirement pays and pensions paid in 2019 were higher than the year before. However, benefits paid by ZUS were still higher than benefits of farmers.

Household budgets in 2018

average monthly per capita available income in household
1549.82 PLN

of which disposable income
1505.56 PLN

In the years 2010-2018 material situation of households in świętokrzyskie voivodship improved. Households received higher incomes and bore higher expenditures. The excess of incomes over expenditures increased, which gave bigger saving possibilities to households. Year by year distance between average available income in the voivodship and national average increased.

For several years, due to growth of incomes and simultaneous increase in expenditures and savings of households, subjective assessment of households' material situation have improved. In 2018 third year in a row there was a growth of percentage of households assessing their material situation as good or rather good and drop of percentage of households assessing it as rather bad or bad.

Social welfare and family support in 2018

social assistance at domicile benefits provided
153981 thousand PLN

indicator of the extent of using social assistance
6.9%

family benefits provided
394434 thousand PLN

parental benefits provided
713931 thousand PLN

During analyzed period 2010-2018 the successive decrease of beneficiaries of both social assistance at domicile as well as family benefits. Despite that, indicator of the extent of using both social assistance at domicile as well as family benefits remained at one of the highest levels in Poland.

Housing conditions in 2018

number of dwellings in voivodship
447.2 thousand

average dwelling area
74.9 m²

As of 31st December 2018 dwellings in the voivodship accounted for 3.1% of dwelling resources in Poland. Number of dwellings has been growing since 2010 and more new dwellings have been built in urban areas than rural areas.

population using:

- water-supply system
91.4%
- sewage system
59.0%
- gas supply system
37.1%

Health care in 2018

out-patient departments 634

medical practices 212

general hospitals (in-patient) 24

day hospitals 11

hospitalized 275.6 thousand
persons

in-patients treated in daily mode
6.6 thousand persons

beds per 10 thousand inhabitants
46.1

consultations provided in out-pa-
tient health care 9709.6 thousand

Culture in 2018

total cultural establishments
496

number of person per cultural
establishment
2.5 thousand

Gross domestic product in 2018

preliminary estimate
+7.0 y/y

GDP per capita
39742 PLN

Business tendency in April 2020

general business climate indica-
tor:

- manufacturing
minus 45.4
- construction
minus 50.3

In the surveyed period in the area of the voivodship municipal infrastructure also developed. In 2018 water supply system was more developed than sewage system but the second one had higher dynamics of growth in the analyzed period. Water consumption in the voivodship in comparison to 2010 increased, however it is still lower than in Poland.

The least developed in the voivodship was gas supply system, which showed minor dynamics of growth in comparison to 2010.

During years 2012-2018 the decreasing number of hospitalizations and systematic decrease in number of beds at the hospital's disposal in in-patient health care was noted.

In out-patient health care systematic growth of number of out-patient departments as well as drop of number of medical practices (including dentist) was observed. Year by year number of consultations provided per capita increased.

In the years 2012-2018 number of medical workers directly caring for patients as well as medical personnel's qualification level increased.

In 2018 in the area of culture the activity was conducted by 496 entities, of which libraries accounted for more than half and within 8 years decreased by 2 entities. Cultural establishments accounted for 3.2% of total entities conducting activity in Poland, which similarly to the year ago positioned voivodship at 15th place in Poland. In 2018 there was 4 entities conducting activity in the sphere of culture per 10 000 inhabitants of the voivodship. During the years 2010-2018 accessibility to cultural establishments improved. In 2018 per 1 establishment offering such services there was by 0.1 thousand less persons than in 2010.

According to preliminary estimate in 2018 next year in a row there was growth of gross domestic product (GDP) in real terms. Its dynamics increased in comparison to the year before.

Value of GDP per capita situated świętokrzyskie at 12th position in Poland. In relation to national average it was higher than the year before, but lower than in 2014.

In the years 2014-2018 growth of GDP at purchasing power parity was noted in comparison to the average level in European Union. As of end of this period this relation amounted to 51%.

In all areas of the economy enterprises assess business tendency as the worst since the beginning of survey. The most pessimistic assessments are formulated by entities dealing mainly with construction, and not much better trade enterprises and specializing in manufacturing. The biggest factor limiting their business activity was connected with the occurrence of uncertainty of economic environment due to COVID-19 pandemic.

retail trade
minus 49.0

transportation and storage
minus 20.0

Services enterprises (mainly transportation and storage as well as information and communication) assess situation less pessimistic. The biggest difficulties in their activity were connected with unclear and unstable legal regulations, high costs of labour and high payments to state revenue.

Entities of the national economy in 2019

entities entered into REGON
register
+2.4% y/y

newly registered entities
minus 11.5% y/y

entities removed
minus 29.0% y/y

In 2019 growth of number of entities of the national economy maintained. In their structure still predominated natural persons conducting economic activity and in the years 2010-2019 drop of their share was noted. However, the share of commercial companies increased.

In 2019 the decrease in number of newly registered entities was noted. It was caused mainly by natural persons conducting economic activity. Number of removals was also significantly lower than the year before. This drop was most of all the effect of significantly lower number of deregistered commercial companies.

Research and development as well as innovation activity

internal outlays on R&D activity
in 2018
+ 95,4% y/y

intensity of R&D works in 2018
0.57% GDP of the voivodship

share of innovation active enterprises
in the period 2016-2018:

21.9% industrial
10.7% services

share of enterprises which introduced
innovations in the period
2016-2018:

19.3% industrial
9.3% services

During the years 2010-2018 participation of enterprises of świętokrzyskie voivodship in research and development as well as innovation activity remained at one of the lowest levels in Poland.

In 2018 similarly low intensity of R&D works as in świętokrzyskie was in voivodships: lubuskie, zachodniopomorskie and warmińsko-mazurskie

In the years 2016-2018 the share of innovation active enterprises in świętokrzyskie voivodship was one of the lowest in Poland next to łódzkie and warmińsko-mazurskie. However, the share of enterprises which introduced innovations in świętokrzyskie (new or improved products or business processes) was the lowest.

Using information and communication technologies in enterprises in 2019

enterprises using computers
94.5%

enterprises with internet access
93.3%

enterprises employing ICT specialists
33.8%

Number of enterprises possessing computers and internet access in świętokrzyskie voivodship is growing, however share in total enterprises remains at the one of the lowest levels in Poland. In comparison to 2018 using mobile devices and technologies when gaining Internet access as well as maximum Internet connection speed defined in the agreement with the operator also increases.

Enterprises in the voivodship more and more often use open public data occupying 10th position among all voivodships.

In 2019 significant growth of ICT specialist employment in enterprises was noted which allowed to take first place among all voivodships in Poland.

Financial results of non-financial enterprises in 2019

net financial result
minus 4,7% r/r

turnover rate indicator:

gross 4.6%
net 3.6%

Financial results obtained in 2019 by surveyed non-financial enterprises in świętokrzyskie voivodship were weaker than obtained the year before. Basic financial indicators (apart from gross sales profitability) worsened. The share of enterprises generating net profit remained at the 2018 level.

Investment outlays of non-financial enterprises in 2019

investment outlays
+11.9% y/y

In 2019 investment outlays of enterprises with a seat in świętokrzyskie voivodship increased once again. More was disbursed on buildings and structures as well as on purchases. Enterprises conducting manufacturing activity, which in 2019 incurred 52.7% of total outlays in voivodship, remained the biggest investor.

Agriculture in 2019

production of basic cereals with
mixes
+2.4% y/y

In 2019 as a result of increase in area of basic cereals and rye mixes bigger production than the year before was obtained. Growth of production was also noted in wheat as well as rape and agrimony while production of rye, potatoes and sugar beets declined.

cattle livestock
+ 3.1% y/y

After three years of decreasing tendency of cattle livestock in annual terms its halt was noted.

pigs livestock
minus 21.5% y/y

After growth in 2018 the herd of pigs decreased once again in comparison to June 2018.

relation of procurement prices of
pigs for slaughter to market-place
prices of rye
8.1

In 2019 procurement prices as well as prices on marketplaces of majority of analyzed agricultural products (except for cattle for slaughter in procurement) increased. The relation of procurement prices of pigs for slaughter to market-place prices of rye improved.

Sold production of industry in 2019

sold production of industry
+5.8% y/y

Growth of sold production of industry in annual terms was slightly lower than in the previous year. Sale in manufacturing was still growing while the decrease in water supply; sewerage, waste management and remediation maintained.

Next year in a row work efficiency was noted.

Sold production of construction in 2019

sold production of construction
+31.0 y/y

In 2019 in świętokrzyskie voivodship third year in a row there was growth of sold production of construction. However, it was much higher than the year before. Average employment and work efficiency measured by the value of sold production per 1 employee increased.

construction and assembly pro-
duction
+9.3% y/y

Construction and assembly production was also higher than the year before. It was the result of the higher production in enterprises specializing in construction of buildings.

Housing construction in 2019

number of dwellings completed
+% 19.4 y/y

Number of dwellings completed was higher than the year before. It was the third consecutive year – after two years of decrease – in which number of dwellings completed increased in comparison to the previous year. However, average usable floor area of dwellings completed declined.

building permits granted or
registrations with a construction
project
minus 23.2% y/y

Number of dwellings on which construction permit was granted or registration with a construction project was made decreased by almost by ¼ in annual terms.

dwellings in which construction
has begun
minus 12.2% y/y

Drop was also in the sphere of dwellings in which construction has begun.

Sales in 2019

retail sales
+1.3% y/y

Growth of retail sales (in current prices) noted in 2019 was much lower than in 2018. Among groups of significant share in total retail sales, sale increased most of all in the group of enterprises dealing with furniture, radio, TV and household appliances.

wholesale
+7.6% y/y

In 2019 next year in a row the growth of the wholesale value (in current prices) was noted.

Transport in 2018

length of hard surface public roads

+1.3% y/y

number of passengers in regular bus transport

minus 16.6% y/y

number of passengers in urban transport

minus 2.3% y/y

2018 was the next year in which length of hard surface public roads, including express roads, increased. In terms of density of hard surface public road network świętokrzyskie voivodship occupied one of the top positions in Poland (3rd place).

Negative changes in passenger road transport were noted. Number of passengers in regular bus transport declined significantly.

Less passengers used also urban transport.

Energy in 2018

electricity production

+10.3% y/y

electricity consumption in household sector

+2.7% y/y

In 2018 in świętokrzyskie voivodship situation in the sphere of electro energy improved in relations to the previous year. The power installed as well as generating capacity of the power plant increased. Electricity production grew significantly.

In household sector both number of recipients and electricity consumption increased.

Finance of local government units (LGU) in 2018**Revenue of LGU in 2018**

Revenue

+9.9% y/y

own revenue

+9.3% y/y

total revenue per inhabitant

+9,4% r/r

In the years 2010-2018 total revenue of local government units increased systematically. IN comparison to the previous year grew both total revenue as well as own revenue. In 2018 there was 6172 PLN per 1 inhabitant, of which own revenue accounted for 36.6%.

Expenditure of LGU in 2018

Expenditure

+15.0% r/r

share of investment expenditure in total expenditure

15.9%

In 2018 total expenditure of local government units increased significantly in comparison to 2010 as well as 2017 and 2018. In 2018 there was 6452 PLN per 1 inhabitant. Investment expenditure in the years fluctuated significantly and in 2018 accounted for 21.5% of total expenditure. On 2018 investment expenditure per inhabitant amounted to 1390 PLN.

Results of LGU budgets in 2018

deficit of LGU budgets

361.0 million PLN

relations of deficit of LGU to total revenue

4.7%

In 2018 local government units closed budgetary year with a deficit but the relation of deficit to total revenue was more favourable than in 2010.

Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion based on the Partnership Agreement 2014-2020 to end of June 2019

total value of projects

11973.6 million PLN

Until end of June 2019 in świętokrzyskie voivodship based on the Partnership Agreement 2014-2020 agreements for co-financing of projects worth 12 billion PLN were concluded. The greatest resources were allocated on realization of Regional Operational Programme of Świętokrzyskie Voivodship as well as Operational Programme Infrastructure and Environment.

Social Activity

foundations, societies and social organizations entered into REGON register
+3.8% y/y

percentage of persons aged 16 and more, who declared that they have confidence in people generally speaking
83%

number of active societies and similar social organizations in comparison to 2010 +11.5%

In świętokrzyskie voivodship 2019 was next year in which number of foundations, societies and social organizations increased. During years 2010-2019 their number grew by 41.5%.

In 2018 majority of population of świętokrzyskie voivodship aged 16 and more had confidence in people generally speaking. In comparison to 2015 share of persons having confidence in people generally speaking grew by 3 p.p.

In the years 2010-2016 in świętokrzyskie voivodship one notices positive changes in number of active societies and similar social organizations as well as in size of membership base. In the years 2010-2016 number of memberships grew by 6.8%.

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Województwo na tle kraju
Table 1. Voivodship against the background of the country

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Świętokrzyskie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2018 r. (w %) Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2018 (in %)	0,2	0,3
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku w 2018 r. (w hm ³) Consumption of water for needs of the national economy and population during the year in 2018 (in hm ³)	9434,6	1523,2
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2018 r. (w hm ³) Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2018 (w hm ³)	8200,4	1487,4
Ścieki komunalne oczyszczane w ciągu roku ogółem w 2018 r. (w dam ³) Municipal treated wastewater during the year in 2018 (in dam ³)	1328655	34630
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2018 r. (tony/rok): Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2018 (tonnes/year):		
gazowych gases	213214234	15271515
pyłowych particulates	31827	1803
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2018 r. (w %) Total of legal protected area in total area in 2018 (in %)	32,6	65,0
Lesistość w 2018 r. (w %) Forest cover in 2018 (in %)	29,6	28,4
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2019 (as of 31st December)	123	105
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r. Natural increase per 1000 population in 2019	-0,9	-3,5
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r. Net migration for permanent residence per 1000 population in 2019	0,2	-2,8
Przeciętne trwanie życia w 2018 r. (w latach) Life expectancy in 2018 (in years)		
mężczyźni males	73,8	73,6
kobiety females	81,7	82,1
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w 2018 r. Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3–6 in 2018	895	863

Tablica 1.
Table 1.

Województwo na tle kraju (cd.)

Voivodship against the background of the country (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Świętokrzyskie
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^a w 2019 r. (w %) Employment rate by LFS ^a w 2019 r. (in %)	54,4	51,6
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^a w 2019 r. (w %) Activity rate by LFS ^a in 2019 (in %)	56,2	53,8
Stopa bezrobocia według BAEL ^a w 2019 r. (w %) Unemployment rate by LFS ^a in 2019 (in %)	3,3	4,1
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Unemployed persons per 1 job offer in 2019 (as of 31st December)	18	53
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^b w 2019 r. (w zł) Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^b in 2019 (in PLN)	5169,06	4339,56
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2019 r. (w zł) Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in 2019 (in PLN)	2264,06	2034,25
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. (w zł) Average monthly per capita available income in households in 2018 (in PLN)	1693,46	1549,82
Relatywna granica ubóstwa w 2018 r. (w %) Relative poverty threshold in 2018 (in %)	14,2	19,1
Granica ubóstwa skrajnego w 2018 r. (w %) Extreme poverty rate in 2018 (in %)	5,4	7,9
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r. (w %) Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in 2018 (in %)	5,1	6,9
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2018 r. (w tys. zł) Social assistance benefits granted in 2018 (in thousand PLN)	3485665	153981
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2018 r. Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in 2018	105	69
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r. Population per out-patient health care unit in 2018	1439	1468
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2018 r.:		
lekarze doctors	23,3	23,5
pielęgniarki nurses	50,2	60,4
Łóżka w szpitalach na 10 tys. ludności w 2018 r. Beds in hospitals per 10 thousand population in 2018	47,3	46,1

a Przeciętne w roku. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Annual averages. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Tablica 1.
Table 1.

Województwo na tle kraju (dok.)
Voivodship against the background of the country (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Świętokrzyskie
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca ^c w 2018 r. (w zł) Gross domestic product (current prices) per capita ^c in 2018 (in PLN)	55066	39742
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019 (as of 31st December)	1175	944
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2019 (as of 31st December)	20	4
Pracujący (personel wewnętrzny) w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo ^d w 2018 r. Internal R&D personnel per 1000 economically active persons ^d in 2018	7,7	2,3
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie badanych przedsiębiorstw niefinansowych ^e w 2019 r. (w %) Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises surveyed ^e in 2019 (in %)	82,0	84,6
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^e w 2019 r. (w %) Cost level indicator in non-financial enterprises ^e in 2019 (in %)	95,4	95,4
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw ^e w 2019 r. (rok poprzedni=100; ceny bieżące) Indices of investment outlays of enterprises ^e in 2019 (previous year=100; current prices)	112,4	111,9
Obsada bydła ^f na 100 ha użytków rolnych w 2019 r. (w szt.) Cattle density ^f per 100 ha of agricultural land in 2019 (in heads)	43,3	34,0
Obsada trzody chlewnej ^f na 100 ha użytków rolnych w 2019 r. (w szt.) Pigs density ^f per 100 ha of agricultural land in 2019 (in heads)	73,4	38,8
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle ^b w 2019 r. (w zł) Sold production of industry (current prices) per 1 average employed person in industry ^b in 2019 (in PLN)	553443	462493
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie ^b w 2019 r. (w zł) Sold production of construction (current prices) per 1 average employed person in construction ^b in 2019 (in PLN)	625052	529485
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2019 r. Dwellings completed per 1000 population in 2019	5,4	3,1
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2018 r. Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2018	81,8	109,3
Długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² w 2018 r. Length of railway lines operated per 100 km ² in 2018	6,2	6,2
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2018 r. (w %) Share of renewable energy sources in production of electricity in 2018 (in %)	12,7	16,2

b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. c Wstępny szacunek. d Aktywni zawodowo (wszystkie osoby pracujące oraz uznane za bezrobotne) – na podstawie badania aktywności ekonomicznej ludności – dane średnioroczne. e Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. f Stan w dniu 1 czerwca.

b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. c Preliminary estimate. d Active population (all persons employed and considered as unemployed) – based on the Labour Force Survey – average annual data. e Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. f As of 1st June.

Rozdział 2

Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw

Voivodship against the background of other voivodships

Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2018 r.
Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM, PM₁₀ and NO₂ in 2018

Wybrane obszary:
Chosen areas:

aglomeracje:

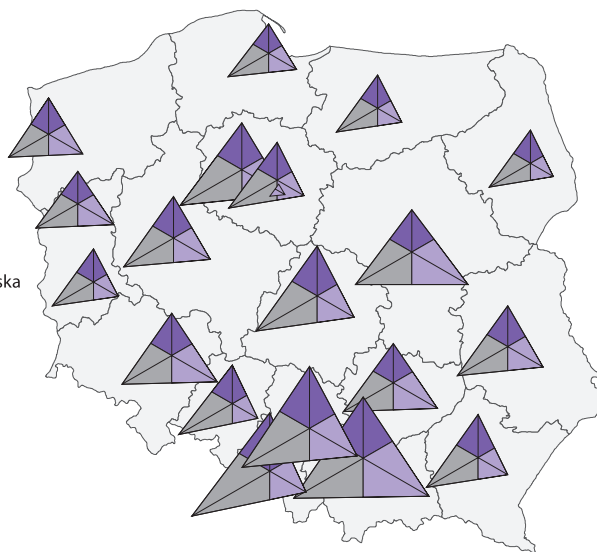
agglomerations:

białostocka
bydgoska
górnśląska
krakowska
lubelska
łódzka
poznańska
rybnicko-jastrzębska
szczecińska
trójmiejska
warszawska
wrocławska

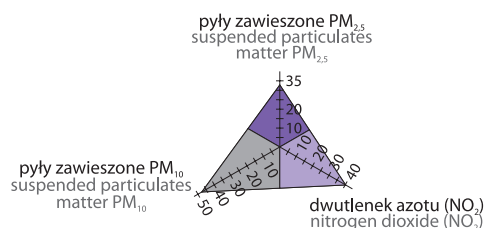
miasta:

cities:

Gorzów Wlkp.
Kielce
Olsztyn
Opole
Rzeszów
Toruń
Zielona Góra

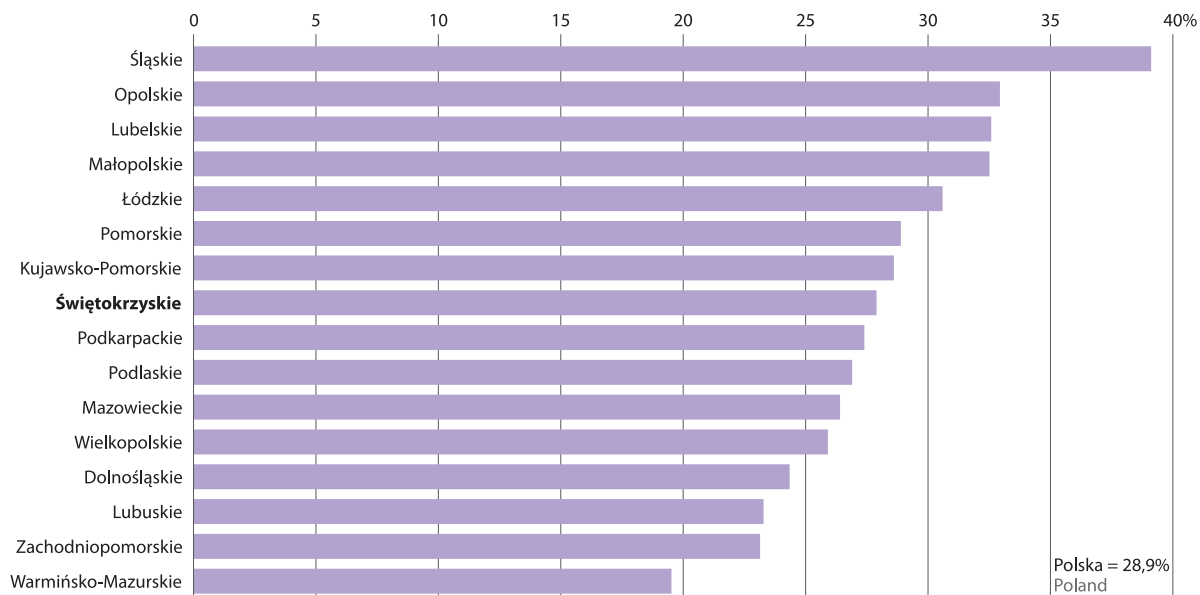

Średnia wartość normowanego stężenia
średniego rocznego w µg/m³:
Average value of standardized average
annual concentration in µg/m³:

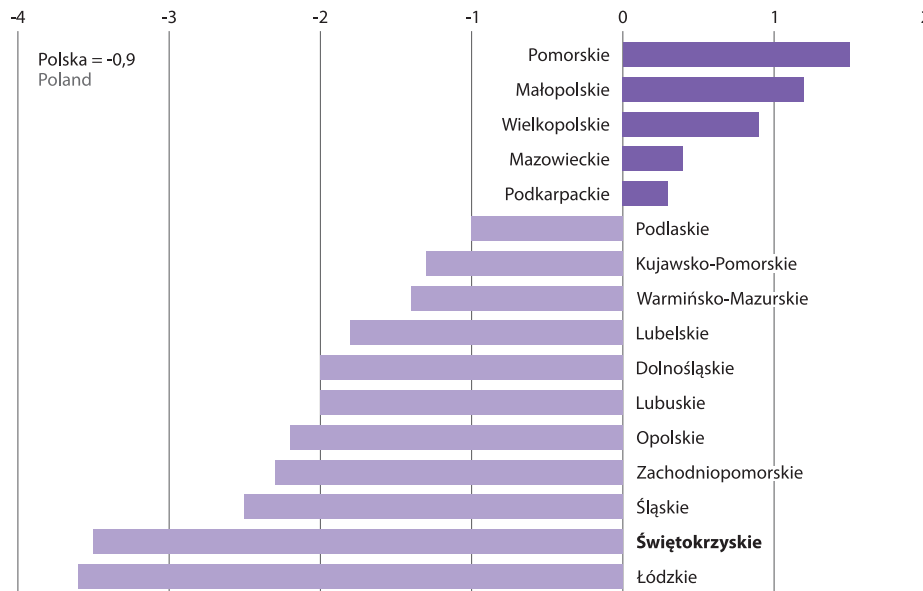

Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2018 r.

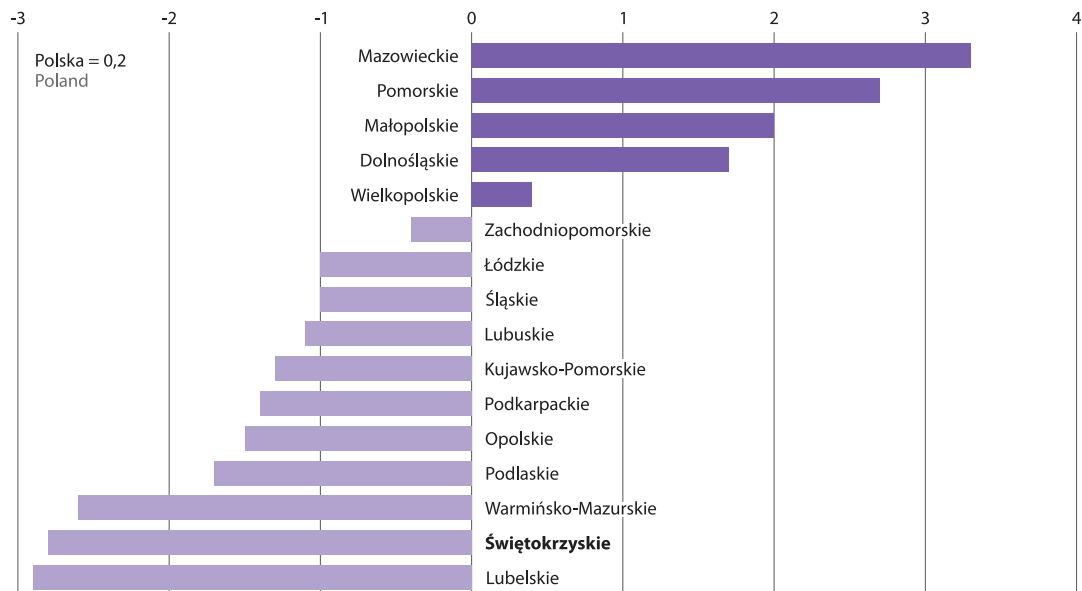
Chart 1. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2018

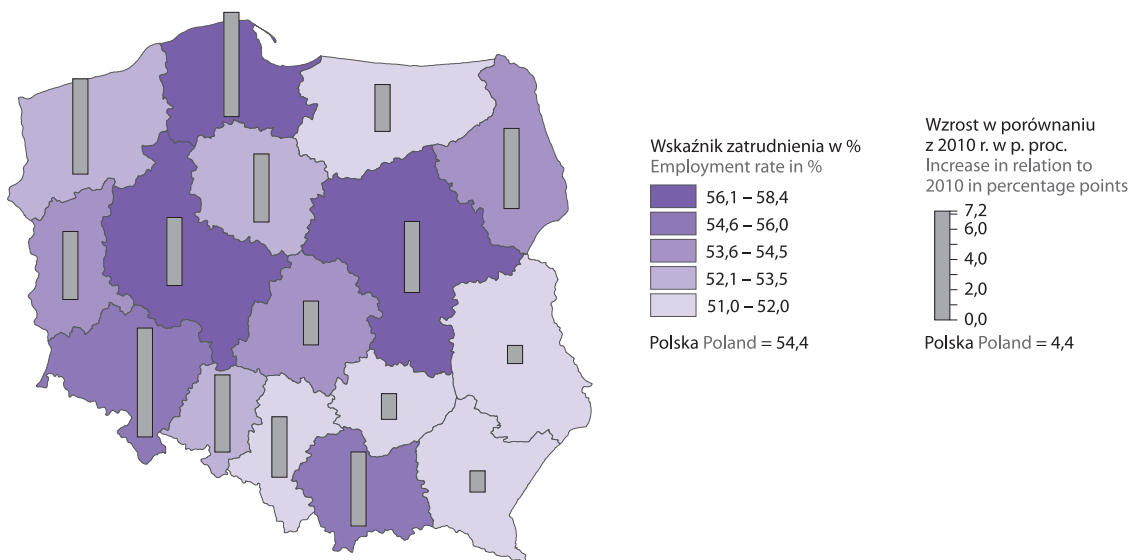
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2019 r.
 Chart 2. Natural increase per 1000 population in 2019

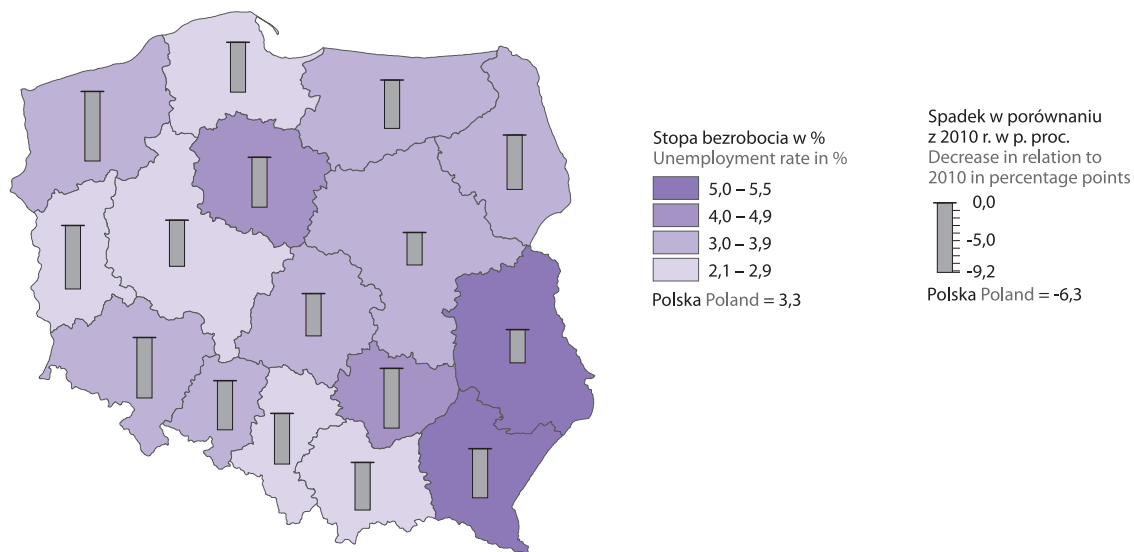
Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2019 r.
 Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population in 2019

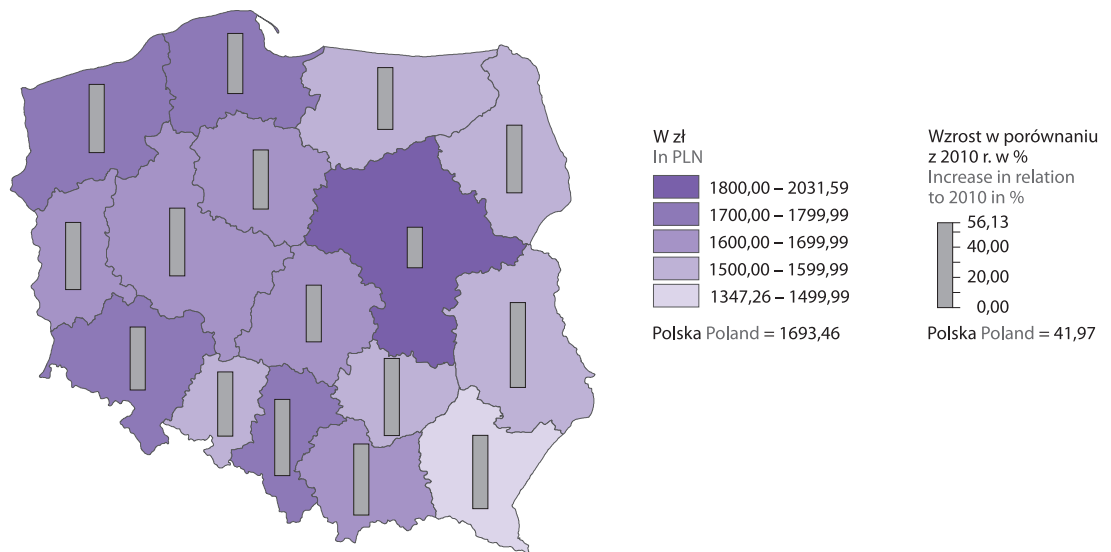
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)
 Map 2. Employment rate by LFS in 2019 (annual average)

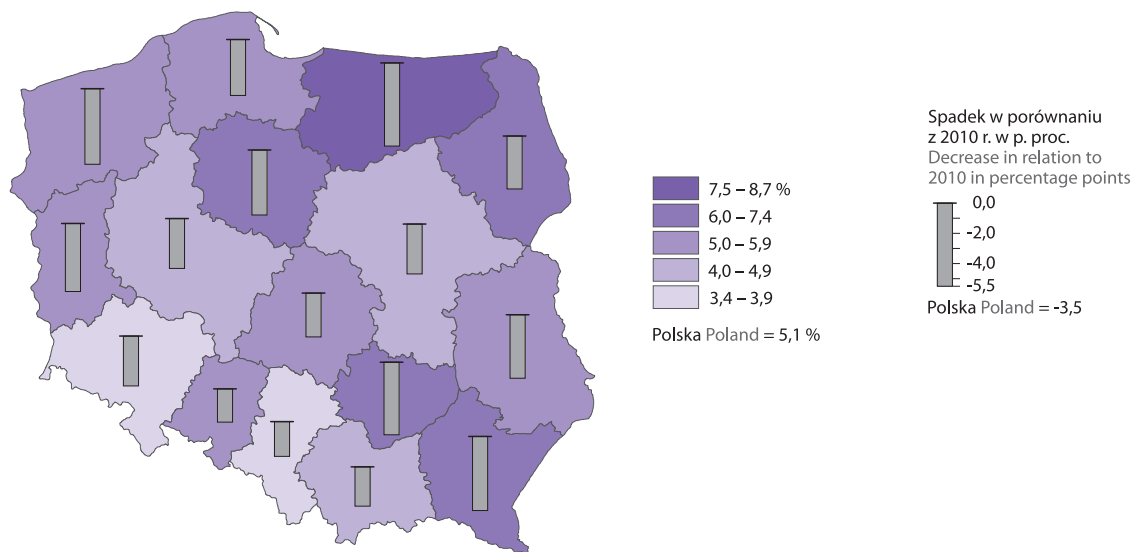
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2019 r. (przeciętne w roku)
 Map 3. Unemployment rate by LFS in 2019 (annual average)

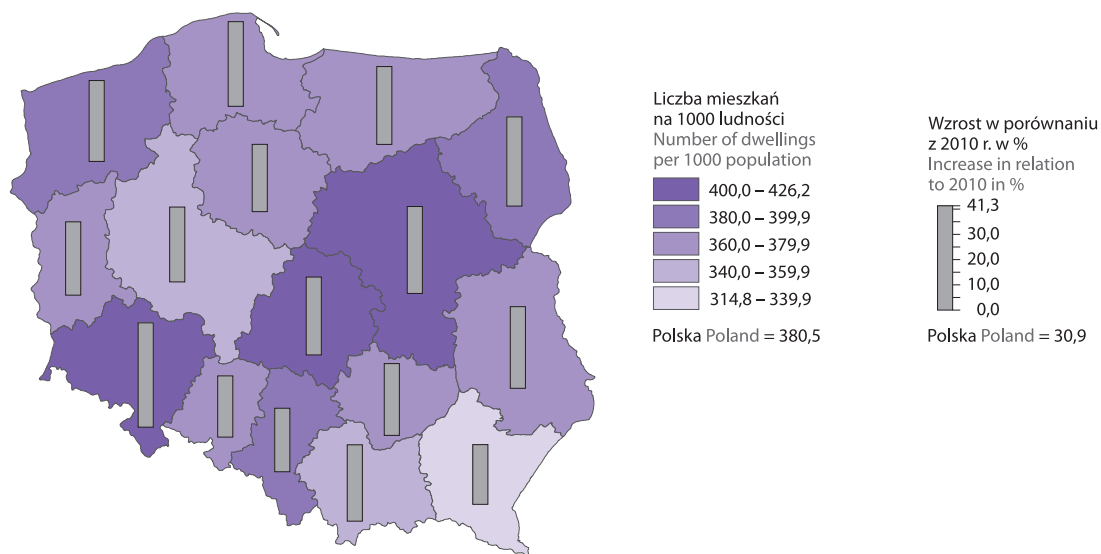
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r.
 Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2018

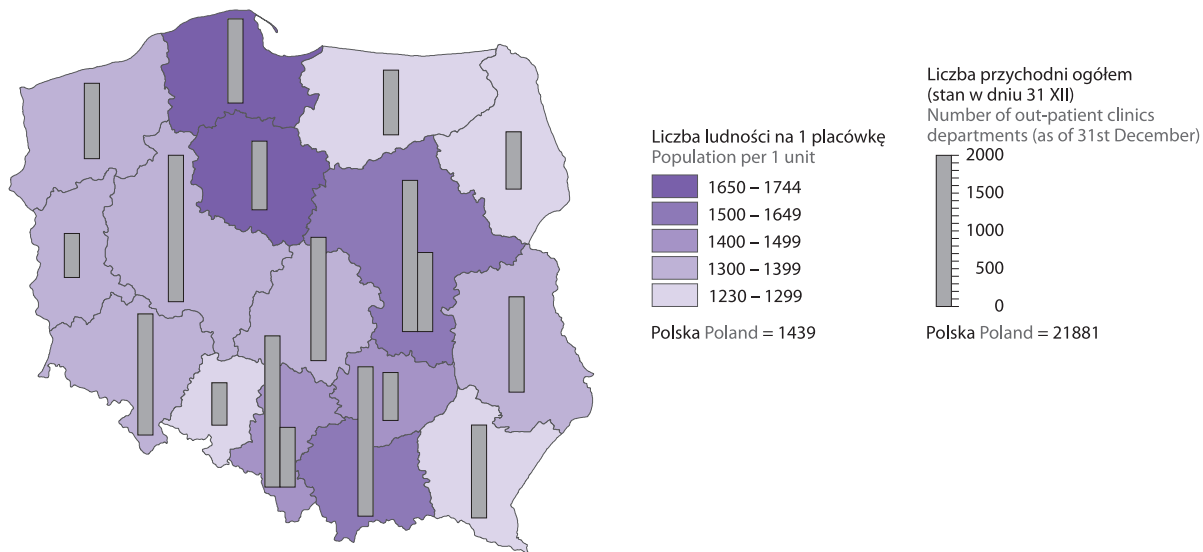
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2018 r.
 Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2018

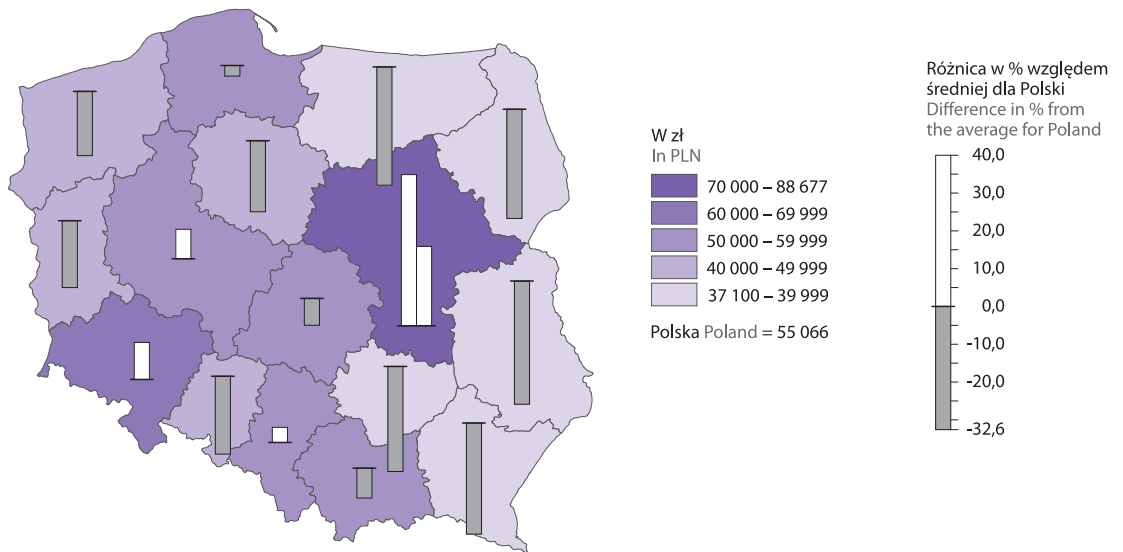
Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2018 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 6. Dwellings stocks per 1000 population in 2018 (as of 31st December)

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2018 r.
 Map 7. Out-patient health care units in 2018

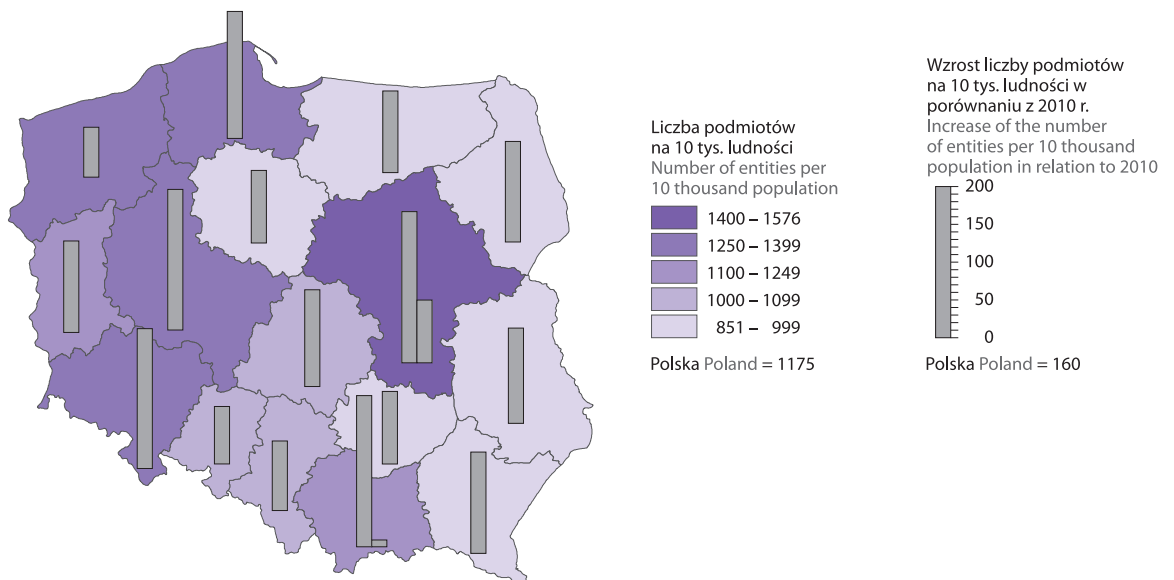

Mapa 8. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2018 r. (ceny bieżące)^a
 Map 8. Gross domestic product per capita in 2018 (current prices)^a

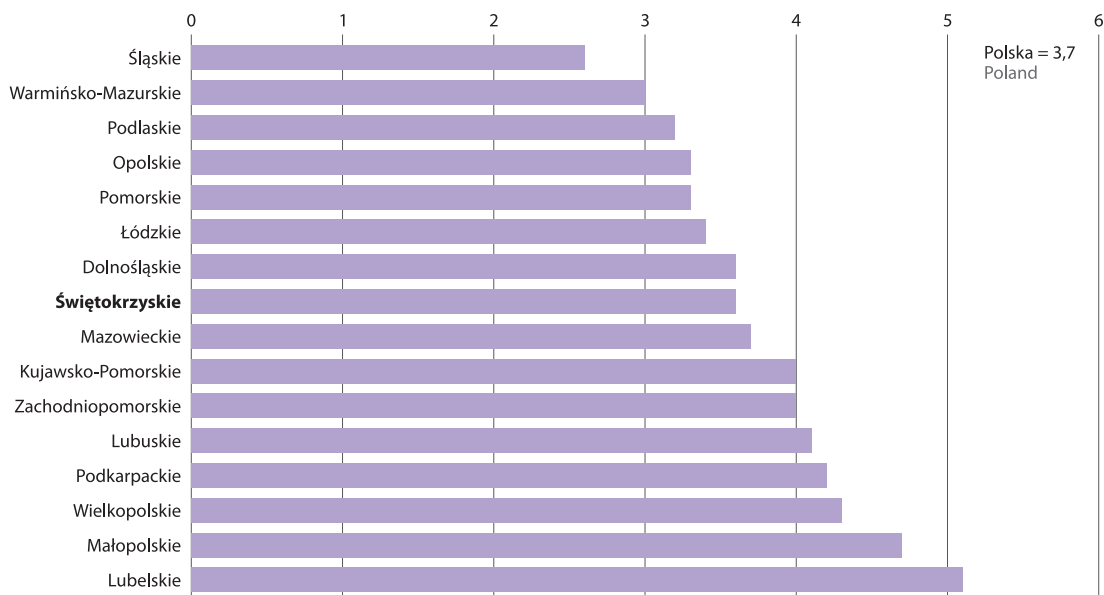

^a Szacunki wstępne.
a Flash estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2019 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2019 (as of 31st December)

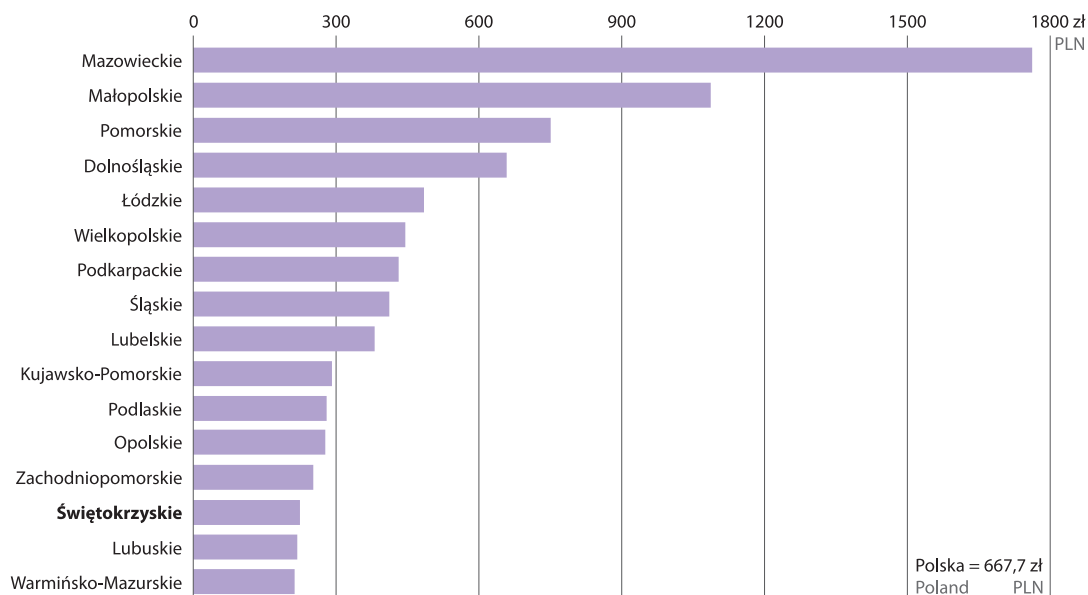

Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2019 r.
 Chart 4. Net turnover pro tability indicator in non- nancial enterprises in 2019

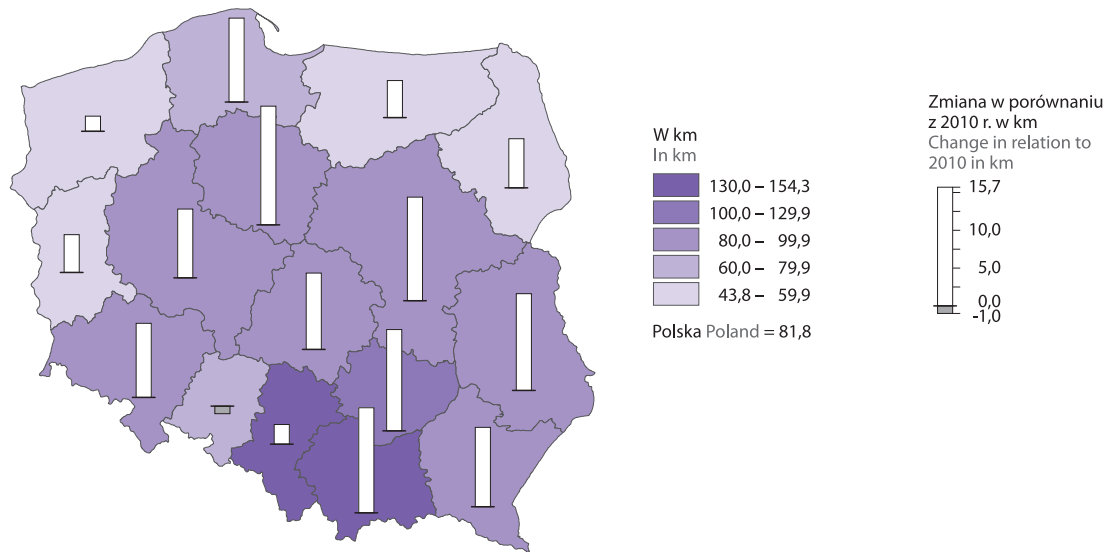

Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2018 r. (ceny bieżące)

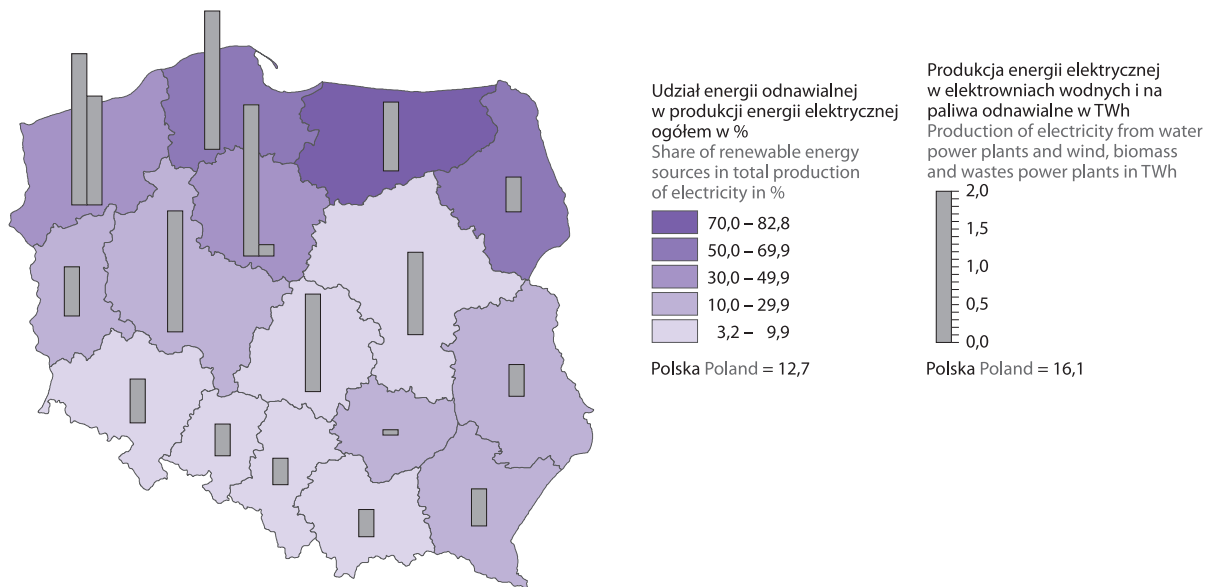
Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2018 (current prices)

Mapa 10. Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2018 r.
 Map 10. Communal and districts roads with hard surface per 100 km² of total area in 2018

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2018 r.
 Map 11. Energy from renewable sources in 2018

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

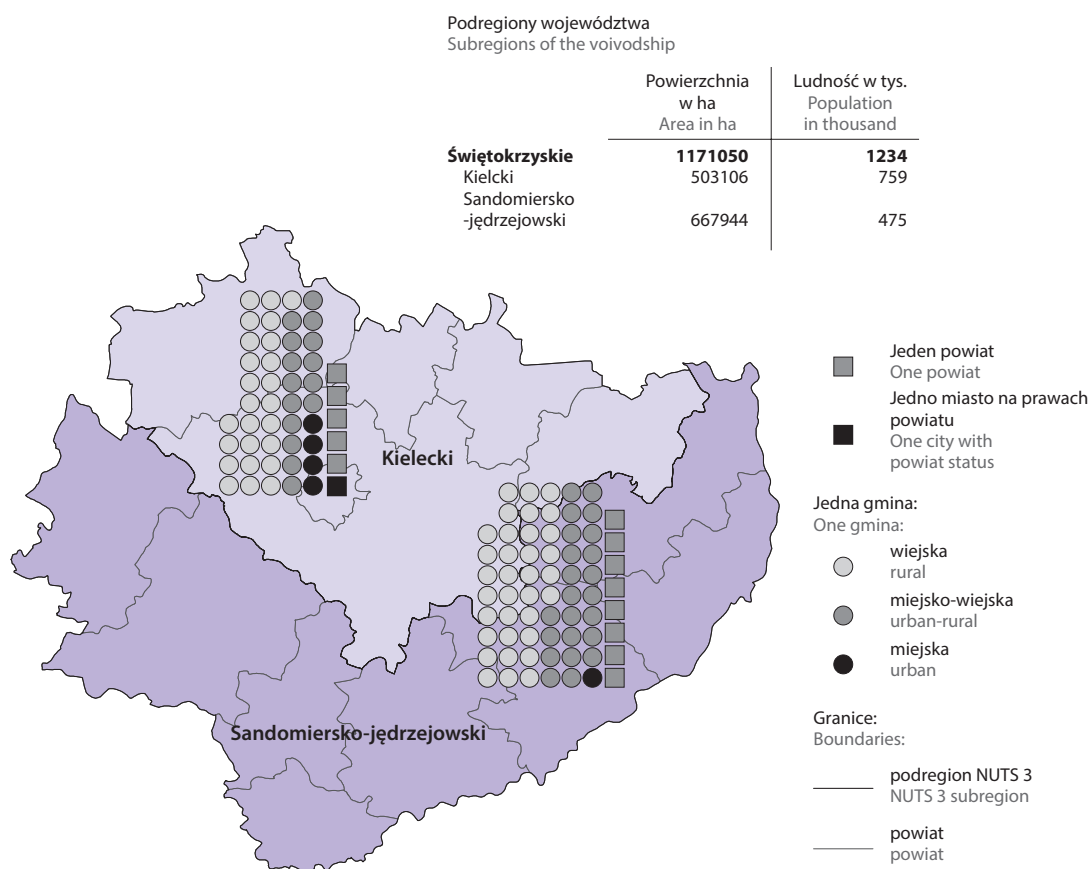
Area and territorial division of voivodship

Mapa 12. Podział województwa świętokrzyskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Division of the Świętokrzyskie voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2019

As of 31 st December

Według stanu w dniu 1 I 2019 r. województwo świętokrzyskie zajmowało powierzchnię 11711 km², co stanowiło 3,7% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 XII 2019 r.) mieszkało ok. 1234 tys. ludności, tj. 3,2% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 105 osób (dziesiąta lokata w kraju). W miastach mieszkało 45,4% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Warunki meteorologiczne

4.1. Meteorological conditions

Średnia roczna temperatura powietrza w 2019 r. w województwie była wyższa niż wartości średnie wyznaczone dla poprzednich okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r.

W 2019 r. odnotowano wzrost rocznej sumy opadów atmosferycznych w stosunku do wartości średnich dla poprzednich okresów wieloletnich.

W roku 2019 średnia roczna temperatura na obszarze województwa świętokrzyskiego wyniosła 9,7°C i była wyższa o 2,4°C od normy wieloletniej 1971-2000. Maksymalna roczna temperatura powietrza wystąpiła w lipcu w Kielcach i osiągnęła 36,6°C. Najniższa temperatura powietrza zmierzona na stacjach synoptycznych wyniosła -13,5°C w Kielcach w styczniu 2019 r. Najwyższe miesięczne anomalie temperatury, w odniesieniu do normy z lat 1971-2000, wystąpiły w czerwcu, gdy średnia temperatura powietrza w województwie przekraczała wartość wieloletnią o 5,7°C. Ujemne anomalie obszarowe średniej miesięcznej temperatury powietrza wystąpiły w maju (średnio -0,4°C). Największą amplitudę skrajną dla okresu wieloletniego 1971-2019 odnotowano w stacji w Kielcach - 70,5°C.

Roczne opady w skali województwa wyniosły 694 mm, co odpowiada 116% wartości wieloletniej (1971-2000). Norma została przekroczone w przypadku 8 miesięcy (styczeń, marzec, kwiecień, maj, sierpień, wrzesień, listopad i grudzień), maksymalnie w maju, kiedy opad wyniósł 180% normy. Najniższe średnie opady atmosferyczne wystąpiły w lutym (17 mm, 66% normy) i czerwcu (22 mm, 30% normy).

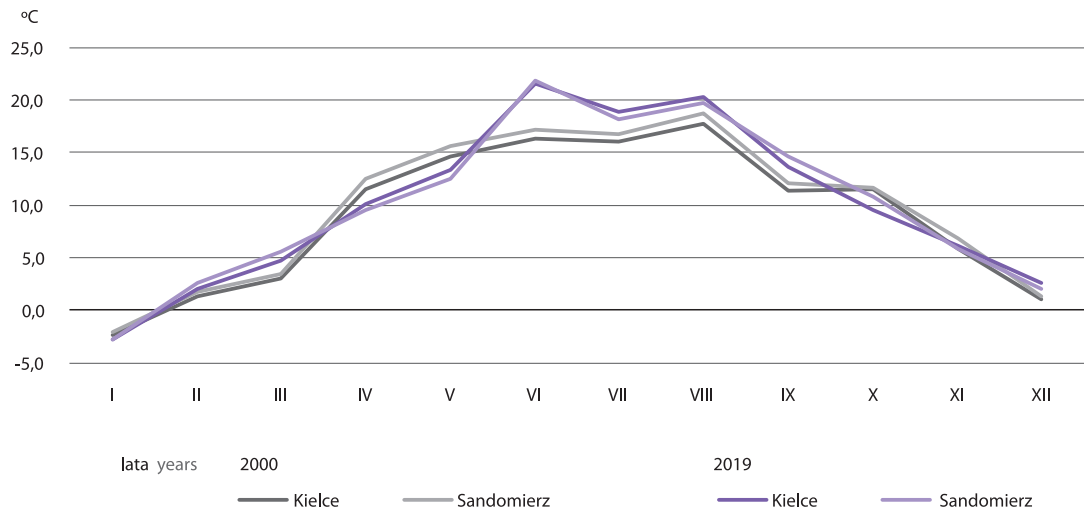
Tablica 2.
Table 2.

Warunki meteorologiczne
Meteorological conditions

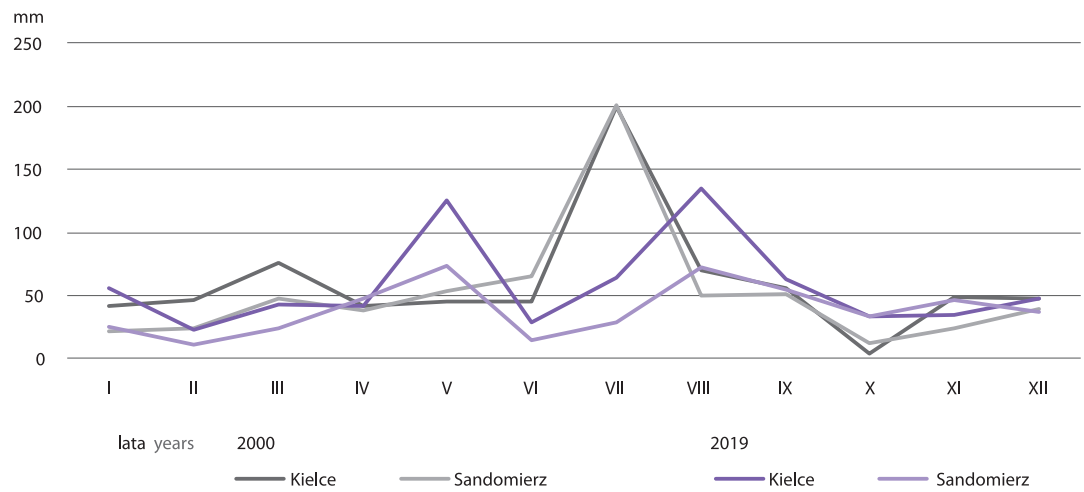
Stacja meteorologiczna Meteorological station	1971-2000	1991-2000	2001-2005	2001-2010	2019
	średnie ^a average ^a				
Temperatury w °C Temperatures in °C					
Kielce	7,4	7,9	8,2	8,1	9,7
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					
Kielce	600	670	648	659	694

^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.
^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Wykres 6. Temperatury powietrza
 Chart 6. Air temperatures

Wykres 7. Opady atmosferyczne
 Chart 7. Atmospheric precipitation

4.2. Powierzchnia ziemi

4.2. Ground surface

Według ewidencji geodezyjnej, 1 stycznia 2019 r. użytki rolne i leśne zajmowały 93,6% powierzchni województwa.

Na przestrzeni dziewięciu lat obserwowane jest zwiększanie powierzchni użytków rolnych oraz gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, a zmniejszanie powierzchni gruntów leśnych.

W 2018 r. zrehabilitowano oraz zagospodarowano mniejszą powierzchnię gruntów niż w 2017 r.

Według ewidencji geodezyjnej, na początku 2019 r. województwo świętokrzyskie zajmowało obszar 1171,1 tys. ha, tj. 3,7% powierzchni kraju. Prawie 94% powierzchni przypadało na użytki rolne oraz grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione. Użytki rolne zajmowały 64,7% ogólnej powierzchni województwa (758,0 tys. ha), a największą ich część stanowiły grunty orne – 45,7% (535,6 tys. ha). Grunty leśne łącznie z zadrzewionymi i zakrzewionymi obejmowały 28,8% powierzchni (337,7 tys. ha), grunty zabudowane i zurbanizowane – 4,8% (56,7 tys. ha), grunty pod wodami – 0,7% (8,8 tys. ha), użytki ekologiczne – 0,3% (0,4 tys. ha), nieużytki – 0,7% (8,4 tys. ha), a pozostałe grunty (teren różny) – 0,1% (1,1 tys. ha).

W stosunku do roku ubiegłego powierzchnia użytków rolnych w 2019 r. zwiększyła się o 1,3 tys. ha (o 0,2%), a w odniesieniu do 2010 r. – wzrosła o 1,9 tys. ha (o 0,2%). W porównaniu do roku 2018 i 2010 zwiększyła się również powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych odpowiednio: o 0,4 tys. ha (o 0,7%) i o 4,8 tys. ha (o 9,3%). Powierzchnia gruntów leśnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych zmniejszyła się w stosunku do 2018 r. o 1,6 tys. ha (o 0,5%) oraz była mniejsza niż dziewięć lat wcześniej o 6,9 tys. ha (o 2,0%).

Tablica 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania

Stan w dniu 1 stycznia

Table 3. Geodetic area by the land use

As of 1st January

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Powierzchnia ogólna Total area	1171050	1171050	1171050	1171050	3,7
Użytki rolne Agricultural land	756171	751624	756773	758029	4,0
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woody and bushy land	344510	345895	339306	337659	3,5
Grunty pod wodami powierzchniowymi Lands under surface waters	8148	8675	8486	8780	1,3
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanized areas	51834	54724	56306	56677	3,3
Użytki ekologiczne Ecological areas	325	371	365	377	0,9

Tablica 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania (dok.)

Stan w dniu 1 stycznia

Table 3. Geodetic area by the land use (cont.)

As of 1st January

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	
	w ha in ha				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Nieżytki Wasteland	8858	8573	8465	8436	1,8
Tereny różne Miscellaneous land	1207	1188	1098	1092	1,3

a łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”.

a Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the item “forest land as well as woody and bushy land”.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

Na koniec 2018 r. powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania wyniosła 3,7 tys. ha. Udział omawianych terenów w powierzchni województwa wyniósł 0,3% - podobnie jak w 2017 r. Udział w powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych województwa w powierzchni kraju w 2018 r. wyniósł 6,0% - tak samo jak rok wcześniej. Zdecydowana większość z nich (99,1%) to grunty zdewastowane, które utraciły całkowicie wartości użytkowe. Pozostałe 0,9% powierzchni gruntów wymagających rekultywacji zajmowały grunty, których wartość użytkowa zmalała m.in. w wyniku zmian środowiska oraz działalności przemysłowej (grunty zdegradowane). W odniesieniu do stanu z końca 2017 r. powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji zwiększyła się o 24 ha, przy czym wzrost ten dotyczył zarówno terenów zdewastowanych (o 21 ha), jak i zdegradowanych (o 3 ha). Porównując do 2010 r. odnotowano również wzrost powierzchni wymagającej rekultywacji (o 340 ha), w tym gruntów zdewastowanych (o 362 ha więcej) oraz zdegradowanych (o 22 ha mniej).

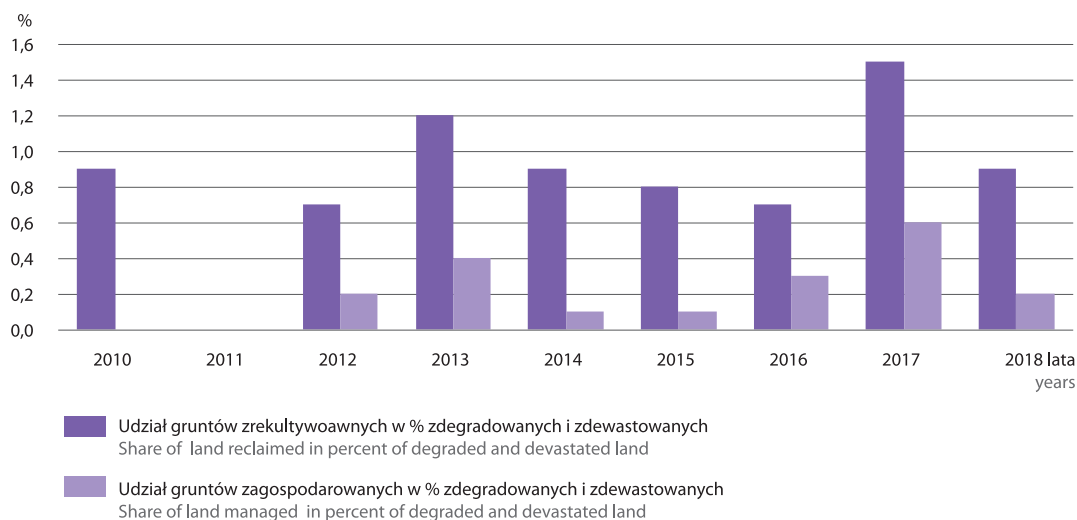
W ciągu 2018 r. zrehabilitowano 34 ha gruntów, tj. o 20 ha mniej niż przed rokiem i o 5 ha więcej niż w 2010 r. W ciągu roku zmniejszyła się także powierzchnia gruntów zagospodarowanych (o 14 ha do 6 ha). Stopień rekultywacji i zagospodarowywania gruntów zdewastowanych i zdegradowanych jest nadal niezadawalający i stanowił w 2018 r. odpowiednio 0,9% i 0,2% ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych. Udział gruntów zrehabilitowanych i zagospodarowanych województwa w powierzchni kraju wyniósł 2,0%, a w 2017 – 4,1%.

Grunty zdegradowane - grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

Grunty zdewastowane - grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów - nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

Wykres 8. Grunty zrehabilitowane i zagospodarowane w ciągu roku
 Chart 8. Land reclaimed and managed during the year

4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

W 2018 r. na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie świętokrzyskim zużyto więcej wody niż w latach ubiegłych. Najwięcej wody – ponad 90% przeznaczono na potrzeby przemysłu. Zwiększyło się także zużycie wody związane z eksploatacją sieci wodociągowej.

W 2018 r. do wód lub do ziemi odprowadzono więcej ścieków komunalnych i przemysłowych niż w roku poprzednim. Zmniejszyła się także ilość ścieków wymagających oczyszczania, przy jednoczesnym wzroście udziału ścieków oczyszczanych. Głównym źródłem ścieków były zakłady przemysłowe, które odprowadziły 21,1% ścieków przemysłowych w kraju. Wzrósł odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków.

W 2018 r. pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie świętokrzyskim wyniósł 1539,8 hm³ i był większy o 8,6% niż w 2017 r. i o 9,7% w stosunku do 2010 r. Pobór na takim poziomie stanowił 15,6% udział w skali kraju i plasował województwo na 2. miejscu (po mazowieckim).

Na cele produkcyjne pobrano z ujęć własnych 1419,0 hm³ (92,2% ogółu poboru wody w województwie), tj. o 9,3% więcej niż w 2017 r. i o 11,5% niż w 2010 r. Pobór wody na potrzeby nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych wyniósł 61,6 hm³ (4,0% ogółu poboru wody) i zmniejszył się o 1,9% w porównaniu z rokiem ubiegłym i o 18,0% do 2010 r. Na cele eksploatacji sieci wodociągowej pobrane zostało 59,2 hm³ wody (3,8%), tj. mniej niż w 2017 r. o 3,1% i w 2010 r. o 5,9%.

W skali Polski pobór wody na cele produkcyjne wyniósł 20,9%, do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie – 6,4%, zaś do eksploatacji sieci wodociągowej – 2,8%.

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę zakładów przemysłowych były wody powierzchniowe – 1411,7 hm³, które pokrywały 99,5% ich potrzeb, kolejno wody podziemne – 6,4 hm³ i z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych – 0,9 hm³ (stanowiąc pozostałe 0,5%).

W 2018 r. na potrzeby gospodarki narodowej i ludności najwięcej wody pobrano w powiecie staszowskim – 1447,9 hm³ (94,0% poboru ogółem). Było to wynikiem znacznej ilości wody pobieranej na jego terenie

przez przemysł (97,5% poboru w powiecie).

Z wielkością poboru wody ściśle związane jest jej zużycie. W świętokrzyskim zużyto 1523,2 hm³ wody, tj. o 8,7% więcej niż w 2017 r. i o 9,9% w stosunku do 2010 r. Stanowiło to 16,1% zużycia krajowego (2. miejsce po mazowieckim). W Polsce w 2018 r. na potrzeby gospodarki narodowej i ludności nastąpił spadek zużycia o 2,3% w porównaniu do roku ubiegłego oraz o 8,9% do 2010 r. W przeliczeniu na jednego mieszkańca zużycie w województwie wyniosło 1224,1m³, przekraczając blisko pięciokrotnie średnią krajową (245,6 m³).

Tablica 4.
Table 4.

Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku
Consumption of water by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	w hm ³ in hm ³				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ogółem Total	1385,6	1339,3	1401,7	1523,2	16,1
w tym: of which:					
przemysł industry	1269,5	1231,3	1296,3	1417,5	20,8
rolnictwo i leśnictwo ^a agriculture and forestry ^a	75,0	63,8	62,7	61,6	6,4
gospodarstwa domowe households	31,4	34,8	33,0	34,0	2,7

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych.
a Water used for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds.

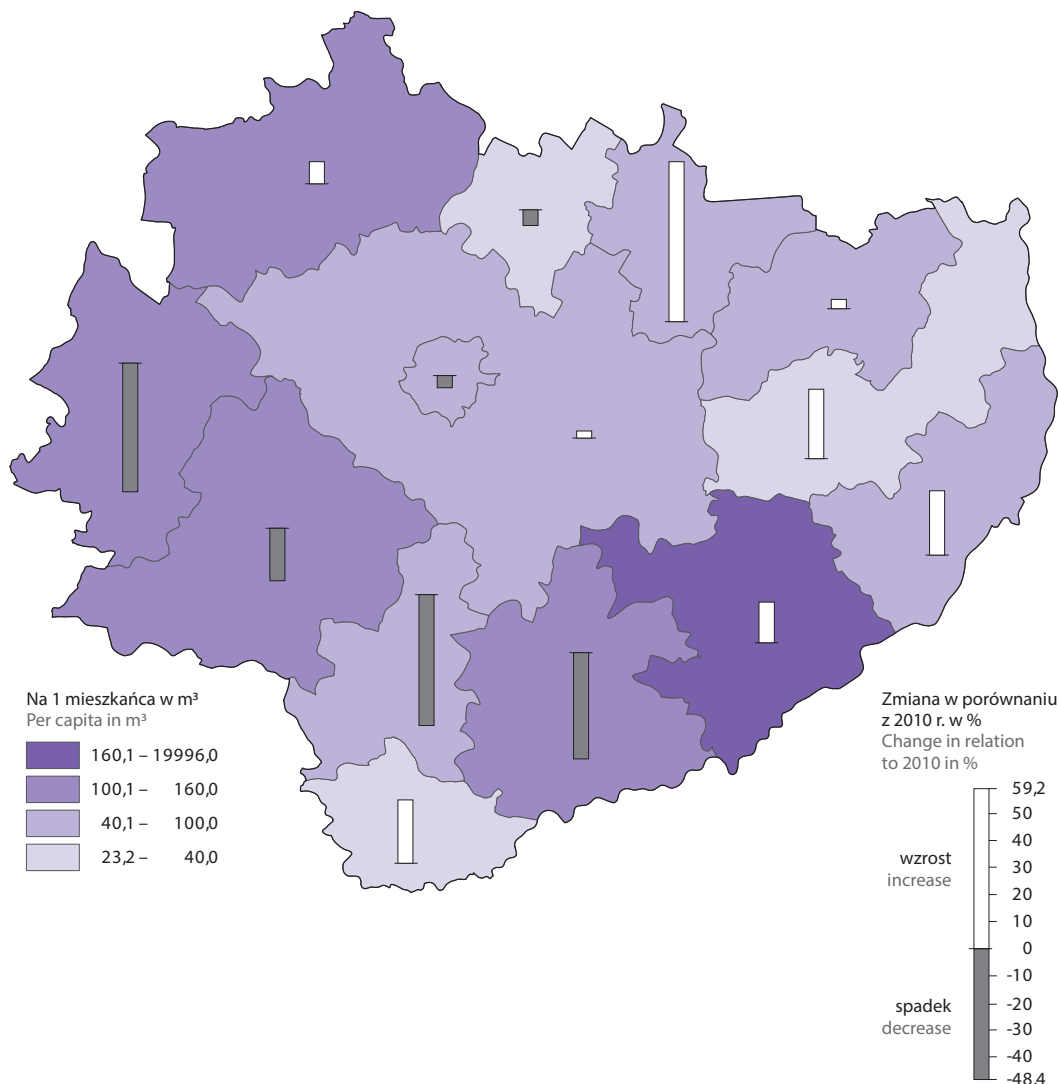
W 2018 r. na terenie województwa działało 68 zakładów zużywających wodę do celów przemysłowych (1939 w kraju). Zużyły one 1417,5 hm³ (20,8% w skali kraju), tj. 93,1% ogólnej ilości zużytej wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności. W stosunku do 2017 r. zużycie wody na cele przemysłowe zwiększyło się o 9,3%, zaś porównując do sytuacji sprzed 9 lat - o 11,7%. Zdecydowanie najwięcej wody na potrzeby przemysłu wykorzystano w powiecie staszowskim -1410,8 hm³ (99,5% ogółu w województwie).

Do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych zużyto 61,6 hm³ wody, (6,4% zużycia krajowego) stanowiąc 4,0% ogólnego zużycia wody w województwie. Na ten cel wykorzystano mniej wody niż w ubiegłych latach, tj. o 1,9% j niż w 2017 r. oraz o 18,0% niż w 2010 r. W tym przypadku także największe zużycie odnotowano w powiecie staszowskim – 32,9 hm³ (53,4% ogółu w województwie).

Zwiększyło się zużycie wody związane z eksploatacją sieci wodociągowej. W 2018 roku przez sieć zużyto jej 44,1 hm³ (wobec 42,7 hm³ w 2017 r. oraz 41,1 hm³ w 2010 r.). Udział w ogólnym zużyciu w skali województwa wyniósł 2,9%, a kraju 2,6%.

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wyniosło 34,0 hm³ i zwiększyło się w porównaniu do 2017 r. 3,4%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 27,3 m³ (w Polsce 33,3 m³). Najwięcej zużyli mieszkańcy Kielc (35,6 m³/mieszkańca). Więcej wody niż w przeciętnie w województwie używali także mieszkańcy powiatów: skarżyskiego (28,7m³ /osobę), buskiego (28,1 m³/osobę) i opatowskiego (28,0 m³/osobę). Najmniejsze zużycie odnotowano natomiast w powiatach jędrzejowskim i kazimierskim, w których na 1 osobę w gospodarstwach domowych wykorzystywano po 20,1 m³ wody.

Mapa 13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r.
 Map 13. Water consumption for needs of the national economy and population in 2018

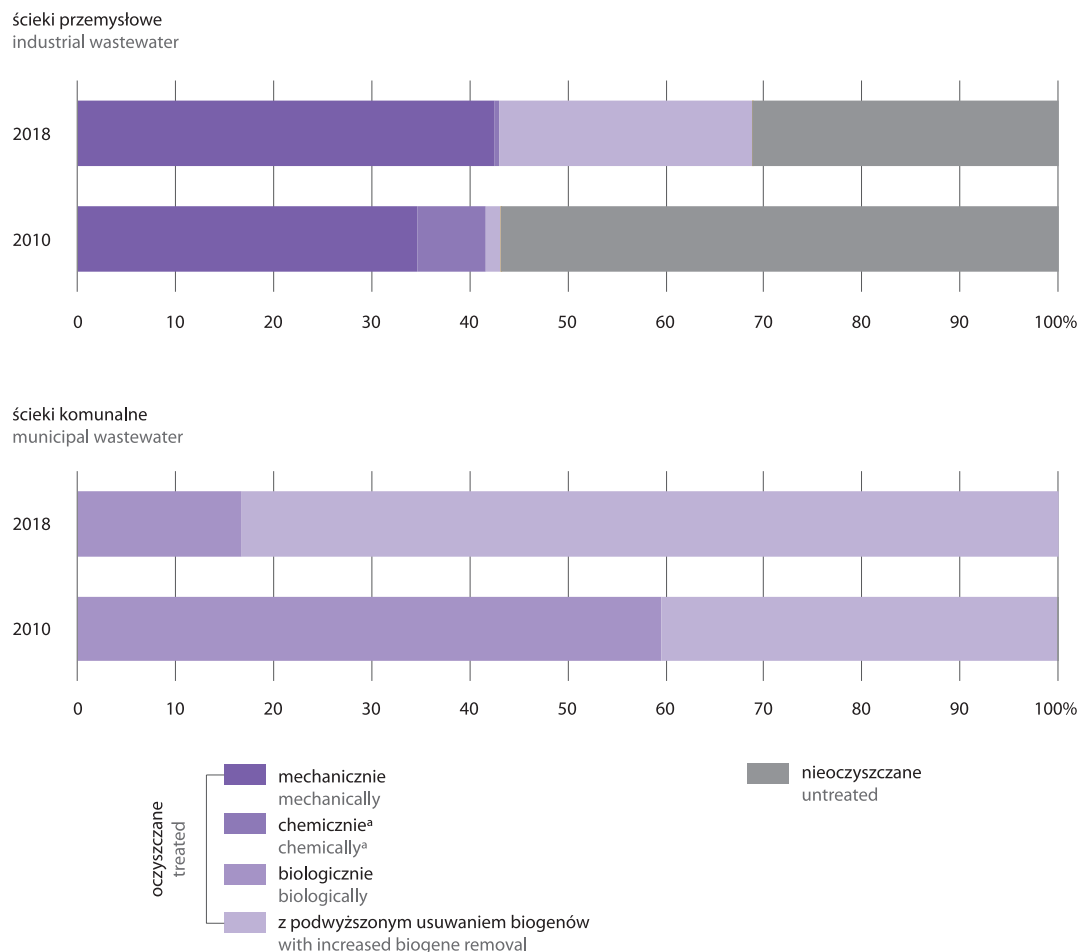
Na stopień degradacji i zanieczyszczenia zasobów wodnych w znacznym stopniu wpływa ilość wytwarzanych ścieków. W 2018 r. w województwie świętokrzyskim do wód lub do ziemi odprowadzono 1487,4 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, co stanowiło 18,1% ścieków odprowadzonych w kraju. Wielkość ścieków odprowadzonych zwiększyła się o 8,8% w stosunku do 2017 r. i o 11,5% do 2010. W Polsce w skali roku odprowadzono do wód lub do ziemi o 3,0% mniej ścieków tego typu.

W 2018 r. do wód powierzchniowych lub do ziemi bezpośrednio z zakładów odprowadzono 1452,8 hm³ ścieków przemysłowych (21,1% w skali kraju). Ilość ścieków przemysłowych odprowadzonych do wód lub do ziemi zwiększyła się w stosunku do 2017 r. o 9,1%, zaś do 2010 r. o 11,6%. (w Polsce mniej o 3,8% niż rok wcześniej).

W województwie siecią kanalizacyjną odprowadzono 34,6 hm³ ścieków komunalnych (o 2,4% mniej niż w 2017 r. i o 5,2% więcej niż w 2010 r.). Na przestrzeni kilku lat ich udział w skali kraju utrzymuje się na podobnym poziomie (w 2018 r. wyniósł 2,6%, w 2017 r. – 2,7%, w 2010 – 2,5%).

Spośród ogółu odprowadzonych ścieków - 80,2 hm³ to ścieki wymagające oczyszczenia (5,3% ogólnej ilości ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi), tj. 3,7% wielkości krajowej. W porównaniu z 2017 r. ilość ścieków wymagających oczyszczenia w województwie zmalała o 0,4%, natomiast nastąpił wzrost w stosunku do 2010 roku o 5,9%. Zmniejszyła się również ilość ścieków nieoczyszczanych. Bezpośrednio do wód lub do ziemi, bez procesu oczyszczenia, odprowadzono 14,2 hm³ ścieków wymagających oczyszczenia (w 2017 r. - 15,4 hm³, w 2010 r. - 24,4 hm³). Udział ścieków nieoczyszczanych w województwie świętokrzyskim był wyższy niż w kraju (17,7% wobec 4,8%). Pozostałe ścieki wymagające oczyszczenia - 66,0 hm³ (w 2017 65,1 hm³) zostały oczyszczone w oczyszczalniach komunalnych i przemysłowych.

Wykres 9. Ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
Chart 9. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

a Dotyczy tylko ścieków przemysłowych.
a Concerns only industrial wastewater.

Na przestrzeni kilku lat wzrósł odsetek oczyszczanych ścieków. Największa część ścieków w województwie świętokrzyskim oczyszczana była z podwyższonym usuwaniem biogenów – 28,8 hm³ (36,0% ogólnej ilości ścieków wymagających oczyszczenia), w dalszej kolejności mechanicznie - 19,3 hm³ (24,1%) oraz biologicznie - 17,5 hm³ (21,9%), a najmniej chemiczne – 237 dam³ (0,3%). W porównaniu z rokiem 2017 zwiększyła się ilość ścieków oczyszczanych mechanicznie (o 13,6%), a zmniejszyła się: oczyszczanych chemicznie (o 44,1%), biologicznie (o 3,3%) oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów (o 2,2%).

W 2018 roku wskaźnik udziału ścieków oczyszczanych w ściekach wymagających oczyszczenia wyniósł 82,3% (w 2017 r. – 80,8%, zaś w 2010 r. – 67,9%). W kraju odpowiednio 95,1% (w 2017 r. 95,2%, a 2010 r. 92,4%).

Oczyszczalnia ścieków - zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Wyróżnia się oczyszczalnie mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Tablica 5.
Table 5.

Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Oczyszczalnie ścieków Wastewater treatment plants	149	154	158	149
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Treated municipal wastewater during the year in dam ³	32920	35222	35489	34630
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	42823	42303	45063	45572
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	48,9	61,7	64,0	64,3

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances

W końcu 2018 r. w województwie świętokrzyskim działało 149 oczyszczalni ścieków przemysłowych i komunalnych (w Polsce 4139). Wśród nich było 111 oczyszczalni ścieków komunalnych (w kraju 3257), w tym 76 oczyszczalni typu biologicznego i 35 z podwyższonym usuwaniem biogenów (w kraju odpowiednio 2439 i 810).

W porównaniu do 2017 r. liczba oczyszczalni ścieków komunalnych w województwie nie zmieniła się (w kraju o 1 mniej), natomiast wzrosła w porównaniu do roku 2010 – o 3 (w kraju wzrost o 121).

Rok 2018 był kolejnym rokiem, w którym zmniejszyła się liczba oczyszczalni ścieków przemysłowych. W województwie świętokrzyskim ścieki przemysłowe były oczyszczane w 38 oczyszczalniach (w 2010 r. – 41, w 2017 r. – 47), w kraju 882 (w 2010 r. – 1155, w 2017 r. – 926). Wśród oczyszczalni ścieków przemysłowych znajdowało się 21 typu biologicznego (540 w kraju), 14 - mechanicznego (199), 2 - chemicznego (100) i 1 - z podwyższonym usuwaniem biogenów (43).

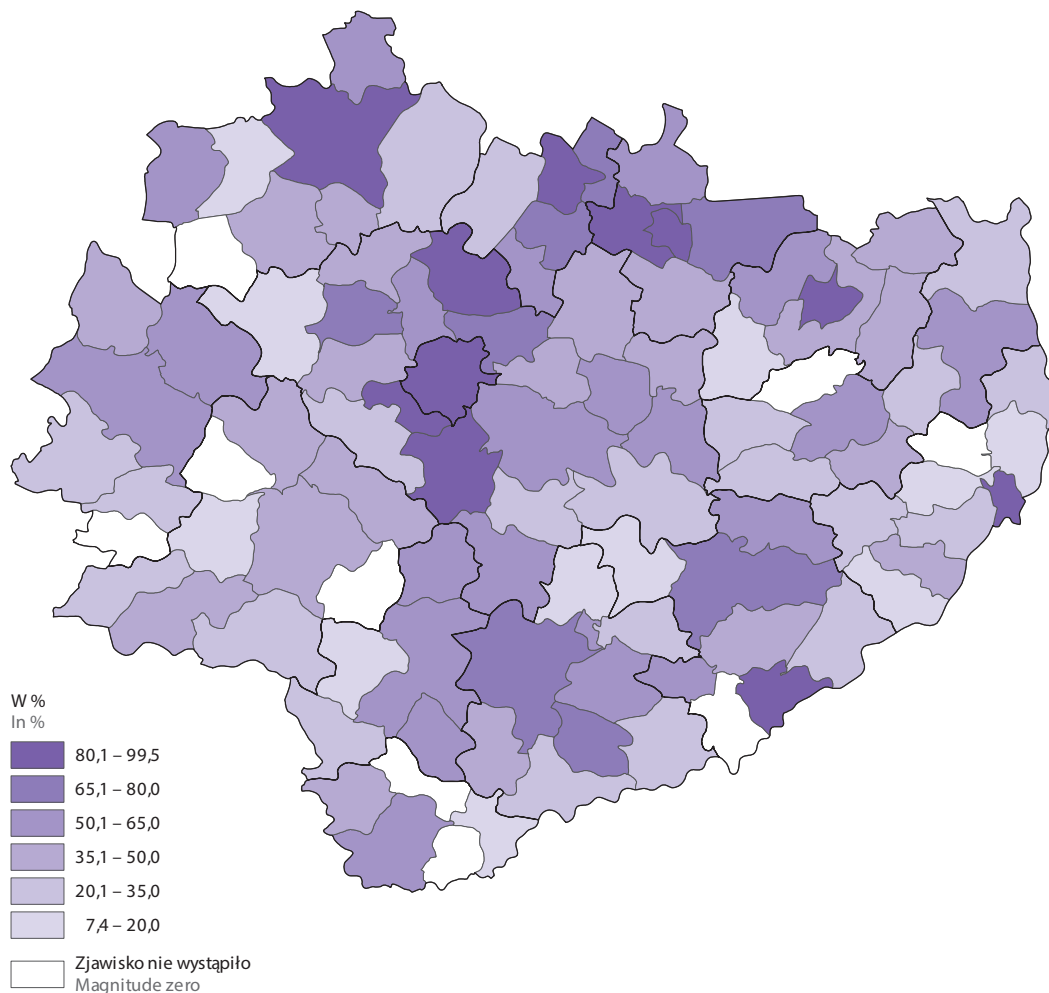
Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. ogólna przepustowość oczyszczalni komunalnych wyniosła 204,5 dam³ na dobę (w 2017- 204,1 dam³/d, w 2010 - 231,0 dam³/d), co stanowiło 2,3% wielkości krajowej. Największą przepustowość posiadały oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów, których całkowita przepustowość wyniosła 161,9 dam³/d.

Przepustowość w oczyszczalniach przemysłowych wyniosła 200,8 dam³/d (w 2017 r. - 227,9 dam³/d, w 2010 - 211,2 dam³/d). Wśród wszystkich typów oczyszczalni przemysłowych największą przepustowość posiadały oczyszczalnie mechaniczne – 192,0 dam³/d, następnie biologiczne – 6,3 dam³/d oraz chemiczne – 2,5 dam³/d.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

Na koniec 2018 r. z oczyszczalni ścieków korzystało 798,4 tys. ludności województwa świętokrzyskiego, tj. 64,3% ogólnej liczby mieszkańców. Oznacza to wzrost w porównaniu do roku poprzedniego o 0,3 p.proc., a do 2010 r. o 15,4 p.proc. W kraju odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków wyniósł 74,0% i był wyższy odpowiednio o 0,4 p.proc. i 9,3 p.proc. W miastach województwa świętokrzyskiego korzystało 95,3% ludności (spadek o 0,8 p.proc. w stosunku do 2017 r.), a na wsi – 39,1% (wzrost o 20,9 p.proc. w odniesieniu do 2010 r.). W kraju wskaźniki te ukształtowały się odpowiednio na poziomie 94,6% i 42,9%.

Mapa 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2018 r.
 Map 14. Population connected to wastewater treatment plants in 2018

4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.4. Pollution and protection of air

W 2018 r. pomimo wzrostu liczby zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, spadła ilość wyemitowanych zanieczyszczeń pyłowych gazowych bez dwutlenku węgla. Zwiększyła się też ilość zanieczyszczeń zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń.

Stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych nie zmienił się na przestrzeni ostatnich lat i był jednym z najwyższych w kraju, natomiast zwiększył się w przypadku zanieczyszczeń gazowych.

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku i obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku i obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Na koniec 2018 r. na terenie województwa świętokrzyskiego działało 89 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (w 2017 r. - 86, w 2010 r. - 77). Większość z nich, bo 74,2% wyposażona była w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 7,9% gazowych. W kraju 60,7% posiadało urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, a 14,3% gazowych.

Tablica 6. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Table 6. Emission of air pollutants from plants especially noxious to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	tys. ton/rok thousand tonnes/year				w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gases pollutions					
Ogółem Total	13330,3	12539,2	13635,5	15271,5	7,2
w tym: of which:					
dwutlenek siarki sulphur dioxide	17,2	21,8	13,3	14,2	6,5
metan methane	0,1	0,2	0,2	0,2	0,0
tlenki azotu nitrogen oxides	19,4	21,0	18,4	14,3	7,0
tlenek węgla carbon monoxide	40,5	43,8	38,6	38,7	11,8
dwutlenek węgla carbon dioxide	13252,2	12449,2	13562,7	15201,4	7,2
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulates pollutions					
Ogółem Total	2,8	1,9	1,8	1,8	5,7
w tym: of which:					
ze spalania paliw fuel combustion	1,8	1,2	1,1	1,2	6,8
niezorganizowana non-organised	0,1	0,1	0,1	0,1	4,4

Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza, w ciągu roku 2018, wyemitowały łącznie 71,9 tys. ton pyłów i gazów (bez CO₂), co stanowiło 5,4% ogólnej emisji tego typu zanieczyszczeń w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim ilość zanieczyszczeń powietrza z zakładów w województwie była mniejsza o 3,6%, a w kraju o 5,9%.

W 2018 r. wypuszczono do atmosfery 1,8 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, co stanowiło 5,7% krajowej emisji pyłów. W porównaniu z poziomem sprzed roku, emisja pyłów w województwie wzrosła o 2,3%, natomiast w kraju zmniejszyła się o 10,5%. W relacji do 2010 r. nastąpił znaczny spadek (w województwie o ponad 1/3, a w Polsce blisko o połowę).

Większość zanieczyszczeń pyłowych pochodziło ze spalania paliw (1,2 tys. ton) i stanowiło 65,2% ogólnej emisji pyłów w województwie (w kraju wskaźnik wyniósł 54,6%). Stosunkowo dużą część stanowiły również zanieczyszczenia cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych (21,9%), ale ich wielkość w stosunku do 2010 r. została ograniczona o 43%.

W 2018 r. emisja zanieczyszczeń pyłowych w przeliczeniu na 1 km² powierzchni wyniosła 0,15 t (w kraju 0,10 t na 1 km²). Wielkość ta lokowała województwo świętokrzyskie na 2. miejscu w Polsce (po śląskim). Najwięcej zanieczyszczeń pyłowych emitowano w Kielcach (na 1 km² przypadało 1,89 t). Wysoką emisją pyłów charakteryzowały się również powiaty: staszowski (0,69 t/km²), starachowicki (0,21 t/km²) i ostrowiecki (0,19 t/km²). Z kolei powiaty buskim i kazimierski charakteryzowały się najniższą emisją w województwie (0,01 t/km² i 0,03 t/km²).

W analizowanym roku w województwie świętokrzyskim emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) wyniosła 70,1 tys. ton. Jej skala została ograniczona i w porównaniu do 2017 r. zmniejszyła się o 3,7%, a do 2010 r. o 10,2%. W Polsce emisja zanieczyszczeń gazowych zmniejszyła się odpowiednio o 5,7% i 23,7%. Głównym rodzajem zanieczyszczeń gazowych w województwie (bez CO₂) był tlenek węgla (55,3%), a w dalszej kolejności tlenki azotu 20,4%, dwutlenek siarki – 20,2%. Emisja zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) w przeliczeniu na 1 km² w 2018 r. wyniosła 5,99 t (w kraju 4,16 t na 1 km²). Stosunkowo najwięcej wyemitowano w powiatach staszowskim (20,99 t na 1 km²) i w m. Kielce (19,18 t na 1 km²). Najmniejszą emisję zanieczyszczeń gazowych w przeliczeniu na 1 km² powierzchni odnotowano w powiatach buskim (0,17 t na 1 km²) i kazimierskim (0,06 t na 1 km²).

W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza w 2018 r. zatrzymano w województwie 1759,0 tys. ton pyłów, tj. więcej o 10,0% niż w 2017 r. i 17,3% niż w 2010 r. W kraju zatrzymano i zneutralizowano 19,4 mln ton zanieczyszczeń pyłowych (0,5% więcej niż w poprzednim roku). Udział zatrzymanych i zneutralizowanych zanieczyszczeń pyłowych w świętokrzyskim stanowił 9,1% ogólnej ilości zanieczyszczeń w Polsce.

Jednocześnie w urządzeniach do redukcji w 2018 r. zatrzymano i zneutralizowano 94,1 tys. ton gazów (bez dwutlenku węgla), co stanowiło 3,6% wielkości ogólnopolskiej. W relacji do poprzedniego roku nastąpił wzrost o ponad 30% ilości zanieczyszczeń gazowych poddanych procesowi redukcji.

Spośród zatrzymanych i zneutralizowanych w urządzeniach oczyszczających zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) największe udziały miały dwutlenek siarki - 85,6%, tlenki azotu - 40,6% i węglowodory - 11,3%.

Stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych pozostawał na jednym z najwyższych poziomów w kraju i wyniósł 99,9%. Zwiększył się stopień redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) o 7,5 p.proc w stosunku do 2017 r. i o 10,8 p.proc. w porównaniu do 2010 r.

Dominującymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza były jednostki prowadzące działalność według sekcji Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze, z których wyemitowano 8,8 mln ton (z CO₂) zanieczyszczeń gazowych (w Polsce 150,0 mln ton) oraz 1,0 tys. ton pyłowych (12,8 tys. ton). W skali roku jednostki prowadzące działalność w tej sekcji w województwie świętokrzyskim zwiększyły emisję zanieczyszczeń gazowych o 15,2%, a pyłowych o 11,1%, w kraju zaś odnotowano spadek odpowiednio o 1,7% i 16,3%.

Z zakładów należących do sekcji Przetwórstwo przemysłowe pochodziło 6,4 mln ton całkowitej emisji zanieczyszczeń gazowych (w Polsce 60,4 mln ton), a także 0,7 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych (w kraju 16,5 tys. ton). W porównaniu z rokiem 2017 zaobserwowano wzrost emisji gazów o 8,0% (w Polsce o 3,5%), natomiast spadek emisji pyłów o 12,5% (w kraju o 7,3%).

4.5. Ochrona przyrody. Lasy

4.5. Nature protection. Forests

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się największym udziałem obszarów prawnie chronionych w łącznej powierzchni w kraju.

W okresie ośmiu lat obserwowano nieznaczne zmniejszanie powierzchni rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych oraz zwiększenie obszarów chronionego krajobrazu, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych.

Powierzchnia gruntów leśnych oraz powierzchnia lasów zwiększyła się zarówno w ciągu roku, jak i ośmiu lat.

Województwo świętokrzyskie wyróżnia się znaczną różnorodnością biologiczną. Żyje tu wiele cennych gatunków fauny i flory, które współtworzą wyjątkowy charakter tego terenu. O wysokiej atrakcyjności przyrodniczej świadczy najwyższy w Polsce udział terenów prawnie chronionych w łącznej powierzchni województwa.

Ustanowienie obszarów prawnie chronionych o szczególnych walorach przyrodniczych stanowi formę zabezpieczenia ekosystemów przed skutkami niekontrolowanej antropopresji. Na koniec 2018 r. w województwie świętokrzyskim zajmowały one 761,5 tys. ha, tj. o 0,2 tys. ha mniej niż przed rokiem oraz o 5,7 tys. ha więcej niż w 2010 r. Obszary prawnie chronione stanowiły 65,0% powierzchni ogólnej (tyle samo co w 2017 roku). Udział ten był dwukrotnie większy od ogólnopolskiego, który ukształtował się na poziomie 32,6%. Najwyższy odsetek obszarów prawnie chronionych odnotowano w powiatach pińczowskim (98,6%) i buskim (96,5%), a najniższy w sandomierskim (7,4%) i opatowskim (14,5%).

Park narodowy - obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody - obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy - obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu - tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 - obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków lub siedlisk przyrodniczych lub gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe - fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

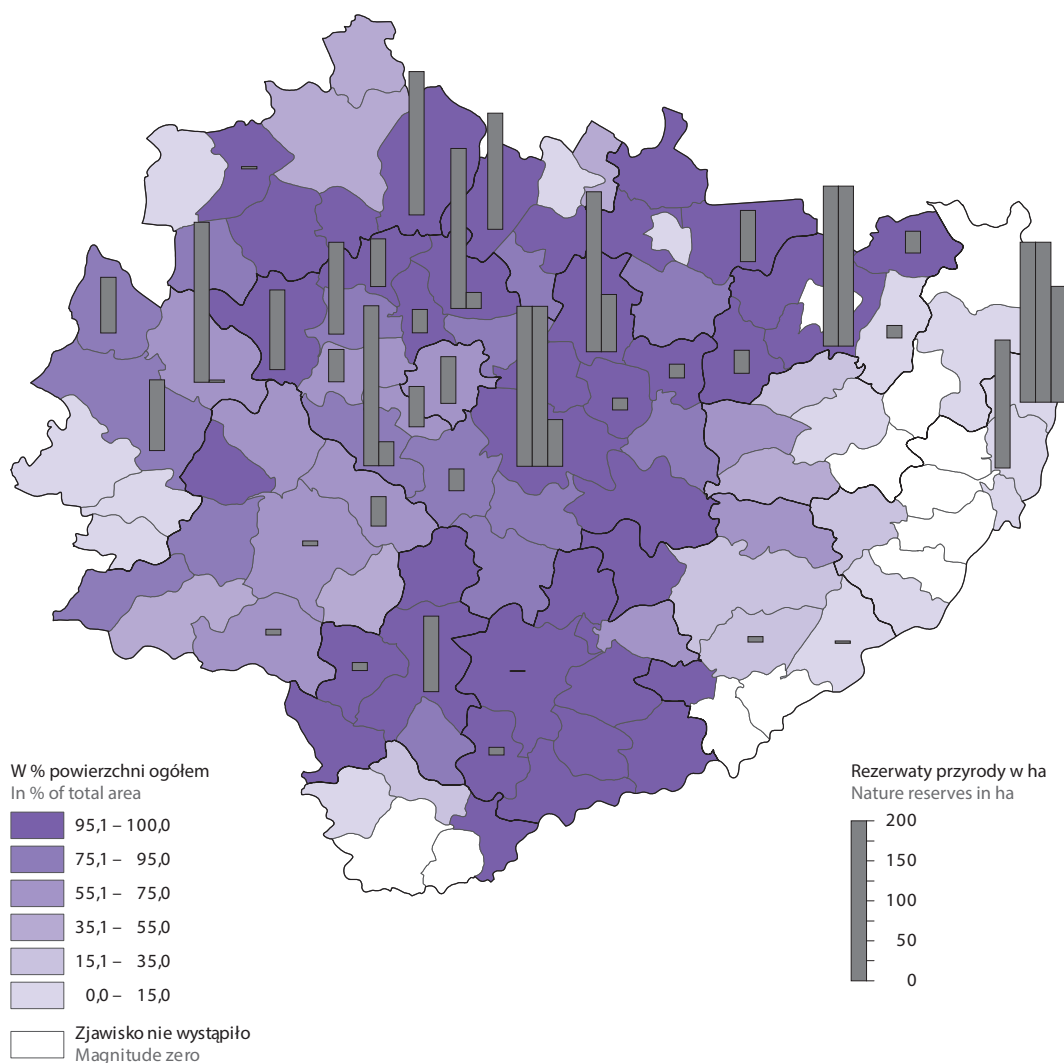
Na terenie województwa świętokrzyskiego znajdował się 1 park narodowy (Świętokrzyski Park Narodowy) o powierzchni 7626 ha (2,4% powierzchni parków narodowych w kraju). Położony był on na terenie dwóch powiatów, przy czym zdecydowana większość jego powierzchni (93,1%) znajdowała się w powiecie kieleckim, a pozostałe 6,9% w skarżyskim.

Na koniec 2018 r. w województwie świętokrzyskim zlokalizowane były 72 rezerwy przyrody o łącznej powierzchni 3,8 tys. ha. W okresie ośmiu lat liczebność rezerwatów nie uległa zmianie jednak o 0,7% została zmniejszona ich powierzchnia. Największy obszar zajmowały rezerwy leśne, które stanowiły 31,7% ogólnej powierzchni rezerwatów w województwie oraz faunistyczne (20,3%). Ponadto w świętokrzyskim znajdowało się 9 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 126,4 tys. ha (10,6% powierzchni województwa i 4,8% obszaru parków krajobrazowych w Polsce). Ich powierzchnia zmniejszyła się o 2,0% w stosunku do 2010 r. Największymi parkami w 2018 r. były Nadnidziański Park Krajobrazowy o powierzchni 22,9 tys. ha i Cisowsko-Orłowiński Park Krajobrazowy (20,7 tys. ha).

W 2018 r. znajdowało się też 21 obszarów chronionego krajobrazu obejmujących 626,5 tys. ha, tj. 53,5% powierzchni województwa i 8,8% powierzchni obszarów chronionego krajobrazu w kraju. Powierzchnia tego obszaru w ciągu 8 lat zwiększyła się o 1,4%.

Liczba pomników przyrody na koniec 2018 r. wyniosła 719 (o 4 mniej niż rok wcześniej, jednak o 6 więcej niż w 2010 r.). Najwięcej z nich znajdowało się w powiecie kieleckim (110), a także w powiatach jędrzejowskim (92) i opatowskim (87). Większość pomników przyrody to pojedyncze drzewa – 466. Stosunkowo licznymi obiektami o takim charakterze były również grupy drzew (97) i skałki (61).

Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.
Map 15. Area of special nature value under legal protection in 2018

Do indywidualnych form ochrony przyrody należą użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. W województwie świętokrzyskim zdecydowanie najczęściej spotykana była pierwsza z tych form. Na koniec 2018 r. odnotowano 116 użytków ekologicznych, podczas gdy liczba stanowisk dokumentacyjnych wyniosła 14, a zespołów przyrodniczo-krajobrazowych 13. Powierzchnia użytków ekologicznych w 2018 r. wyniosła 769,9 ha (o 20,3 ha mniej niż w 2017 r., jednak o 41,7% więcej niż w 2010 r. Stanowiska dokumentacyjne zajmowały 28,7 ha (odpowiednio o 5,3% mniej i o 13,4% więcej), a zespoły przyrodniczo-krajobrazowe 108,1 ha tj. więcej (o 0,1% i o 4,0%).

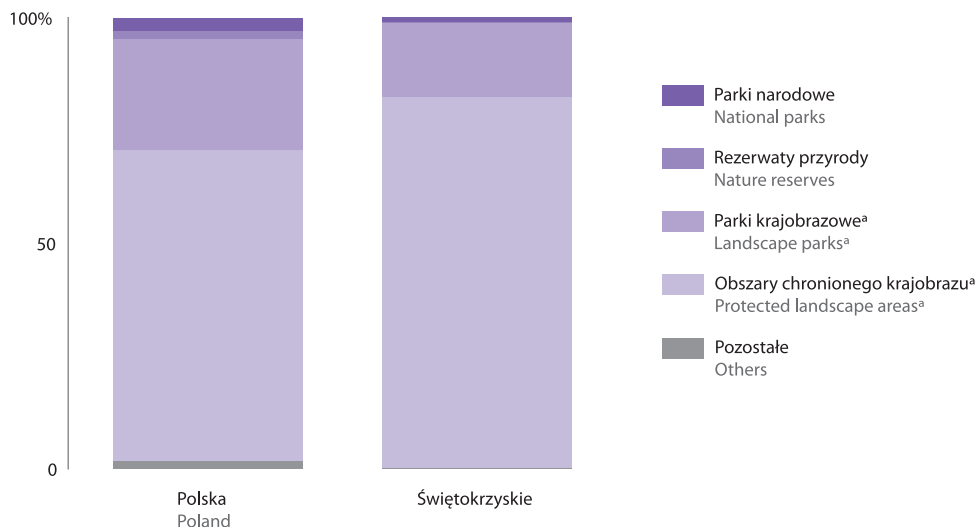
Wśród form ochrony przyrody wymienić należy obszary Natura 2000. W 2018 r. specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) zajmowały 13,3% powierzchni województwa (w kraju 11,2% powierzchni Polski), natomiast obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) – 1,9% (w kraju 15,7%). W okresie ośmiu lat powierzchnia specjalnych obszarów ochrony siedlisk powiększyła się o 0,2%, a obszar specjalnej ochrony ptaków wzrósł o 0,4%.

Oprócz obszarów objętych ochroną prawną, ochronie środowiska przyrodniczego służą także tereny zieleni. Wpływają one na kształtowanie zdrowego otoczenia, a tym samym poprawę warunków bytowych mieszkańców. Na koniec 2018 r. łączna powierzchnia ogólnodostępnych parków i zieleńców oraz terenów zieleni osiedlowej wyniosła 1175,9 ha i w stosunku do 2017 r. zwiększyła się o 1,3%, a w odniesieniu do 2010 nastąpił wzrost o 11,3%. Szczególnie istotną funkcję tereny te pełnią w miastach, w których dostęp do terenów zielonych jest ograniczony i w których często zlokalizowane są większe zakłady przemysłowe. Na koniec 2018 r. ludność świętokrzyskich miast mogła korzystać z parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleńców, zieleni ulicznej oraz terenów zieleni osiedlowej o łącznej powierzchni 1027,8 ha, tj. więcej o 1,3 niż przed rokiem.

Najliczniejszym gatunkiem zwierząt chronionych w województwie w 2018 r. był bóbr europejski. Populacja tych zwierząt w regionie wyniosła 9,0 tys. sztuk, a udział w kraju – 7,1%. Liczba bobrów zwiększyła się zarówno w ciągu roku, jak i ośmiu lat odpowiednio o 28,6% i o 125,0%.

Wykres 10. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2018 r.

Chart 10. Area of special nature value under legal protection in 2018

a Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Excluding nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within landscape parks and protected landscape areas.

Na koniec 2018 r., powierzchnia gruntów leśnych w województwie świętokrzyskim wyniosła 339,0 tys. ha, w tym 98,0% stanowiły lasy. Na przestrzeni roku powierzchnia gruntów leśnych zwiększyła się o 299 ha (0,1%), a w ciągu ośmiu lat odnotowano wzrost o 5,4 tys. ha (o 1,6%). Na koniec 2018 r. na terenie województwa znajdowało się 3,6% ogólnej powierzchni gruntów leśnych w Polsce. Równocześnie rosła powierzchnia gruntów związanych z gospodarką leśną, która w ciągu roku zwiększyła się o 43 ha i na koniec 2018 r. wyniosła 6,7 tys. ha.

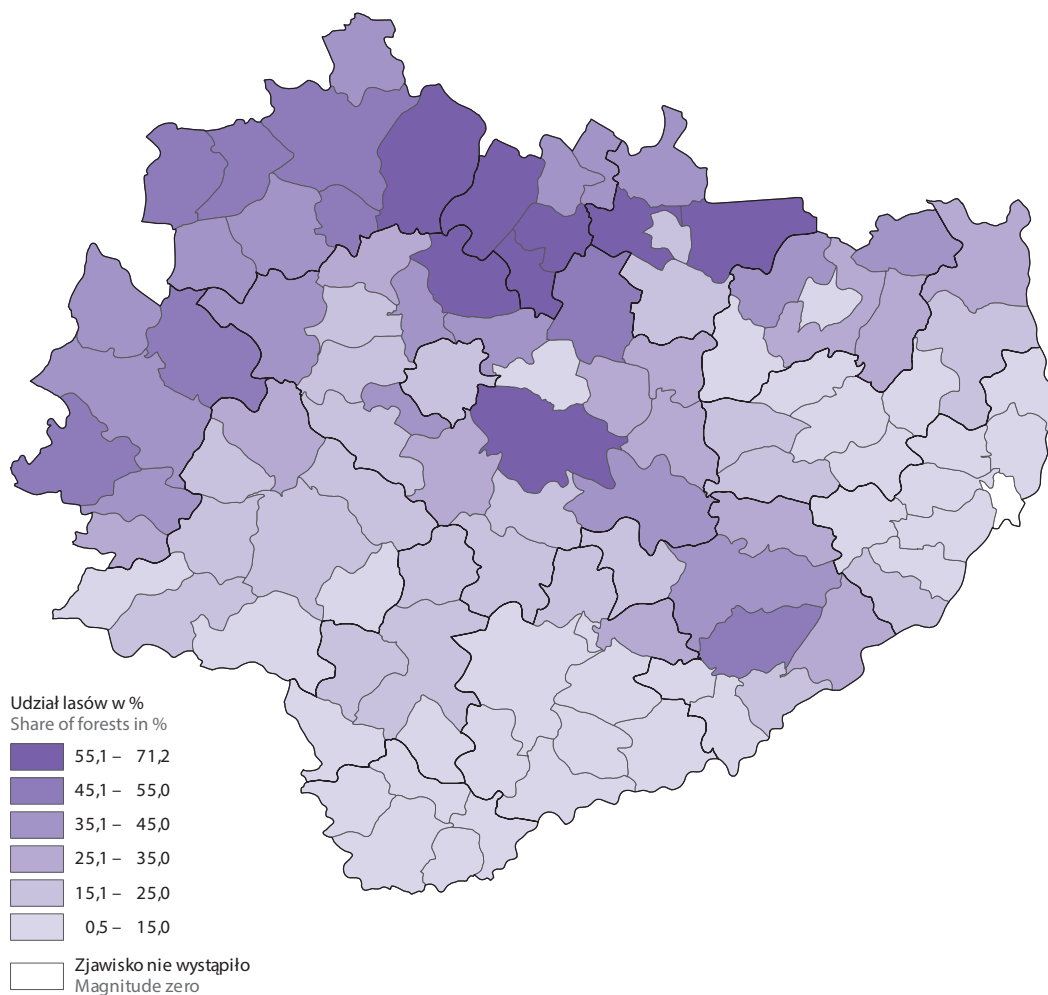
Powierzchnia lasów w 2018 r. wyniosła 332,3 tys. ha i zwiększyła zarówno na przestrzeni roku, jak i w ciągu ośmiu lat o 0,1% i o 1,6%.

Wskaźnik lesistości w województwie był nieznacznie mniejszy od krajowego (wynoszącego 29,6%) i ukształtował się na poziomie 28,4%. Jego wartość lokowała świętokrzyskie na 10. miejscu wśród województw. W stosunku do 2017 r. wskaźnik lesistości nie zmienił się, a w odniesieniu do 2010 r. zwiększył się o 0,5 p.proc. Jego najwyższy poziom odnotowano na północy województwa w takich powiatach jak: skarżyski (58,8%), konecki (49,1%) i starachowicki (45,1%), zaś najniższy był w kazimierskim (2,9%) i sandomierskim (7,0%).

W strukturze własnościowej lasów w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w całym kraju, dominowały lasy publiczne (71,1%). Wśród nich zdecydowaną większość (95,3%) stanowiły lasy znajdujące się w zarządzie Lasów Państwowych. Udział lasów prywatnych wyniósł 28,9%.

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

Mapa 16. Lesistość w 2018 r.
Map 16. Forest cover in 2018

4.6. Odpady przemysłowe i komunalne

4.6. Industrial and municipal waste

W 2018 roku wytworzono więcej odpadów oraz większa ich ilość została poddana odzyskowi. Zmniejszyła się natomiast ilość odpadów unieszkodliwionych oraz zmniejszył się ich udział w odpadach wytworzonych.

W analizowanym roku zwiększono ilość zebranych odpadów komunalnych ogółem, w tym zmieszanych oraz zebranych selektywnie.

W 2018 r. wytworzono 5026,0 tys. ton odpadów przemysłowych, tj. o 686,0 tys. ton (o 15,8%) więcej niż rok wcześniej i 3062,2 tys. ton więcej niż w 2010 r. Odpady te stanowiły 4,4% wytworzonych w kraju.

W analizowanym roku składowano 64664,7 tys. ton odpadów, tj. o 5,3% więcej niż w 2017 r. i 4,4-krotnie więcej niż w 2010 r. Odpady dotychczas składowane stanowiły 3,7% odpadów składowanych w Polsce.

W 2018 unieszkodliwiono we własnym zakresie 1893,8 tys. ton odpadów, czyli o 14,7% mniej niż rok wcześniej. W latach 2017-2018 zmniejszył się udział odpadów unieszkodliwionych. W ostatnim roku analizowanego okresu stanowiły one 37,7% ogólnej ilości odpadów wytworzonych (wobec 51,1% w 2017 r.). Odpady unieszkodliwione stanowiły 8,0% odpadów unieszkodliwionych w Polsce.

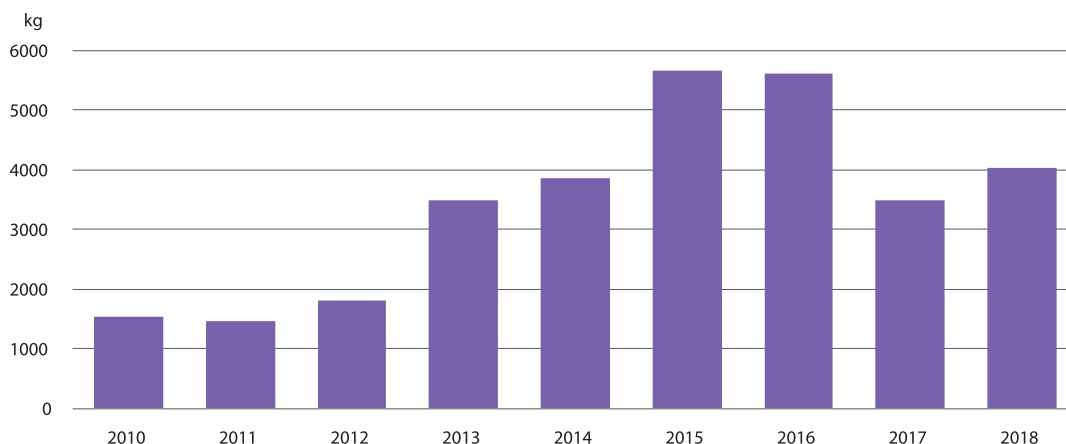
Znacznie więcej niż przed rokiem odpadów poddano odzyskowi – 1291,8 tys. ton wobec 575,1 tys. ton w 2017 r., a ich udział w Polsce wyniósł 5,5%. Innym odbiorcom przekazano 1835,2 tys. ton odpadów, tj. o 19,2% więcej niż przed rokiem. Najmniej odpadów w 2018 r. było magazynowanych czasowo – 5,2 tys. ton. W ciągu roku ich liczba zwiększyła się 6,1%, a w stosunku do 2010 r. zmniejszyła się o 88,5%.

Tablica 7.
Table 7.

Odpady przemysłowe
Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2010	2018	
	w tysiącach ton in thousand tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) - ogółem Waste generated (during the year) - total	1963,8	5026,0	4,4
w tym: of which:			
unieszkodliwione we własnym zakresie disposed by producers on its own	15,6	1 893,8	8,0
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	.	1 835,2	2,7
magazynowane czasowo temporarily stored	45,3	5,2	0,4
Odpady dotychczas składowane (stan w końcu roku) - ogółem Waste landfilled (at the end of the year) - total	14 778,1	64 664,7	3,7

Wykres 11. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 11. Industrial waste generated during the year per capita

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim zebrano 250,1 tys. ton odpadów komunalnych, tj. 2,0% odpadów komunalnych kraju. W porównaniu z 2017 r. ich ilość zwiększyła się o 6,7%, a w stosunku do 2010 r. była większa o 25,3%. Zdecydowana większość (77,1%) tego typu odpadów pochodziła z gospodarstw domowych. Ich ilość zwiększyła się w stosunku do 2017 r. o 9,2% oraz o 44,3% do 2010 r.

W 2018 r. zebrano 180,4 tys. ton zmieszanych odpadów komunalnych, tj. o 6,8% więcej niż w 2017 r. oraz o 2,9% mniej niż w 2010 r. Ich udział w odpadach zmieszanych kraju wyniósł 2%. Na gospodarstwa domowe przypadało 134,6 tys. ton, tj. 74,6% ogólnej ilości zmieszanych odpadów komunalnych.

Na przestrzeni ośmiu lat zwiększyła się ilość odpadów odebranych lub zebranych selektywnie (ponad pięciokrotnie do 69,7 tys. ton). Frakcjami o dominującym udziale w tej grupie były: szkło (17,6% ogólnej ilości odpadów zebranych selektywnie), zmieszane odpady opakowaniowe (33,6%), odpady wielkogabarytowe (13,6%), odpady biodegradowalne (11,8%) oraz tworzywa sztuczne (9,3%). W 2018 r. odpady zebrane selektywnie stanowiły 27,9% odpadów komunalnych ogółem, podczas gdy w 2017 r. – 28,0%, a w 2010 r. – 7,0%. W kraju w analizowanym roku powyższy wskaźnik wynosił 28,9%. W przekroju powiatów najwyższy udział selektywnej zbiórki odpadów w 2018 r. odnotowano w kieleckim (48,2%). Wysokim poziomem tego wskaźnika charakteryzowały się także powiaty skarżyski (38,2%) oraz jędrzejowski (35,5%). Najniższy odsetek odpadów zebranych selektywnie wystąpił natomiast w: starachowickim (17,3%), staszowskim (20,7%) i pińczowskim (21,0%).

Na koniec 2018 r. na obszarze województwa funkcjonowało 10 czynnych składowisk, na których unieszkodliwiane były odpady komunalne. Było ich tyle samo co w 2017 r. i o 7 mniej niż w 2010 r. Na przestrzeni ośmiu lat zmniejszyła się również ich powierzchnia – o 12,5 ha do 41,3 ha.

W 2018 r. funkcjonowało 49 dzikich wysypisk i było ich o 6 więcej niż w 2017 r., jednak o 74 mniej niż w 2010 r. Powierzchnia dzikich wysypisk w ciągu roku zwiększyła się o 119,4% do 45,4 tys. m² oraz była o 22,3% większa od notowanej w 2010 r. Obszar dzikich wysypisk w województwie stanowił 2,9% ich powierzchni w kraju.

Odpady komunalne - odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Tablica 8.
Table 8.

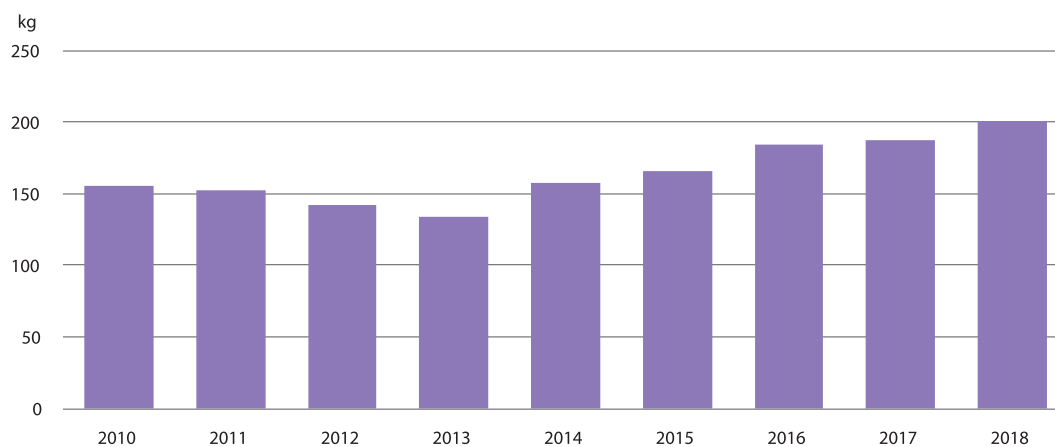
Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Municipal waste collected separately during the year

Wyszczególnienie Specification	2010		2018			
	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households		
	w tonach in tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tonach in tonnes	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	
Ogółem Total	13 884,2	8 474,2	69 719,6	1,9	58 118,6	1,8
w tym: of which:						
Papier i tektura Paper and cardboard	3 651,8	1 047,1	5 127,1	1,9	2 932,8	1,4

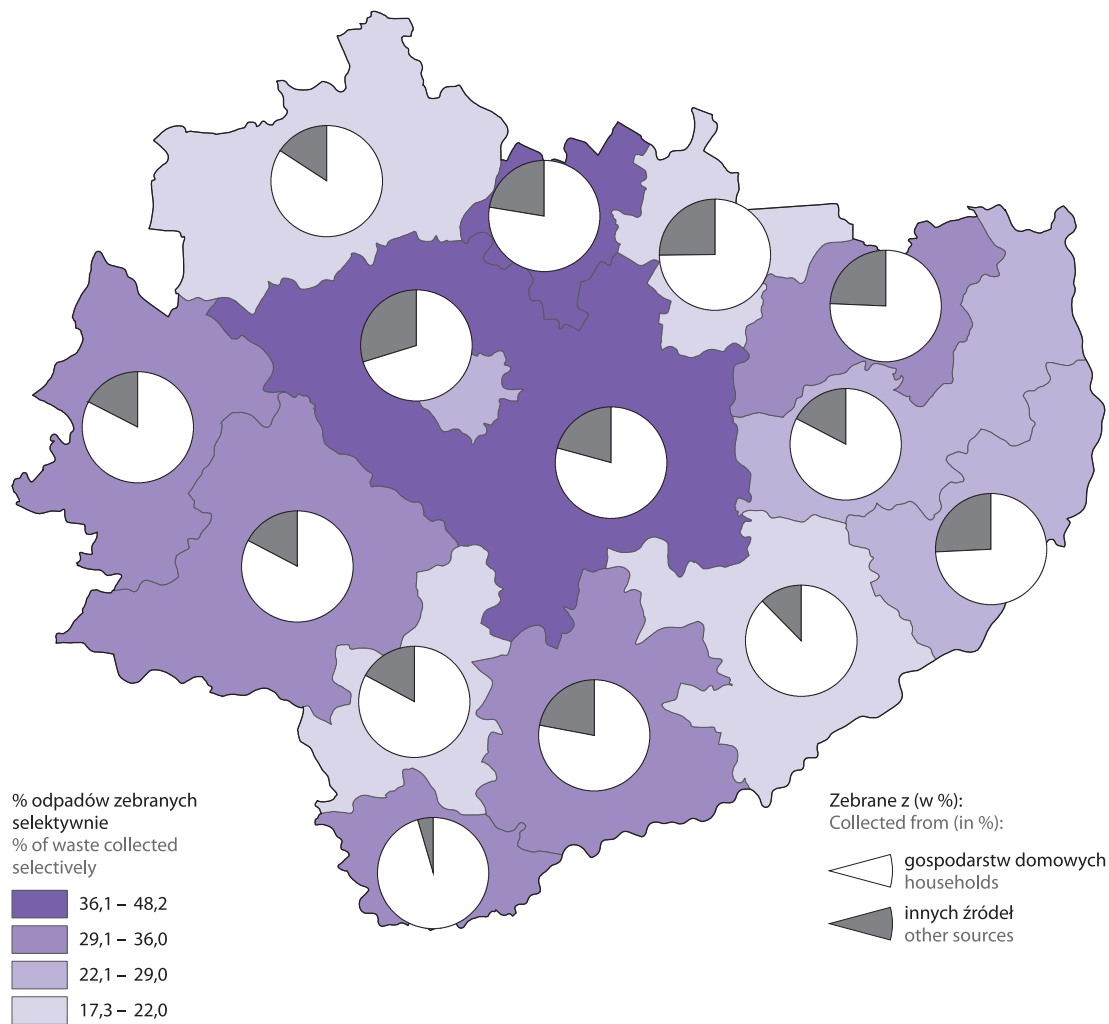
Tablica 8. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku (dok.)
 Table 8. Municipal waste collected separately during the year (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010		2018			
	Ogółem Total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	Ogółem Total		w tym z gospodarstw domowych of which from households	
			w tonach in tonnes		w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	w tonach in tonnes
Szkło Glass	3 408,2	2 918,2	12 272,9	2,4	11 206,5	2,4
Tworzywa sztuczne Plastics	2 296,3	1 559,2	6 476,6	2,0	5 639,9	1,9
Metale Metals	698,0	120,7	125,2	1,1	112,6	1,1
Tekstylia Textiles	704,6	699,8	27,0	1,2	26,9	1,4
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	146,7	144,2	973,6	2,7	939,7	2,7

Wykres 12. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
 Chart 12. Municipal waste collected during the year per capita

Mapa 17. Odpady komunalne zebrane w 2018 r.
Map 17. Municipal waste collected in 2018

4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7. Economic aspects of environmental protection

W 2018 r. w województwie wzrosły nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska oraz służące gospodarce wodnej.

Najważniejszymi źródłami finansowania inwestycji służących ochronie środowiska były środki własne jednostek i środki z zagranicy, a w przypadku inwestycji w gospodarkę wodną najwięcej środków pochodziło z funduszy ekologicznych.

Efektami rzeczowymi inwestycji służącymi ochronie środowiska i gospodarce wodnej były: rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, budowa oczyszczalni ścieków oraz ujęć wody.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska poniesione w 2018 r. wyniosły 286,2 mln zł, co stanowiło 2,8% nakładów w Polsce i w porównaniu z 2017 r. wzrosły o 165,7 mln zł (o 137,5%), a w stosunku do 2010 r. zmniejszyły się o 298,1 mln zł (o 51,0%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca na ochronę środowiska przeznaczono średnio 230 zł. Wartość ta była o 15,0% mniejsza niż w skali kraju. W 2017 r. w województwie na 1 mieszkańca na ochronę środowiska przeznaczono średnio 96 zł, a w 2010 r. 455 zł. Pod względem kierunków inwestowania w ochronie środowiska najwyższe nakłady poniesione zostały na gospodarkę ściekową i ochronę wód – 172,5 mln zł (60,3% ogółu nakładów służących ochronie środowiska w województwie), a rok wcześniej - 59,1 mln (49,0%). Nakłady na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wyniosły 26,1 mln zł (9,1% ogółu nakładów służących ochronie środowiska), gospodarkę odpadami – 8,9 mln zł (3,1%), a ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu – 5,0 mln zł (1,8%).

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w województwie świętokrzyskim w 2018 r. wyniosły 74,4 mln zł i były o 33,2 mln zł (80,6%) wyższe od poniesionych rok wcześniej i 47,8 mln zł (39,1%) mniejsze niż w 2010 r. W przeliczeniu na 1 mieszkańca na gospodarkę wodną przeznaczono średnio 60 zł, tj. o 6,9% mniej niż w skali kraju. W 2017 r. w województwie przeznaczono średnio 33 zł na 1 mieszkańca, a w 2010 r. – 95 zł. Nakłady służące gospodarce wodnej wykorzystywano głównie na obwałowania przeciwpowodziowe (45,1%) oraz ujęcia i doprowadzenia wody (42,8%).

Najważniejszymi źródłami finansowania inwestycji służących ochronie środowiska w 2018 r. były środki własne jednostek (50,0%) i środki z zagranicy (30,1%). Inaczej kształtowała się struktura finansowania inwestycji w gospodarkę wodną. W tym przypadku największe środki pochodziły z funduszy ekologicznych (40,4%). Udział środków własnych i środków z zagranicy wyniósł odpowiednio 27,1% i 20,5%.

Wśród efektów rzeczowych inwestycji służących ochronie środowiska w województwie świętokrzyskim w 2018 r. należy wymienić budowę 156,5 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki (67,5 km w 2017 r.) oraz 7,6 km sieci odprowadzającej wody opadowe (11,7 km w 2017 r.). Ponadto do eksploatacji oddano 1 biologiczną oczyszczalnię ścieków komunalnych o przepustowości 20 m³ na dobę (w 2017 r. nie oddano żadnej) oraz 753 indywidualne przydomowe oczyszczalnie ścieków o łącznej przepustowości 1696 m³ na dobę (wobec 57 oczyszczalni o przepustowości 161 m³ rok wcześniej). Efektem inwestycji w gospodarkę wodną były ujęcia wody o wydajności 2750 m³ na dobę oraz 112,5 km sieci wodociągowej (2792 m³ oraz 70,6 km w 2017 r.).

Tablica 9.
Table 9.

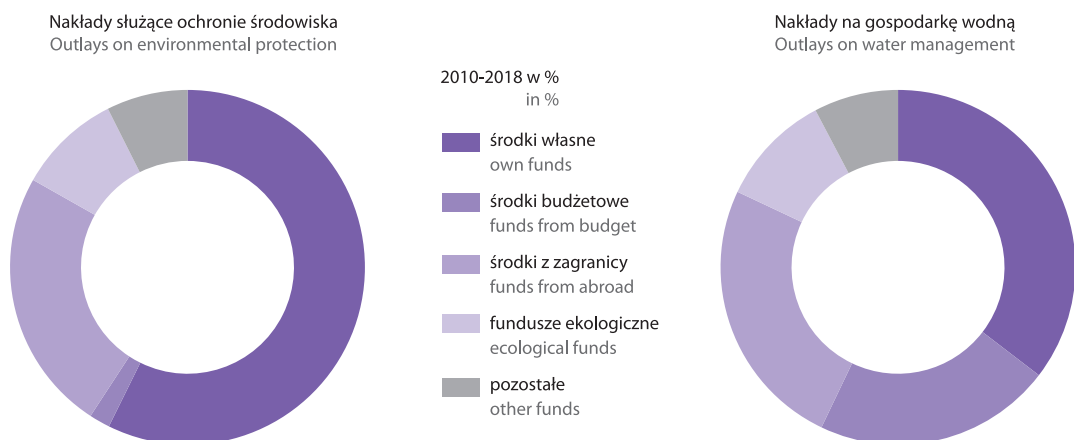
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej
Outlays on fixed assets for environmental protection and water management

Wyszczególnienie Specification	2010-2018		
	w tys. zł in thousand PLN	na 1 mieszkańca per capita	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
Ochrona środowiska - ogółem Environmental protection - total w tym: of which:	4566709,5	3610,2	4,7
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu climate and air protection	1976027,1	1562,1	7,4
gospodarka ściekowa i ochrona wód sewage management and waters protection	2063953,1	1631,6	4,2
gospodarka odpadami waste management	266266,0	210,5	2,3
ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu ogółem protection of biodiversity and landscape	5411,3	4,3	0,4

Tablica 9. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (dok.)
 Table 9. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010-2018		
	w tys. zł in thousand PLN	na 1 mieszkańca per capita	w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)
pozostała działalność związana z ochroną środowiska other activity connected with environment protection	228741,5	59,2	4,2
Gospodarka wodna – ogółem Water management – total w tym: of which:	609195,6	481,6	2,4
ujęcia i doprowadzenia wody water intakes and systems	312239,8	246,8	2,9
budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody construction and modernisation of water treatment plants	24238,1	19,2	0,2

Wykres 13. Nakłady na środki trwałe według źródeł finansowania
 Chart 13. Outlays on fixed assets by source of financing

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

Spadek liczby ludności województwa świętokrzyskiego obserwowany corocznie nasilił się w 2019 r. – do 3,8% w porównaniu z 2010 r. Natężenie strat na obszarach wiejskich było wyższe niż w miastach.

Na obniżenie przyrostu rzeczywistego wpłynęły zarówno mocny ubytek naturalny (do minus 3,5‰), jak i migracyjny (do minus 2,8‰). Wyraźniej, niż w roku poprzednim, zaznaczył się spadek liczby urodzeń. Współczynnik dzietności dający zastępowalność matek przez córki zmniejszył się do poziomu 60,0%. Udział dzieci i młodzieży w ogólnej liczbie ludności obniżył się do 13,8%.

Pogorszeniu uległy współczynniki obciążenia grupy produkcyjnej – osobami w wieku przedprodukcyjnym do 67, a poprodukcyjnym do 40. Indeks starości zwiększył się do 143, oznaczając przyspieszenie procesu demograficznego starzenia się społeczeństwa.

Prognozy przewidują w następnej dekadzie pogłębienie niekorzystnych tendencji.

Województwo świętokrzyskie jest jednym z najmniejszych województw, zarówno pod względem terytorialnym, jak i populacyjnym. Powierzchnia 11711 km² sytuuje je na 15. miejscu w kraju. Mieszkańcy województwa, niezmiennie od wielu lat, stanowią niewiele ponad 3% ogółu ludności Polski. Mniej osób zamieszkiwało jedynie województwa: lubuskie, opolskie i podlaskie.

Szacunki liczby i struktury ludności dla lat międzyspisowych sporządza się metodą bilansową, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego jako bazę wyjściową do obliczenia danych dla danej gminy z uwzględnieniem liczby urodzeń, zgonów, salda migracji wewnętrznych i zagranicznych oraz zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w bilansowym okresie.

Prezentowane dane dotyczą ludności zamieszkałej w danej gminie, tj. liczby ludności zameldowanej na pobyt stały skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące. Jako bazę wyjściową bilansów przyjęto wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. – według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

Ludność województwa na koniec 2019 r. liczyła 1234,0 tys. osób, tj. mniej o 0,6% niż przed rokiem i o 3,8% niż w 2010 r., a skala obu ubytków była najwyższa w kraju (odpowiednio o 0,1% i 0,4%). Procesy depopulacyjne przebiegały sukcesywnie w kolejnych latach (przy pewnym nasileniu w okresie 2013-2015). Straty te w większym stopniu dotknęły tereny wiejskie niż miejskie – w ujęciu dziesięcioletnim o 4,2%, wobec 3,2%. Zmniejszenie populacji mężczyzn było nieco wyższe niż kobiet (o 4,0% wobec 3,6%).

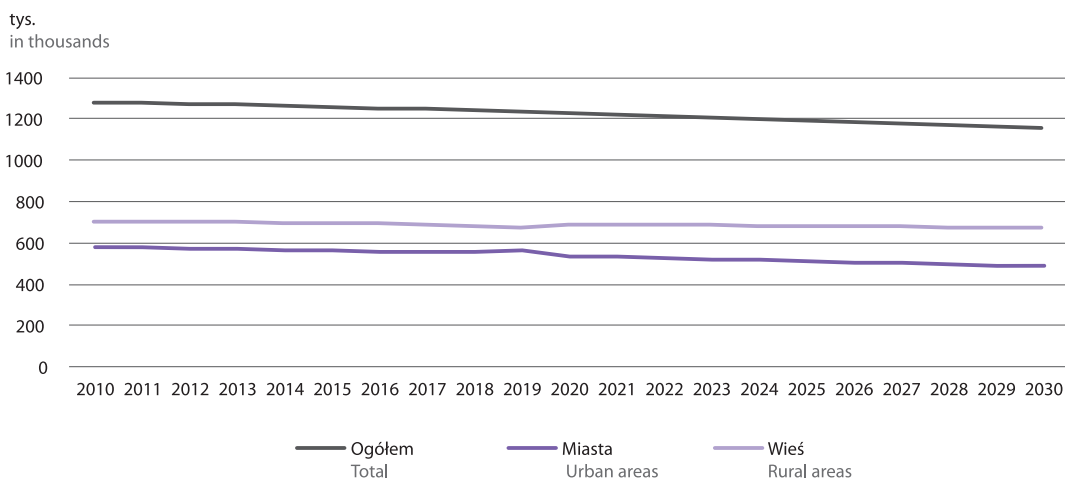
Według prognoz depopulacja województwa będzie się nasilała w kolejnych latach. Przewidywane na lata 2020-2030 zmniejszenie liczby ludności będzie wyższe niż w kraju – o prawie 6% wobec ponad 2%. O blisko 10% ulegnie zmniejszeniu społeczność miast, natomiast skala wyludnienia wsi osiągnie prawie 3%. Różnica proporcji płci nie będzie duża – o prawie 6% spadnie zarówno liczebność mężczyzn, jak i kobiet. Odsetek mieszkańców świętokrzyskiego zmniejszy się do 3,1% ludności kraju.

Tablica 10. Ludność
Table 10. Population

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia) Total (as of 31st December) w tys. in thousands	1282,5	1257,2	1241,5	1234,0
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	3,3	3,3	3,2	3,2
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105	105	105	105
Miasta - w % ogółu ludności Urban areas - in % of total population	45,1	44,6	44,9	45,4
Wieś - w % ogółu ludności Rural areas - in % of total population	54,9	55,4	55,1	54,6
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	110	107	106	105

Wykres 14. Liczba ludności w latach 2010-2019 oraz prognoza do 2030 r.

Stan w dniu 31 grudnia
Chart 14. Population in 2010-2019 and projection until 2030
As of 31st December

Świętokrzyskie pozostaje jednym ze słabiej zaludnionych województw w kraju, znacznie poniżej średniej krajowej. W końcu 2019 r. średnia gęstość zaludnienia wyniosła 105 osób na km² i kształtowała się na poziomie niższym niż przed rokiem (106), jak i w 2010 r. (110). W kraju nie zmieniła się na przestrzeni badanych lat osiągając 123 osób na km².

Poziom urbanizacji w województwie świętokrzyskim także wyraźnie odbiegał od przeciętnego w kraju. Do 2014 r. corocznie ulegał niewielkiemu zmniejszeniu, co pozostawało zgodne z ogólnopolską tendencją przemieszczania się ludności z większych ośrodków miejskich poza ich obrzeża. Od 2015 r. proces ten wyraźnie osłabł i odsetek mieszkańców miast pozostawał stabilny, po czym podnosił się - w 2018 r. w wyniku zmian administracyjnych, a w ostatnim - w efekcie wzrostu liczby mieszkańców. Odsetek mieszkańców miast w latach bazowych wynosił 45,1% w 2010 r., 44,6% w 2015 r., 44,9% w 2018 r. oraz 45,4% w 2019 r. W kraju w latach 2010-2019 zmniejszył się z 60,8% do 60,0%.

Struktura ludności według płci w województwie świętokrzyskim nie ulega zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważały kobiety, których odsetek od dziewięciu lat utrzymywał się na poziomie 51,2%. Niezmiennosc proporcji płci notowano również w kraju, przy czym nieco wyższa niż w naszym regionie umieralność mężczyzn podniosła udział kobiet do 51,6%. Współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn), podobnie jak w kraju, przyjmował stałą wartość w całym okresie lat - 105, wobec 107 w Polsce. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn wyraźnie widoczna była w miastach, w których wskaźnik w 2019 r. osiągnął wartość 111 (wobec 110 w 2010 r.), podczas gdy na wsi nastąpiła równowaga płci - 100 (wobec 101).

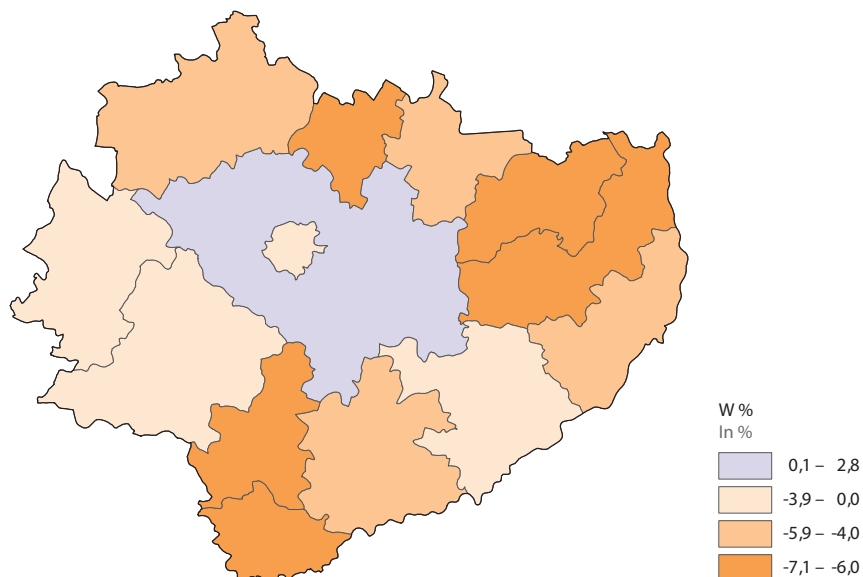
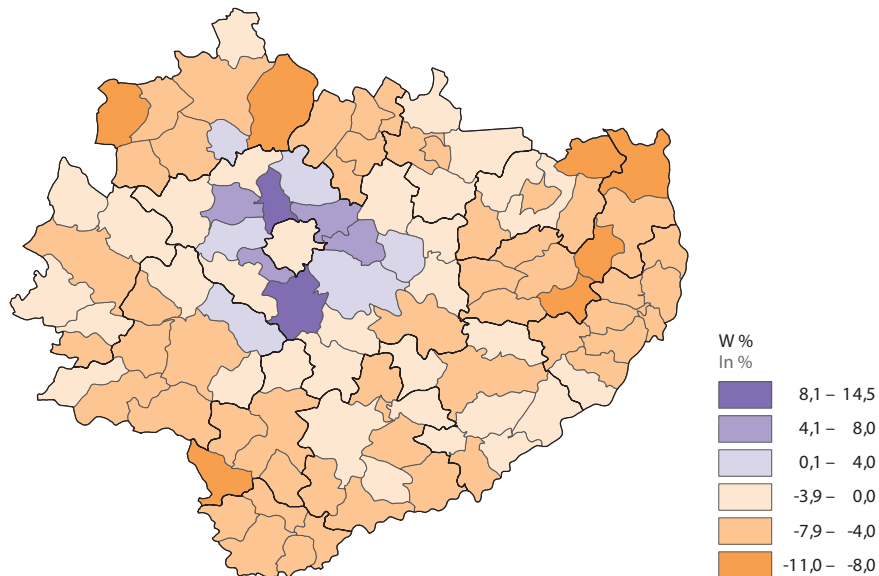
Zmiany ludnościowe w latach 2010-2019 w ujęciu terytorialnym cechowała różna dynamika. Wśród powiatów w 13 z nich odnotowano ubytki, przy czym największy w powiatach: ostrowieckim, opatowskim i skarżyskim - od 6,5% do 7,1%. Tylko w powiecie kieleckim przybyło mieszkańców - o 2,8%. Natomiast spośród 102 gmin województwa straty wystąpiły w 89, w tym wysokie (pomiędzy 8,1% a 8,9%) w 6. Niekorzystnie wyróżniała się gmina Bałtów, w której populacja zmniejszyła się o 11,0%. W gminie Chęciny utrzymał się poziom ludności sprzed dziewięciu lat, a w pozostałych 12 - wzrósł. Skala zwiększenia liczby mieszkańców oscylowała pomiędzy 0,4% w gminie Sobków a 14,5% w Morawicy.

Mapa 18. Zmiana liczby ludności w latach 2010-2019

Stan w dniu 31 grudnia

Map 18. Population changes in 2010-2019

As of 31st December

Narastające w ostatnich latach niekorzystne procesy demograficzne znalazły odbicie w zmianie struktury wiekowej ludności. W Świętokrzyskim przebiegały nieco odmiennie niż w kraju. Prześledzić to można w biologicznych grupach wieku:

- zbiorowość najmłodszych (do 14 roku życia) skurczyła się na przestrzeni lat 2010-2019 o 8,8%, przy

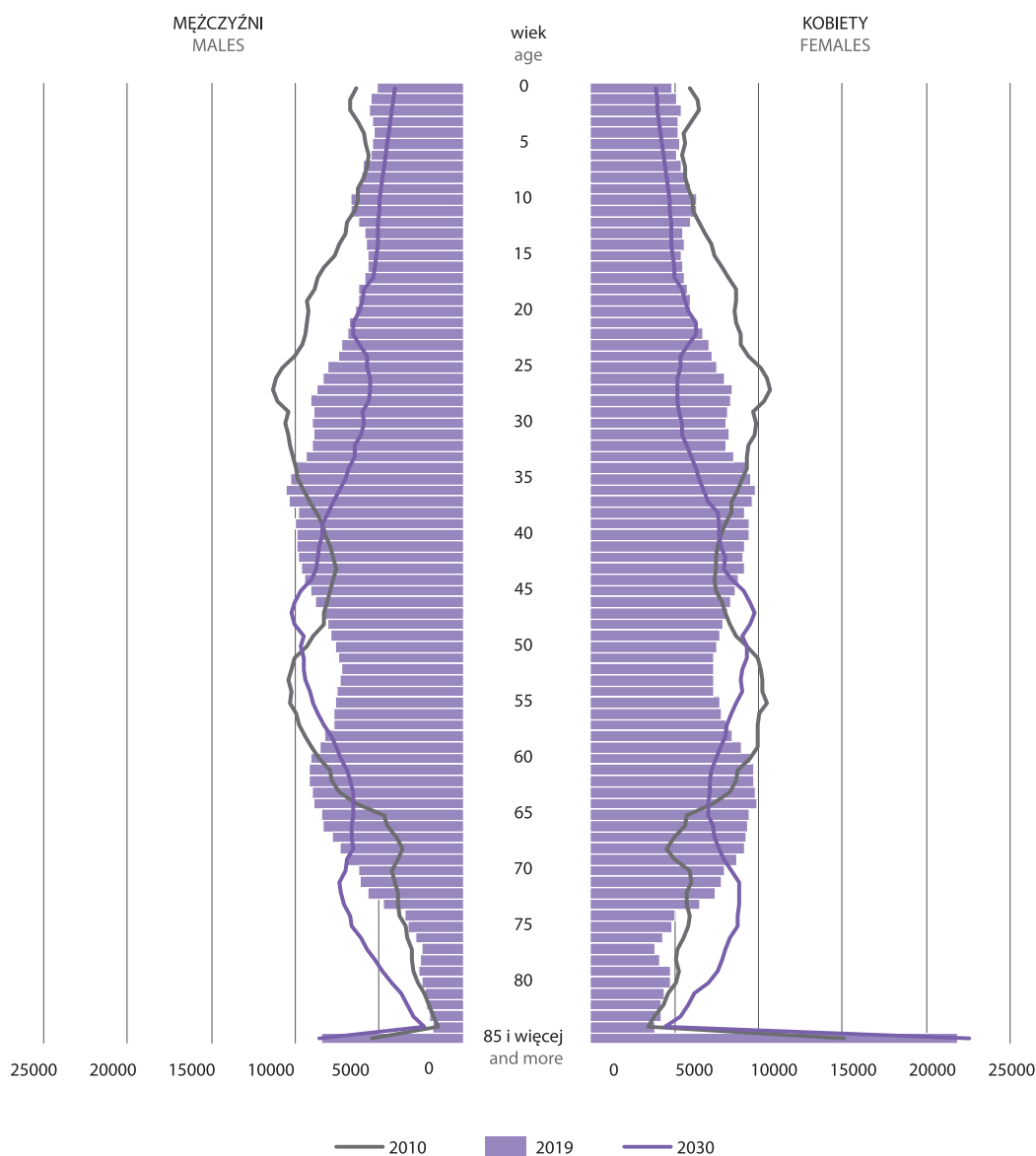
- czym ubyło 8,6% chłopców, wobec 9,0% dziewczynek. Udział najmłodszych w populacji zmniejszył się o 0,8 p.proc. do 13,8% (w kraju, w efekcie wzrostu ich liczby o 0,6% zwiększył się o 0,1 p.proc. do 15,3%),
- grupa osób w wieku 15-64 lat zmniejszyła o 9,4%, w czym o 9,2% mężczyzn i o 9,6% kobiet. Ich odsetek spadł o 4,1 p.proc. do 66,5% (w kraju o 4,8 p.proc. do 66,6%),
 - populacja najstarszych, w wieku 65 lat i więcej, wzrosła o 27,9%, w czym o 35,8% mężczyzn i 23,1% kobiet. Ich udział zwiększył się o 4,9 p.proc. do 19,7% (w kraju o 4,6 p.proc. do 18,1%).

Prognoza ludności na kolejną dekadę przewiduje pogłębienie procesu, a w szczególności ubytek liczebności najmłodszych o ponad 17% przy wzroście najstarszych również o przeszło 17% (w kraju odpowiednio o ponad 14% i 20%).

Wykres 15. Ludność według płci i wieku w latach 2010, 2019 i 2030

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 15. Population by sex and age in 2010, 2019 and 2030
As of 31st December

Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka – rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 VI).

W 2019 r. zanotowano 10,2 tys. urodzeń żywych, co stanowiło mniej o 4,7% w skali roku i 17,9% niż w 2010 r. W dziesięciolecie zmniejszenie liczby urodzeń mocniej zaznaczyło się w miastach niż na obszarach wiejskich – o 20,8% wobec 15,7%. Współczynnik urodzeń żywych wyniósł 8,3‰ wobec 8,6‰ przed rokiem i 9,7‰ w 2010 r. W kraju spadek liczby urodzeń przebiegał wolniej, a wskaźnik kształtował się wyraźnie wyżej – w 2019 r. osiągnął 9,8‰ wobec 10,1‰ rok wcześniej i 10,7‰ przed dziesięć laty. W miastach województwa współczynnik urodzeń pozostawał niższy niż na wsi – w 2019 r. 7,5‰ wobec 8,9‰.

Od wielu lat współczynnik dzietności w Świętokrzyskiem jest jednym z najniższych w kraju. Wyniósł on 1,235 (w 2010 r. – 1,306), co oznaczało, że pokolenie matek zostanie zastąpione przez córki tylko w 60,0% (współczynnik reprodukcji netto), co w 2019 r. uplasowało województwo na ostatniej pozycji. W kraju relacja o wartości 1,419 zapewniała wymienialność matek przez córki w 68,4%. W społecznościach miejskich województwa na jedną kobietę średnio przypadało 1,154 dzieci, natomiast w wiejskich – 1,289. Stanowiło to zastępowalność matek w miastach na poziomie 56,3%, a na wsi – 62,4%.

Przesunęła się granica środkowego wieku rodzących kobiet – z 28,2 lat w 2010 r. do 30,1 lat w 2019 r. (w kraju – do 30,3 lat). Mediana wieku matek w miastach pozostawała wyższa niż kobiet na wsi – 30,9 lat wobec 29,5 lat.

Liczba zgonów na przestrzeni lat 2010-2019 była zmienna. W 2019 r. zmarło 14,5 tys. osób, a ogólny współczynnik zgonów wyniósł 11,7‰, tj. tyle samo co rok wcześniej wobec 10,9‰ w 2010 r. W kraju w 2019 r. ukształtował się na poziomie 10,7‰.

Skalę umieralności dzieci poniżej jednego roku życia również cechowała zmienność, jednak w ostatnich latach pozostawała stosunkowo niska, co obrazował współczynnik zgonów niemowląt, który zmalał z 6,3‰ do 2,8‰.

Główne przyczyny zgonów pozostają niezmiennie, a płeć zmarłych nie różnicuje zasadniczo ich struktury. Tak dla kobiet, jak i mężczyzn najczęstszymi pozostają choroby układu krążenia i nowotwory złośliwe (łącznie 71,6% w 2018 r.). W pierwszym przypadku odsetek zmarłych był wyższy wśród kobiet, w drugim – wśród mężczyzn. Różnice te wynikają z proporcji płci osób starszych - kobiety przeważają liczebnie wśród osób w bardzo zaawansowanym wieku, dla których choroby układu krążenia są najczęściej wskazywane przez lekarzy jako przyczyna zgonu. W 2018 r. choroby układu krążenia stanowiły 48,4% przypadków śmiertelnych. Wśród mężczyzn były one przyczyną 42,7% z nich, a wśród kobiet – 54,7%. Udział zgonów z powodu nowotworów wyniósł 23,2%, przy czym spowodowały one zgon 25,7% mężczyzn i 20,5% kobiet. Pozostałe powody zgonów związane były głównie z objawami, cechami chorobowymi i nieprawidłowymi wynikami badań klinicznych i laboratoryjnych (15,1%), przyczynami zewnętrznymi, które obejmują urazy, zatrucia i inne wypadki (4,3%), a także chorobami układu oddechowego (3,6%) oraz trawiennego (2,4%).

Kształtowanie się trendów w zakresie płodności i umieralności znajduje odbicie w poziomie potencjału ludnościowego rynku pracy województwa. Służy temu rozgraniczenie ekonomicznych grup wieku i ich wzajemnych zależności. W ciągu dziesięciu lat:

- ubyło 13,1% dzieci i młodzieży w wieku 0-17 lat,
- zbiorowość grupy w wieku produkcyjnym (kobiety 18–59 lat, mężczyźni 18–64 lata) zmniejszyła się o 9,5%, w tym w wieku mobilnym (do 44 lat) – o 8,2%,

- wyraźnie wzrosła populacja osób w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni w wieku 65 lat i więcej, kobiety w wieku 60 lat i więcej) – o 25,5%.

Efekt tych przemian obrazują współczynniki obciążenia demograficznego. W latach 2010–2019 zwiększyła się wielkość obciążenia grupy 100 osób w wieku produkcyjnym – osobami w wieku nieprodukcyjnym (z 57 do 67), w tym osobami w wieku poprodukcyjnym (z 29 do 40). W kraju wskaźniki wyniosły w 2019 r. odpowiednio 67 i 37.

Wartość współczynników silnie determinuje miejsce zamieszkania. Pogorszenie sytuacji wyraźniej zarysowało się w miastach, w których obciążenia były wyższe i szybciej rosły, tym samym sukcesywnie zwiększając odchylenie względem wsi. W ostatnim roku obciążenie grupy osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku nieprodukcyjnym osiągnęło w miastach 72, wobec 63 na wsi, a osobami w wieku poprodukcyjnym – 46 wobec 35.

Zmiany struktury pokoleniowej są odbiciem postępującego procesu starzenia się społeczeństwa.

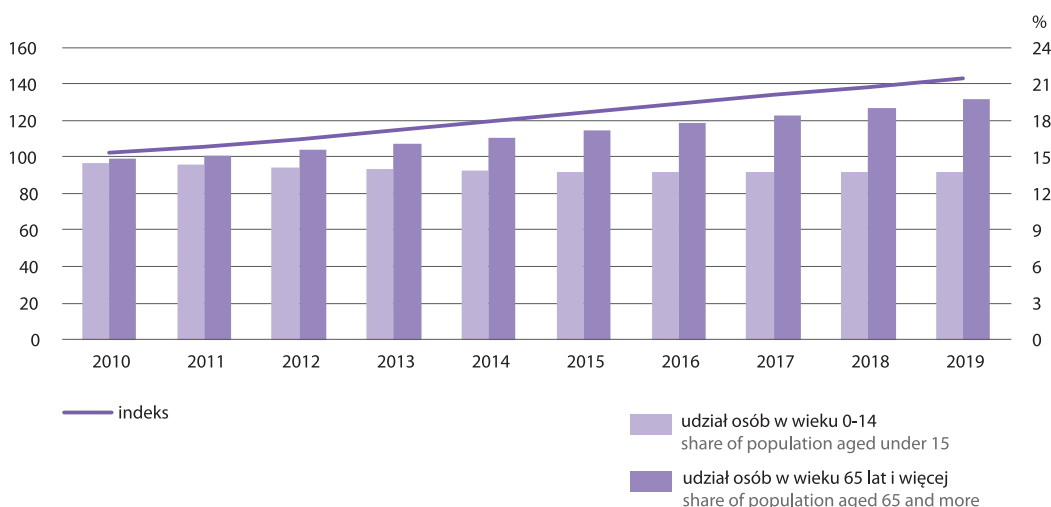
Zjawisko to pozwala prześledzić indeks starości, czyli relacja pokolenia dziadków (osób w wieku 65 lat i więcej) do wnuków (osób w wieku 0-14 lat). Miernik ten, w ciągu dziewięciu lat, pozostawał w województwie wysoki i dynamicznie się zwiększał, a jego odchylenie względem przeciętnego w kraju sukcesywnie rosło. W 2010 r. indeks wynosił 102, a w 2019 r. przewaga dziadków była już widoczna – 143. W kraju indeks starości oscylował od 89 do 118.

Tempo wzrostu indeksu mocno różnicowała zarówno płeć, jak i miejsce zamieszkania. Miernik wśród kobiet był wyższy i osiągnął 176, podczas gdy wśród mężczyzn – 112. Nadwyżka roczników starszych nad młodszymi była szczególnie wyraźna w miastach, w których zaznaczała się w całym dziewięcioleciu, a na wsi dopiero od 2012 r. – ostatecznie w 2019 r. 172 wobec 122.

Określanie zaplecza zapewniającego osobom najstarszym wsparcie i opiekę, służy wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, tj. liczba osób w wieku powyżej 85 lat przypadająca na 100 osób w wieku 50-64 lata. Jego poziom wskazywał, że możliwości opieki w ramach rodziny ulegały dalszemu ograniczeniu – w latach 2010-2019 miernik zwiększył się z 7 do 12 (w kraju z 6 do 11). Tak natężenie, jak i tempo zmian wskaźnika rozgraniczało miejsce zamieszkania. W miastach pułap wsparcia był nieco mniejszy, ale też szybko się zwiększał (z 5 do 12). Na obszarach wiejskich natomiast, kształtował się wyżej, ale jego wzrost był powolny (z 9 do 13).

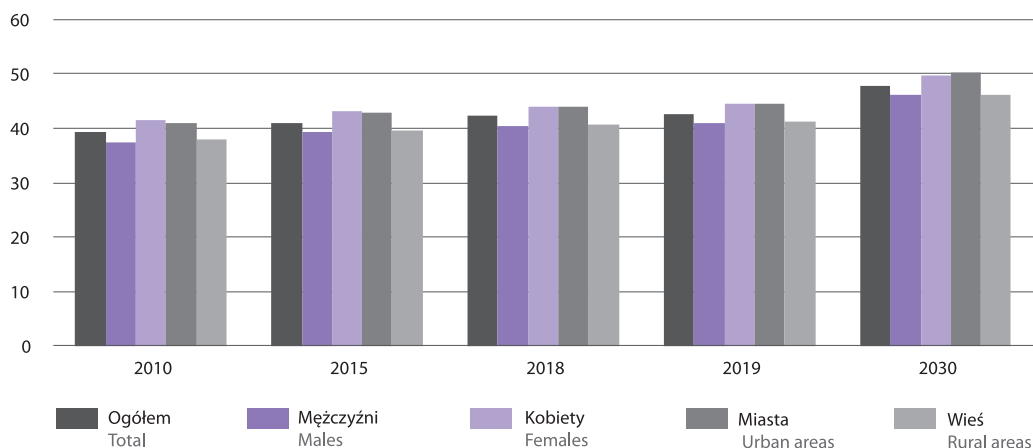
Wykres 16. Indeks starości w latach 2010-2019

Chart 16. Ageing index in 2010-2019

Mediana wieku ludności, tzw. wiek środkowy, podniosła się w latach 2010-2019 z 39,2 lat do 42,7 lat, przy czym dla mężczyzn osiągnęła 40,9 lat (w kraju – 39,7), a dla kobiet 44,6 (w kraju – 43,0). Społeczność miast była starsza niż wsi – 44,5 lat wobec 41,1 lat. Prognozy przewidują jej wzrost w nadchodzącej dekadzie do 46,2 lat dla mężczyzn oraz 49,8 dla kobiet. Szczególnie proces starzenia dotknie mieszkańców miast, w których mediana wyniesie 50,3 lata.

Wykres 17. Mediana wieku ludności
Chart 17. Median age of population

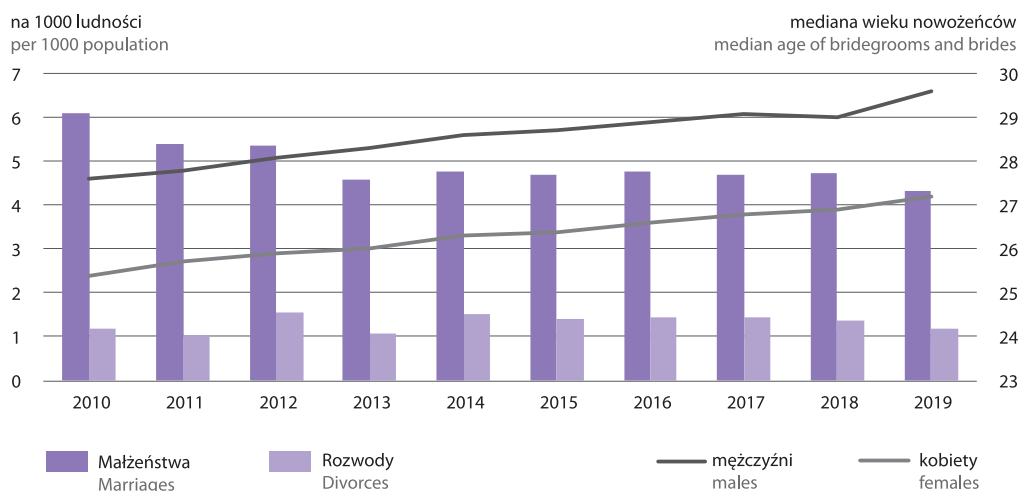
Liczba małżeństw zawieranych w świętokrzyskich urzędach stanu cywilnego sukcesywnie malała do 2013 r. W następnych latach, pomimo wahań, sytuacja ustabilizowała się na poziomie nieco wyższym, w 2018 r. lekko wzrosła, a w ostatnim znowu opadła. Zarejestrowano ich 5,4 tys., tj. mniej o 9,3% niż przed rokiem i o 31,6% niż w 2010 r. Współczynnik małżeństw w latach 2010-2019 zmniejszył się z 6,1‰ do 4,3‰ i po raz kolejny ukształtował się niżej od przeciętnego w Polsce – 4,8‰. W miastach miernik był niższy niż na wsi (4,0‰ wobec 4,6‰). Mediana wieku nowożeńców wzrosła wśród mężczyzn do 29,6 lat, a wśród kobiet – do 27,2 lat. W kraju ich wiek kształtował się wyżej, kolejno 30,3 i 28,2 lata.

Liczba separacji pozostaje zmienna w poszczególnych latach. W 2019 r. orzeciono ich 24, z czego 15 w miastach, a 17 wniesiono z powództwa żony.

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim sądy orzekły 1,5 tys. rozwodów, tj. o 15,2% mniej niż rok wcześniej i o 4,8% niż w 2010 r. Potwierdza to ogólną tendencję ostatnich lat, która wskazuje wyhamowanie i powolne ale stałe ograniczanie skali zjawiska. Przeciwnie w kraju, w którym liczba rozwodów rosła – w stosunku do poprzedniego roku o 4,0%, a do 2010 r. – o 6,6%. Współczynnik rozwodów w latach 2010-2019 pozostał na poziomie 1,2‰, podczas gdy w kraju zwiększył się z 1,6‰ do 1,7‰. W miastach relacja była wyraźnie wyższa niż na wsi (1,5‰ wobec 0,9‰).

Wykres 18. Małżeństwa zawarte i rozwody w latach 2010-2019

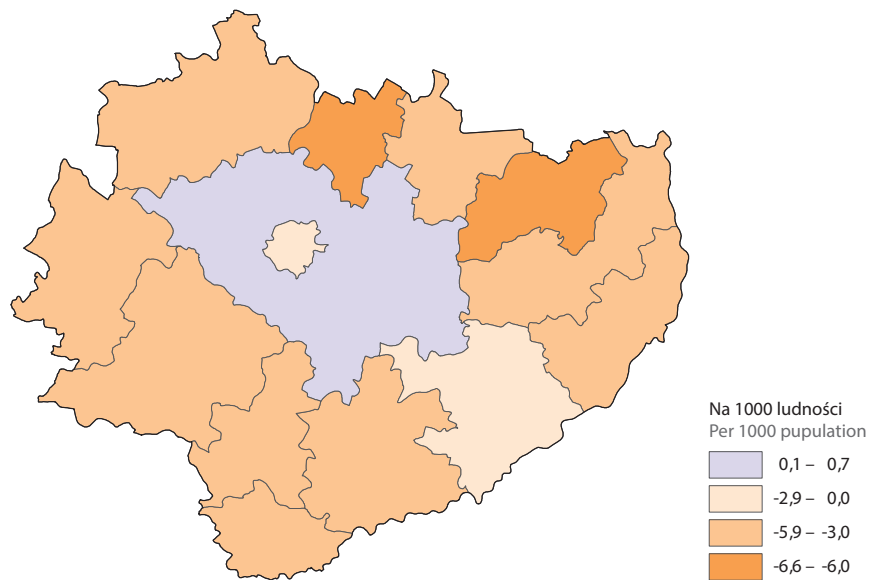
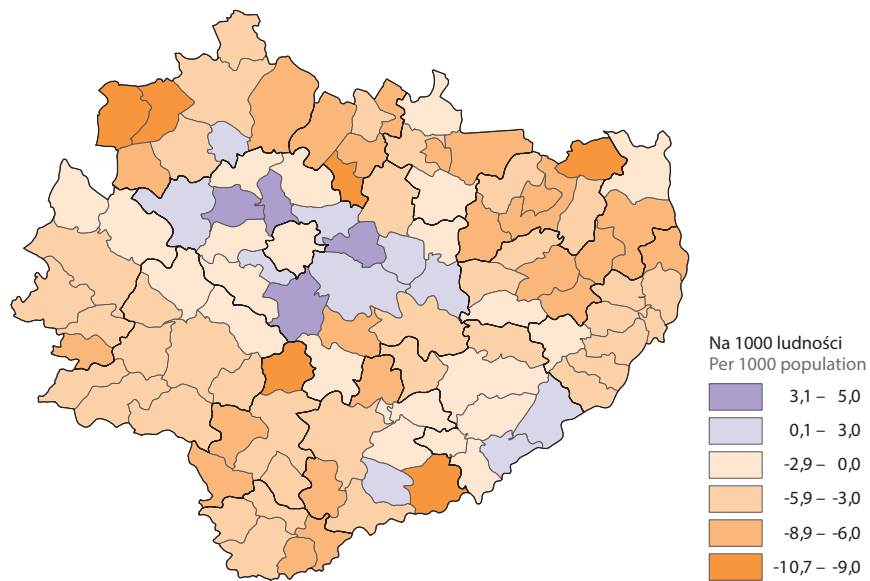
Chart 18. Marriages contracted and divorces in 2010-2019

Efektom spadku liczby urodzeń przy wysokim poziomie liczby zgonów było zwiększenie tempa rocznego ubytku naturalnego (z 1561 osób w 2010 r. do 4274 osób w 2019 r.). Współczynnik osiągnął wartość minus 3,5‰, podczas gdy dziewięć lat wcześniej - minus 1,2‰, i uplasował województwo na przedostatnim miejscu w kraju (przed łódzkim). W Polsce straty naturalne ludności, obserwowane dopiero od 2013 r., także wzrosły i bieżący wskaźnik ukształtował się na poziomie minus 0,9‰.

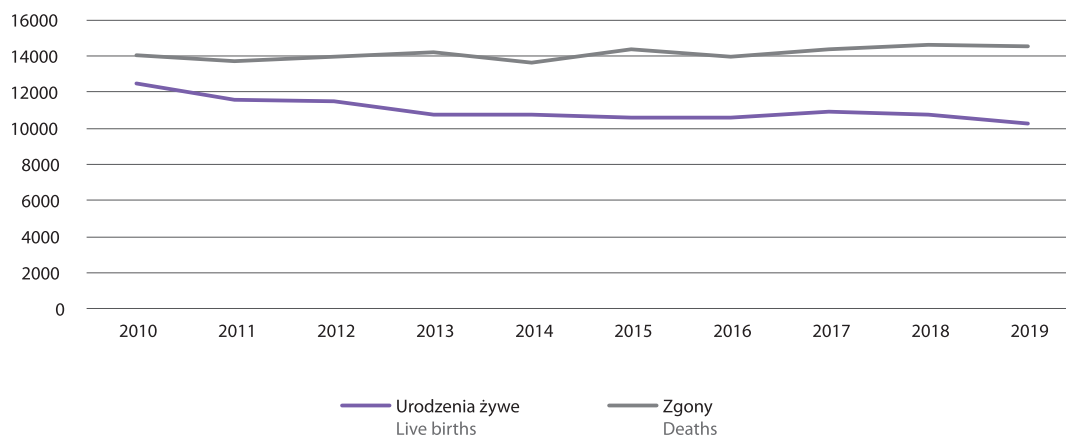
W województwie współczynnik przyrostu naturalnego przyjmował dodatnie wartości w powiecie kieleckim (od 1,8‰ w 2010 r. do 0,7‰ w 2019 r.). W mieście na prawach powiatu Kielce od ośmiu lat postępował ubytek ludności (do minus 2,5‰). W pozostałych powiatach również notowano straty naturalne, przy czym największe w powiatach: ostrowieckim (minus 6,6‰) i skarżyskim (minus 6,3‰), a najmniejsze – w staszowskim (minus 0,6‰). Spośród 102 gmin w 2019 r. miernik ukształtował się korzystnie w 14, wśród których najwyższy odnotowano w Górnicy (5,0‰) i Strawczyni (4,3‰). W trzech gminach współczynnik nie zmienił wartości (Pawłowie, Łubnicach i Staszowie), a w pozostałych 85 wykazywał ubytki, w tym najmocniejsze w gminach Ruda Maleniecka (minus 10,7‰) i Fałków (minus 10,4‰).

Mapa 19. Przyrost naturalny ludności w 2019 r.
 Map 19. Natural increase in 2019

Wykres 19. Ruch naturalny ludności w latach 2010-2019

Chart 19. Vital statistics of population in 2010-2019

Na przestrzeni ostatnich lat w województwie świętokrzyskim notowano stały, wysoki ubytek emigracyjny. Migracje na terenie kraju, po pewnym osłabieniu w pierwszych latach, od 2017 r. ponownie się nasiliły, szczególnie w ostatnim roku. W stosunku do 2010 r. straty ludności zwiększyły się o 44,9% - do minus 3,7 tys. osób. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa w 2019 r. saldo migracji wewnętrznej osiągnęło wartość minus 3,0 wobec minus 2,0 w 2010 r.

Większość ubytków stanowiły kobiety – w 2019 r. minus 2,2 tys. wobec 1,5 tys. mężczyzn, ale skala spadku obu płci w porównaniu z 2010 r. była porównywalna (odpowiednio 43,7% i 46,6%).

Wśród migrantów dominują osoby młode. Największymi grupami pozostawały osoby w wieku 25–29 lat i 30–34 lata, których udziały w łącznych obrotach (suma napływu i odpływu) osiągnęły w 2019 r. odpowiednio 17,5% i 16,2%. Poza nimi wyróżniała się też grupa nieco starszych osób w wieku 35-39 lat, których przemieszczenia stanowiły 11,1% obrotów.

Kierunki migracji międzywojewódzkiej nie podlegały większym zmianom. Najwięcej osiedlających się na terenie świętokrzyskiego to osoby pochodzące z województwa śląskiego i mazowieckiego (po 0,6 tys. osób), małopolskiego (0,4 tys.) i podkarpackiego (0,3 tys.). Podobnie osoby wymeldowujące się kierowały się głównie do pobliskich województw, tj. mazowieckiego (2,1 tys. osób) oraz małopolskiego (1,7 tys.).

Migracje zagraniczne mają w Świętokrzyskiem niewielkie rozmiary. Saldo tych przemieszczeń w badanym okresie pozostało dodatnie i rosło. Liczba osób powracających z zagranicy i meldujących się na pobyt stała w województwie była w 2019 r. o 257 większa od liczby emigrujących (w 2010 r. przekraczała ją o 22). Współczynnik w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 0,2. W Polsce także zanotowano wzrost dodatniego salda, a wskaźnik był taki sam - 0,2‰.

W 2019 r. większość osób wymeldowała się do Niemiec (26) i Wielkiej Brytanii (24), natomiast meldowały się przede wszystkim osoby z Wielkiej Brytanii (143).

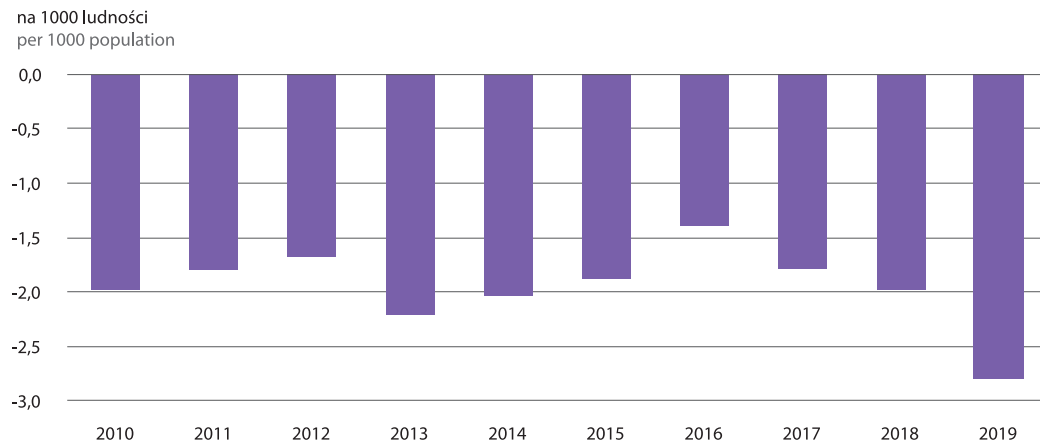
W przekroju lat 2010-2019 utrzymywało się ujemne ogólne saldo migracji stałych, przy czym jego wielkość wyraźnie wzrosła w końcowym roku. Pomimo okresowych wahań w całym badanym okresie skala deficytu była wysoka. Współczynnik obrazujący straty w przeliczeniu na 1000 ludności zwiększył się z minus 2,0 do minus 2,8. Wśród województw miernik ten oscylował między minus 2,9‰ w lubelskim, a 3,3‰ w mazowieckim. Świętokrzyskie uplasowało się na przedostatnim miejscu.

W powiatach dodatnie saldo migracji stałej odnotowano w 2019 r. tylko w powiecie kieleckim (2,1‰), w pozostałych ubytki mieściły się w przedziale pomiędzy minus 5,8‰ w powiecie skarżyskim a minus 2,0‰ w kazimierskim. Wśród gmin dodatni współczynnik wystąpił w 26, od najniższego w Brodach i Ćmielowie (po 0,1‰) do największego w Morawicy (11,4‰). W gminach Bejsce i Łubnice miernik nie

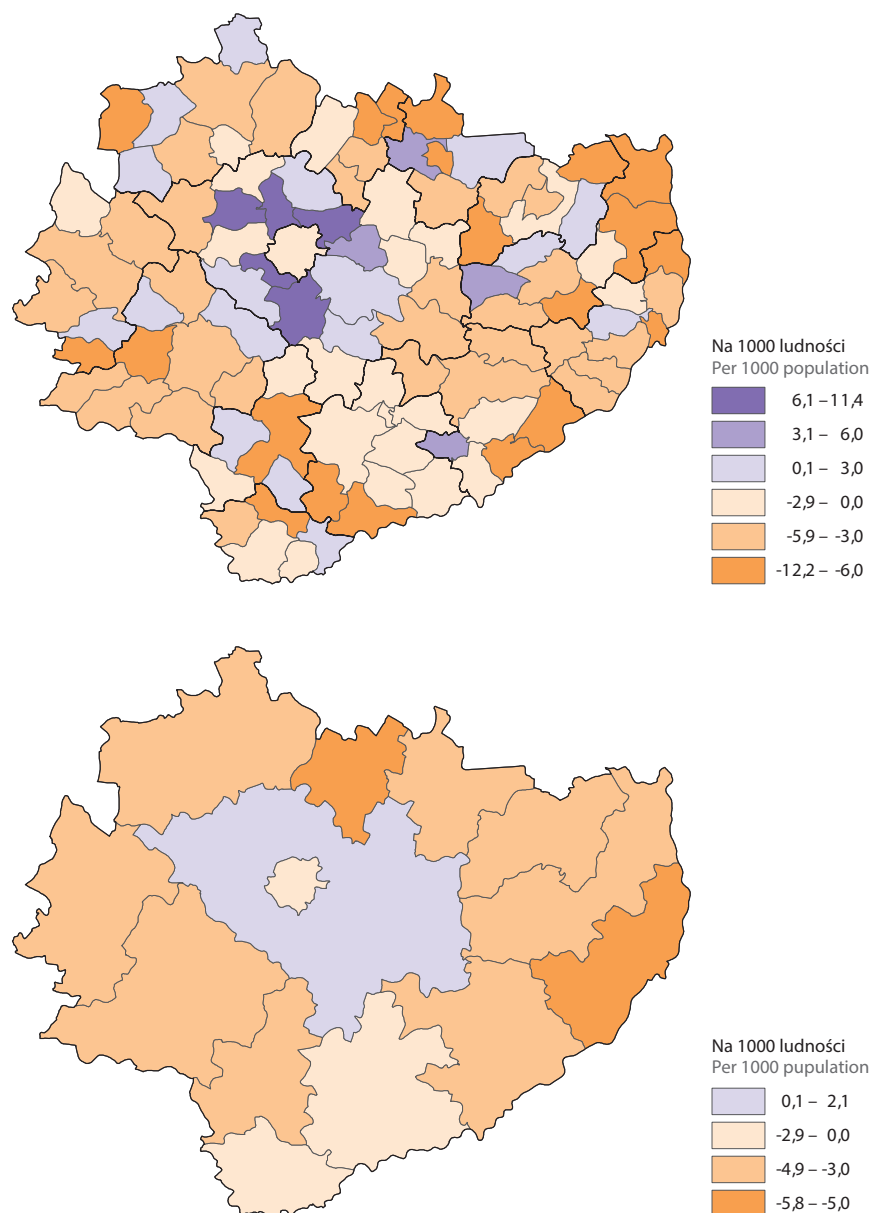
wykazał zmian ludności, a w 74 stwierdzono straty – najmniejsze w gminach Kije i Piekoszków (po 0,2‰), natomiast największe w Fałkowie (12,2‰).

Wykres 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały w latach 2010-2019

Chart 20. Net migration of population for permanent residence in 2010-2019

Mapa 20. Saldo migracji ludności na pobyt stały w 2019 r.
Map 20. Net migration of population for permanent residence in 2019

W roku szkolnym 2018/19 odnotowano dalszy wzrost liczby placówek wychowania przedszkolnego. Zwiększająca się sieć placówek przełożyła się na większą liczbę znajdujących się w nich miejsc. Przybyło również dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W związku z trwającą reformą systemu edukacji rosła liczba uczniów kształcących się w szkołach podstawowych, a malała – w gimnazjach. Coraz mniej liczną grupę stanowili uczniowie szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Wśród tego typu szkół nieznacznie przybyło jedynie osób kształcących się w technikach. Kolejny rok z rzędu zmniejszyła się liczba studentów. Spadek wystąpił we wszystkich typach uczelni.

Wychowanie przedszkolne

W roku szkolnym 2018/19 w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 808 placówek wychowania przedszkolnego: 339 przedszkoli, 359 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, 1 zespół wychowania przedszkolnego oraz 109 punktów przedszkolnych. W stosunku do poprzedniego roku liczba placówek zwiększyła się o 2, a w porównaniu z rokiem szkolnym 2010/11 – o 53. Wzrost na przestrzeni ośmiu lat to efekt zwiększającej się liczby przedszkoli (o 96) i punktów przedszkolnych (o 28). Mniej było natomiast oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (o 70) i zespołów wychowania przedszkolnego (o 1). Coraz więcej placówek wychowania przedszkolnego funkcjonowało w miastach. Ich liczba w ciągu roku zwiększyła się o 11, a w relacji do roku szkolnego 2010/11 – o 63, podczas gdy na obszarach wiejskich odnotowano spadek liczby placówek wychowania przedszkolnego odpowiednio o 9 i 10.

Wraz ze wzrostem liczby placówek w województwie świętokrzyskim przybywało znajdujących się w nich miejsc. W roku szkolnym 2018/19 było ich 32,1 tys. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego zwiększyła się o 2,7%, a w stosunku do roku szkolnego 2010/11 – o 47,0%. W skali kraju wzrosła ona odpowiednio o 3,7% i 46,9%.

Zwiększyła się liczba oddziałów w placówkach wychowania przedszkolnego. W roku szkolnym 2018/19 było ich 2045, tj. o 65 więcej niż rok wcześniej i o 574 niż w roku szkolnym 2010/2011.

Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2018/19 w województwie świętokrzyskim wyniosła 38,3 tys. i była większa o 1,9% niż przed rokiem oraz o 28,2% niż w roku szkolnym 2010/11. Wzrost ten był mniejszy niż w skali kraju, gdzie liczba dzieci zwiększyła się w tym czasie odpowiednio o 2,3% i 31,5%.

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

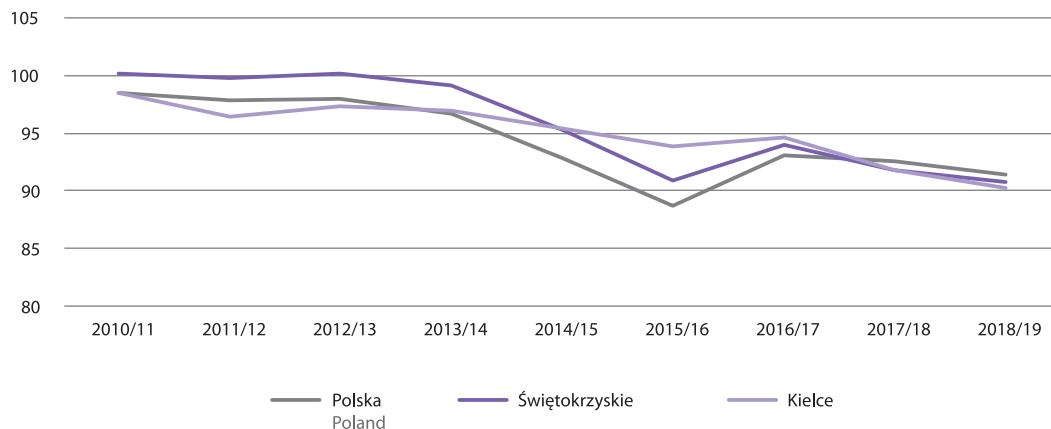
Tablica 11. **Wychowanie przedszkolne^a**
 Table 11. **Pre-primary education^a**

Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2017/18	2018/19
Placówki Establishments	755	796	806	808
miasta urban areas	195	220	247	258
wieś rural areas	560	576	559	550
w tym of which				
Przedszkola Nursery schools	243	299	330	339
w tym specjalne of which special	6	8	10	11
Miejsca Places	21854	26860	31285	32120
w tym of which				
Przedszkola Nursery schools	19786	23569	27823	28907
w tym specjalne of which special	82	121	173	213
Dzieci: Children:	29887	32081	37594	38325
miasta urban areas	16403	17174	20012	20799
wieś rural areas	13484	14907	17582	17526
w tym w wieku: 6 lat of which at the age of: 6	9195	2707	10466	10677
5 lat 5	8837	11732	10438	9811
Liczba dzieci w wieku 3-6 lat na 100 miejsc w przedszkolu Number of children aged 3-6 per 100 places in nursery school	233	205	159	149

^a W latach szkolnych 2015/16-2018/19 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
^a In the school years 2015/16-2018/19 including children staying in the units performing health care activities.

W latach szkolnych 2010/11-2018/19 w województwie świętokrzyskim obniżyła się liczba dzieci w przedszkolach na 100 miejsc. Proces ten przebiegał szybciej niż średnio w kraju. W rezultacie, o ile na początku tego okresu na 100 miejsc w przedszkolach województwie świętokrzyskim przypadało więcej dzieci niż w Polsce (odpowiednio 100,1 i 98,5), to w roku szkolnym 2018/19 wskaźnik ten był niższy (90,8 w świętokrzyskim i 91,4 w skali kraju).

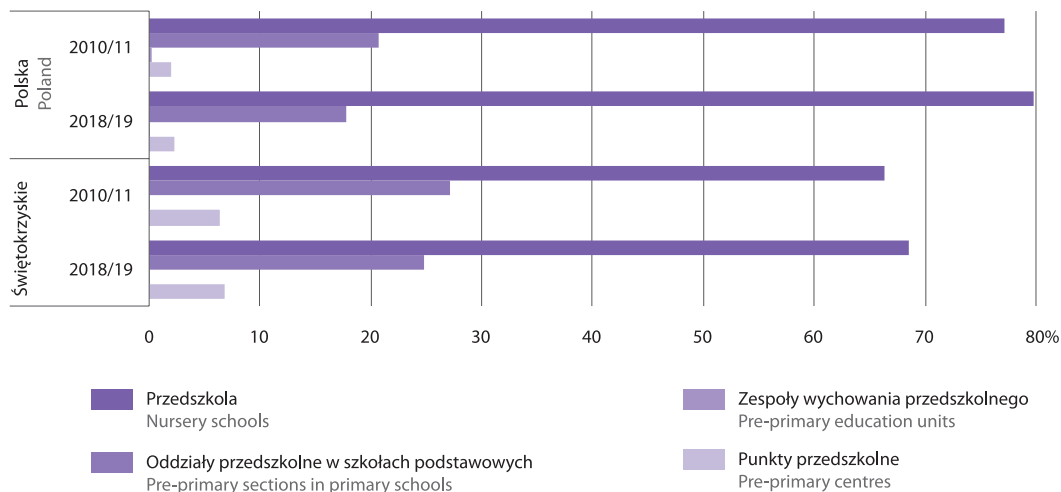
Wykres 21. Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc
Chart 21. Children in nursery schools per 100 places

Największa grupa dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym uczęszczała do przedszkoli. Udział tych placówek zwiększył się z 66,3% w roku szkolnym 2010/11 do 68,5% w 2018/19. Na przestrzeni ośmiu lat wzrósł również odsetek dzieci uczęszczających do punktów przedszkolnych (z 6,4% do 6,7%). Wyraźnie zmalał natomiast udział korzystających z oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (z 27,2% do 24,7%).

W całej Polsce w roku szkolnym 2018/19 udział dzieci uczęszczających do przedszkoli był wyższy niż w świętokrzyskim (79,8%). Niższy był natomiast odsetek kształcących się w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych (17,8%) i punktach przedszkolnych (2,3%).

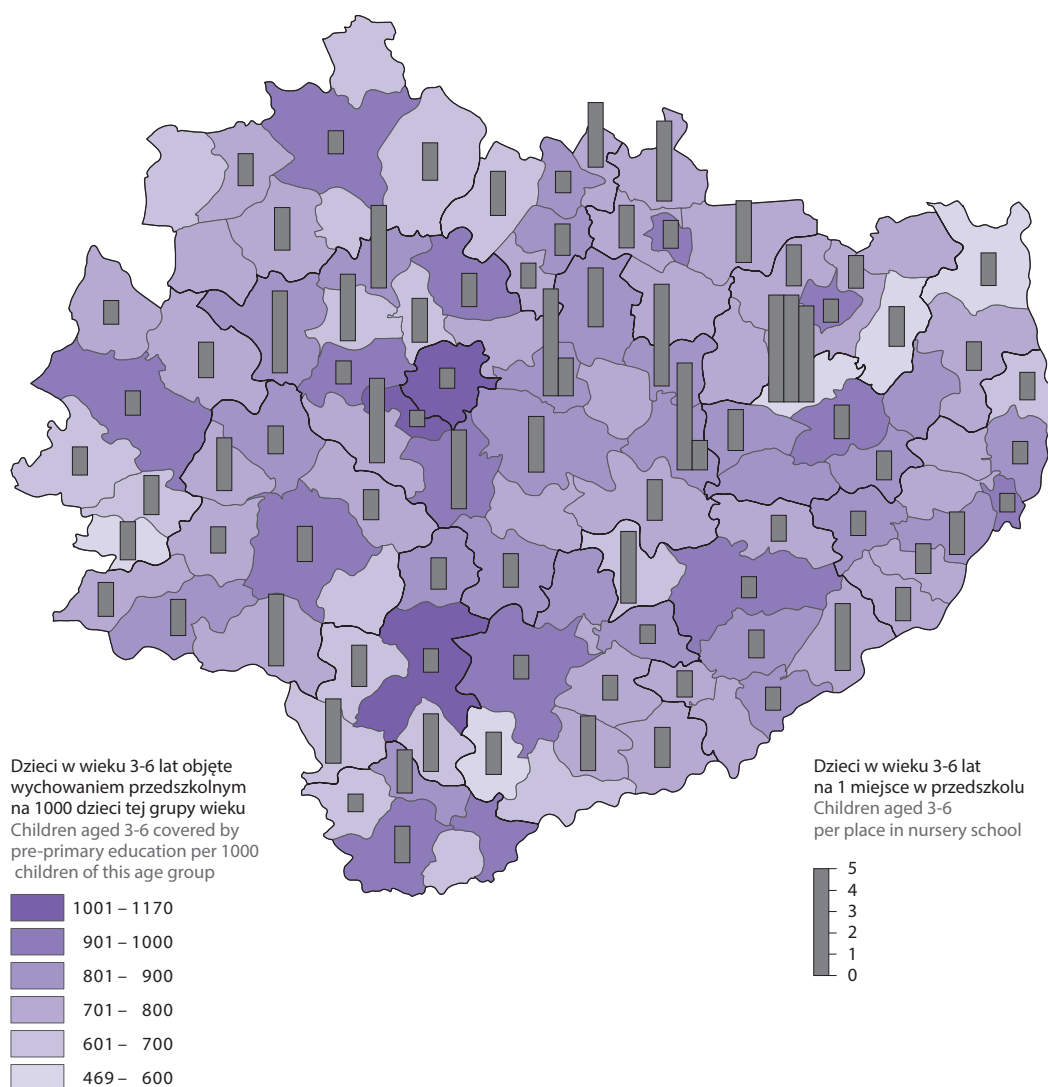
Wykres 22. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
Chart 22. Children attending pre-primary education establishments

Liczba dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w przeliczeniu na 1000 dzieci tej grupy wieku w roku szkolnym 2018/19 wyniosła w województwie świętokrzyskim 863 osoby. Najwyższy poziom tego wskaźnika wystąpił w Sitkówce-Nowinach – 1170 na 1000 dzieci w tym wieku. Wysoki był także m.in. w Kielcach (1024), Pińczowie (1016) i Sandomierzu (1000), natomiast jego najniższą wartość odnotowano w Sadowiu (469) i Wiślicy (545).

W roku szkolnym 2018/19 na 1 miejsce w przedszkolu w województwie świętokrzyskim przypadało 1,5 dziecka w wieku 3-6 lat. W 6 gminach liczba miejsc w przedszkolach była większa niż dzieci w wieku 3-6 lat, a najniższy poziom tego wskaźnika wystąpił w Sitkówce-Nowinach i Skalbmierzu – po 0,8 oraz w Sandomierzu i Tuczepach – po 0,9.

Mapa 21. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2018/19
Map 21. Pre-primary education in the 2018/19 school year

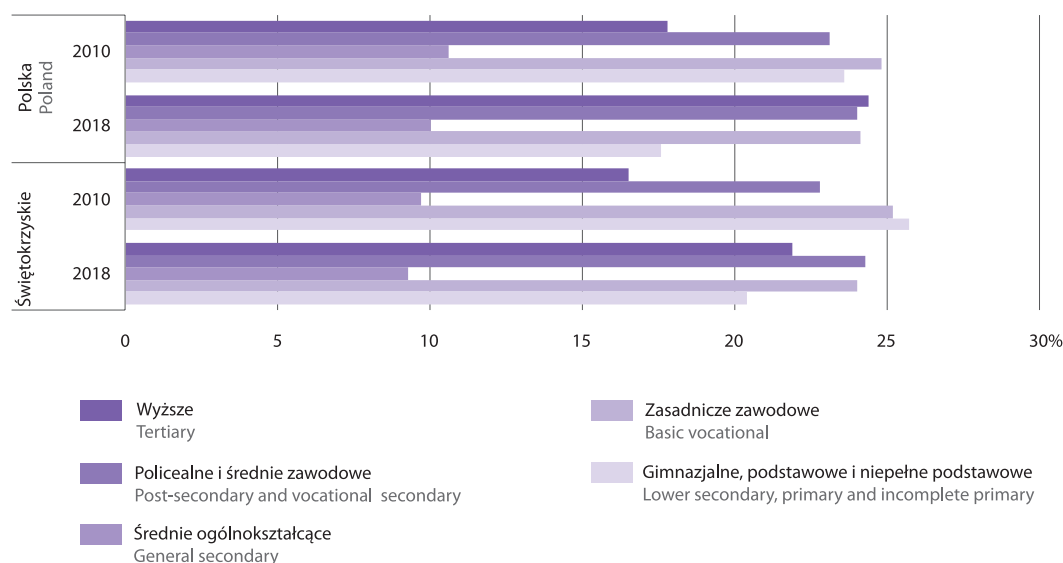
Edukacja

Lata 2010-2018 to okres podnoszenia poziomu wykształcenia mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Według BAEL w grupie ludności w wieku 15 lat i więcej zwiększył się zarówno udział osób z wykształceniem wyższym (z 16,5% do 21,9%), jak i policealnym i średnim zawodowym (z 22,8% do 24,3%). Udział osób z niższym wykształceniem w 2018 r. był natomiast mniejszy niż osiem lat wcześniej. Odsetek osób posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące zmalał w tym okresie z 9,7% do 9,3%, zasadnicze zawodowe – z 25,2% do 24,0%, a gimnazjalne, podstawowe i niższe – z 25,7% do 20,4%.

Podnoszący się poziom wykształcenia ludności notowano również w skali kraju. Osoby z wykształceniem wyższym w 2018 r. stanowiły 24,4% ogółu (wobec 17,8% w 2010 r.) Zwiększył się również odsetek posiadających wykształcenie policealne i średnie zawodowe (z 23,1% do 24,0%).

Wykres 23. Ludność według poziomu wykształcenia

Chart 23. Population by education level

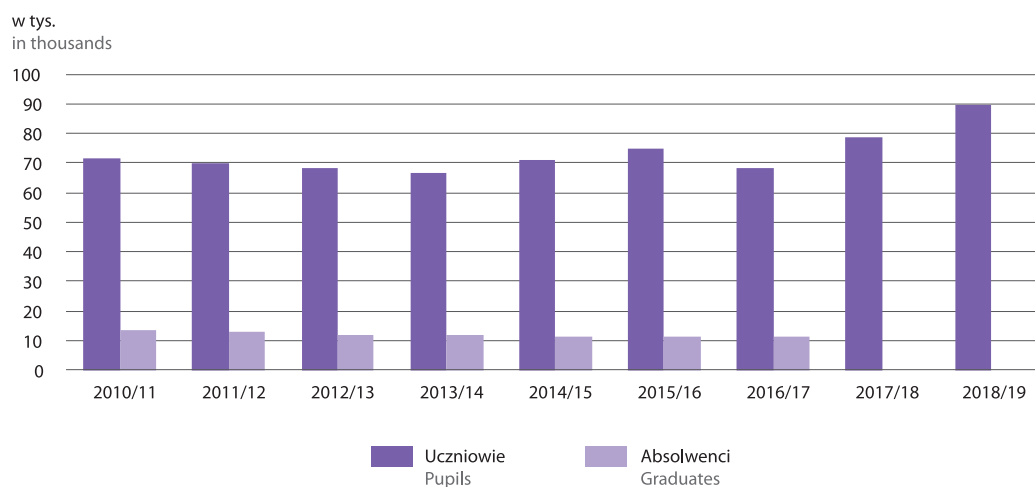

Edukacja w szkołach podstawowych

W roku szkolnym 2018/19 w województwie świętokrzyskim działało 570 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) – o 1 mniej niż rok wcześniej. Uczęszczało do nich 89,6 tys. uczniów. Pomimo mniejszej liczby szkół, liczba uczniów (w związku z trwającą reformą systemu kształcenia) zwiększyła się w ciągu roku o 14,0%.

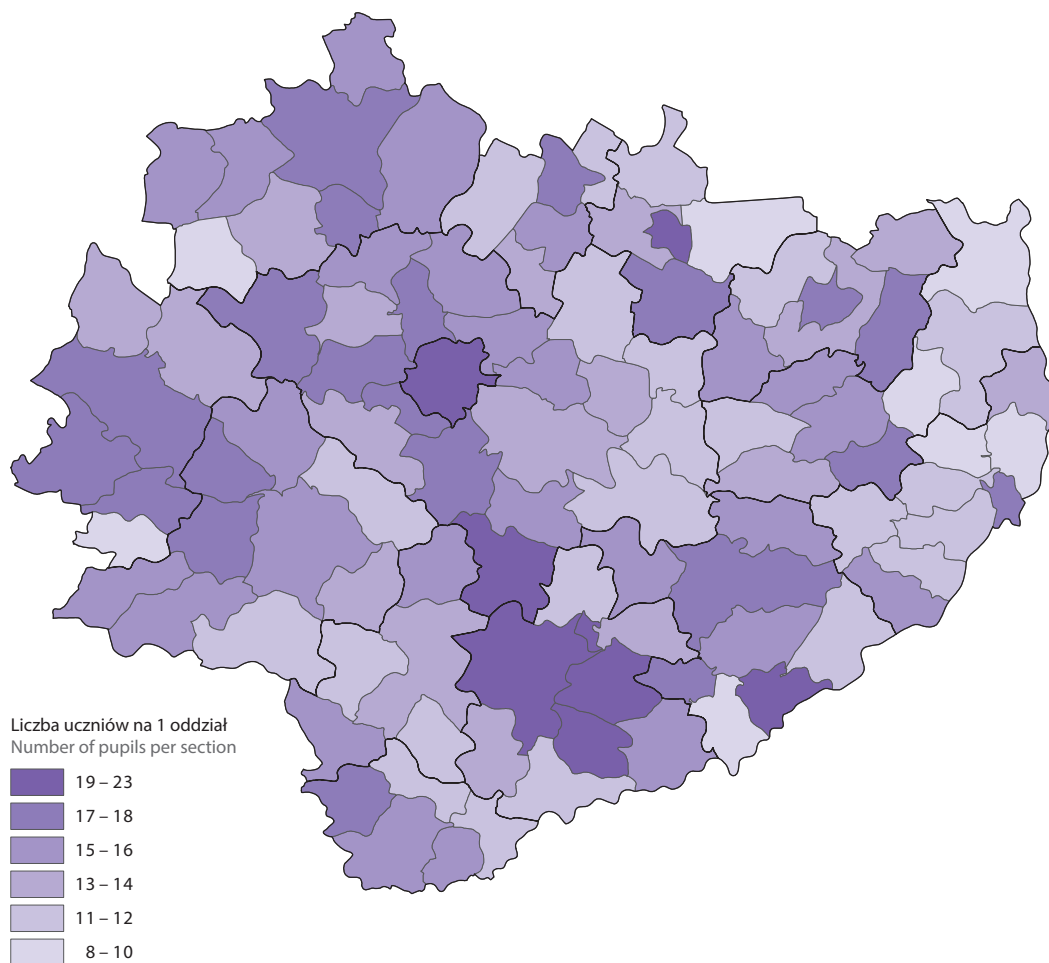
Wykres 24. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych

Chart 24. Pupils and graduates of primary schools

W roku szkolnym 2018/19 średnia wielkość oddziału w szkole podstawowej (łącznie ze specjalnymi) wyniosła 15,6 uczniów (przed rokiem – 15,7). Najwyższą była w: Stopnicy – 22,5, Kielcach – 19,7 i Połańcu – 19,4. Najmniejszą wielkość oddziału odnotowano natomiast w: Tarłowie – 7,6 uczniów, Wilczycach – 8,6 oraz Wojciechowicach – 8,7.

Mapa 22. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2018/19
 Map 22. Pupils in primary schools in the 2018/19 school year

Edukacja w szkołach ponadpodstawowych

Liczba gimnazjów (łącznie ze specjalnymi) w województwie świętokrzyskim w roku szkolnym 2018/19 wyniosła 69 i była o 3 mniejsza niż rok wcześniej. Wskutek wprowadzanej reformy edukacji liczba uczniów tych szkół zmalała o 50,4% – do 11,3 tys. Tak znaczny spadek kształcących skutkowało obniżeniem średniej wielkości oddziału w gimnazjach. W roku szkolnym 2018/19 ukształtowała się na poziomie 20,2 uczniów-wobec 20,7 rok wcześniej. Liczba absolwentów gimnazjów (łącznie ze specjalnymi) z roku szkolnego 2017/18 wyniosła 11,2 tys. i w stosunku do poprzedniego roku szkolnego zmniejszyła się o 1,8%.

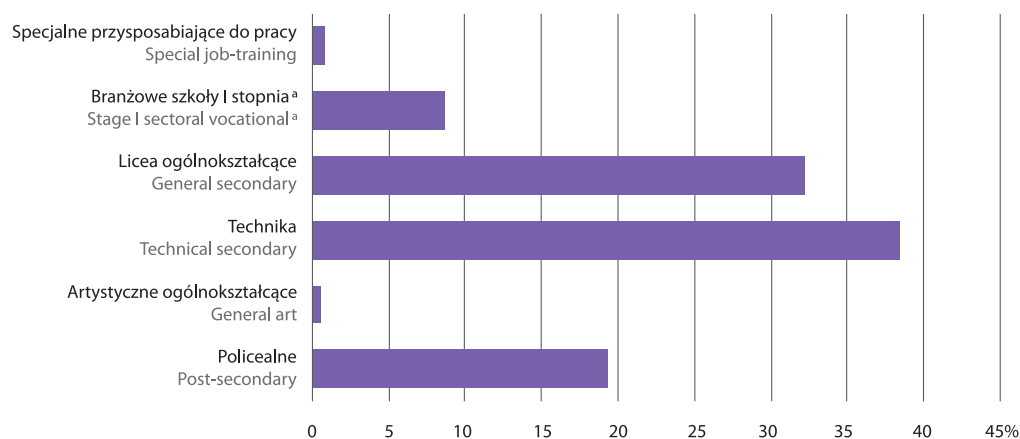
W roku szkolnym 2018/19 w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 150 szkół ponadgimnazjalnych (76 techników, 71 liceów ogólnokształcących i 3 ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe) oraz 165 ponadpodstawowych szkół dla młodzieży (20 specjalnych przysposabiających do pracy, 62 branżowych szkół I stopnia i 83 policealnych). W stosunku do poprzedniego roku szkolnego przybyły 4 branżowe szkoły I stopnia, 2 szkoły specjalne przysposabiające do pracy oraz 1 technikum. Mniej było natomiast szkół policealnych (o 4). Liczba liceów ogólnokształcących i szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe nie uległa zmianie.

Wśród szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży w roku szkolnym 2018/19 największą liczbę uczniów skupiały technika, do których uczęszczało 18,4 tys. osób (38,4% ogółu uczniów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży). W stosunku do stanu sprzed roku było ich o 0,4% więcej. W pozostałych typach szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych kształciło się mniej uczniów niż rok wcześniej. Liczba uczniów liceów ogólnokształcących zmniejszyła się o 2,6% – do 15,5 tys., szkół policealnych – o 3,1% do 9,3 tys., branżowych szkół I stopnia – o 7,1% do 4,2 tys., specjalnych szkół przysposabiających do pracy – o 4,1% do 0,4 tys., a artystycznych dających uprawnienia zawodowe – o 1,7% do 0,3 tys.

Liczba absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych dla młodzieży w roku szkolnym 2017/18 wyniosła 14,6 tys. i była o 3,8% mniejsza niż rok wcześniej. Spadek ten był przede wszystkim wynikiem ubytku absolwentów w liceach ogólnokształcących (o 8,9% do 5,2 tys.) oraz szkołach zasadniczych zawodowych (o 19,6% do 1,3 tys.). Mniej niż w roku poprzednim odnotowano ich także w technikach (o 1,8% do 4,3 tys.) i specjalnych szkołach przysposabiających do pracy (o 11,3% do 0,1 tys.). Wzrost liczby absolwentów odnotowano natomiast w szkołach policealnych (o 10,5% do 3,5 tys.) i artystycznych dających uprawnienia zawodowe (o 51,4% do 53 osób).

Wykres 25. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2018/19

Chart 25. Students of upper secondary and post-primary schools by types in the 2018/19 school year

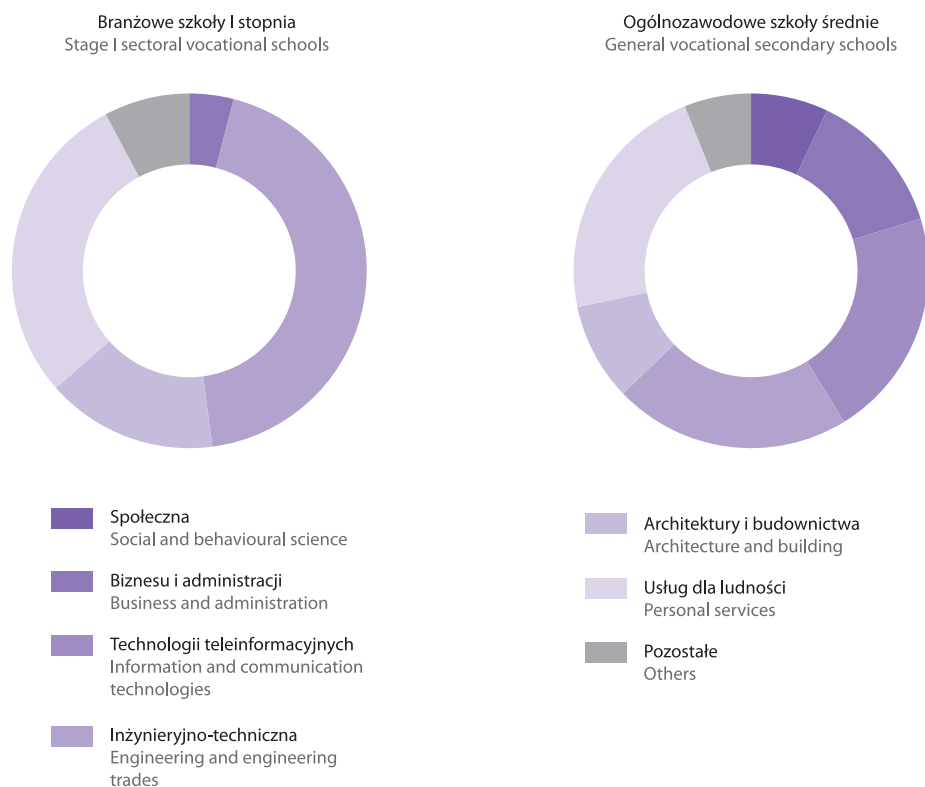
a łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.
a Including basic vocational school sections.

Największą popularnością wśród uczniów branżowych szkół I stopnia dla młodzieży (łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych) w roku szkolnym 2018/19 cieszyły się zawody z podgrupy inżynierjno-technicznej (43,9%), usług dla ludności (28,7%) oraz architektury i budownictwa (15,6%).

Wśród uczniów ogólnozawodowych szkół średnich obejmujących technika i szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe dominowały trzy kierunki kształcenia: usługi dla ludności (22,2%), inżynierjno-techniczne (21,6%), technologie teleinformacyjne (20,9%). Stosunkowo dużą grupę tworzyła także m.in. młodzież kształcąca się na kierunkach biznesu i administracji (13,2%) oraz architektury i budownictwa (8,9%).

Wykres 26. Uczniowie szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2018/19

Chart 26. Students of vocational school for youth by narrow fields of education in the 2018/19 school year

Szkolnictwo wyższe

W roku akademickim 2018/19 w uczelniach wszystkich typów w województwie świętokrzyskim kształciło się 24,7 tys. studentów, tj. o 6,4% mniej niż przed rokiem. Spośród nich większość uczęszczała do uczelni publicznych (68,2% ogółu). Skala spadku liczby studentów na uczelniach publicznych i niepublicznych była zbliżona wynosząc odpowiednio 6,4% i 6,5%.

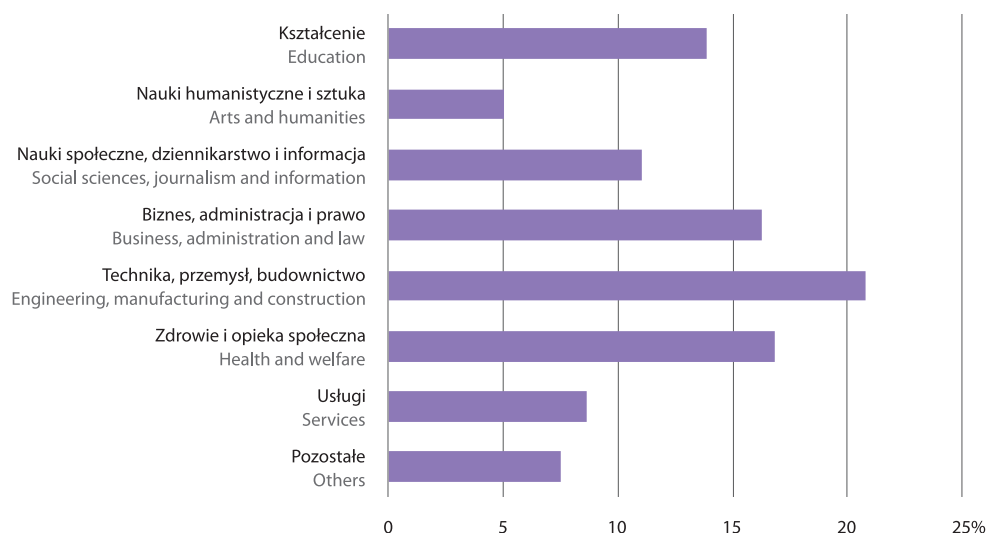
Największą grupę wśród studiujących stanowili studenci uniwersytetów – 10,9 tys. W porównaniu z rokiem akademickim 2017/18 ubyło ich 3,5%. Spadek liczby studiujących objął również inne typy uczelni. Na uczelniach technicznych kształciło się 5,9 tys. osób (o 11,4% mniej niż przed rokiem), ekonomicznych – 2,8 tys. (spadek o 7,0%), a pedagogicznych – o 0,6 tys. (mniej o 12,3%). Liczba studentów pozostałych uczelni zmalała o 5,3% (do 4,4 tys.).

Najwięcej osób kształciło się na kierunkach związanych ze zdrowiem i opieką społeczną (20,6% ogółu), techniką, przemysłem i budownictwem (17,2%) oraz biznesem, administracją i prawem (16,5%).

W roku akademickim 2017/18 uczelnie opuściło 7,7 tys. absolwentów (o 13,6% mniej niż w roku akademickim 2016/17). Spośród nich 5,4 tys. uzyskało dyplomy uczelni publicznych. Stanowiło to 70,5% ogółu absolwentów, wobec 71,1% rok wcześniej.

Najwięcej absolwentów ukończyło naukę na kierunkach związanych z techniką, przemysłem i budownictwem (20,8% ogółu), zdrowiem i opieką społeczną (16,8%) oraz biznesem, administracją i prawem (16,3%).

Wykres 27. Absolwenci według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18
 Chart 27. Graduates by broad fields of education in the 2017/18 academic year

Kształcenie dorosłych

W roku szkolnym 2018/19 w województwie świętokrzyskim funkcjonowało 58 szkół dla dorosłych. Były to głównie licea ogólnokształcące, których liczba wyniosła 55, tj. o 3 mniej niż przed rokiem. System kształcenia dorosłych uzupełniały 2 gimnazja i nowo utworzona 1 szkoła podstawowa.

W 2018 r. szkoły dla dorosłych ukończyło łącznie 1,5 tys. uczniów, spośród których 43,1% stanowiły kobiety. W grupie absolwentów dominowali uczniowie liceów ogólnokształcących – 99,5% ogółu.

W kształceniu lub szkoleniu dla dorosłych w województwie świętokrzyskim uczestniczyło podobnie jak rok wcześniej 0,6% osób w wieku 25-64 lata. W skali kraju odsetek ten również wyniósł 0,6%.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego w dziale „Edukacja”

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie w 2018 r. wyniosły 2237,5 mln zł. Najwięcej na ten cel przeznaczyły gminy (1450,1 mln zł), a w dalszej kolejności miasto na prawach powiatu (386,1 mln zł), powiaty (367,8 mln zł) oraz województwo (33,5 mln zł).

W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki na edukację zwiększyły się o 15,6%, przy czym najszybciej rosły one w przypadku samorządu województwa (o 28,1%). Wydatki gmin zwiększyły się o 16,0%, miasta na prawach powiatu – o 15,7%, a powiatów – o 12,5%.

W 2018 r. wydatki na edukację stanowiły 27,9% ogółu wydatków jednostek samorządu terytorialnego. Największą część budżetu na ten cel przeznaczały powiaty (30,9%), a najmniejszą województwo (4,8%).

Zasoby pracy

Labour resources

W 2019 r., po raz kolejny, obserwowano poprawę kondycji rynku pracy w województwie świętokrzyskim. **Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)** przeprowadzonego w IV kwartale 2019 r. wskazują, że pomimo zmniejszenia w porównaniu z analogicznym okresem 2010 r. aktywności zawodowej badanej subpopulacji (spadek współczynnika do 53,5%), odnotowano wzrost wskaźnika zatrudnienia (do 52,0%) oraz wyraźne obniżenie stopy bezrobocia (do 2,8% wobec 2,9% w kraju). Nadal wyższą aktywnością zawodową charakteryzowali się mężczyźni i mieszkańcy wsi. Poza ostatnim rokiem, malała ponadto w podstawowych kategoriach liczebność subpopulacji biernych zawodowo.

Na koniec 2018 r. liczba osób **pracujących** była o 2,7% wyższa niż w 2010 r. Wzrost odnotowano w sektorze prywatnym (o 5,8%), podczas gdy w publicznym nastąpił spadek o 6,3%. W strukturze sektorów gospodarki zmniejszył się udział rolnictwa, które kumulowało 38,0% ogółu pracujących i sektora przemysłowego – do 21,5%, zwiększył się natomiast odsetek pracujących w usługach - do 40,5%. Wzrosła relacja liczby pracujących w przeliczeniu na 1000 ludności i ukształtowała się na poziomie wyższym niż w kraju - 316 wobec 313.

W 2019 r. wskaźniki charakteryzujące zmiany **bezrobocia** w skali roku, kształtowały się korzystniej niż przed rokiem i przed dziewięcioma laty – zmniejszyła się stopa bezrobocia i liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy. Niemniej jednak sytuacja na rynku pracy pozostała trudna.

Województwo świętokrzyskie należy do grupy województw o wysokiej stopie bezrobocia (7,9%). W końcu 2019 r. była ona drugą najwyższą w kraju (5,2%) - po warmińsko-mazurskim i ex aequo podkarpackim.

W latach 2010-2019 wśród bezrobotnych utrzymał się odsetek osób nie posiadających prawa do zasiłku (83,3%), rosła natomiast przewaga mieszkańców wsi (do 57%) oraz kobiet (52,7%).

Ewoluowała struktura wieku bezrobotnych. W 2010 r. najczęściej były to osoby młode – od 18 do 34 lat (53,4%), a w ostatnim roku większość stanowiły osoby nieco starsze, w wieku 25-44 lata (52,4%). Zmniejszyły się w kategorii ogółem odsetki: osób długotrwale bezrobotnych, osób w wieku do 30 lat i absolwentów. Zaznaczył się natomiast wzrost udziałów zarejestrowanych powyżej 50 roku życia oraz osób niepełnosprawnych.

W latach 2010-2019 znacznie zmniejszyła się według stanu na koniec roku liczba bezrobotnych przypadająca na 1 ofertę pracy, pozostała ona jednak wyraźnie wyższa niż w kraju (53 wobec 18).

Dane o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach. Prezentowane wyniki BAEL zostały uogólnione w oparciu o bilanse ludności opracowane na podstawie NSP 2011. Dane nie obejmują osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania i bezdomnych oraz osób nieobecnych w gospodarstwach domowych 12 miesięcy i więcej.

Na przestrzeni dziewięciu lat wyraźnie zmniejszała się liczba pracujących lub poszukujących pracy (do 533 tys.). W IV kwartale 2019 r. osób tych było mniej o 22,8%, co stanowiło największy spadek w kraju, w którym przeciętny wynosił 1,2%. Ludność aktywną zawodowo tworzyli pracujący (spadek zbiorowości o 14,9% wobec wzrostu w kraju o 5,8%) i bezrobotni (mniej o 81,3% wobec 69,6% w kraju). Stopa bezrobocia zmniejszyła się ponad czterokrotnie – do 2,8% (w kraju – do 2,9%). Poza rynkiem pracy pozostawało 464 tys. osób, tj. mniej niż w IV kwartale 2010 r. o 10,6% (w kraju – mniej o 3,7%).

Struktura ludności według statusu na rynku pracy uległa zmianie zarówno w stosunku do notowanej w IV kwartale 2018 r., jak i dziewięć lat wcześniej. W odniesieniu do analogicznego okresu 2018 r., zwiększył się odsetek osób pracujących o 1,8 p.proc. (do 52,0%), natomiast zmniejszył się udział osób bezrobotnych o 1,0 p.proc. (do 1,5%) oraz biernych zawodowo o 0,8 p.proc. (do 46,5%). W porównaniu z IV kwartałem 2010 r. obserwowano również wzrost udziałów pracujących (o 1,6 p.proc.), ale i biernych zawodowo (o 3,6 p.proc.), przy zmniejszeniu odsetka bezrobotnych (o 5,1 p.proc.). W kraju w IV kwartale 2019 r. odnotowano większy niż w województwie udział pracujących (54,4%) i bezrobotnych (1,6%), a mniejszy – biernych zawodowo (44,0%).

Tablica 12. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej w IV kwartale według BAEL
Table 12. Economic activity of the population aged 15 and more in the 4th quarter by LFS

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	690	685	530	533	16953
pracujący employed persons	609	618	505	518	16467
bezrobotni unemployed persons	80	67	25	15	486
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	519	503	476	464	13313
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	57,1	57,7	52,7	53,5	56,0
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	50,4	52,0	50,2	52,0	54,4
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	11,6	9,8	4,7	2,8	2,9

Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności (ogółem lub danej grupy).

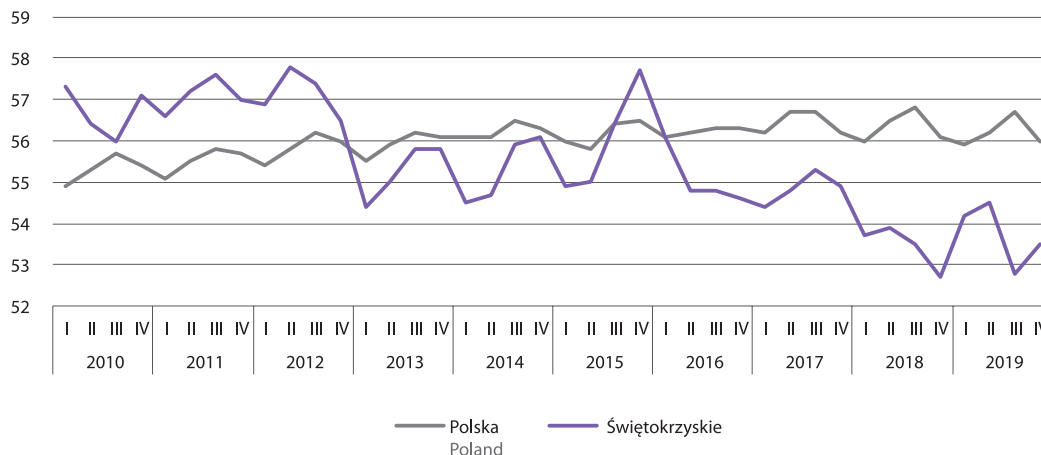
Na przestrzeni omawianych dziewięciu lat aktywność zawodowa mieszkańców województwa kształtowała się nierównomiernie, zależnie od warunków na rynku pracy. W IV kwartale 2019 r. w województwie świętokrzyskim współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 53,5% (jego wartość dla kraju wyniosła 56,0%). W ujęciu rocznym w województwie zaobserwowano wzrost aktywności zawodowej, a opisujący ją współczynnik zwiększył się o 0,8 p.proc., natomiast w odniesieniu do analogicznego kwartału 2010 r. - spadł o 3,6 p.proc. (w skali kraju zaobserwowano odpowiednio: spadek o 0,1 p.proc. i wzrost o 0,6 p.proc.).

Wyższą wartość wskaźnika aktywności zawodowej zanotowano tradycyjnie wśród mężczyzn niż wśród kobiet (63,0%, wobec 44,6% dziewięć lat wcześniej). Bardziej aktywni byli mieszkańcy wsi, gdzie wskaźnik osiągnął 54,4%, podczas gdy w miastach 52,2%.

Spadek w latach 2010-2019 współczynnika aktywności zawodowej to przede wszystkim wynik jego niższego poziomu wśród osób młodych: w wieku 15-24 lata (o 0,2 p.proc. do 31,6%), 25-34 lata (o 9,3 p.proc. do 77,6%) oraz 35-44 lata (o 1,9 p.proc. do 86,1%). Wzrost wystąpił natomiast wśród osób starszych - w grupie 45-54 lata (o 0,6 p.proc. do 84,9%) oraz 55-64 lata (o 7,5 p.proc. do 52,1%). Bez zmian relacja kształtowała się wśród najstarszych, powyżej 65 roku życia (5,9%).

Wykres 28. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów

Chart 28. Activity rate by quarters

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia w województwie świętokrzyskim wyniósł w IV kwartale 2019 r. 52,0% i był o 2,4 p.proc. niższy od średniego w kraju. W odniesieniu do analogicznego kwartału 2018 r. zwiększył się o 1,8 p.proc., a do 2010 r. wzrósł o 1,6 p.proc. (w skali kraju zaobserwowano odpowiednio: wzrost o 0,4 p.proc. i o 4,2 p.proc.). Obserwowany w IV kwartałach lat 2010-2019 wzrost dotyczył jedynie populacji mężczyzn (o 3,8 p.proc. do 61,1%), podczas gdy kobiet nieznacznie spadł (o 0,2 p.proc. do 43,4%). W okresie tym relacja nieco zmniejszyła się dla ludności wsi (o 0,3 p.proc. do 53,2 %), natomiast wzrosła w miastach (o 3,4 p.proc. do 50,4%).

Wyraźny wzrost wskaźnika zatrudnienia wystąpił w większości grup wieku, w tym wśród osób w wieku 15-24 lata (o 6,4 p.proc. do 28,2%), 35-44 lata (o 6,1 p.proc. do 85,5%) oraz 45-54 lata (o 6,7 p.proc. do 84,2%). W mniejszym stopniu zwiększyła się relacja w grupie 55 lat i więcej (o 1,5 p.proc. do 24,4%). Spadek wystąpił jedynie wśród osób 25-34 letnich (o 2,0 p.proc. do 73,7%).

Poziom wskaźnika zatrudnienia również znacznie różnicował poziom wykształcenia. Zdecydowanie najwyższą jego wartość odnotowano wśród pracowników, którzy ukończyli szkołę wyższą – 78,6%. W stosunku wartości z IV kwartału 2010 r. zwiększył się o 2,8 p.proc. Najwyższy wzrost wystąpił wśród posiadających wykształcenie średnie ogólnokształcące (o 14,1 p.proc. do 47,4%). Na pozostałych poziomach wykształcenia odnotowano spadek, w tym wyraźny wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 5,9 p.proc. do 57,1 %), a mniejszy - policealnym i średnim zawodowym (o 1,9 p.proc. do 59,0%).

W IV kwartale 2019 r. zbiorowość biernych zawodowo stanowiła 43,6% ogółu mieszkańców województwa w wieku 15 lat i więcej wobec 47,3% dziewięć lat wcześniej. W kraju odsetek ten był niższy i wynosił odpowiednio 41,0% wobec 42,3%.

Większość osób nieaktywnych zawodowo w województwie tworzyły kobiety, których udział w IV kwartale 2019 r. wyniósł 61,6% oraz mieszkańcy wsi (54,1%).

Systematyczny spadek w badanych latach liczby biernych zawodowo był w większości wynikiem jej spadku na wsi (o 13,1%), wobec 10,7% w miastach. W podziale według płci większy ubytek biernych odnotowano wśród mężczyzn (o 15,6%), podczas gdy w grupie kobiet o 9,5%.

Zdecydowanie najliczniejszą grupę biernych zawodowo tworzyły osoby w wieku 55 lat i więcej. Na przestrzeni lat 2010-2019 ich liczba wzrosła o 1,3% i stanowiła 65,7% ogółu. Największe zmia-

ny odnotowano wśród osób w wieku 15-24 lata (spadek liczebności o 42,0%) i 45-54 lata (spadek o 35,3%). Udział tych grup osiągnął w IV kwartale 2019 r. kolejno: 17,2% i 4,7%.

Liczną grupę biernych zawodowo (33,6%) tworzyły osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym lub bez wykształcenia. Ich liczba w ciągu dziewięciu lat zmniejszyła się o 35,0%. Znaczny spadek wystąpił również wśród osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (o 29,6% do udziału w kategorii 10,8%). W pozostałych grupach wykształcenia wystąpił wzrost liczby analizowanej kategorii, ale w nieco mniejszej skali. Biernych zawodowo z wykształceniem wyższym było więcej o 23,7%, posiadających zasadnicze zawodowe – o 22,7%, a policealne i średnie zawodowe – o 14,6%.

Najważniejszym powodem braku aktywności zawodowej było pobieranie świadczeń emerytalnych, na co wskazywało w IV kwartale 2019 r. 54,1% biernych zawodowo (wobec 47,2% w analogicznym okresie 2010 r.). Jako przyczynę bierności zawodowej 14,7% osób podawało naukę i uzupełnienie kwalifikacji (wobec 24,5%), a 10,6% – chorobę i niepełnosprawność (wobec 12,5%). Zniechęcenie bezskutecznością poszukiwania pracy wymieniło ponad 2% biernych zawodowo.

Dane o **pracujących** opracowano według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. Dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z osobami pracującymi w fundacjach, stowarzyszeniach, partiach politycznych, organizacjach społecznych, organizacjach pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (dane szacunkowe).

Liczba pracujących w województwie świętokrzyskim według stanu na 31 grudnia 2018 r. wyniosła 391,9 tys. osób i wzrosła w relacji do 2010 r. o 2,7%. Stanowiło to 3,3% pracujących w kraju wobec 3,5% osiem lat wcześniej.

W relacji do 2010 r. zmniejszyła się liczba pracujących w sektorze publicznym o 6,3% (w kraju o 5,3%), natomiast wzrosła w prywatnym - o 5,8% (w kraju o 16,3%). Kierunek tych zmian wpłynął na zwiększenie udziału podmiotów prywatnych o 2,2 p.proc. do 76,6% ogółu pracujących (w kraju o 4,1 p.proc. do 74,4%). Sektor prywatny zdominował przede wszystkim rolnictwo, prawie w całości stanowiące gospodarstwa indywidualne oraz przemysł i budownictwo (w 2018 r. 99,4% oraz 90,8% tych grup pracowników). Przewaga pracujących w sektorze publicznym pozostała widoczna w sektorze pozostałych usług, tj. sekcjach nadzorowanych w szerokim zakresie przez państwo, m.in.: administracji publicznej, obowiązkowych zabezpieczeniach społecznych, edukacji, opiece zdrowotnej i pomocy społecznej oraz działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (75,2%).

Ujęcie pracujących według sektorów ekonomicznych gospodarki wykazało niewielkie rozbieżności w latach 2010-2018. Najwięcej osób pracowało w rolnictwie - 38,0% (o 1,1 p.proc. mniej niż osiem lat wcześniej). Sektor produkcyjny (przemysłowo-budowlany) grupował 21,5% (o 1,4 p.proc. mniej). Łączny udział czterech sekcji usługowych, tj.: handlu; naprawy pojazdów samochodowych, transportu i gospodarki magazynowej, zakwaterowania i gastronomii oraz informacji i komunikacji wyniósł 13,3% (o 1,1 p.proc. więcej), natomiast działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsługi rynku nieruchomości oraz pozostałych usług - 27,2% (o 1,4 p.proc. więcej).

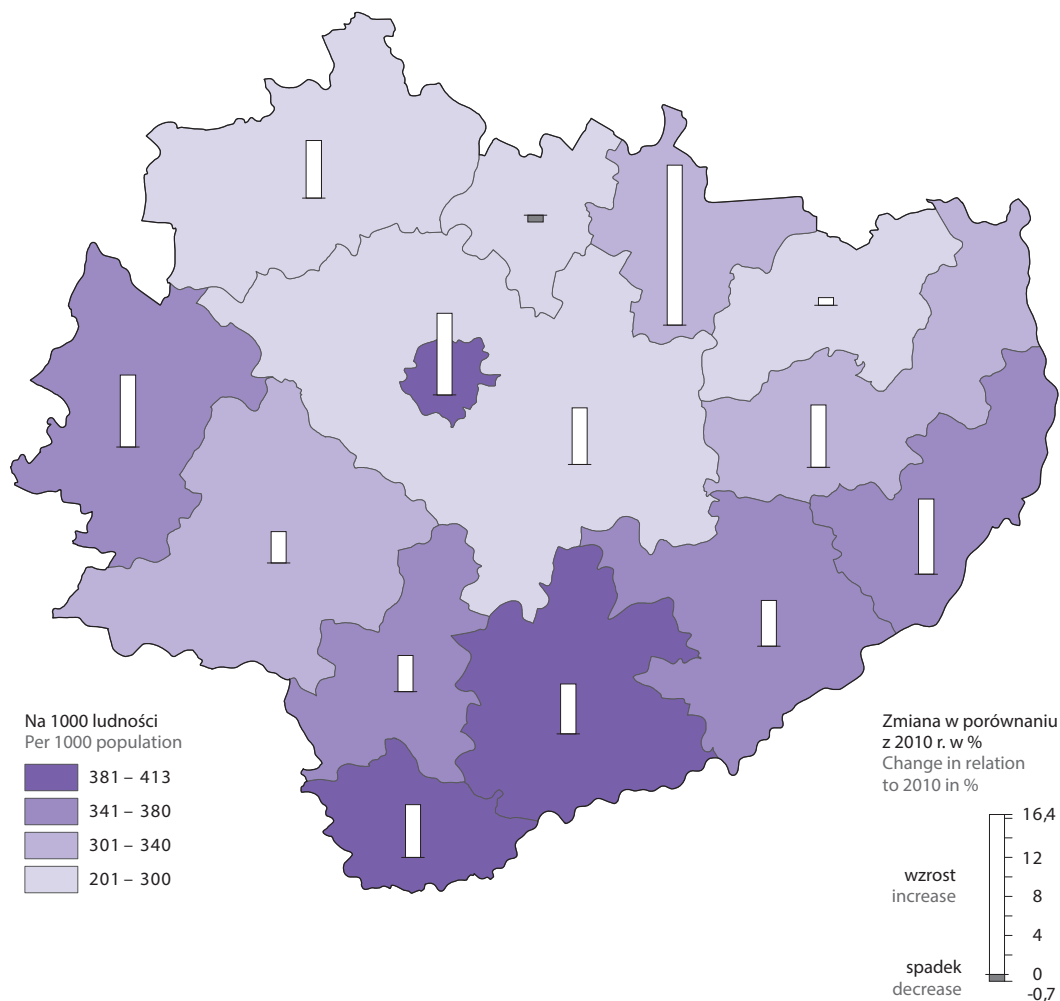
W 2018 r. największy odsetek pracujących kumulowała stolica województwa, tj. m. Kielce (20,4% ogółu pracujących wobec 20,0% w 2010 r.), a już wyraźnie mniej kolejne powiaty: kielecki (12,8% wobec 12,1%), starachowicki (7,6% wobec 7,0%) oraz sandomierski (7,4% wobec bez zmian). Najmniejsza liczebność występowała w powiatach rolniczych: kazimierskim (3,4% wobec 3,5%) i pińczowskim (3,6% wobec 3,7%). Polaryzację powiatów obrazuje przeliczenie liczby pracujących na 1000 ludności. Relacja ta wyniosła w województwie 316 i była większa niż w 2010 r. o 18 (w kraju wzrosła o 29 do 313). W powiatach o wyższej liczbie pracujących sięgała od 328 do 413, natomiast o niższej – od 201 do 312. Wyjątek stanowił powiat kielecki, w którym niska relacja (238) wynikała z bliskości m. Kielce, gdzie praco-

wała większość mieszkańców.

W porównaniu z 2010 r. liczba pracujących na 1000 ludności zwiększyła się w prawie wszystkich powiatach, przy czym w największym stopniu w starachowickim (o 46 do 328) i kieleckim (o 32 do 409). Spadek relacji odnotowano tylko w powiecie skarżyskim (o 2 do 201).

W strukturze pracujących w powiatach, przewaga poszczególnych sektorów ekonomicznych związana była bezpośrednio z rozwojem gospodarczym. W 2018 r. rolnictwo dominowało w 10 powiatach, z czego najmocniej w buskim, kazimierskim, opatowskim i pińczowskim (od 60,1% do 78,2% pracujących w powiecie). Sektor produkcyjny (przemysłowo-budowlany) dominował w 3 powiatach - starachowickim (42,9 % pracujących w powiecie), skarżyskim (31,5%) i ostrowieckim (28,8%), a w 4 z pozostałych grupował ponad ¼ pracujących. Kolejny z sektorów, obejmujący handel; naprawę pojazdów samochodowych, transport i gospodarkę magazynową, zakwaterowanie i gastronomię oraz informację i komunikację był znaczącym pracodawcą (dla około ¼ pracujących) w powiecie skarżyskim oraz m. Kielce. Sektor grupujący tzw. pozostałe usługi, w 8 powiatach zatrudniał co najmniej 1/5 pracujących, a najbardziej usługowy charakter miały powiaty m. Kielce (48,9%) oraz skarżyski (31,1%) i ostrowiecki (29,7%).

Mapa 23. Pracujący w 2018 r.
Map 23. Employed persons in 2018

Na przestrzeni dziewięciu lat obserwowano wyraźną zmianę poziomu bezrobocia. Do 2013 r. pozostawało wysokie i rosło, a od 2014 r. rokrocznie spadało. W końcu grudnia 2019 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa świętokrzyskiego wyniosła 42,0 tys. osób i była niższa o 4,7% niż przed rokiem oraz o 48,8% niż na koniec 2010 r. W kraju ograniczenie skali bezrobocia przebiegało szybciej – zmniejszyło się o 10,6% w stosunku do poprzedniego roku i o 55,7% do roku bazowego.

Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej.

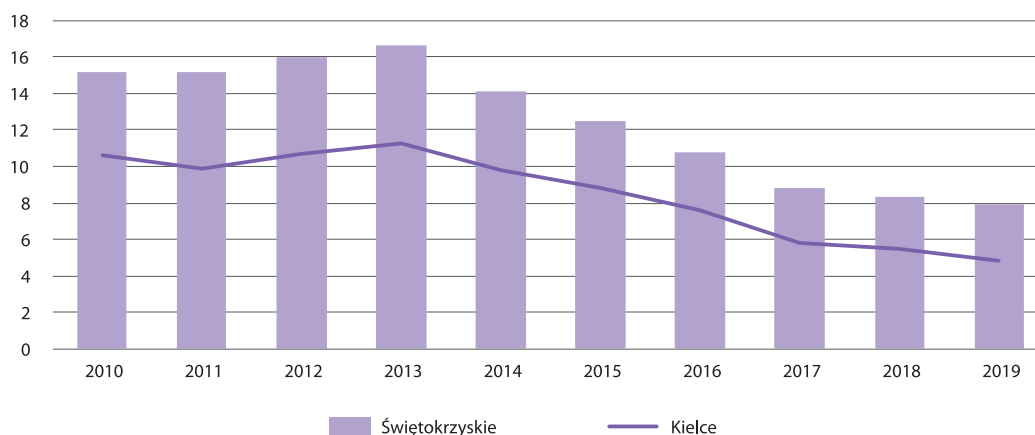
Stopa bezrobocia obrazowała tendencje bezrobocia. W końcu 2019 r. osiągnęła 7,9% i obniżyła się o 0,4 p.proc. w stosunku do obserwowanej rok wcześniej oraz prawie dwukrotnie (o 7,3 p.proc.) w porównaniu z 2010 r. W kraju pozostawała w całym dziesięcioleciu wyraźnie niższa i na koniec okresu wyniosła 5,2%, co stanowiło mniej w badanych latach odpowiednio o: 0,6 p.proc. i 7,2 p.proc.

Wykres 29. Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2010-2019

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 29. Registered unemployment rate in 2010-2019

As of 31st December

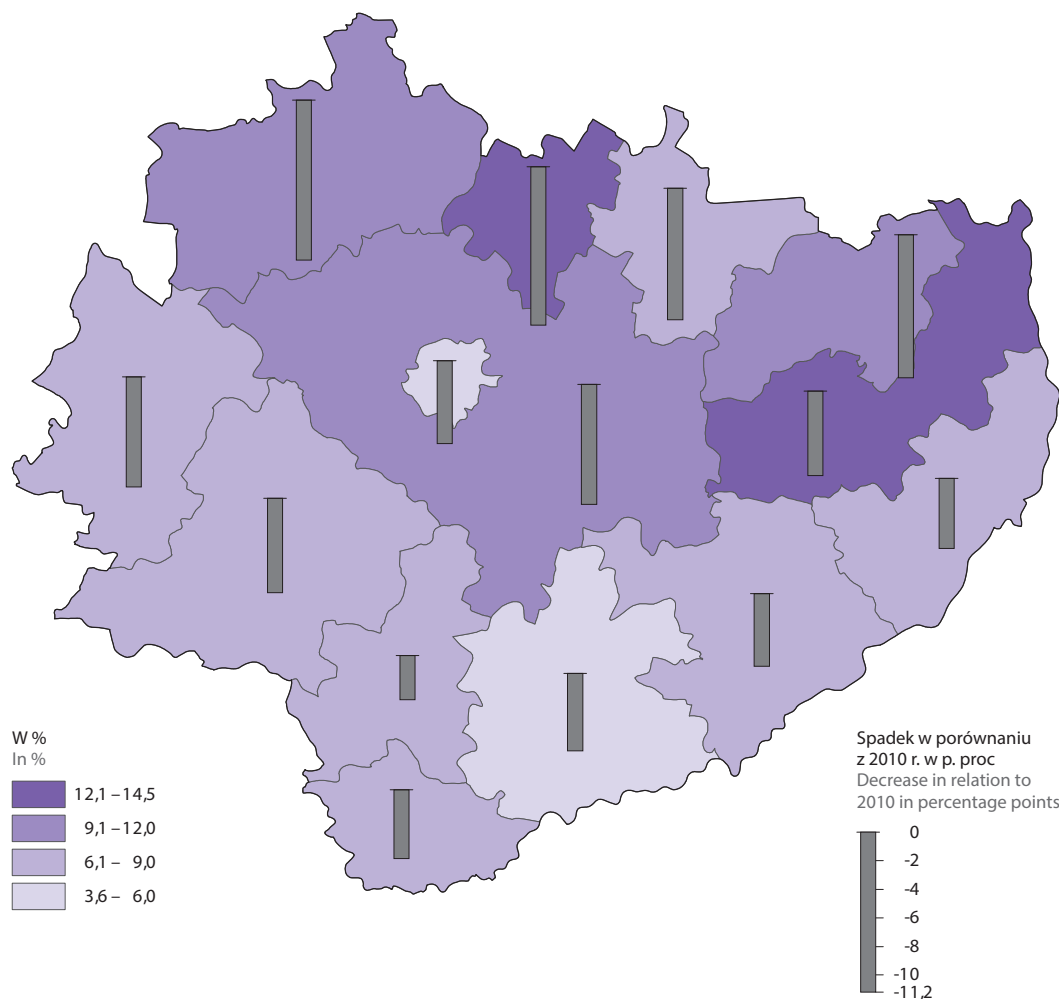
Zmniejszenie stopy bezrobocia w latach 2010-2019 odnotowano w całym województwie, jednak tak poziom wskaźnika, jak i wielkość jego spadku znacznie różnicowały powiaty. Zasadniczo, im wyższa wartość stopy bezrobocia, tym większy odnotowano spadek. Wyjątek stanowił powiat opatowski, w którym bezrobocie malało powoli (13,6% na koniec 2019 r. przy spadku o 5,9 p.proc. w porównaniu z 2010 r.). Obok niego, w najtrudniejszej sytuacji pozostawały powiaty: kielecki, konecki, ostrowiecki i skarżyski, w których stopa bezrobocia kształtowała się w granicach 10,4–14,5%, a spadek oscylował pomiędzy 8,4–11,2 p.proc. Najmniejszy wskaźnik cechował powiat buski i m.Kielce – kolejno 3,6% oraz 4,8% przy spadku o 5,4-5,8 p.proc.

Mapa 24. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 24. Registered unemployment rate in 2019

As of 31st December

Bezrobotni nieposiadający prawa do zasiłku to zarejestrowane w urzędach pracy osoby poszukujące pracy, które utraciły bądź nie nabyły prawa do zasiłku.

Wśród osób pozostających w ewidencji urzędów pracy w końcu 2019 r. 83,3% nie posiadało prawa do zasiłku (tyle samo co w 2010 r.). Osoby wcześniej pracujące stanowiły 85,2% (75,1% w 2010 r.).

Większość bezrobotnych to mieszkańcy wsi (57,0%), a ich liczba malała wolniej niż w miastach, zwiększając ich odsetek o 2,3 p.proc. w ciągu dziewięciu lat.

Wśród bezrobotnych, podobnie jak w kraju, przeważały kobiety. Grupowały 52,7%, co stanowiło więcej o 2,5 p.proc. niż w końcu 2010 r., przy czym ich odsetek większy był na wsi niż w mieście (53,6% wobec 51,4%).

Struktura wieku poszukujących pracy osób ulegała zmianom. W 2010 r. najczęściej były to osoby młode, od 18 do 34 lat (53,4%), a w ostatnim roku większość stanowiły osoby nieco starsze, w wieku 25-44 lata (52,4%). W końcu grudnia 2019 r.:

- wyraźnie mniejszy był udział w ogóle bezrobotnych osób poniżej 25 roku życia (o 8,7 p.proc. - do 13,6%), jak również ich odsetek w tej grupie wieku mieszkańców województwa (6,2%),
- najliczniejszą grupą były osoby w wieku 25-34 lata, przy czym ich odsetek zmalał na przestrzeni badanych lat o 2,5 p.proc. do 28,7%, natomiast udział w ludności w tym wieku do 7,0%,
- zwiększył się odsetek osób w wieku 35-44 lata (o 5,5 p.proc. do 23,6%), a ich udział w grupie ludności spadł do 5,2%,
- zmalała w mniejszym stopniu część bezrobotnych w wieku 45-54 lata (o 1,6 p.proc. do 17,6%), a udział w tej grupie mieszkańców spadł do 4,7%,
- wyraźnie zwiększył się odsetek osób powyżej 55 lat (o 7,2 p.proc. do 16,5%), a ich udział w grupie wieku zmniejszył się nieznacznie – do 5,5%.

Większość bezrobotnych rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. W 2019 r., podobnie jak przed dziewięćmioma laty, największą część stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (26,6%) oraz średnim zawodowym łącznie z policealnym (25,2%). W porównaniu z 2010 r. odsetek ich kolejno: zmniejszył się o 2,2 p.proc. oraz zwiększył o 0,3 p.proc. Mocno odczuwały problemy na rynku pracy osoby legitymujące się wykształceniem wyższym, o czym świadczył największy wzrost ich udziału – o 4,2 p.proc. do 17,5%. W grupie tej rosła w badanych latach dominacja kobiet – z 68,8% do 71,1%. Z mniej licznych grup zmniejszył się odsetek osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym (o 2,4 p.proc. do 19,4%), a w małym stopniu wzrósł odsetek osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (o 0,2 p.proc. do 11,4%).

W omawianym okresie nadal ponad połowę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, których udział w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych ogółem zmniejszył się o 0,3 p.proc. w skali dziewięciu lat do 50,2%. Wśród kategorii bezrobotnych o znaczącym udziale odnotowano także zmniejszenie odsetka osób młodych w wieku do 30 lat (do 28,1% - o 5,0 p.proc. mniej niż w 2015 r.), natomiast zwiększenie - starszych bezrobotnych powyżej 50 roku życia (do 25,1% - o 5,5 p.proc. więcej niż w 2010 r.).

O prawie 1/3 ubyło zarejestrowanych osób niepełnosprawnych, ale ich udział w ogóle bezrobotnych zwiększył się w latach 2010-2019 o 1,6 p.proc. do 6,2%. Wśród niepełnosprawnych rzadziej niż co 4 osoba miała prawo do zasiłku (23,2%), a kobiety stanowiły mniejszość (45,4%).

Zmniejszył się odsetek bezrobotnych absolwentów (o 2,3 p.proc. do 4,5% ogółu bezrobotnych), ale zmiana ulega proporcja płci. W 2010 r. wyższy odsetek był wśród kobiet niż mężczyzn (7,5% wobec 6,1%), a po dziewięciu latach przeciwnie – pracy po ukończeniu nauki szukała większa część mężczyzn (4,7% wobec 4,2%).

Powiatowe urzędy pracy w województwie świętokrzyskim w ciągu całego 2019 r. miały do zaoferowania 28,9 tys. wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej. W końcu grudnia na 1 ofertę pracy przypadało 53 bezrobotnych wobec 38 przed rokiem i 190 przed dziewięćmioma laty. W kraju relacja ta kształtowała się korzystniej, tj. była niższa w 2019 r. o 35, w 2018 r. – o 23, a w 2010 r. – o 107. Rozbieżność terytorialna poziomu relacji w województwie była znaczna i sięgała 160 osób.

W najlepszej sytuacji znajdowały się powiaty: buski i jędrzejowski (po 26 osób na 1 ofertę) oraz m. Kielce (27 osób). Na przeciwległym biegunie znalazły się powiaty: ostrowiecki (185), włoszczowski (177), konecki (135) oraz kielecki (127 osób).

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Jakość życia mieszkańców to wzajemna relacja i przenikanie się takich obszarów życia społecznego jak poziom dobrobytu społecznego, gwarantujący poziom zaspokajania potrzeb materialnych oraz stopień zaspokojenia potrzeb bytowych (mieszkaniowych) i infrastruktura społeczna. Wzajemne relacje między-ludzkie i społeczne, jak również poziom zaufania i aktywności obywatelskiej, budują kapitał społeczny i stanowią cenny zasób determinujący rozwój kraju i regionów.

Zamożność mieszkańców

Inhabitant's wealth

Na przestrzeni lat 2010-2018 odnotowano poprawę sytuacji materialnej mieszkańców województwa świętokrzyskiego.

Wyniki badania struktury wynagrodzeń według zawodów w okresie 2014-2018 dostarczyły cennych informacji na temat kondycji finansowej zatrudnionych. Wzrosło przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto. Zmniejszył się dystans przeciętnego wynagrodzenia w województwie w relacji do średniej krajowej. Dynamika mediany wynagrodzeń była wyższa niż przeciętnego wynagrodzenia, co oznacza że w większym stopniu rosły płace zarabiających najmniej. Generalnie lepsze warunki płacowe oferowali pracodawcy z sektora publicznego. Więcej zarabiali mężczyźni niż kobiety. Najwięcej zarabiali osoby o najdłuższej aktywności zawodowej oraz legitymujące się wyższym wykształceniem. Do najlepiej zarabiających w województwie grup zawodowych należeli przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy oraz specjaliści, a do najslabiej pracownicy usług i sprzedawcy oraz pracownicy przy pracach prostych. Najkorzystniejsze warunki płacowe oferowali pracodawcy prowadzący działalność w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie oraz w sekcjach związanych z przemysłem, głównie w górnictwie i wydobywaniu oraz w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. Najniższe przeciętne wynagrodzenie otrzymali natomiast zatrudnieni w administrowaniu i działalności wspierającej, a także w zakwaterowaniu i gastronomii.

Na przestrzeni okresu 2010-2018 poprawiły się warunki płacowe w podmiotach gospodarki narodowej. Choć mała dystans przeciętnego wynagrodzenia do średniej krajowej (z 86,6% do 86,1%), to płace w województwie pozostały jednymi z niższych w kraju (w 2018 r. niższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie odnotowano jedynie w województwach: kujawsko-pomorskim, podkarpackim i warmińsko-mazurskim). Biorąc pod uwagę zróżnicowanie terytorialne, choć wzrost wynagrodzeń odnotowano we wszystkich powiatach województwa, to pogłębiał się dystans między powiatami o najwyższej i najniższej płacy.

W latach 2010-2019 odnotowano także poprawę warunków wynagradzania w sektorze przedsiębiorstw. Pomimo wzrostu, również płace w sektorze przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim były jednymi z najniższych w kraju. W 2019 r., podobnie jak w 2018 r. i 2010 r., mniej zarabiano jedynie w województwach podkarpackim i warmińsko-mazurskim. Utrzymał się dystans przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w województwie do wielkości krajowej, który wahał się od 15,4% do 16,0% w latach brzegowych.

Na przestrzeni okresu 2010-2019 znacząco wzrosła zarówno kwota ogólna środków, z których uruchamiane były świadczenia emerytalno-rentowe, jak i liczebność świadczeniobiorców ZUS (w KRUS odnotowano spadek). Świadczenia wypłacone w województwie świętokrzyskim należały w omawianym okresie do najniższych w kraju. W 2019 r. niższe przeciętne świadczenia emerytalno-rentowe z ZUS otrzymali jedynie mieszkańcy województwa podkarpackiego, natomiast niższe świadczenia z KRUS wypłacono mieszkańcom województw: podkarpackiego, wielkopolskiego, mazowieckiego i małopolskiego. Pozytywnym jest wzrost wartości nominalnych przeciętnych świadczeń oraz zmniejszenie dystansu do średniej krajowej.

Na przestrzeni lat 2010-2018 w województwie świętokrzyskim poprawiła się sytuacja materialna gospodarstw domowych. Gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody i ponosiły większe wydatki. Wzrosła nadwyżka dochodów nad wydatkami, co dało gospodarstwom domowym większe możliwości oszczędzania. Z roku na rok malał dystans między przeciętnym dochodem rozporządzalnym w województwie a średnią krajową.

Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów - realizowane co dwa lata, ma charakter reprezentacyjny i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które w roku badania przepracowały cały miesiąc październik. Dane w opracowaniu dotyczą przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto, prezentowanych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

W październiku 2018 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto dla jednostek, o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosło w województwie 4230,22 zł, co oznacza wzrost o 13,6% w relacji do stanu z 2016 r. (3722,49 zł) i o 17,1% w porównaniu z 2014 r. (3614,02 zł). W kraju przeciętne miesięczne wynagrodzenie osiągnęło w 2018 r. 5003,78 zł i było wyższe o 15,1% niż w 2016 r. (4346,76 zł) i o 21,8% niż w 2014 r. (4107,72 zł). Wyniki ostatnich trzech edycji badania struktury wynagrodzeń potwierdziły zmniejszenie dystansu przeciętnego wynagrodzenia w województwie świętokrzyskim w relacji do średniej krajowej (z 88,0% w 2014 r. przez 85,6% w 2016 r. do 84,5% w 2018 r.).

Przeciętne godzinowe wynagrodzenie ogółem brutto w październiku 2018 r. wyniosło 23,79 zł, przy czym stawka mężczyzn osiągnęła 24,35 zł, a kobiet 23,22 zł. W kraju przeciętna stawka godzinowa wyniosła 27,79 zł, przy czym mężczyźni otrzymali 29,47 zł, a kobiety 25,94 zł. Stawki godzinowe wzrosły zarówno w porównaniu z wynikami z 2016 r., jak i 2014 r. W województwie wzrost wyniósł w porównaniu z 2016 r. średnio 4,3%, a w kraju 5,4%, natomiast w relacji do 2014 r. odpowiednio 17,1% wobec 21,3%.

W październiku 2018 r. połowa pracowników w województwie świętokrzyskim otrzymała wynagrodzenie w wysokości do 3685,96 zł (mediana = decyl piąty = kwartył drugi = wynagrodzenie środkowe), podczas gdy w 2016 r. do 3150,00 zł i w 2014 r. do 3043,78 zł. W porównaniu z październikiem 2016 r. mediana była wyższa o 17,0%, natomiast w relacji do 2014 r. wzrosła o 21,1%. Wynagrodzenie środkowe w województwie stanowiło 90,0% mediany w kraju (4094,98 zł), podczas gdy w 2014 r. 89,7%, a w 2014 r. 92,5%.

Najczęstsze miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto otrzymywane przez pracowników w województwie świętokrzyskim wynosiło w 2018 r. 2462,11 zł (dominanta, wartość modalna), wobec w 2016 r. 2065,69 zł, a w 2014 r. 2427,83 zł.

10% najniżej zarabiających osób w województwie świętokrzyskim otrzymało w październiku 2018 r. wynagrodzenie w wysokości co najwyżej 2100,00 zł (decyl 1.), podczas gdy w 2016 r. 1850,00 zł, a w 2014 r. 1680,00 zł.

Z kolei 10% najwyżej zarabiającym w województwie świętokrzyskim wypłacono w październiku 2018 r. pensje w wysokości powyżej 6481,10 zł (decyl 9.) wobec w 2016 r. powyżej 5723,30 zł, a w 2014 r. powyżej 5802,80 zł.

Analizując poszczególne subpopulacje, można stwierdzić, że otrzymywały miesięczne wynagrodzenie ogółem brutto w październiku 2018 r. w województwie w wysokości:

- co najwyżej 2100,00 zł (decyl pierwszy) – 7,8% ogółu kobiet oraz 12,3% mężczyzn,
- co najwyżej 3685,96 zł (decyl piąty) – 54,9% kobiet oraz 48,4% mężczyzn,
- powyżej 6481,10 zł (decyl dziewiąty) – 7,1% kobiet oraz 13,0% mężczyzn.

Ponadto w październiku 2018 r. wynagrodzenie do wysokości 2115,11 zł, tj. co najwyżej 50% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ogółem brutto w województwie, otrzymało 10,4% zatrudnionych (8,3% kobiet oraz 12,6% mężczyzn).

Z kolei wynagrodzenia do wysokości 4230,22 zł, czyli co najwyżej 100% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ogółem brutto w województwie, otrzymało 62,1% zatrudnionych (65,0% kobiet oraz 59,1% mężczyzn); natomiast wynagrodzenia do wysokości 5003,78 zł, czyli co najwyżej 100% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ogółem brutto w gospodarce narodowej w Polsce, otrzymało 75,4% zatrudnionych w województwie świętokrzyskim; przy czym 78,4% kobiet oraz 72,2% mężczyzn. W kraju odpowiednio: 66,0% zatrudnionych; 71,2% kobiet oraz 60,9% mężczyzn.

Wynagrodzenia w wysokości równej bądź wyższej 8460,45 zł, czyli powyżej 200% przeciętnego wynagrodzenia w województwie, otrzymało 4,2% zatrudnionych (2,6% kobiet oraz 5,7% mężczyzn).

Na przestrzeni lat 2014-2018 utrzymał się dystans między wynagrodzeniami kobiet i mężczyzn. W październiku 2018 r. mężczyźni w województwie świętokrzyskim osiągnęli przeciętne wynagrodzenie w wysokości 4454,52 zł, tj. o 5,3% wyższe od średniego w badanych jednostkach (o 224,30 zł), podczas gdy w 2016 r. ich pensje przewyższały średnią o 5,2% (o 192,38 zł), a w 2014 r. o 5,5% (o 199,00 zł). Przeciętne wynagrodzenia kobiet w analogicznych okresach były niższe zarówno od średniego w województwie, jak i od pensji wypłaconych mężczyznom. W październiku 2018 r. wynagrodzenia kobiet (4013,69 zł) były niższe o 5,1% niż przeciętne w województwie (o 216,53 zł), podczas gdy w 2016 r. również o 5,1% (o 189,51 zł) a w 2014 r. o 6,2% (o 224,59 zł). Z kolei w porównaniu z mężczyznami kobiety zarabiałły mniej w 2018 r. o 9,9% (o 440,83 zł), w 2016 r. o 9,8% (o 381,91 zł), a w 2014 r. o 11,1% (o 423,29 zł).

Zatrudnieni w jednostkach sektora publicznego zarabiali przeciętnie więcej niż pracownicy sektora prywatnego. W latach 2014-2018 w sektorze publicznym płace wzrosły o 17,9% do 4688,43 zł, podczas gdy w prywatnym o 15,0% do 3910,94 zł. Dystans między płacą wypłaconą w sektorze publicznym i prywatnym wzrósł z 16,9% w październiku 2014 r. przez 18,2% w 2016 r. do 19,9% w 2018 r.

Poziom wykształcenia pracowników silnie różnicował wysokość wypłaconych wynagrodzeń. Najwyższe płace otrzymały osoby legitymujące się wykształceniem wyższym (5143,88 zł w październiku 2018 r., tj. wyższe o 8,3% niż w 2016 r. i o 11,1% niż w 2014 r.), a najniższe o wykształceniu podstawowym i niepełnym podstawowym (3232,12 zł, tj. wyższe odpowiednio o 19,3% i 27,2%). Na tle wynagrodzeń pozostałych grup legitymujących się określonym poziomem wykształcenia, wzrost płac osób z wykształceniem wyższym był najmniejszy, a osób o wykształceniu podstawowym i niepełnym podstawowym – największy.

Poziom wynagrodzeń wzrastał wraz ze stażem pracowników. Najwięcej zarabiałły osoby o najdłuższej aktywności zawodowej. W październiku 2018 r. osoby, które przepracowały przynajmniej 30 lat otrzymały przeciętne wynagrodzenie w wysokości 4798,22 zł, tj. więcej o 15,0% niż w 2016 r. i o 17,8% niż w 2014 r.), natomiast tym które legitymowały się najkrótszym stażem (poniżej 10 lat) wypłacono 3435,26 zł, tj. więcej o 12,0% niż w 2016 r. i o 17,5% niż w 2014 r.

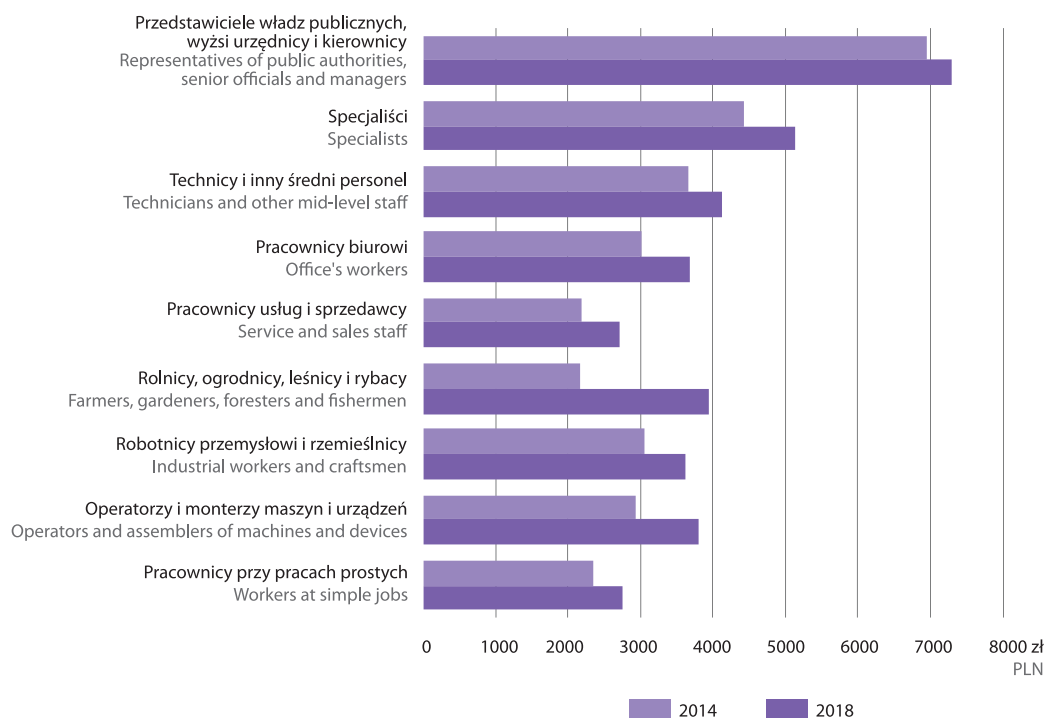
Najkorzystniejsze warunki płacowe oferowali pracodawcy prowadzący działalność w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie oraz w sekcjach związanych z przemysłem, głównie w górnictwie i wydobywaniu oraz w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. W październiku 2018 r. osoby, które pracowały w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie otrzymały przeciętne wynagrodzenie w wysokości 7279,27 zł, tj. wyższe o 11,5% niż w 2016 r. i o 41,3% niż w 2014 r., natomiast zatrudnionym w górnictwie i wydobywaniu wypłacono średnio 5183,37 zł (więcej o 10,6% niż w 2016 r. i o 16,4% niż w 2014 r.), a w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 5880,38 zł (więcej o 2,4% niż w 2016 r., ale mniej o 2,3% niż

w 2014 r.). Najniższe przeciętne wynagrodzenie otrzymali natomiast zatrudnieni w administrowaniu i działalności wspierającej, a także w zakwaterowaniu i gastronomii. W administrowaniu i działalności wspierającej wypłacono 2436,36 zł, tj. mniej o 14,2% niż w 2016 r. i o 12,7% niż w 2014 r. Ponadto w porównaniu z wynikami badania z 2016 r. jedynie w administrowaniu i działalności wspierającej wynagrodzenia uległy obniżeniu. Z kolei pracownicy zakwaterowania i gastronomii otrzymali 2541,09 zł, tj. więcej o 1,8% niż w 2016 r. i mniej o 6,9% niż w 2014 r.

Generalnie do najlepiej zarabiających w województwie grup zawodowych należeli przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy oraz specjaliści. Przedstawicielom władz publicznych, wyższym urzędnikom i kierownikom wypłacono w 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w wysokości 7300,70 zł, co oznacza wzrost o 1,3% w relacji do 2016 r. i 5,2% w porównaniu z 2014 r. Przeciętne wynagrodzenie specjalistów wyniosło natomiast 5128,16 zł i było wyższe odpowiednio o 11,7% i 15,7%. Wynagrodzenie przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników przekroczyło przeciętne w województwie o 72,6%, a specjalistów – o 21,2%. Najmniej zarabiali natomiast pracownicy usług i sprzedawcy oraz pracownicy przy pracach prostych. Pracownicy usług i sprzedawcy otrzymali w 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w wysokości 2702,17 zł, tj. wyższe o 7,3% niż w 2016 r. i 23,9% niż w 2014 r. Z kolei pracownikom przy pracach prostych wypłacono 2757,27 zł, tj. więcej o 12,7% niż w 2016 r. i o 17,6% niż w 2014 r. Wynagrodzenie pracowników usług i sprzedawców było niższe o 36,1% od średniego w województwie, a pracowników przy pracach prostych – mniejsze o 34,8%.

Wykres 30. Wynagrodzenia według zawodów

Chart 30. Wages and salaries by occupations

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych sektora przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W województwie świętokrzyskim przeciętne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w 2018 r. ukształtowało się na poziomie 3954,13 zł i było wyższe o 6,7% niż przed rokiem oraz o 41,6% niż w 2010 r., przy czym wzrost odnotowano zarówno w sektorze prywatnym (odpowiednio o: 7,3% i 46,1%), jak i publicznym (6,2% wobec 39,1%).

Pomimo wzrostu płac, w 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w województwie świętokrzyskim stanowiło 86,1% średniej krajowej (4589,91 zł) wobec 86,5% w 2017 r. i 86,6% w 2010 r. Pod względem wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia województwo zajęło, podobnie jak przed rokiem, 14. lokatę w kraju (w 2010 r. 12.). Niższe wynagrodzenia odnotowano jedynie w województwach podkarpackim i warmińsko-mazurskim.

Na przestrzeni lat 2010-2018 sektor publiczny oferował płace na wyższym poziomie niż sektor prywatny (w 2018 r. 4672,65 zł wobec 3590,66 zł), choć z roku na rok obserwowano zmniejszenie dystansu. W 2010 r. płace w sektorze publicznym przewyższały wynagrodzenia oferowane przez sektor prywatny o 36,6%, w 2010 r., o 31,6% w 2017 r. i o 30,1% w 2018 r.

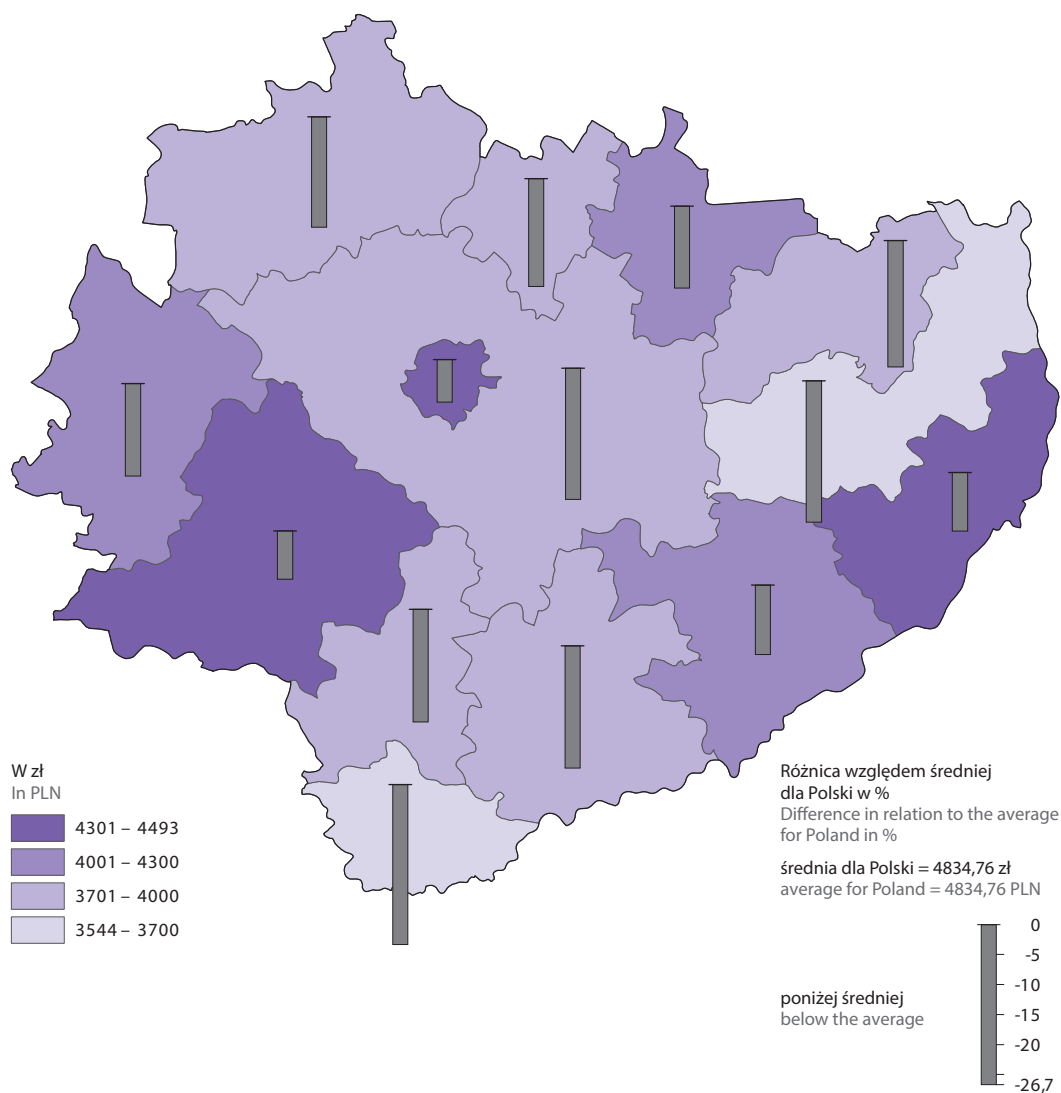
Na przestrzeni 2018 r. wynagrodzenia wzrosły we wszystkich rodzajach działalności w gospodarce narodowej, przy czym w największym stopniu w opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (o 12,4%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 10,4%), pozostałej działalności usługowej (o 9,4%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 9,3%) oraz działalności finansowej i ubezpieczeniowej (o 9,0%).

Biorąc pod uwagę rozpiętość płac według sekcji, w 2018 r. najwyższy ich poziom odnotowano w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie – 5465,00 zł, w działalności finansowej i ubezpieczeniowej – 5266,86 zł oraz w administracji publicznej i obronie narodowej; obowiązkowych zabezpieczeniach społecznych – 5024,50 zł. Wynagrodzenia te były wyższe od przeciętnego wynagrodzenia w województwie odpowiednio o: 38,2%, 33,2% i 27,1%. Płace znacznie poniżej średniej w województwie otrzymywali pracujący w sekcjach administrowanie i działalność wspierająca 2649,22 zł (o 33,0%) oraz zakwaterowanie i gastronomia 2720,77 zł (o 31,2%).

W podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wzrosło na przestrzeni 2018 r. o 6,6%, a w porównaniu z 2010 r. o 40,4% osiągając poziom 4171,17 zł. Płaca ta stanowiła 86,3% średniej krajowej, wobec 85,4% przed rokiem i 86,5% w 2010 r. Wyodrębnienie zbiorowości podmiotów o liczbie pracujących powyżej 9 osób pozwoliło na przeanalizowanie poziomu wynagrodzeń na poziomie powiatów. W 2018 r. poprawę warunków płacowych odnotowano we wszystkich powiatach zarówno w porównaniu z 2017 r., jak i w relacji do 2010 r. W porównaniu do 2017 r. skala wzrostu wahała się pomiędzy 1,3% w powiecie starachowickim, a 10,0% w powiecie koneckim. Z kolei w relacji do 2010 r. najniższy wzrost płac odnotowano w powiatach kazimierskim i opatowskim (po 34,3%), a najwyższy w starachowickim (o 56,1%).

W dziesięciu powiatach odnotowano płace nie przekraczające przeciętnej uzyskanej w województwie, przy czym najniższe wypłacono w powiatach: kazimierskim 3544,35 zł (o 15,0% poniżej średniej), opatowskim 3692,26 zł (o 11,5% mniej) oraz kieleckim 3777,02 zł (o 9,4%). Pensje o wartości ponadprzeciętnej otrzymali przede wszystkim pracownicy w mieście na prawach powiatu Kielce 4493,16 zł (o 7,7%) i powiatach jędrzejowskim 4440,95 zł (o 6,5%) – oraz sandomierskim 4359,40 zł (o 4,5%). Pomimo okresowych wahań na przestrzeni lat 2010-2018 obserwowano zwiększanie rozpiętości między maksymalnym i minimalnym wynagrodzeniem, jakie odnotowano w m. Kielce i powiecie kazimierskim z 562,17 zł w 2010 r. przez 702,53 zł w 2015 r. i 885,41 zł w 2017 r. do 948,81 w 2018 r.

Mapa 25. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2018 r.
 Map 25. Average monthly gross wages and salaries^a in 2018

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób
^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie 4339,56 zł i było o 6,1% wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim (wobec wzrostu o 7,0% w 2018 r.). W kraju przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto osiągnęło 5169,06 zł, i zwiększyło się o 6,5% w skali roku (przy wzroście o 7,1% w 2018 r.). W porównaniu z 2010 r. przeciętne wynagrodzenie w województwie wzrosło o 49,6% podczas gdy w kraju zwiększyło się o 50,7%.

Tablica 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
Table 13. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	2900,21	3470,67	4088,80	4339,56
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100) Average monthly gross wages and salaries in relation to the average domestic (Poland=100)	84,6	84,2	84,3	84,0

Na przestrzeni lat 2010-2019 utrzymywał się dystans przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w województwie do wielkości krajowej od 15,4% w 2010 r. przez 15,8% w 2015 r. do 16,0% w 2019 r.

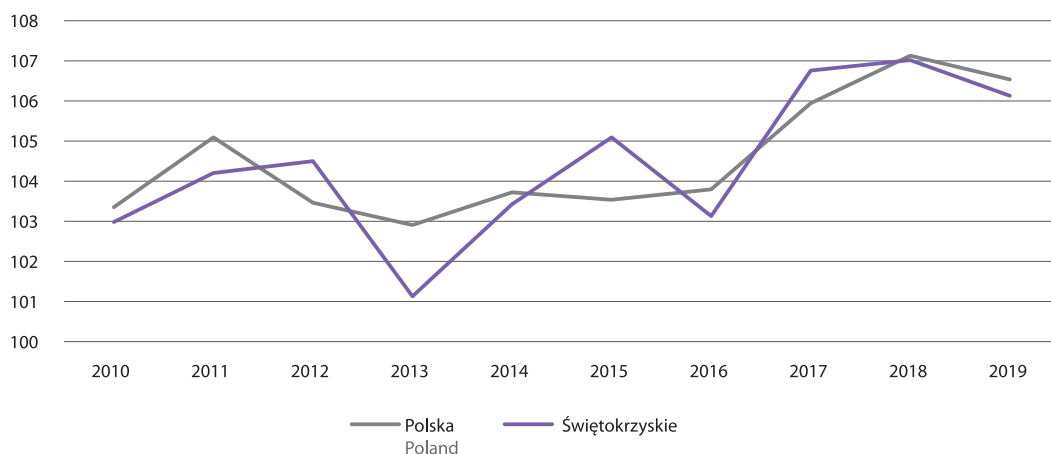
W województwie świętokrzyskim w 2019 r. wzrost wynagrodzeń odnotowano we wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw, przy czym największy w administrowaniu i działalności wspierającej (o 12,8%). Znacząco zyskali również zatrudnieni w: handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 7,4%), przetwórstwie przemysłowym (o 6,8%), dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 6,6%) oraz informacji i komunikacji (o 6,3%). W najmniejszym stopniu wzrosły płace w transporcie i gospodarce magazynowej (o 0,2%) oraz w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 1,5%).

W 2019 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto przekraczające średnie w województwie wypłacono w obsłudze rynku nieruchomości (o 33,4%), informacji i komunikacji (o 7,2%), przetwórstwie przemysłowym (o 5,7%) oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 2,0%). Z kolei najniższe wynagrodzenie, znacznie poniżej średniego wypłacono w administrowaniu i działalności wspierającej (o 32,9%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 23,8%) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (o 19,5%). Wynagrodzenia poniżej średniej otrzymali również zatrudnieni w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 8,9%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 6,0%) oraz budownictwie (o 3,8%).

Wykres 31. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw

Rok poprzedni=100

Chart 31. Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector
Previous year=100

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim przeciętna liczba emerytów i rencistów wyniosła 312,5 tys. osób i była wyższa zarówno od zanotowanej przed rokiem (o 1,4 tys. osób), jak i w stosunku do 2010 r. (wzrost o 1,6 tys. osób). W skali kraju – w omawianym roku świadczenia wypłacono przeciętnie 8872,9 tys. osób, czyli o 73,9 tys. osób więcej niż w roku poprzednim i o 6,9 tys. osób niż w 2010 r. (dane dla kraju zaprezentowano łącznie z rentami wypadkowymi finansowanymi z FUS, a wypłacanymi przez MON, MSWiA oraz MS w zbiegu z emeryturami finansowanymi z budżetu MON, MSWiA oraz MS, a także wypłatami świadczeń rolnych z MON, MSWiA oraz MS, natomiast dane te nie są uwzględnione w województwie).

W 2019 r. odsetek osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe w województwie w ogólnej ich zbiorowości w Polsce wyniósł podobnie jak w latach poprzednich 3,5%. Świadczeniobiorcy ZUS z terenu województwa świętokrzyskiego stanowili 3,2% całej ich populacji w kraju (13. miejsce wśród wszystkich województw), natomiast biorąc pod uwagę liczbę świadczeniobiorców KRUS województwo świętokrzyskie znalazło się na 9. pozycji, z udziałem 5,5%.

Tablica 14. Świadczenia społeczne
Table 14. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	310,9	300,4	311,1	312,5
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1416,62	1786,10	1943,25	2034,25
w tym emerytura of which retirement pay	1522,47	1898,67	2035,63	2120,31
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	930,42	1154,09	1210,85	1277,22
w tym emerytura of which retirement pay	961,59	1178,10	1220,57	1285,59

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim emerytury i renty z ZUS otrzymywało 251,1 tys. osób, tj. o 1,4% więcej niż przed rokiem i o 6,5% więcej niż w 2010 r. W skali roku wśród świadczeniobiorców ZUS zwiększyła się liczba emerytów (o 3,0%), a zmniejszyła zarówno liczba osób pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy, jak i liczba osób korzystających z rent rodzinnych odpowiednio o 6,4% i 1,1%. W 2019 r. wśród świadczeniobiorców ZUS nadal największą grupą byli emeryci, którzy stanowili 74,9% tej zbiorowości, a najmniejszą osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy (8,5%).

Odmienne kształtowała się dynamika liczby osób otrzymujących świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Emerytury i renty rolnicze w 2019 r. pobierało 61,4 tys. osób, czyli o 3,3% mniej niż przed rokiem i o 18,3% mniej niż w 2010 r. W skali roku spadki zaobserwowano wśród wszystkich grup świadczeniobiorców. Zmniejszyła się liczba emerytów (o 3,6%), mniej było również osób pobierających świadczenia z tytułu niezdolności do pracy (o 2,0%), a także osób korzystających z rent rodzinnych (o 1,7%). Wśród świadczeniobiorców KRUS nadal dominowali emeryci, którzy stanowili 80,6% analizowanej zbiorowości. Najniższym udziałem, podobnie jak w roku poprzednim, charakteryzowały się osoby pobierające renty rodzinne (3,9% ogółu świadczeniobiorców KRUS).

W województwie świętokrzyskim w 2019 r. przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 2034,25 zł i była wyższa o 4,7% niż przed rokiem oraz o 43,6% niż w 2010 r. W kraju

przeciętne świadczenie z ZUS osiągnęło 2264,06 zł, co oznacza że wzrosło odpowiednio o 4,7% i o 42,5%. To samo świadczenie pobierane przez rolników indywidualnych z KRUS ukształtowało się w województwie na poziomie 1277,22 zł i zwiększyło się o 5,5% w ciągu roku i 37,3% w relacji do 2010 r. W kraju przeciętne świadczenie z KRUS wyniosło 1291,86 zł., co oznacza że wzrosło w analogicznych czasookresach o 5,3% i 35,3%.

W 2019 r. przeciętne miesięczne świadczenie emerytalne w województwie świętokrzyskim z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych wyniosło 2120,31 zł i było wyższe o 4,2% niż w 2018 r. i o 39,3% niż w 2010 r. Kwota ta stanowiła 124,8% średniej w kraju, podczas gdy w 2018 r. – 90,2% a w 2010 r. – 89,6%. Emerytury rolników indywidualnych były niższe niż świadczenia z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Przeciętne miesięczne świadczenie emerytalne rolników indywidualnych w 2019 r. wyniosło 1285,59 zł, tj. wzrosło o 5,3% w porównaniu z 2018 r. oraz o 33,7% w relacji z 2010 r. Świadczenie emerytalne wypłacone z KRUS stanowiło 98,4% średniej w kraju wobec 98,2% w 2018 r. i 96,5% w 2010 r.

Nie tylko emerytury, ale i pozostałe świadczenia społeczne wypłacone z KRUS były wyraźnie niższe niż pochodzące z ZUS. W 2019 r. przeciętna renta z tytułu niezdolności do pracy rolników indywidualnych wyniosła 1163,68 zł, podczas gdy wypłacona przez ZUS osiągnęła 1660,99 zł. Z kolei renta rodzinna z KRUS wyniosła 1560,67 zł wobec 1837,32 zł z ZUS. Nie mniej jednak świadczenia rentowe wypłacone przez KRUS rosły w szybszym tempie niż pochodzące z ZUS. Przeciętna renta z tytułu niezdolności do pracy z KRUS zwiększyła się o 5,7% w relacji do stanu z 2018 r. i o 58,6% w porównaniu z 2010 r. Renta z tytułu niezdolności do pracy wypłacona przez ZUS wzrosła odpowiednio o 5,6% i 49,9%. Z kolei renta rodzinna z KRUS wzrosła o 7,8% w relacji do 2018 r. i 56,6% w porównaniu z 2010 r., natomiast renta rodzinna z ZUS zwiększyła się odpowiednio o 5,4% i 42,3%.

Ponadto na przestrzeni lat 2010-2019, podobnie jak w przypadku świadczeń emerytalnych, obserwowano zmniejszanie dystansu wysokości świadczeń rentowych w województwie do średniej krajowej. W 2019 r. przeciętna renta z tytułu niezdolności do pracy z ZUS w województwie stanowiła 89,0% wartości krajowej wobec 87,9% w 2010 r., natomiast renta rodzinna 124,6% wobec 87,5%. Z kolei renta z tytułu niezdolności do pracy wypłacona przez KRUS w 2019 r. stanowiła 100,2% wartości krajowej wobec 97,7% w 2010 r. W przypadku renty rodzinnej z KRUS relacja w 2019 r. wyniosła 96,7% wobec 98,6% w 2010 r.

Pomimo wzrostu przeciętnych świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, jak również zmniejszenia dystansu do średniej krajowej, kwoty jakie otrzymali mieszkańcy województwa świętokrzyskiego należały do najniższych w kraju. W 2019 r. wysokość świadczeń wypłaconych przez ZUS pozwoliła na zajęcie 15. lokaty, natomiast z KRUS 12.

Na przestrzeni lat 2010-2018 w województwie świętokrzyskim poprawiła się sytuacja materialna gospodarstw domowych. Gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody i ponosiły większe wydatki. Wzrosła nadwyżka dochodów nad wydatkami, co dało gospodarstwom domowym większe możliwości oszczędzania.

Tablica 15. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny
Table 15. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2018 Polska Poland
	w zł in PLN				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in household	1026,36	1202,80	1432,68	1549,82	1693,46
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	996,56	1171,10	1394,16	1505,56	1643,14

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W 2018 r. przeciętne gospodarstwo domowe w województwie świętokrzyskim rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym 1549,82 zł/1 osobę. W ujęciu nominalnym był on wyższy o 8,2% (o 117,14 zł) od poziomu dochodu sprzed roku i o 51,0% (o 523,46 zł) niż w 2010 r. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w województwie świętokrzyskim był w 2018 r. niższy od notowanego w kraju o 143,64 zł, tj. o 8,5% podczas gdy w 2010 r. dystans wynosił 166,46 zł, tj. 14,0%, czyli udział w średniej krajowej wzrósł z 86,0% do 91,5%.

Choć poprawiła się sytuacja dochodowa to przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę odnotowany w województwie świętokrzyskim był jednym z najniższych w kraju. W 2018 r., podobnie jak w 2010 r., mniejsze wartości odnotowano jedynie w województwach podkarpackim i lubelskim (odpowiednio w 2018 r. 79,6% i 90,2% średniej krajowej wobec w 2010 r. 76,1% i 82,0%).

Szybciej niż średni dochód rozporządzalny rosła jego mediana. W 2018 r. połowa gospodarstw domowych w województwie świętokrzyskim rozporządzała dochodem w kwocie 1375,00 zł, a więc o ponad 56% większym niż w 2010 r. Szybszy wzrost mediany niż przeciętnego dochodu rozporządzalnego świadczy o relatywnie wyższej dynamice dochodów gospodarstw uboższych

Na przestrzeni lat 2010-2018 struktura dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych z poszczególnych źródeł nie uległa zasadniczej zmianie. Dochód rozporządzalny w największym stopniu tworzyły:

- dochody z pracy najemnej – w 2018 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł w województwie świętokrzyskim 48,4% (w kraju 52,6%) podczas gdy w 2010 r. 47,4% (w kraju 53,4%);
- dochody ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych (łącznie z pozostałymi świadczeniami społecznymi) – w 2018 r. ich udział stanowił 36,4% dochodu rozporządzalnego w województwie (w kraju 31,2%), natomiast w 2010 r. 31,4% (w kraju 28,3%).
- dochody z pracy na własny rachunek – w 2018 r. ich udział w dochodzie rozporządzalnym wyniósł w województwie świętokrzyskim 6,8% (w kraju 8,7%) podczas gdy w 2010 r. 9,3% (w kraju 9,2%).

Dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki (m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary, odszkodowania za wyrządzone szkody, niektóre podatki, składki na ubezpieczenia społeczne płacone samodzielnie przez podatnika) jest dochodem do dyspozycji, który gospodarstwa domowe przeznaczają na wydatki na zakup towarów i usług konsumpcyjnych oraz przyrost oszczędności.

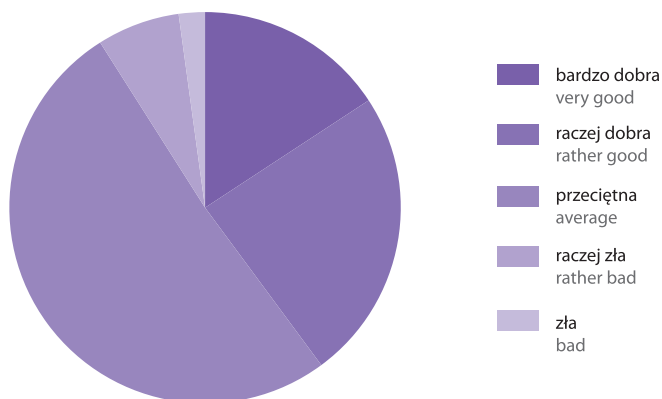
Dochód do dyspozycji przypadający na 1 mieszkańca województwa świętokrzyskiego wyniósł w 2018 r. średnio 1505,56 zł, co oznacza wzrost w stosunku do 2017 r. o 8,0% (o 111,40 zł), a w relacji do 2010 r. o 51,1% (o 509,00 zł). Dochód do dyspozycji przypadający na 1 mieszkańca województwa świętokrzyskiego w 2018 r. był niższy niż w kraju o 137,58 zł (o 8,4%) podczas gdy w 2010 r. o 152,62 zł (o 13,1%). Pomimo malejącego dystansu do średniej krajowej, przeciętny dochód do dyspozycji w województwie świętokrzyskim był najniższym po notowanym w podkarpackim i lubelskim, gdzie w 2018 r. stanowił on odpowiednio 79,9% i 89,7% wobec 91,6% w świętokrzyskim, a w 2010 r. odpowiednio 75,5% i 81,0% wobec 86,9%. Z kolei oszczędności w 2018 r. osiągnęły 474,71 zł (8. lokata w kraju) i wzrosły w relacji do 2017 r. o 20,0%, a w porównaniu z 2010 r. wzrost osiągnął 143,9%.

Od kilku lat, dzięki wzrostowi dochodów przy jednoczesnym zwiększeniu wydatków i oszczędności gospodarstw domowych, systematycznie poprawia się subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych. W 2018 r. po raz trzeci z rzędu nastąpił wzrost odsetka gospodarstw oceniających swoją sytuację materialną, jako bardzo dobrą albo raczej dobrą oraz spadek odsetka gospodarstw postrzegających ją, jako raczej złą albo złą. Odsetek gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację

materialną – jako bardzo dobrą albo raczej dobrą zwiększył się z 19,9% w 2015 r. przez 34,1% w 2017 r. do 39,9% w 2018 r. Z kolei odsetek gospodarstw domowych, które oceniły swoją sytuację materialną, jako raczej złą albo złą zmalał z 18,3% w 2015 r. przez 11,3% w 2017 r. do 9,0% w 2018 r. W kraju w latach 2015-2018 odsetek zadowolonych ze swej sytuacji materialnej zwiększył się z 28,5% do 44,0%, a niezadowolonych zmniejszył z 15,7% do 8,1%.

Wykres 32. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2018 r.

Chart 32. Subjective evaluation of material situation of household in 2018

Zasięg ubóstwa jest to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od przyjętej granicy ubóstwa.

Przyjęte granice ubóstwa ekonomicznego:

Relatywna granica ubóstwa, ustalona na poziomie 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych (obliczonych na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych).

Ustawowa granica ubóstwa, określona jako kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Poziom minimum egzystencji, przyjmowany jako **granica ubóstwa skrajnego**. Minimum egzystencji obliczane jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Uwzględnia ono jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia.

W 2018 r., zarówno w województwie, jak i w kraju, odnotowano zahamowanie tendencji spadkowej zasięgu ubóstwa ekonomicznego szacowanego w oparciu o wydatki gospodarstw domowych. Jak wskazują wyniki badania budżetów gospodarstw domowych, zaobserwowany w 2018 r. wzrost zasięgu ubóstwa ekonomicznego miał miejsce w sytuacji poprawy przeciętnej sytuacji dochodowej gospodarstw domowych. Sytuacja ta była efektem obserwowanych w tym okresie nieco wyższych wartości niektórych wskaźników zróżnicowania dochodów oraz nieznacznego obniżenia wartości realnych (czyli po uwzględnieniu wzrostu cen) wydatków gospodarstw domowych. Na oceny zasięgu ubóstwa skrajnego i ustawowego wpływ miały także obowiązujące progi ubóstwa. W 2018 r. odnotowano wyższy, niż wynikałoby to z dynamiki ogólnego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych, wzrost poziomu minimum egzystencji stanowiącego podstawę wyznaczania granic ubóstwa skrajnego (ok. 3% wobec 1,6%). Ponadto od października 2018 r. (po trzech latach obowiązywania poprzednich progów) wyższy był także poziom

granic ubóstwa ustawowego. W efekcie po obserwowanym od 2015 do 2017 r. stopniowym zmniejszeniu się, szacowanego w oparciu o wydatki gospodarstw domowych, zasięgu ubóstwa ekonomicznego, w 2018 r. nastąpiło zahamowanie tej tendencji.

W 2018 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się zarówno odsetek osób w gospodarstwach domowych w województwie świętokrzyskim żyjących poniżej poziomu egzystencji – z 5,5% do 7,9% (w kraju z 4,3% do 5,4% osób), jak i tych, które żyły poniżej relatywnej granicy ubóstwa – z 16,4% do 19,1% osób (w kraju z 13,4% do 14,2%). Wzrósł również zasięg ubóstwa ustawowego. W 2018 r. w województwie 14,0% osób w gospodarstwach domowych dysponowało dochodami poniżej ustawowego minimum wobec 12,9% przed rokiem, podczas gdy w kraju 10,9% wobec 10,7%.

Tablica 16. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa)
Table 16. At-risk-of-poverty rates

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2018 Polska Poland
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej: Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:					
relatywnej granicy ubóstwa relative poverty threshold	26,6	24,4	16,4	19,1	14,2
„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty threshold	11,9	18,6	12,9	14,0	10,9
granicy ubóstwa skrajnego extreme poverty rate	9,5	11,3	5,5	7,9	5,4

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social welfare and family support

Na przestrzeni analizowanego okresu 2010-2018 odnotowano sukcesywny spadek liczebności beneficjentów zarówno środowiskowej pomocy społecznej, jak i świadczeń rodzinnych. Pomimo tego zasięg korzystania zarówno ze świadczeń środowiskowej pomocy, jak i świadczeń rodzinnych pozostał na jednym z wyższych poziomów w kraju.

Choć poprawiła się dostępność do placówek świadczących opiekę nad dziećmi do 3. roku życia, to pozostała na jednym z najniższych poziomów w kraju.

Zmiany w prawodawstwie dokonane w 2004 r. stworzyły dwa nowe, uzupełniające się, ale odrębne systemy wsparcia, tj. system pomocy społecznej i system świadczeń rodzinnych.

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy - gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zmianami).

W 2018 r. świadczenia społeczne w ramach zadań własnych i zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego przyznano na podstawie decyzji 55,6 tys. osób bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj, formę oraz źródło finansowania wobec 60,7 tys. osób w 2017 r. i 86,6 tys. osób w 2010 r. Rok 2018 był piątym z kolei, w którym odnotowano spadek rzeczywistej liczby osób, którym przyznano świadczenia. Podobną tendencję obserwowano w kraju. Na przestrzeni lat 2010-2018 osoby z województwa świętokrzyskiego stanowiły od 4,2% do 4,3% krajowej populacji, której wydano decyzje. W 2018 r. liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 447 osób w województwie, wobec 340 osób w kraju (w 2017 r. 486 wobec 373, podczas gdy w 2010 r. 674 wobec 542).

Tablica 17. Świadczenia pomocy społecznej
Table 17. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczb osób) Beneficiaries of social assistance benefits (real number of person total)	86633	76228	60733	55602
Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	140622,5	150545,3	156978,0	153981,2
pomoc pieniężna financial assistance	89089,4	94077,9	93985,6	86324,3
pomoc niepieniężna non-financial assistance	51533,2	56467,4	62992,4	67656,9
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	674	605	486	447

W ramach pomocy społecznej środowiskowej, osobom spełniającym określone kryteria i zakwalifikowanym do otrzymania takiej pomocy w miejscu ich zamieszkania, mogą zostać udzielone świadczeń pieniężne i/lub niepieniężne. Zsumowana liczba osób, którym przyznano takie świadczenia wyniosła 74,6 tys. w 2018 r. wobec 83,6 tys. osób w 2017 r., 101,2 tys. w 2015 r. i 109,2 tys. osób w 2010 r. Rok 2018 był czwartym z kolei, w którym zsumowana liczba osób korzystających z pomocy pieniężnej i/lub niepieniężnej zmniejszyła się.

Liczba osób, którym przyznano świadczenia w formie pieniężnej zmniejszyła się z 61,0 tys. osób w 2010 r. przez 58,6 tys. w 2015 r. do 44,7 tys. w 2018 r. Z kolei liczba osób, którym przyznano świadczenia niepieniężna spadła kolejno z 48,2 tys. osób przez 42,6 tys. i 33,5 tys. do 29,9 tys.

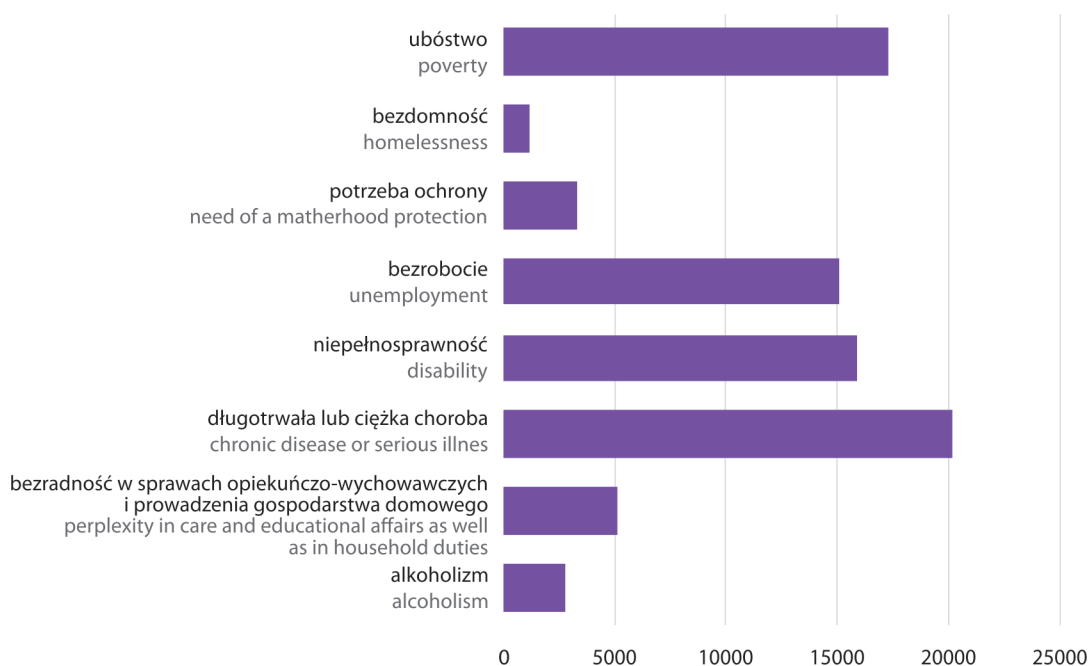
W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy środowiskowej. W 2018 r., tak jak

w latach poprzednich, najczęściej pomocy udzielano z powodu:

- długotrwałej lub ciężkiej choroby – 20,2 tys. rodzin wobec 19,7 tys. w 2017 r. i 19,6 tys. w 2015 r.,
- ubóstwa – 17,3 tys. rodzin wobec 20,5 tys. i 24,1 tys.,
- niepełnosprawności – 15,9 tys. rodzin wobec 16,04 tys. i 16,5 tys.,
- bezrobocia – 15,1 tys. rodzin wobec 17,9 tys. i 24,0 tys.,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – 5,1 tys. rodzin wobec 5,5 tys. i 7,0 tys.,
- potrzeby ochrony macierzyństwa – 3,3 tys. rodzin wobec 5,5 tys. i 4,4 tys.

Wykres 33. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2018 r.^a

Chart 33. Reasons of assigning help for family in 2018^a

^a Na podstawie decyzji.
^a Based on the decisions.

W ramach świadczeń pomocy społecznej wypłacono w 2018 r. 153981,2 tys. zł. Kwota ta była mniejsza o 1,9% niż przed rokiem, ale większa o 2,3% niż w 2015 r. i 9,5% niż w 2010 r. Świadczenia wypłacone w województwie stanowiły od 3,9% w 2010 r. do 4,4% w 2018 r. kwoty wypłaconej w kraju. Na przestrzeni lat 2010-2018 większość udzielonych świadczeń miało formę pieniężną, choć jej udział pomimo okresowych wahań malał na rzecz formy niepieniężnej. W 2010 r. pomoc pieniężna w województwie stanowiła 63,4%, w 2015 r. – 62,5%, podczas gdy w 2017 r. – 59,9%, a w 2018 r. – 56,1%. Pomoc pieniężną stanowiły przede wszystkim zasiłki celowe, a w dalszej kolejności okresowe i stałe. Pomoc niepieniężną najczęściej stanowiły przede wszystkim posiłki, a w dalszej kolejności usługi opiekuńcze czy schronienie.

Środowiskowa pomoc społeczna jest kierowana do beneficjentów w wieloosobowych gospodarstwach domowych – z dużym udziałem gospodarstw z dziećmi, osób samotnie gospodarujących oraz do osób bezdomnych.

Tablica 18. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
 Table 18. Beneficiaries of community social assistance

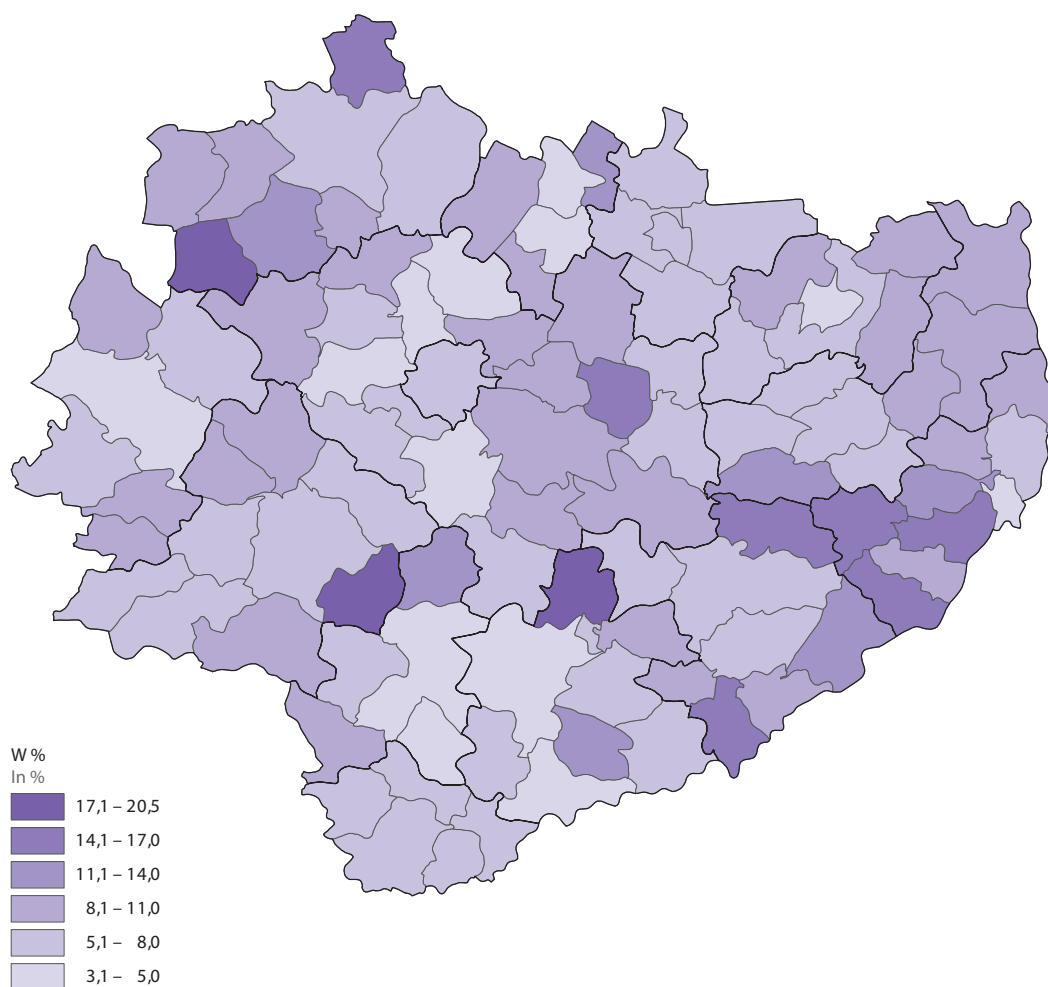
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from community social assistance according	52522	47069	41812	39048
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries from community social assistance	150521	119247	95089	85670
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	1172	946	761	688

W 2018 r. ogólna liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim wyniosła 85,7 tys. osób i była mniejsza o 9,9% niż przed rokiem, o 28,2% niż w 2015 r. i o 43,1% niż w 2010 r. Podobną tendencję spadkową odnotowano w kraju, gdzie liczebność beneficjentów zmniejszyła się z 3338,7 tys. osób w 2010 r. do 1970,4 tys. osób w 2018 r., tj. o 41,0%. Na przestrzeni lat 2010-2018 osoby z województwa świętokrzyskiego stanowiły od 4,5% do 4,3% krajowej populacji beneficjentów. W 2018 r. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 668 osób w województwie wobec 513 osób w kraju (w 2017 r. 761 wobec 568, podczas gdy w 2010 r. 1172 wobec 867).

W okresie 2010-2018 wyraźnie zmniejszył się odsetek beneficjentów pomocy społecznej wśród ludności ogółem województwa, czyli zasięg korzystania z pomocy społecznej – z 11,7% do 6,9% (w kraju z 8,7% do 5,1%). Pomimo tego w 2018 r. województwo świętokrzyskie obok warmińsko-mazurskiego (8,7%), kujawsko-pomorskiego (7,2%) i podkarpackiego (7,0%), nadal plasowało się w grupie województw o największym zasięgu wsparcia z pomocy społecznej.

Biorąc pod uwagę podział terytorialny województwa, zasięg korzystania ze świadczeń pomocy społecznej był zróżnicowany. W 2018 r. w ośmiu powiatach zasięg nie przekroczył średniej w województwie, przy czym najniższy odnotowano w powiecie ostrowieckim (5,1%) i w m. Kielce (5,3%). Najwięcej osób korzystało z pomocy społecznej natomiast w powiatach sandomierskim (9,3%) i staszowskim (9,0%). Biorąc pod uwagę niższy poziom podziału terytorialnego, w 2018 r. w 40 gminach zasięg nie przekroczył wartości średniej (najniższy był w Ostrowcu Świętokrzyskim 3,1% i Sandomierzu 3,4%). Szczególnie wysokie odsetki odnotowano natomiast w Gnojnie (powiat buski) 20,5%, Imielnie (powiat jędrzejowski) 18,5% i Słupie Koneckiej (powiat konecki) 17,7%.

Mapa 26. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w 2018 r.
Map 26. Scope of use of community social assistance in 2018

Omawiając temat wsparcia należy wspomnieć o pomocy finansowej, na jaką mogą liczyć rodziny. Świadczenie rodzinne przysługuje rodzinie, gdy na jej utrzymaniu pozostaje dziecko (dzieci) lub osoba niepełnosprawna i gdy dochód rodziny nie przekracza kryterium dochodowego (dla świadczeń uzależnionych od dochodu). W skład świadczeń rodzinnych wchodzi: zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, świadczenia opiekuńcze, gminne świadczenia na rzecz rodziny, świadczenia rodzicielskie. Kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych ogółem wzrastała z roku na rok (poza latami 2013, 2014 i 2018), by osiągnąć w 2018 r. 394434 tys. zł, co oznacza spadek o 1,3% w relacji do stanu odnotowanego przed rokiem a wzrost o 22,7% w relacji do 2015 r. i o 16,5% do 2010 r.

Wśród wydatków na świadczenia rodzinne podstawowe znaczenie miały wydatki na pomoc skierowaną do rodzin z dziećmi, czyli zasiłki rodzinne wraz z dodatkami, tj. środki na częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. W 2018 r. kwota wypłaconych zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami osiągnęła 169653 tys. zł, tj. mniej o 6,4% niż przed rokiem, więcej o 9,6% niż w 2015 r. i mniej o 21,2% mniej niż w 2010 r. Udział zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w świadczeniach ogółem malał na przestrzeni ostatnich lat osiągając w 2018 r. 43,0% wobec 63,6% w 2010 r. W omawianym okresie 2010-2018 odnoto-

wano spadek liczby rodzin pobierających to świadczenie – z 62,5 tys. do 45,8 tys. Spadła także liczebność dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek (ze 125,9 tys. osób do 85,1 tys.). Zauważalnie zmniejszył się również udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku z 47,9% do 37,7%.

W 2018 r. kontynuowano realizowanie zapoczątkowanego w kwietniu 2016 r. rządowego programu „Rodzina 500 plus”, będącego długofalowym wsparciem kierowanym przede wszystkim do rodzin naturalnych, ale również do rodzinnej pieczy zastępczej i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

Tablica 19.
Table 19.

Świadczenie wychowawcze
Childraising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2017	2018
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Childraising benefit payments in thousand PLN	572239,2	759594,5	713931,4
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze Monthly average number of families receiving childraising	83847	82342	75782
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for which families received child-raising benefit	127606	125260	115125

^a W okresie IV-XII.

^a In the period of IV-XII.

W 2018 r. w ramach programu „Rodzina 500 plus” uruchomiono w województwie świętokrzyskim 713,9 mln zł wobec 759,6 mln przed rokiem. Średnio 75,8 tys. rodzin, co miesiąc otrzymywało wsparcie, a przysługiwało ono na przeciętnie 115,1 tys. dzieci (przed rokiem 82,3 tys. rodzin i 125,3 tys. dzieci).

Kolejnym elementem wspierania rodzin z dziećmi jest Karta Dużej Rodziny, wprowadzona na mocy ustawy z dnia 5 XII 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny. Karta ta przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- a. poniżej 18 lat,
- b. poniżej 25 lat, w przypadku, gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- c. bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych. W 2018 r. Kartę Dużej Rodziny w województwie świętokrzyskim posiadało 14,0 tys. rodzin, wobec 12,5 tys. przed rokiem. Najwięcej rodzin posiadających kartę grupowały powiaty kielecki (23,5%) oraz m. Kielce (13,5%), a najmniej – kazimierski (2,0%).

Jedną z najważniejszych zasad polityki rodzinnej w Polsce jest dobro dziecka. Realizowana jest ona m.in. przez zapewnienie opieki nad dzieckiem, a rodzina uzyskuje wsparcie pozwalające na jej sprawniejsze funkcjonowanie w społeczeństwie. W celu wsparcia potrzeb rodziców pragnących pogodzić obowiązki zawodowe i rodzinne, w 2011 r. uchwalona została ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. Funkcjonujące wcześniej żłobki przestały być zakładami opieki zdrowotnej. Ustawa stworzyła równocześnie ramy prawne dla funkcjonowania nowych form opieki nad małymi dziećmi, takich jak klub dziecięcy, dzienny opiekun oraz niania.

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (tekst jednolity Dz. U. z 6 marca 2018 r. poz. 603). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu – jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

Na przestrzeni lat 2011-2018 sytuacja w zakresie opieki instytucjonalnej nad dziećmi do lat 3 uległa poprawie. Sukcesywnie rosła zarówno liczba żłobków i klubów dziecięcych, jak również liczba miejsc oraz dzieci przebywających w wyżej wymienionych placówkach.

Tablica 20. Żłobki^a i kluby dziecięce
Stan w dniu 31 grudnia
Table 20. Nurseries^a and children's clubs
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2011	2015	2017	2018
Żłobki Nurseries	8	31	43	53
w tym publiczne of which public	5	13	19	22
Oddziały żłobkowe Nursery wards	2	2	1	1
Kluby dziecięce Children's clubs	2	8	8	11
w tym publiczne of which public	-	4	1	1
Miejsca: Places:	638	1407	1891	2450
w żłobkach in nurseries	551	1221	1754	2242
w klubach dziecięcych in children's clubs	40	144	121	192
Dzieci przebywające (w ciągu roku): Children staying (during the year):	1143	2157	2789	3361
w żłobkach in nurseries	1041	1921	2572	3132
w klubach dziecięcych in children's clubs	39	177	183	197

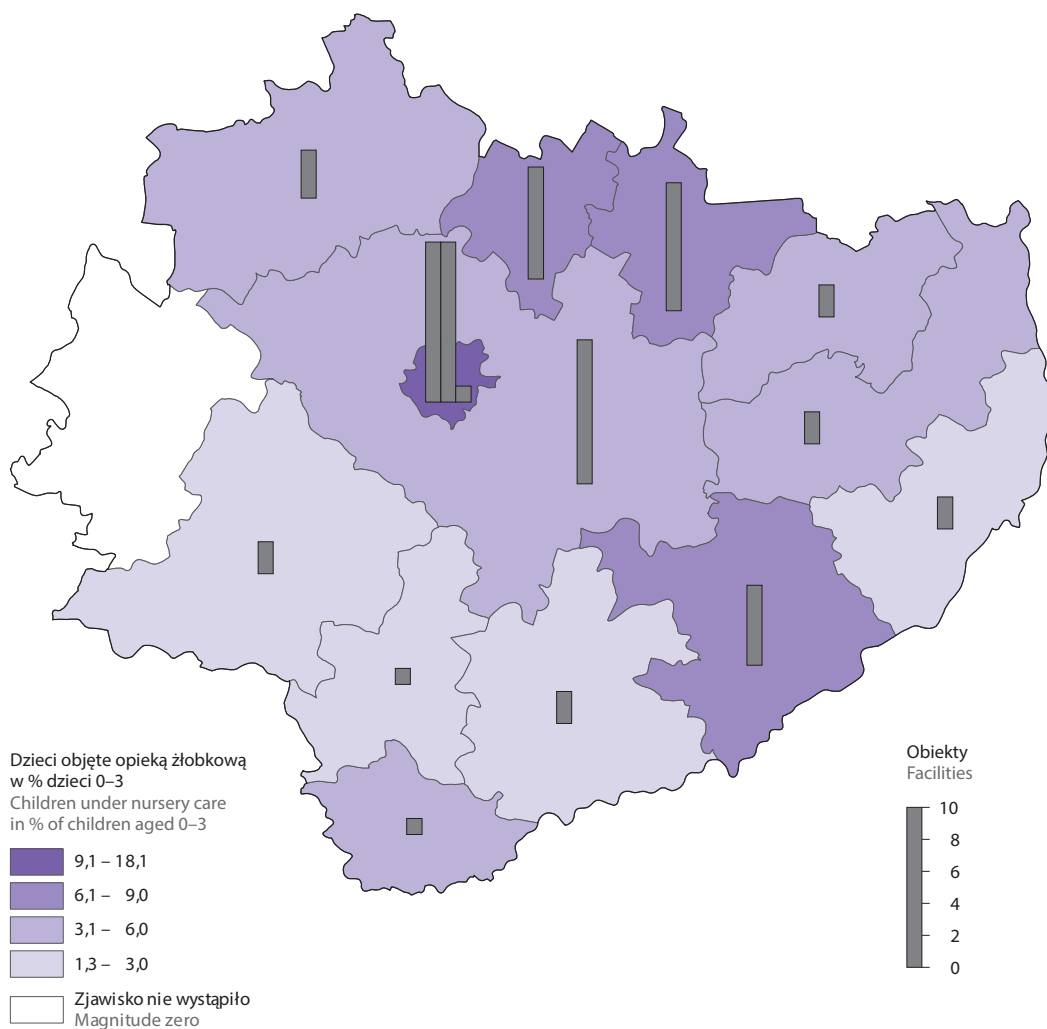
a łącznie z oddziałami żłobkowymi.
a Including nursery wards.

W 2018 r. działalność prowadziły: 53 żłobki, 1 oddział żłobkowy, 11 klubów dziecięcych, podczas gdy w 2011 r. odpowiednio: 8 żłobków, 2 oddziały żłobkowe i 2 kluby. Liczba miejsc, jakimi dysponowały wymienione placówki wzrosła z 0,6 tys. w 2011 r. do 2,5 tys. w 2018 r. Na przestrzeni omawianego okresu znacząco zwiększyła się liczba dzieci przebywających w ciągu danego roku w placówkach – z 1,1 tys. w 2011 r. do 3,4 tys. w 2018 r.

Sukcesywnie z roku na rok rósł udział dzieci objętych opieką żłobkową w liczbie ogółem dzieci w wieku do 3 lat. Według stanu na koniec 2018 r. w województwie świętokrzyskim odsetek ten wyniósł 6,9% wobec 5,8% w 2017 r., 4,3% w 2015 r. i 1,8% w 2011 r. W kraju tego typu opieka została objętych w 2018 r. 10,5%, podczas gdy w 2017 r. 8,6%, w 2015 r. 6,8%, a w 2011 r. 3,0%.

Na niższym poziomie podziału terytorialnego, dostępność do opieki nad dziećmi do 3 roku życia była zróżnicowana. Według stanu na koniec 2018 r. najwięcej placówek w województwie świętokrzyskim działało na terenie m. Kielce (21), gdzie opieką żłobkową objętych było 18,1% dzieci oraz powiatów kieleckiego, starachowickiego i skarżyskiego, gdzie działało odpowiednio 9, 8 i 7 placówek a opieką było objętych od 5,8% do 8,2% dzieci do 3 roku życia.

Mapa 27. Żłobki i kluby dziecięce w 2018 r.
Map 27. Nurseries and children clubs in 2018

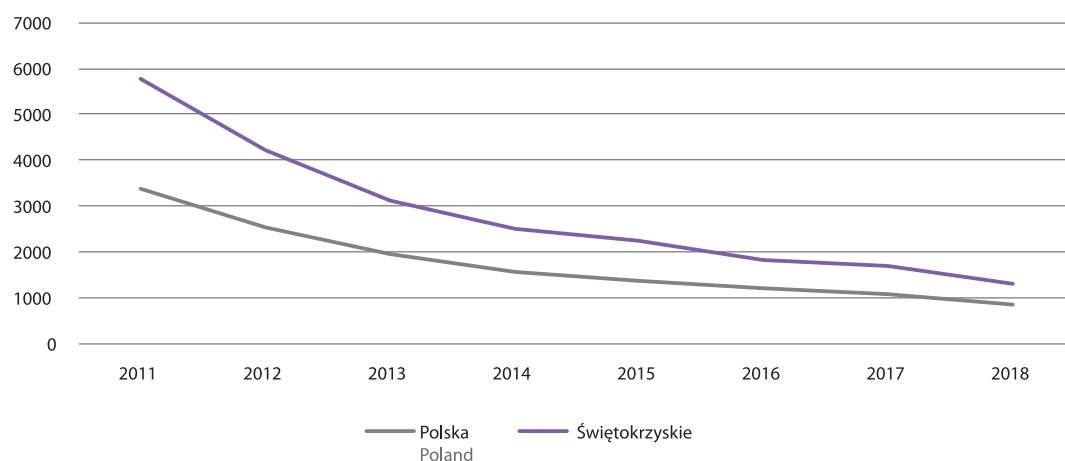

Na poprawę dostępności opieki żłobkowej wskazuje szybko rosnący wskaźnik dzieci przebywających w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do 3 lat. Według stanu na 31 grudnia wskaźnik ten rósł z 17,7 w 2011 r. do 42,7 w 2015 r., 58,0 w 2017 r. i 69,4 w 2018 r. W kraju dostępność rosła w analogicznych okresach z 29,7 w 2011 r. do 67,5 w 2015 r., 86,4 w 2017 r. i 105,3 w 2018 r. Na tle kraju, pomimo znaczącego wzrostu w ostatnich latach dostępność w województwie świętokrzyskim do tego typu opieki była jedną z najniższych. W 2018 r. niższy wskaźnik odnotowało jedynie województwo warmińsko-mazurskie - 69,2.

O lepszej dostępności do placówek świadczących opiekę nad dziećmi poniżej 3 roku życia świadczy również malejąca liczba dzieci w wieku do 3 lat przypadająca na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych. W województwie wskaźnik ten na przestrzeni lat 2011-2018 zmniejszył się z 5777 do 1305, podczas gdy w kraju spadł z 3384 do 849.

Wykres 34. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych

Chart 34. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. mieszkania w województwie stanowiły 3,1% zasobów mieszkaniowych kraju. Liczba mieszkańców od 2010 r. wzrasta, a więcej nowych mieszkań powstaje w miastach niż na wsi. Jednak średnia powierzchnia mieszkań, zarówno jako wartość bezwzględna, jak i w przeliczeniu na 1 osobę w miastach była mniejsza, niż na obszarach wiejskich. Wyposażenie mieszkań w podstawowe instalacje było wyższe w miastach niż na obszarach wiejskich.

W badanym okresie na terenie województwa rozwinęła się także infrastruktura komunalna. W 2018 r. sieć wodociągowa była rozwinięta bardziej niż sieć kanalizacyjna, jednak ta druga miała większą dynamikę wzrostu w analizowanym okresie. Zarówno z sieci kanalizacyjnej, jak i wodociągowej korzystało więcej mieszkańców miast, niż obszarów wiejskich. Pomimo wzrostu zużycia wody w województwie w porównaniu do 2010 r., nadal było niższe niż w kraju.

Najmniej rozwinięta w województwie była sieć gazowa, która wykazała się niewielką dynamiką wzrostu w stosunku do 2010 r. W 2018 r. zarówno gęstość, jak i liczba mieszkańców korzystających z sieci gazowej była wyższa w miastach, niż na obszarach wiejskich.

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. zasoby mieszkaniowe województwa świętokrzyskiego liczyły 447,2 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej prawie 33,5 mln m², w których znajdowało się 1,7 mln izb. Mieszkania w województwie stanowiły 3,1% zasobów mieszkaniowych kraju. Na terenach wiejskich zlokalizowanych było 218,8 tys. mieszkań o łącznej powierzchni 19,0 mln m² oraz liczbie izb wynoszącej 885,6 tys. Z kolei na terenach miejskich znajdowało się 228,4 tys. mieszkań o łącznej powierzchni 14,4 mln m² i liczbie izb – 810,6 tys. W porównaniu z rokiem poprzednim przybyło 2890 mieszkań. Złożyły się na to wzrost mieszkań w miastach o 3109 i spadek na obszarach wiejskich o 219. W porównaniu do 2010 r. liczba mieszkań wzrosła o 21,8 tys., z czego 13,2 tys. mieszkań powstało w miastach, a 8,5 tys. – na obszarach wiejskich.

Wśród powiatów województwa świętokrzyskiego w 2018 r. najwięcej mieszkań zlokalizowanych było w m. Kielce (19,0%) oraz powiatach kieleckim (13,7%) i ostrowieckim (9,2%), z kolei najmniej w powiecie kazimierskim (2,5%), pińczowskim (3,2%) i włoszczowskim (3,7%). W porównaniu z 2010 r. największy wzrost liczby zasobów mieszkaniowych odnotowano w powiecie kieleckim (o 8,7%) oraz m. Kielce (o 8,5%). Natomiast najmniejszy przyrost zasobów mieszkaniowych wystąpił w powiecie skarżyskim (o 2,4%) i kazimierskim (o 2,5%).

Przeciętna powierzchnia mieszkania w województwie świętokrzyskim w 2018 r. wyniosła 74,9 m² i była o 0,7 m² większa niż średnia w kraju. Na obszarach wiejskich średnia powierzchnia mieszkania wyniosła 87,0 m² i była o 23,7 m² wyższa niż w miastach. Największe mieszkania były w powiatach: kazimierskim (93,3 m²), kieleckim (89,3 m²) i buskim (85,7 m²), natomiast najmniejsze w powiatach skarżyskim (64,9 m²), ostrowieckim (68,2 m²) oraz w mieście Kielce (58,7 m²). W województwie w porównaniu do poprzedniego roku odnotowano wzrost przeciętnej powierzchni mieszkania – o 0,4%, w stosunku do 2010 r. o 2,6%.

Przeciętna liczba izb w mieszkaniach w województwie świętokrzyskim w 2018 r. wyniosła 3,79 (w miastach - 3,55, a na obszarach wiejskich - 4,05). W porównaniu do roku poprzedniego liczba izb w województwie nie zmieniła się, a do 2010 r. wzrosła o 1,3% (w miastach wzrosła o 0,6%, a na obszarach wiejskich o 2,5%). Mieszkania o największej przeciętnej liczbie izb występowały w powiatach: kazimierskim (4,26), kieleckim (4,24) i buskim (4,15) a najmniejszej w: opatowskim (3,58), skarżyskim (3,63) i mieście Kielce (3,33). W kraju mieszkanie miało średnio 3,82 izby.

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim na jedno mieszkanie przypadało 2,78 osoby, a na jedną izbę 0,73 osoby. Korzystniejsze warunki mieszkaniowe mieli mieszkańcy miast, gdzie na 1 mieszkanie przypadało 2,44 osoby, a na 1 izbę 0,69 osoby, niż na wsi odpowiednio 3,13 i 0,77. W kraju na 1 mieszkanie przypadało 2,63 osoby, a na izbę 0,69.

Spośród powiatów województwa świętokrzyskiego w 2018 r. najmniejsza liczba osób na jedno mieszkanie była w powiatach skarżyskim (2,45 osoby), ostrowieckim i koneckim (po 2,67 osoby). Najwyższa wartość tego wskaźnika wystąpiła w powiecie kieleckim (3,44 osoby).

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim 92,4% mieszkań podłączonych było do wodociągu, 86,5% posiadało ustęp, 84,0% łazienkę, 40,5% gaz z sieci, a 79,2% centralne ogrzewanie. Na wsi standard wyposażenia w podstawowe instalacje był niższy niż w mieście: 89,2% mieszkań na wsi nie posiadało gazu z sieci, 33,0% – centralnego ogrzewania, a 26,5% – łazienki. W mieście wartości te wyniosły odpowiednio: 31,1%, 9,2% oraz 6,0%.

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 21. Dwelling stocks
 As of 31 st December

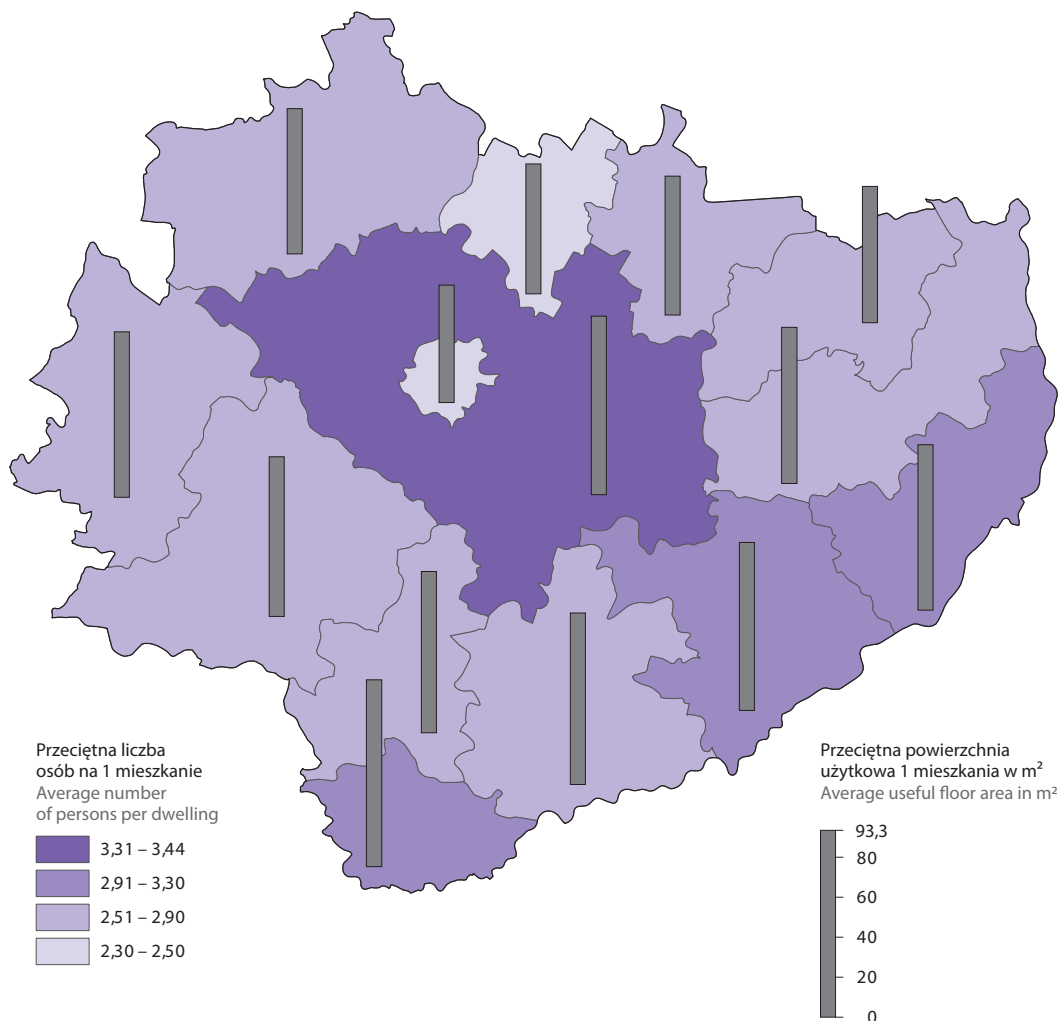
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Mieszkania Dwellings	424036	439069	444300	447190
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności Dwelling stocks per 1000 population	334,9	349,3	356,1	360,2
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,66	3,77	3,79	3,79
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	71,7	74,1	74,6	74,9
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,99	2,86	2,81	2,78

Mapa 28. Warunki mieszkaniowe ludności w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 28. Housing conditions of population in 2018

As of 31 st December

Na koniec 2018 r. długość sieci wodociągowej w województwie świętokrzyskim osiągnęła 13,8 tys. km, a liczba przyłączy – 249,8 tys. sztuk. W porównaniu do 2017 r. długość wybudowanej lub przebudowanej sieci wodociągowej zwiększyła się o 133,2 km, przy jednoczesnym wzroście liczby przyłączy do budynków o ponad 3,7 tys. szt., a w stosunku do 2010 r. odpowiednio: 1,4 tys. km i 22,7 tys. szt. W 2018 r. długość sieci wodociągowej w miastach stanowiła 14,5% długości sieci w województwie, natomiast na wsi 85,5%. Udział długości sieci w województwie w sieci krajowej nie zmienił się i zarówno w porównaniu do roku poprzedniego, jak i 2010 wynosił 4,5%.

Zarówno pod względem długości sieci wodociągowej, jak i liczby przyłączy wyróżniał się powiat kielecki (odpowiednio: 2 856,1 km i 57,1 tys. szt.). Najmniej sieci wodociągowej w 2018 r. było w powiatach skarżyskim (494,7 km) oraz m. Kielce (340,8 km), a przyłączy w kazimierskim (7,8 tys. szt.) i pińczowskim (9,9 tys. szt.). Największy przyrost długości sieci wodociągowej w porównaniu do 2010 r. odnotowano

w powiecie jędrzejowskim (o 38,2%), a najmniejszy w powiatach: starachowickim (o 1,8%) i skarżyskim (o 3,2%). Najwięcej przyłączy przybyło w powiatach: kieleckim (16,1%) i włoszczowskim (14,1%), a najmniej w powiatach: ostrowieckim (5,0%), skarżyskim (5,1%) oraz m. Kielce (0,1%).

W województwie świętokrzyskim wskaźnik gęstości sieci wodociągowej w 2018 r. wyniósł 118,2 km na 100 km² i był o 19,9 km wyższy niż w kraju. W stosunku do 2010 r. gęstość sieci wodociągowej w województwie wzrosła o 12,2 km na 100 km². Gęstość sieci wodociągowej zwiększała się w badanym okresie zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich. W porównaniu do 2010 r. w miastach wskaźnik wzrósł o 4,2%, a na wsi o 12,0%.

Wskaźnik gęstości sieci wodociągowej w 2018 r. był najniższy w powiatach: jędrzejowskim (75,7 km na 100 km²) i włoszczowskim (77,1 km na 100 km²), a najwyższy w powiecie sandomierskim (178,2 km na 100 km²) oraz m. Kielce (310,8 km na 100 km²). W porównaniu do 2010 r. najmniej wzrost wskaźnika odnotowano w powiatach starachowickim (o 1,8%), a największy w powiecie jędrzejowskim (o 38,1%).

Tablica 22. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
Table 22. Water supply system
As of 31st December

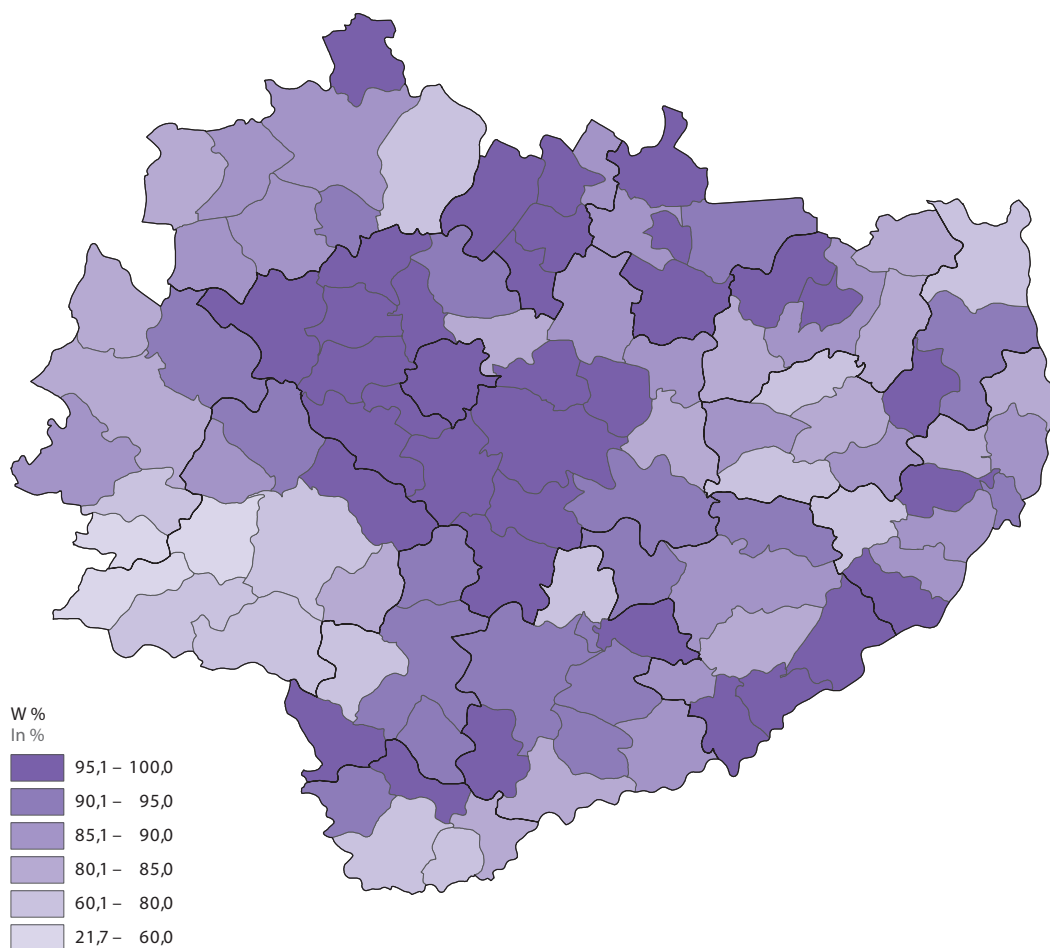
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	12425,6	13428,0	13715,2	13848,4
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	227134	243420	246071	249796
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	31,4	34,8	33,0	34,0

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim ponad 1,1 mln osób korzystało z sieci wodociągowej, co stanowiło 91,4% liczby ludności całego województwa – w kraju 92,1%. Większy odsetek mieszkańców korzystał z wodociągów na obszarach miejskich niż na obszarach wiejskich. W 2018 r. z sieci wodociągowej w miastach korzystało 96,1% ludności (wzrost w stosunku do 2010 r. o 1,1 p.proc.), podczas gdy na wsi – 87,6% (wzrost w stosunku do 2010 r. o 12,7 p.proc.). W kraju z sieci wodociągowej korzystało: w miastach 96,7% mieszkańców, na wsi 85,1%.

Najwyższy odsetek korzystających z sieci wodociągowej wystąpił w gminach Połaniec i Pierzchnica (po 100,0%). Natomiast najniższy w gminach: Słupia (21,7%), Nagłowice (32,2%) i Moskorzew (40,2%). W porównaniu do 2010 r. największy wzrost korzystających z sieci wodociągowej odnotowano w gminach: Raków (o 49,7 p.proc.), Obrazów (o 35,8 p.proc.) i Bieliny (o 32,4 p.proc.), a spadek w gminach Zawichost i Wojciechowice (po 0,1 p.proc.).

Rozwój infrastruktury wodociągowej oraz wzrost liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej w województwie przyczyniły się do wzrostu zużycia wody w 2018 r. w stosunku do 2010 r. – o 2,6 m³ w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Nadal jednak w województwie świętokrzyskim gospodarstwa domowe zużywały o 6,0 m³ mniej wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca niż w kraju. Przeciętne zużycie wody na 1 mieszkańca w 2018 r. było wyższe w miastach (31,0m³), niż na wsi (24,3 m³). Najmniej wody zużywali mieszkańcy powiatu jędrzejowskiego (20,1m³) i kazimierskiego (20,1 m³), natomiast najwięcej – m. Kielce (35,6 m³). Największy wzrost zużycia wody w porównaniu do 2010 r. odnotowano w powiecie starachowickim (o 12,3 m³), a największy spadek – w m. Kielce (o -3,6 m³).

Mapa 29. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2018 r.
Map 29. Population using water supply system in 2018

Długość sieci kanalizacyjnej w województwie świętokrzyskim w 2018 r. wynosiła 6,3 tys. km, w porównaniu do 2017 r. długość wzrosła o 167,0 km, a w stosunku do 2010 r. – o 2 905,4 km. W 2018 r. 71,3% sieci kanalizacyjnej znajdowało się na obszarach wiejskich, a 28,7% w miastach. Długość sieci kanalizacyjnej w województwie stanowiła 3,9% długości sieci w całym kraju.

W 2018 r. w województwie było 121,4 tys. przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych, z czego ponad połowa znajdowała się na obszarach wiejskich. Liczba przyłączy w 2017 r. była mniejsza o 2,4 tys., natomiast w 2010 r. – o 46,4 tys. Liczba przyłączy w województwie stanowiła 3,6% przyłączy w całym kraju.

Zarówno długość sieci kanalizacyjnej, jak i liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych w 2018 r. była najniższa w powiecie kazimierskim (odpowiednio: 138,4 km i 2,2 tys. szt.), a najwyższa w powiecie kieleckim (odpowiednio: 1610,0 km i 29,1 tys. szt.). W porównaniu do 2010 r. największy wzrost zarówno długości sieci kanalizacyjnej, jak i liczby przyłączy odnotowano w powiecie koneckim (odpowiednio: o 328,8% i o 206,1%), a najmniejszy w powiatach starachowickim (odpowiednio: o 29,2% i o 28,1%) oraz m. Kielce (odpowiednio: o 17,2% i o 8,2%).

Wskaźnik gęstości sieci kanalizacyjnej w województwie w 2018 r. wyniósł 53,7 km na 100 km² i był wyż-

szy o 2,3 km na 100 km² niż w kraju. W porównaniu do 2010 r. wskaźnik wzrósł o 85,8%, a w stosunku do 2017 r. – o 2,7%. Wskaźnik ten w 2018 r. był wyższy na obszarach miejskich gdzie wynosił 254 km na 100 km², niż na obszarach wiejskich – 40,8 km. W porównaniu do 2010 r. na obszarach wiejskich odnotowano większy wzrost (o 129,2%), niż na obszarach miejskich (o 20,1%).

W 2018 r. najmniejsze zagęszczenie sieci kanalizacyjnej było w powiatach: jędrzejowskim (21,0 km na 100 km²) i opatowskim (23,6 km na 100 km²), a największe w powiatach: starachowickim (115,5 km na 100 km²) i m. Kielce (330,6 km na 100 km²). W porównaniu do 2010 r. największy wzrost wskaźnika odnotowano w powiatach: koneckim (o 331,4%) i staszowskim (o 214,9%), a najmniejszy w powiatach: starachowickim (o 29,1%) i opatowskim (o 53,2%) oraz m. Kielce (o 17,2%).

Tablica 23.**Kanalizacja**

Stan w dniu 31 grudnia

Table 23.

Sewage system

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	3383,8	6081,5	6122,2	6289,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in pcs	75026	114604	119036	121403
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	.	27,6	25,7	26,5
w tym oczyszczone of which treated	.	27,5	25,7	26,5

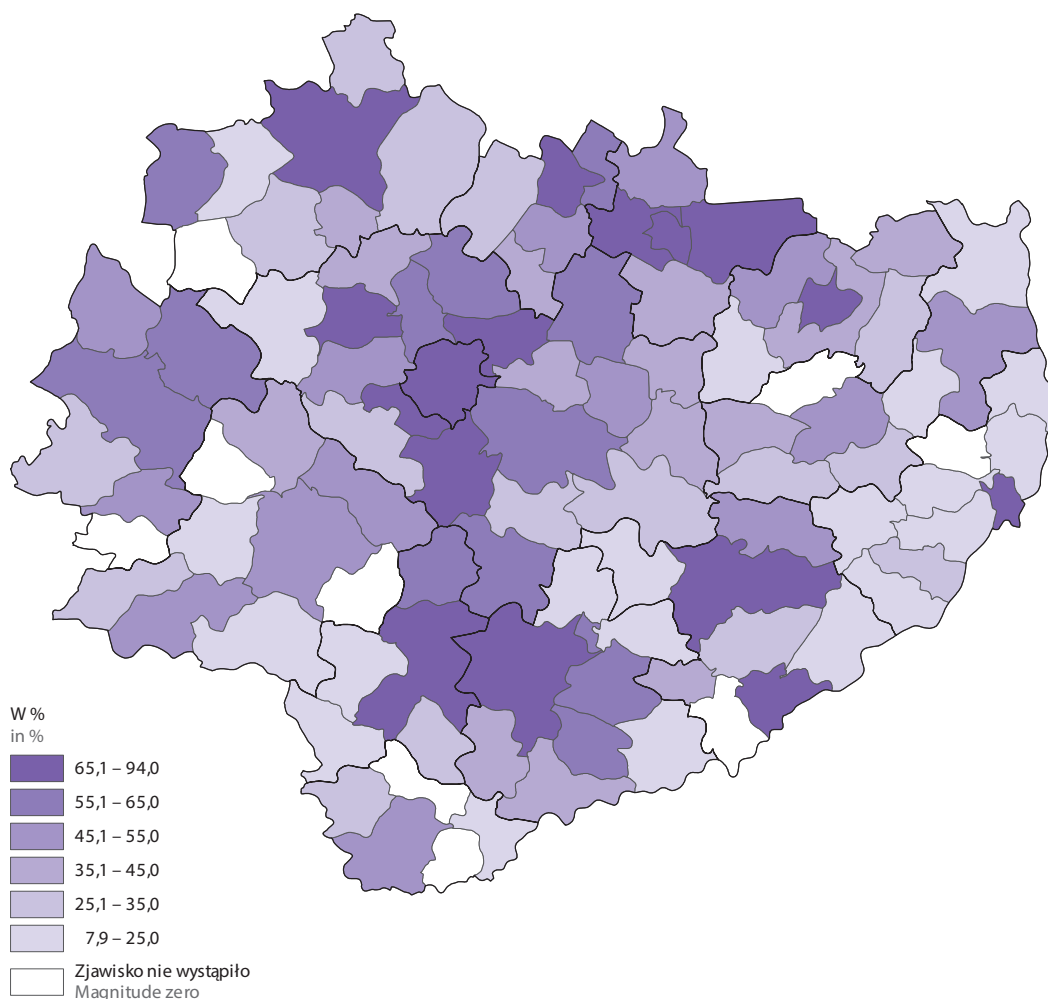
a łącznie z kolektorami.

a Including collectors.

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim z sieci kanalizacyjnej korzystało 732,6 tys. osób, co stanowiło 59,0% wszystkich mieszkańców województwa. W kraju wskaźnik ten był wyższy o 11,8 p.proc., niż w województwie. Odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej zwiększył się o 11,6 p.proc. w porównaniu do 2010 r., oraz o 0,3 p.proc. w stosunku do 2017 r. W miastach na koniec 2018 r. z sieci korzystało 87,0% ludności (wzrost o 3,1 p.proc. w porównaniu do 2010 r.), a na obszarach wiejskich 36,2% (wzrost o 18,8 p.proc. w porównaniu do 2010 r.).

W 2018 r. wskaźnik ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej był najniższy w gminach: Gnojno (7,9%), Łopuszno (8,1%) i Ruda Maleniecka (8,4%), a najwyższy w Połańcu (94,0%) i m. Kielce (90,0%). W porównaniu do 2010 r. odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej zwiększył się najbardziej w gminach: Skarżysko Kościelne (o 61,9 p.proc.), Masłów (o 58,8 p.proc.) oraz Fałków (o 50,7 p.proc.).

Mapa 30. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2018 r.
Map 30. Population using sewage system in 2018

Na koniec 2018 r. długość sieci gazowej w województwie świętokrzyskim osiągnęła 3,9 tys. km. Sieć gazowa w województwie stanowiła 2,5% długości sieci krajowej. W porównaniu do roku poprzedniego odnotowano wzrost długości sieci w województwie o 1,7%, a w porównaniu do 2010 r. – o 14,7%. Większa część sieci gazowej zlokalizowana była na obszarach wiejskich województwa. W 2018 r. liczba przyłączy do sieci gazowej w województwie wyniosła 68,2 tys. szt., co stanowiło 2,5% przyłączy w całym kraju. Liczba przyłączy w województwie wzrosła o 1,8% w porównaniu do 2017 r., i o 8,5% do 2010 r.

W województwie świętokrzyskim w 2018 r. zarówno pod względem długości sieci gazowej, jak i liczby przyłączy wyróżniły się powiaty: sandomierski (696,2 km i 10,8 tys. szt.), buski (548,4 km i 8,3 tys. szt.), starachowicki (519 km i 9,8 tys. szt.) oraz m. Kielce (368,9 km i 9,0 tys. szt.). Najmniej sieci gazowej oraz przyłączy miały natomiast powiaty: włoszczowski (24,9 km i 89 szt.), jędrzejowski (35,7 km i 197 szt.) i pińczowski (35,8 km i 233 szt.). Na terenie powiatu kazimierskiego nie było sieci gazowej. W porównaniu z 2010 r. największy wzrost długości sieci odnotowano w powiatach: jędrzejowskim (o 346,7%) oraz kieleckim (o 111,9%). W stosunku do 2010 r. powiat pińczowski odnotował największy wzrost liczby przyłączy do sieci gazowej (o 482,5%), a ostrowiecki odnotował spadek (o 19,6%).

Wskaźnik gęstości sieci gazowej w 2018 r. w województwie świętokrzyskim wyniósł 33,1 km na 100 km², w 2017 r. był niższy o 0,5 km na 100 km², a w 2010 r. – o 4,2 km. W 2018 r. wskaźnik ten w województwie był niższy niż w kraju – o 9,5 km na 100 km². W 2018 r. na obszarach miejskich województwa na 100 km² powierzchni przypadało 200,0 km sieci gazowej, w 2017 r. 203,0 km, a w 2010 r. 173,4 km. Na obszarach wiejskich odpowiednio 22,4, 22,1 oraz 20,1 km na 100 km².

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households As of 31st December

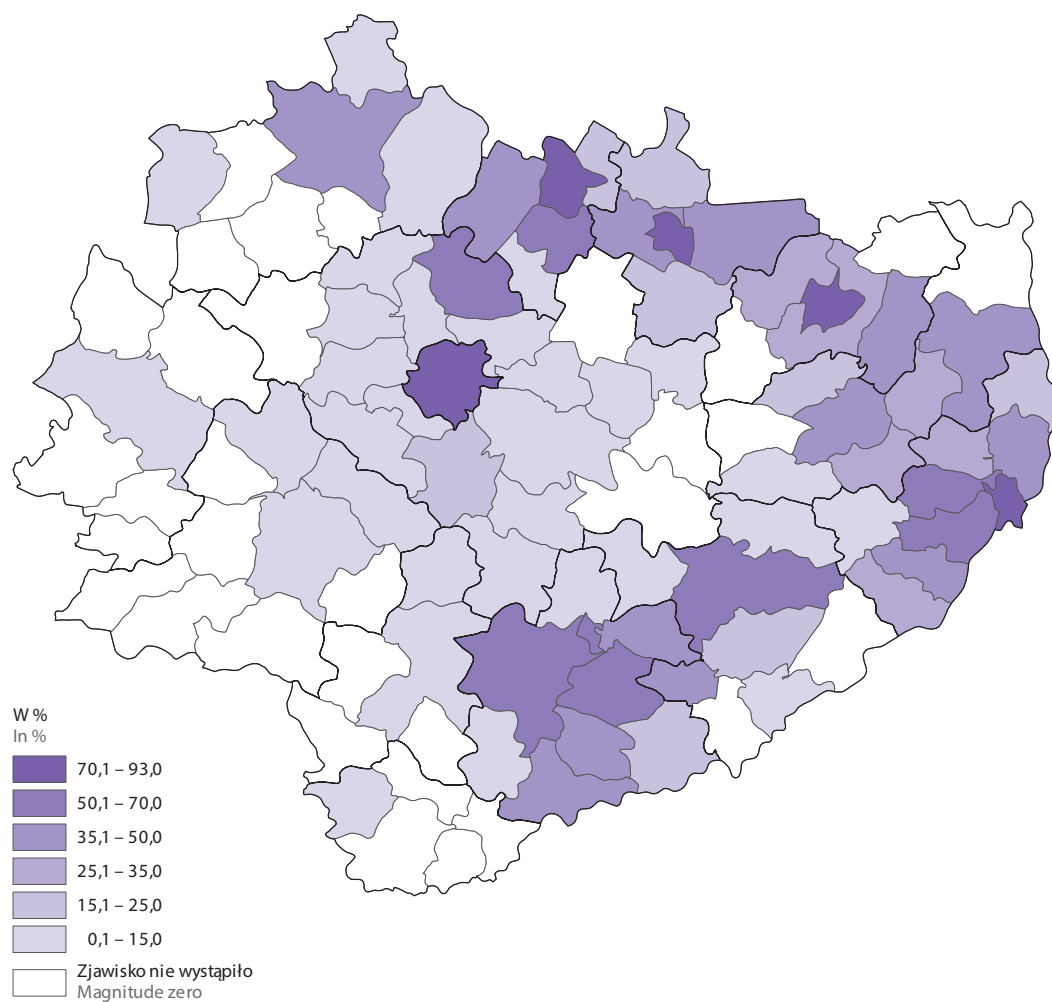
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	3935,4	4293,4	4414,1	4482,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs	66199	71137	73127	74711
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	161,2	175,0	177,8	179,7
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh in GWh	82,8 ^b	830,4	910,2	912,3
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	65,3 ^c	659,1	728,3	733,1

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b, c Zużycie w jednostkach naturalnych: b – hm³, c – m³.
a Including gas customers using collective gas-meters. b, c Consumption in natural units: b – hm³, c – m³.

W 2018 r. 37,1% mieszkańców województwa świętokrzyskiego korzystało z sieci gazowej, natomiast w kraju 52,1%. W porównaniu do 2010 r. w województwie odnotowano wzrost o 0,6 p.proc. W 2018 r. więcej korzystało z sieci gazowej na obszarach miejskich województwa – 68,1% (spadek w stosunku do 2010 r. o 0,1 p.proc.), niż na obszarach wiejskich – 11,9% (wzrost w stosunku do 2010 r. o 2,2 p.proc.). Największy odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej wystąpił w powiatach: skarżyskim (61,6%), ostrowieckim (58,9%) oraz m. Kielce (81,9%), a najniższy w powiatach: kazimierskim (0,1%), włoszczowskim (0,5%) i jędrzejowskim (0,8%).

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim gospodarstwa domowe zużyły 912,3 GWh gazu z sieci, co stanowiło 1,9% zużycia gazu w całym kraju. W województwie zużyto 733,1 kWh gazu, co w porównaniu do 2017 r. stanowi wzrost o 4,8 kWh, a do 2015 r. – o 74,0 kWh. W przeliczeniu na 1 mieszkańca więcej gazu w województwie zużywają mieszkańcy miast niż wsi. W 2018 r. przeciętny mieszkaniec miasta zużywał 1271,9 kWh gazu, podczas gdy na wsi zużycie to wyniosło zaledwie 293,2 kWh.

Mapa 31. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2018 r.
Map 31. Population using gas supply system in 2018

Ochrona zdrowia

Health care

Na przestrzeni lat 2012-2018 w stacjonarnej opiece zdrowotnej odnotowano malejącą liczbę hospitalizacji oraz systematyczny spadek liczby łóżek pozostających w dyspozycji szpitali.

W ambulatoryjnej opiece zdrowotnej obserwowano systematyczny wzrost liczby przychodni oraz spadek liczby praktyk lekarskich (w tym stomatologicznych). Z roku na rok rosła liczba udzielonych porad w przeliczeniu na mieszkańca.

W latach 2012-2018 wzrosła zarówno liczebność pracowników medycznych opiekujących się bezpośrednio pacjentami, jak i poziom kwalifikacji kadry medycznej. Dostępność pracowników służby zdrowia, choć na tle kraju była w większości przypadków zadowalająca, pozostała niska.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej (tj. szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej

Stan w dniu 31 grudnia

Table 25.

Health care facilities

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2012	2015	2017	2018
Przychodnie Out-patient departments	540	576	624	634
Praktyki lekarskie ^a Medical practices ^a	261	236	218	212
Porady udzielone ^{bc} w tys: Consultations provided ^{bc} in thousands:	9313,1	9699,7	9514,9	9709,6
lekarskie doctors	8249,1	8675,5	8643,9	8857,4
stomatologiczne stomatological	1064,0	1024,3	871,0	852,2
Szpitala ogólne General hospitals	25	25	25	24

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku.

a Data concern practices that have signed contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year.

Według stanu na koniec 2018 r. pomoc medyczną w województwie świętokrzyskim można było uzyskać w 24 szpitalach ogólnych (stacjonarnych) dysponujących w sumie 5,7 tys. łóżek, podczas gdy w 2017 r. w dyspozycji 25 szpitali znajdowało się 6,1 tys. łóżek, a w 2012 r. 25 szpitali posiadało 6,6 tys. łóżek. W 2018 r. hospitalizowano w trybie stacjonarnym w sumie 275,6 tys. osób wobec 280,7 tys. przed rokiem i 286,8 tys. w 2012 r.

Na przestrzeni okresu 2012-2018 malała dostępność łóżek w szpitalach. Liczba łóżek w przeliczeniu na 10 tys. ludności ogółem zmniejszyła się w województwie z 51,7 w 2012 r. do 50,2 w 2015 r., 49,1 w 2017 r. i 46,1 w 2018 r. W kraju odnotowano podobną tendencję – w 2010 r. na 10 tys. ludności przypadało 49,0 łóżek, w 2015 r. 48,6, w 2017 r. 48,2 a w 2018 r. 47,3. Biorąc pod uwagę podział terytorialny według powiatów w 2018 r. w najlepszej sytuacji w województwie byli mieszkańcy m. Kielce, gdzie na 10 tys. ludności przypadały 92,5 łóżka, a także powiatów koneckiego (64,7 łóżka) i sandomierskiego (61,6 łóżek). Z kolei najmniej łóżek na 10 tys. ludności odnotowano w powiatach: opatowskim (9,3 łóżka), kazimierskim (16,8 łóżek) i jędrzejowskim (20,4 łóżek).

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim działało również 11 szpitali dziennych, w których na przestrzeni roku leczono 6,6 tys. osób, wobec 6,9 tys. osób przed rokiem. Oprócz szpitali ogólnych (stacjonarnych i dziennych) w województwie na koniec 2018 r. funkcjonował 1 szpital psychiatryczny, 16 zakładów opiekuńczo – leczniczych (w tym 1 typu psychiatrycznego), 3 zakłady pielęgnacyjno – opiekuńcze, 9 hospi-

cyjów oraz 3 ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów. W placówkach tych leczyło się w 2018 r., w sumie 13,4 tys. osób.

Na przestrzeni lat 2012-2018 obserwowano systematyczny wzrost liczby przychodni oraz tendencję spadkową liczby praktyk lekarskich.

W lecznictwie ambulatoryjnym funkcjonowały 634 przychodnie w 2018 r. wobec 624 w 2017 r. i 540 w 2012 r. W 2018 r. ponad 66% przychodni prowadziła działalność w miastach. Liczba praktyk lekarskich zmniejszyła się natomiast z 261 do 212, w tym liczba praktyk stomatologicznych spadła ze 191 do 163. Podobnie jak w przypadku przychodni większość praktyk lekarskich prowadziła działalność w miastach (w 2018 r. w sumie ponad 75%).

Stopień przystosowania przychodni i praktyk lekarskich ogółem do potrzeb osób niepełnosprawnych jest niewystarczający. W 2018 r. na w sumie 846 placówek jedynie 648 jednostki wyposażone były w pochylnie, podjazdy, platformy, 611 – w toalety przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, 275 – w windy, 252 – w posadzki antypoślizgowe, 67 – w drzwi automatycznie otwierane, a tylko w 15 były udogodnienia dla osób niewidomych. W 56 placówkach nie odnotowano udogodnień.

Dostępność placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w województwie była mniejsza niż przeciętnie w kraju (w 2018 r. 1468 osób/ 1 podmiot, wobec 1439 osób). W przekroju terytorialnym zróżnicowanie było znacznie większe. W 2018 r. w 81 gminach dostępność była słabsza niż przeciętnie w województwie. W najlepszej sytuacji znajdowali się mieszkańcy m.Kielce, gdzie na 1 placówkę przypadało 816 mieszkańców, a także gmin Gnojno (879 osób/ 1 placówkę) i Moskorzew (897 osób/ 1 placówkę). Z kolei najmniejszą dostępność placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej odnotowano w gminach: Kunów (9871 osób/ 1 placówkę), Bliżyn (8135 osób/ 1 placówkę), Pacanów (7406 osób/ 1 placówkę).

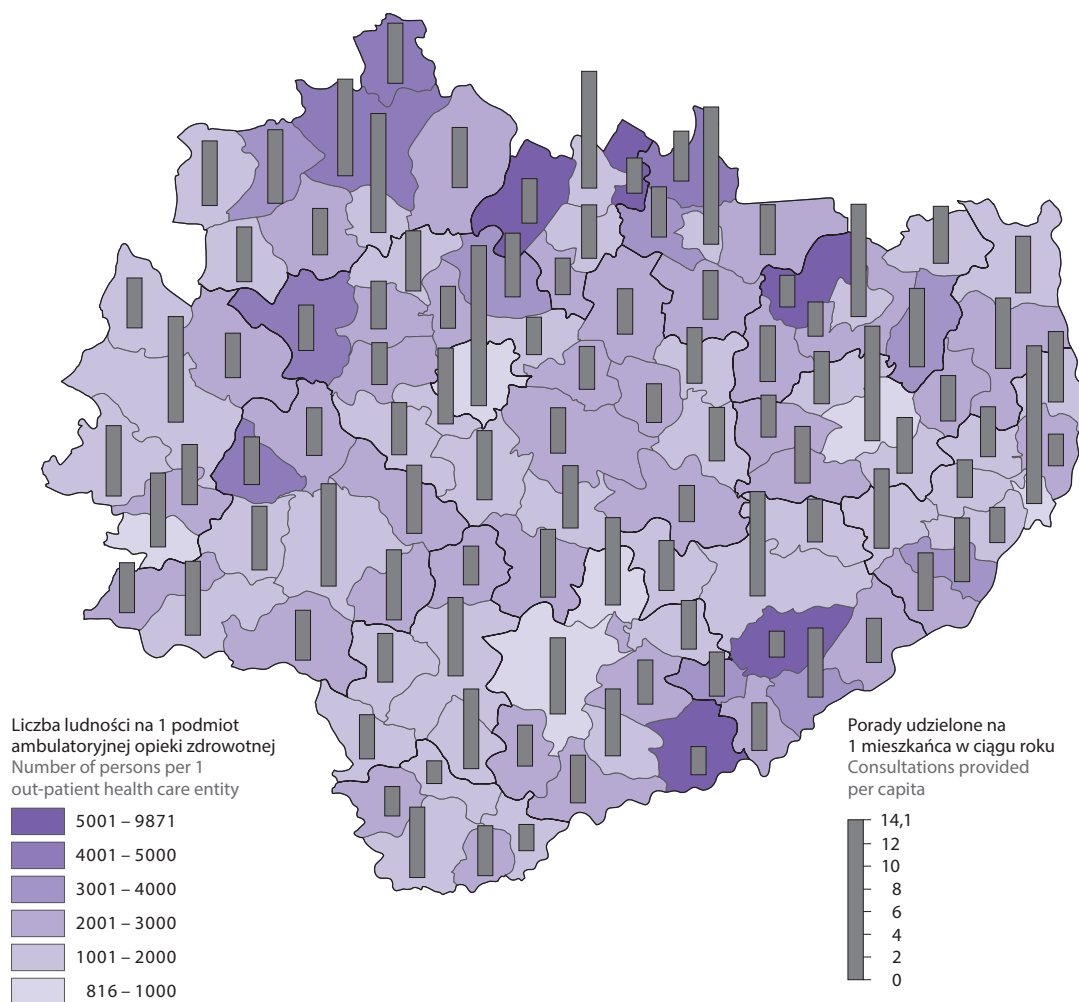
Uwzględniając porady finansowane przez pacjentów, w 2018 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej udzielono 9709,6 tys. porad (8857,4 tys. lekarskich i 852,2 tys. stomatologicznych).

Liczba udzielonych porad w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej była większa o 2,0% niż przed rokiem i o 4,3% niż w 2010 r., przy czym liczba porad lekarskich wzrosła odpowiednio o 2,5% w relacji do 2017 r. i 7,4% w porównaniu z 2010 r., natomiast liczba porad stomatologicznych była mniejsza o 2,2% niż w 2017 r. i o 19,9% niż w 2010 r.

Na przestrzeni okresu 2012-2018 zmniejszył się udział porad stomatologicznych w poradach ogółem – z 11,4% do 8,8%.

Na przestrzeni lat 2012-2018 liczba udzielonych porad ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa zwiększyła się z 7,3 do 7,8, przy czym porad lekarskich wzrosła z 6,5 do 7,1, a stomatologicznych spadła z 0,8 do 0,7. Wskaźniki te były niższe niż przeciętnie w kraju, gdzie liczba porad ogółem wzrosła z 7,9 do 8,5, w tym porad lekarskich zwiększyła się z 7,0 do 7,6, a stomatologicznych pozostała na poziomie 0,9.

Mapa 32. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2018 r.
Map 32. Out-patient health care in 2018

Przy wyłączeniu porad finansowanych przez pacjentów, w 2018 r. liczba udzielonych porad ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła w województwie 7,6. Na 102 gminy województwa ponad przeciętną liczbę udzielonych porad odnotowano w 12 gminach, przy czym największą w m. Kielce (14,1), Sandomierzu (13,9) i Starachowicach (12,1). Z kolei najmniej porad na osobę przypadało w gminach: Czarnocin (2,0), Opatowiec i Rytwiany (po 2,3).

Infrastrukturę opieki medycznej uzupełnia sieć aptek i punktów aptecznych. Na przestrzeni lat 2010-2018 obserwowano ograniczenie liczebności działających placówek, a co za tym idzie pogorszenie dostępności. W 2018 r. w województwie świętokrzyskim działało 412 aptek i 55 punktów aptecznych wobec w 2010 r. odpowiednio: 403 i 60. Na 1 aptekę przypadało 3013 mieszkańców, wobec 3182 w 2010 r. Ponadto, podobnie jak w przypadku innych placówek służby zdrowia czy opieki społecznej, przystosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych było niewystarczające. W 2018 r. jedynie 263 placówki wyposażone były w pochylnie, podjazdy, platformy, 39 – w posadzki antypoślizgowe, 8 – w drzwi automatycznie otwierane, 2 – w windę, natomiast w 3 były udogodnienia dla osób niewidomych, a w 2 dla niedosłyszących i niesłyszących. W 65 nie wprowadzono udogodnień dla osób niepełnosprawnych.

W sytuacjach nagłego zagrożenia zdrowia i pozostałych, świadczeń udzielają szpitalne oddziały ratunkowe (SOR) i zespoły ratownictwa medycznego (ZRM).

W 2018 r. na 10 SOR-ach udzielono doraźnej pomocy medycznej w trybie ambulatoryjnym w sumie dla ponad 184,6 tys. osób, podczas gdy w 2017 r. 9 SOR-ów i 2 izby przyjęć pomogły 132,4 tys. osób, a w 2010 r. 9 SOR-ów i 2 izby przyjęć udzieliły pomocy dla 132,4 tys. osób.

Liczba leczonych w trybie jednego dnia w szpitalnych oddziałach ratunkowych wyniosła w 2018 r. 16,5 tys. osób wobec 17,4 tys. w 2017 r. i 51,5 tys. w 2010 r., z kolei w trybie stacjonarnym – 0,7 tys. osób wobec 1,6 tys. i 0,3 tys.

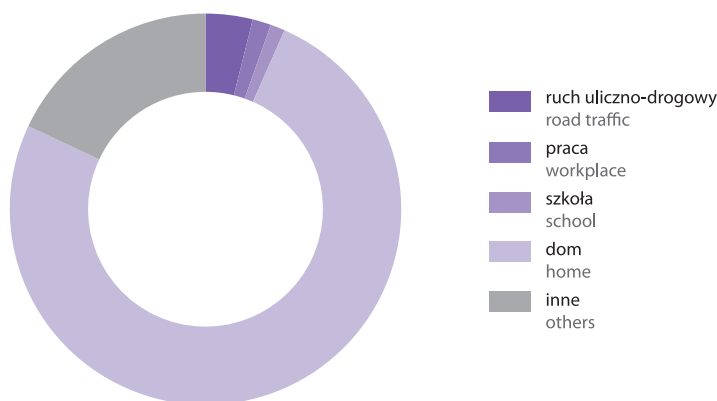
W razie nagłego wypadku ZRM-y udzielają pomocy medycznej w warunkach pozaszpitalnych. W 2018 r. w ramach ratownictwa medycznego świadczeń medycznych udzielało 47 zespołów (o 2 więcej niż w 2010 r.), przy czym liczba zespołów podstawowych wzrosła o 8 do 36, a zespołów specjalistycznych zmalała o 6 do 11. Oprócz naziemnych zespołów ratownictwa medycznego działał również 1 lotniczy zespół ratownictwa medycznego.

W 2018 r. ZRM zrealizowały 130,5 tys. wyjazdów na miejsce zdarzenia, tj. o 0,4% więcej niż w 2017 r., ale o 32,3% więcej niż w 2010 r. W przeliczeniu na 1000 ludności w 2018 r. przeciętnie przypadały 104,9 wyjazdy ZRM, podczas gdy w 2017 r. 104,0, a w 2010 r. 76,7. W kraju odpowiednio w 2018 r. 82,1, wobec 83,1 i 73,3 w latach 2017 i 2010.

Struktura wyjazdów zespołów ZRM ze względu na miejsce zdarzenia nie zmieniła się. Zdecydowaną większość, stanowiły wyjazdy do domu pacjenta (w 2018 r. 75,4%, wobec 72,3% w 2010 r.). Drugie co do liczebności miejsce zdarzenia to kategoria „inne”, która obejmuje m.in. ulicę (wyłączając ruch uliczno-drogowy), sklep, kościół (18,0% wobec 20,5%). W dalszej kolejności plasują się wyjazdy do zdarzeń zaistniałych w ruchu uliczno-drogowym (3,9% wobec 5,2%) oraz do zdarzeń w pracy lub w szkole (2,7% wobec 2,0%).

Wykres 35. Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2018 r.

Chart 35. Calls of emergency medical system units to the occurrence places in 2018

W trakcie jednego wyjazdu pomoc mogła zostać udzielona więcej niż jednej osobie, dlatego liczba osób, którym udzielono świadczeń w trakcie wyjazdów ZRM była nieco większa niż liczba wyjazdów i wyniosła w 2018 r. 130,8 tys. (więcej o 0,4% niż w 2017 r. i o 28,4% niż w 2010 r.). W przeliczeniu na 1000 ludności w 2018 r. w województwie przeciętnie przypadało 105,2 osób, którym ZRM udzieliły pomocy, podczas gdy w 2017 r. 104,3, a w 2010 r. 79,3. W kraju odpowiednio w 2018 r. 82,4, wobec 83,5 i 74,4 w latach 2017 i 2010. W województwie wśród osób, którym pomocy udzielały ZRM udział osób w wieku 65 lat i więcej wahał się od 45,3% w 2010 r. do 46,1% w 2018 r., natomiast dzieci i młodzieży do 18 roku życia – od 7,6%

do 5,5%. W kraju udział seniorów oscylował między 38,9% a 43,7%, a dzieci i młodzieży – między 6,7% a 6,0%.

Zapewnienie odpowiedniej dostępności do personelu medycznego opartej na potrzebach mieszkańców stanowi jedno z najważniejszych wyzwań współczesnej polityki zdrowotnej.

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim opiekę nad pacjentami sprawowało m.in.: 2915 lekarzy, 505 dentystów, 789 farmaceutów, 7496 pielęgniarek, 806 położnych, 1508 fizjoterapeutów.

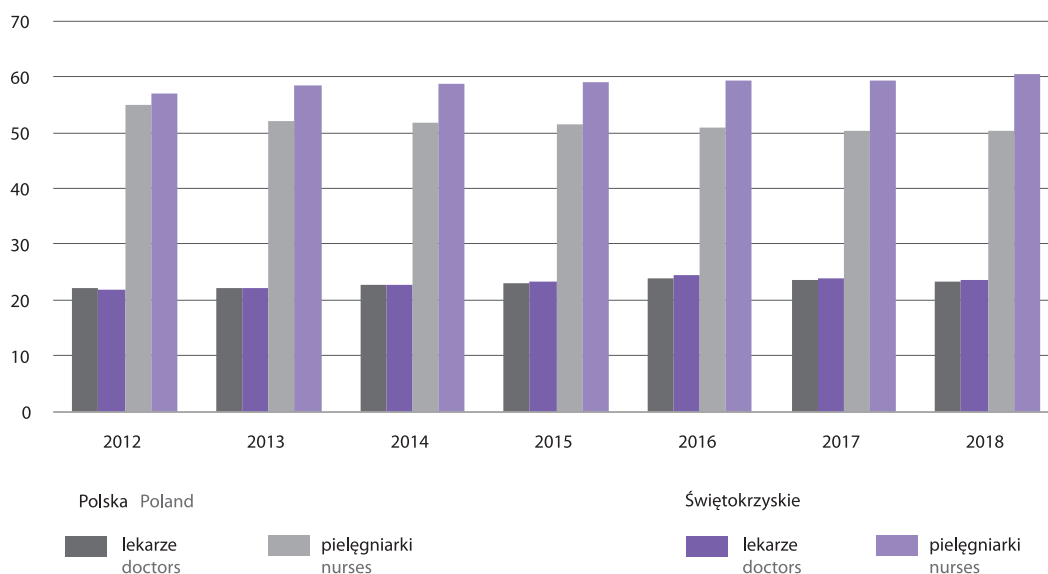
Na przestrzeni lat 2012-2018 liczba lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. ludności województwa wzrosła z 22,0 osób do 23,5, lekarzy dentystów – z 3,5 osób do 4,1, pielęgniarek z 57,1 osób do 60,4, położnych z 5,8 osób do 6,5, fizjoterapeutów z 8,2 osób do 12,1, a farmaceutów z 6,1 osób do 6,4. Wskaźniki dostępności nie odbiegały znacząco od średniej krajowej, gdzie liczba lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. ludności wzrosła z 22,1 osób do 23,3, lekarzy dentystów – z 3,2 osób do 3,4, pielęgniarek z 54,9 osób do 50,2, fizjoterapeutów z 8,2 osób do 12,1, a farmaceutów z 5,9 osób do 7,2, a nieznacznie obniżyła się położnych z 6,3 osób do 6,0.

Wykres 36. Lekarze i pielęgniarki^a na 10 tys. ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 36. Doctors and nurses^a per 10 thousand population

As of 31st December

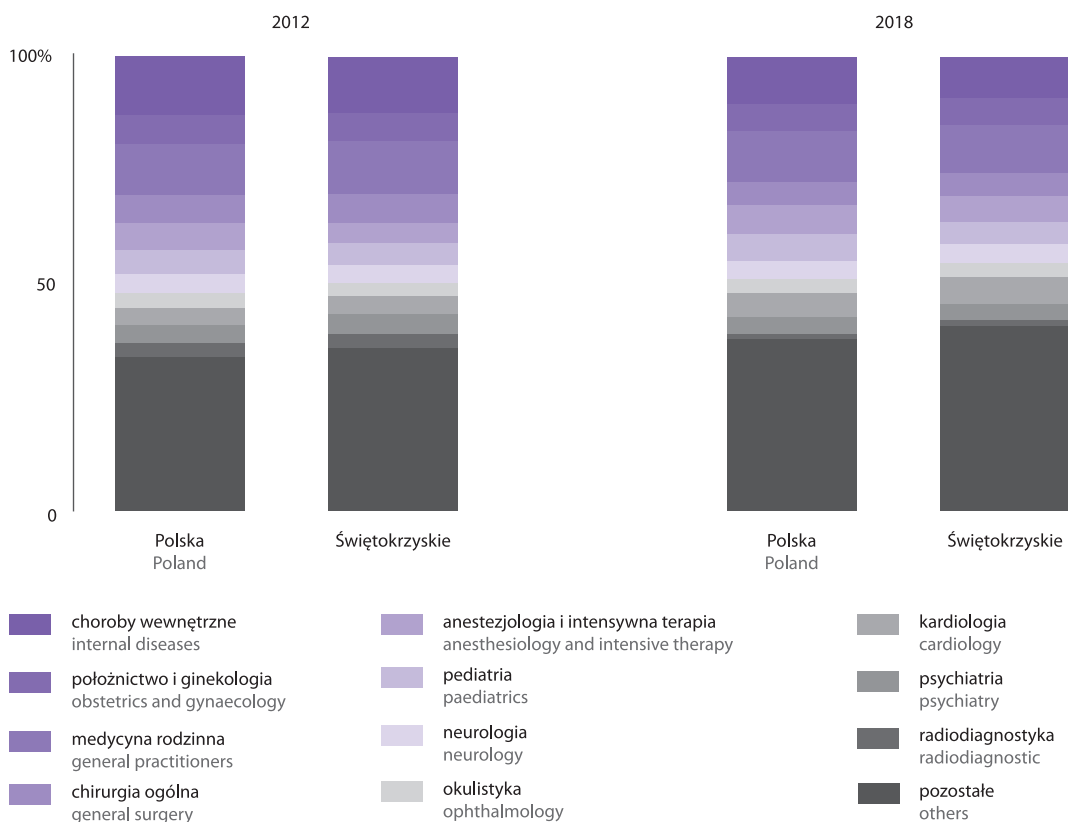
a Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ.

a Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local self-government administration and National Health Fund.

Poza dostępnością pracowników medycznych wyrażoną przez odniesienie liczby pracujących z pacjentem do liczby potencjalnych pacjentów, ważnym czynnikiem wpływającym na jakość opieki zdrowotnej są kwalifikacje kadry medycznej. Na potrzeby niniejszej publikacji przyjęto, że miernikiem poziomu kwalifikacji dla lekarzy i lekarzy dentyistów jest odsetek specjalistów, a w odniesieniu do pielęgniarek, położnych i fizjoterapeutów, odsetek osób z wyższym wykształceniem, w tym z tytułem magistra.

W 2018 r. liczba lekarzy ze specjalizacją (II stopnia i specjalistów) w województwie świętokrzyskim wynosiła 2133, tj. 73,2% lekarzy ogółem (w 2012 r. 72,8%), a wśród lekarzy dentyistów specjalizację posiadało 61, co stanowiło 12,1% wszystkich lekarzy dentyistów (w 2012 r. 11,1%). W przeliczeniu na 10 tys. ludności dostępność lekarzy ze specjalizacją wzrosła z 16,0 osób w 2012 r. do 17,2 w 2018 r. (w kraju z 15,2 do 15,7), natomiast lekarzy dentyistów – z 0,4 do 0,5 (w kraju pozostała na poziomie 0,7). Na koniec 2018 r. najczęściej posiadaną przez lekarzy specjalizacją była specjalizacja z zakresu chorób wewnętrznych, medycyny rodzinnej oraz chirurgii ogólnej. Dostępność lekarzy ze specjalizacją z zakresu chorób wewnętrznych wahała się od 2,0 osób w 2012 r. do 1,6 w 2018 r. na 10 tys. ludności (w kraju od 1,9 do 1,6), medycyny rodzinnej od 1,9 do 1,8 (w kraju od 1,7 do 1,8), a chirurgii ogólnej od 1,0 do 0,9 (w kraju od 0,9 do 0,8)

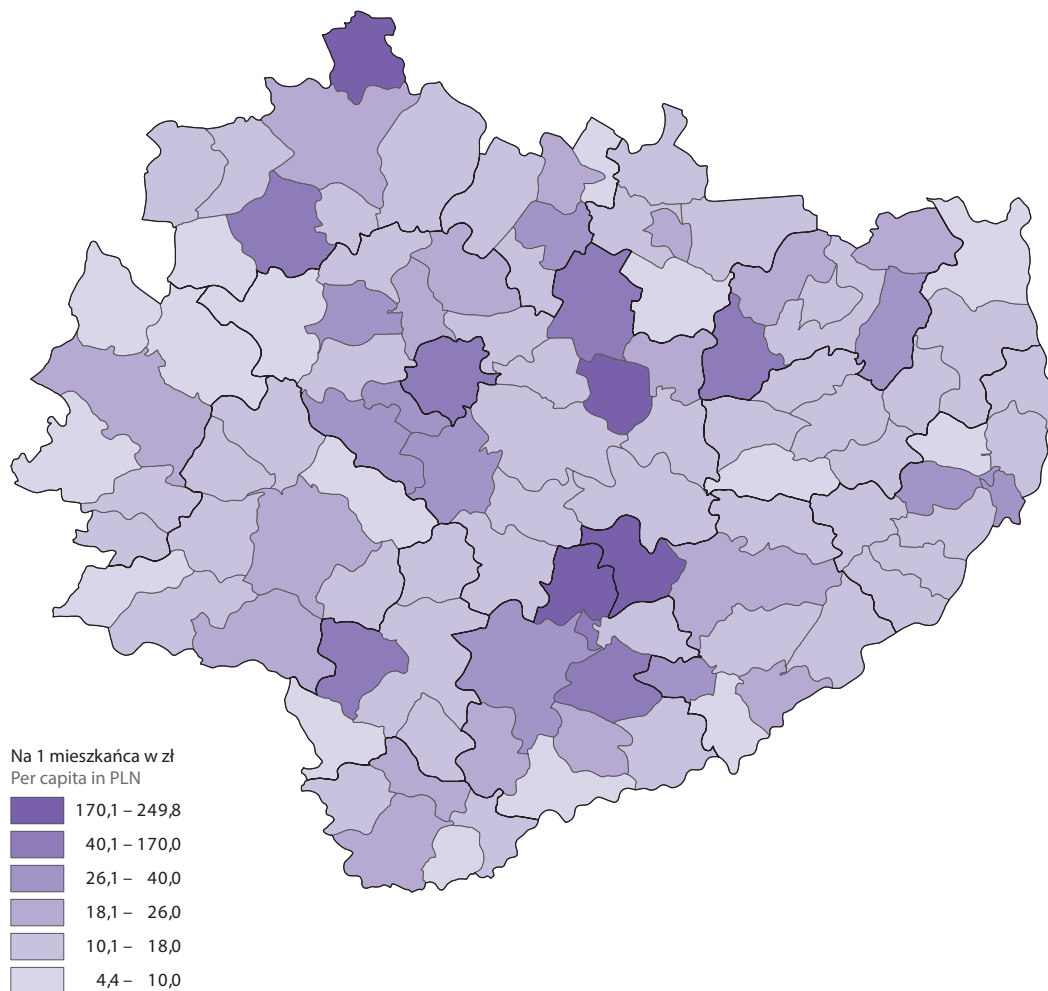
Mapa 33. Lekarze specjaliści
Stan w dniu 31 grudnia
Doctors specialists
As of 31st December

Analiza poziomu wykształcenia pielęgniarek i położnych wykazała, że w 2018 r., spośród pielęgniarek pracujących bezpośrednio z pacjentem, tytuł magistra pielęgniarstwa posiadało 21,1% ogółu, a odsetek osób z tytułem magistra w grupie położnych wyniósł 30,6% (w 2012 r. odpowiednio: 12,4% oraz 13,2%). W kraju w 2018 r. tytułem magistra legitymowało się 16,2% pielęgniarek i 19,5% położnych wobec

w 2012 r. odpowiednio 8,0% i 9,6%. Poprawił się również poziom kwalifikacji fizjoterapeutów – w 2018 r. 88,1% legitymowało się wyższym wykształceniem, podczas gdy w 2012 r. 81,2% (w kraju 79,8% wobec 68,8%).

Mapa 34. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2018 r.
Map 34. Expenditures of gminas and cities with powiat status in division “Health care” in 2018

W 2018 r. kwota wydatków budżetów gmin województwa świętokrzyskiego w dziale „Ochrona zdrowia” wyniosła 28424,0 mln zł i była wyższa o 43,3% niż przed rokiem, natomiast w porównaniu z 2010 r. wzrosła o 29,0%. Z kolei miasto na prawach powiatu Kielce przeznaczyło na „Ochronę zdrowia” w 2018 r. 14517,3 mln zł, tj. o 5,5% więcej niż przed rokiem, ale mniej o 2,2% niż w 2010 r. Udział wydatków na „Ochronę zdrowia” w budżetach gmin podlegając niewielkim wahaniom (+/- 0,1 p.proc.) pozostał na poziomie 0,6%, natomiast w m. Kielce zmniejszył się z 1,5% do 1,1%. W kraju tendencja i rząd wielkości były podobne (udział wydatków w budżetach gmin zmniejszył się z 0,7% do 0,6%, natomiast w miastach na prawach powiatu z 1,8% do 1,3%).

Wydatki per capita budżetów gmin i m. Kielce na „Ochronę zdrowia” w 2018 r. wyniosły 34,51 zł wobec 26,89 zł w 2017 r. i 28,71 zł w 2010 r. Kwoty przypadające na 1 mieszkańca województwa były wyraźnie niższe niż przeciętnie w kraju, gdzie osiągnęły odpowiednio w 2018 r. 47,31 zł, w 2017 r. – 40,38 zł, a w 2010 r. 42,18 zł. W 2018 r. wartości wydatków na „Ochronę zdrowia” per capita w 90 gminach nie przekroczyły średniej w województwie. Najniższe wartości odnotowano w gminach: Skarżysko Kościelne (4,41 zł), Łubnice (5,48 zł) i Bejsce (5,89 zł), a najwyższe w gminach: Gowarczów (249,81 zł), Szydłów (237,20 zł) i Bieliny (226,38 zł).

Kultura

Culture

W 2018 r. na terenie województwa świętokrzyskiego w obszarze kultury działalność prowadziło łącznie 496 podmiotów (o 2 podmioty mniej niż w 2010 r. oraz w 2017 r.), co stanowiło 3,2% ogółu podmiotów prowadzących działalność w Polsce, i uplasowało województwo świętokrzyskie, podobnie jak rok wcześniej na 15. lokacie w kraju. Zarówno w 2017 r., jaki w 2018 r. w województwie najwięcej było bibliotek i placówek biblioteczno-informacyjnych (54,0% ogółu podmiotów) oraz centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic (24,8%). W 2018 r. przeciętnie na 10 000 mieszkańców województwa przypadały 4 podmioty działające w obszarze kultury, a na 1 podmiot świadczący usługi w tym zakresie przypadało, tak samo jak w 2017 r., przeciętnie 2,5 tys. osób.

Tablica 26.

Instytucje kultury

Stan w dniu 31 grudnia

Table 26.

Culture institutions

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	291	270	270	268
Centra, domy i ośrodki kultury Centre of culture and cultural centres establishments	114 ^a	135	123	123
kluby i świetlice clubs and community centres	45 ^a	58	42	43
Muzea i oddziały muzealne Museums and branches	24	34	34	31
Galerie sztuki Art galleries	11	9	10	10
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	4	4	4	4
Kina stałe Indoor cinemas	10	14	15	17
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per 1 library establishment	4 205	4 442	4 425	4482

a Dane za 2011.

a Data for 2011.

Ważną funkcję kulturotwórczą pełnią biblioteki publiczne. W 2018 r. w województwie działało 268 bibliotek publicznych i ich fili, co stanowiło 3,4% udziału wśród wszystkich tego typu placówek w Polsce. Od 2010 r. do 2018 r. liczba bibliotek publicznych zarówno na obszarze województwa, jak i w kraju systematycznie zmniejszała się. W porównaniu do 2010 r. uległa zmniejszeniu o 23 placówki, natomiast w Polsce zmalała o 417 jednostek. Większość bibliotek publicznych łącznie z filiami prowadziło działal-

ność na terenach wiejskich (73,1% ogólnej ich liczby).

W 2018 r. przeciętnie na jedną bibliotekę publiczną lub filię przypadało 4,6 tys. osób (w 2010 r. - 4,4 tys. osób). W mieście wskaźnik ten był ponad dwukrotnie wyższy niż na wsi i wyniósł 7,7 tys. (na wsi - 3,5 tys.). Jest to pozytywne zjawisko, gdyż na terenach wiejskich dostęp do bibliotek stanowi jeden z ważniejszych wskaźników dostępu do kultury.

Wraz ze zmniejszającą się liczbą bibliotek systematycznie zmniejszał się również księgozbiór. O ile w 2010 r. było ponad 4,4 mln woluminów, to w 2018 r. było ich prawie o 0,2 mln mniej. Powiększyły się natomiast zasoby pozostałych zbiorów nielektronicznych (o 32,4%).

Na przestrzeni 8 lat liczba czytelników, korzystających z oferty bibliotek publicznych zmniejszyła się o 12,2% osiągając w 2018 r. poziom 154,9 tys. W porównaniu do 2010 r. na terenie województwa zanotowano wzrost liczby czytelników w trzech powiatach: kazimierskim, buskim i włoszczowskim, a największy wystąpił w powiecie kazimierskim (wzrost o 53,9%). Największy spadek liczby czytelników zanotowano w powiecie sandomierskim (o 24,1%). Zmniejszyła się również liczba czytelników w przeliczeniu na 1000 ludności. W 2018 r. wyniosła 124 osoby wobec 137 w 2010 r. Wśród powiatów województwa świętokrzyskiego wartość analizowanej relacji w 2018 r. kształtowała się w przedziale od 182 w m. Kielce do 90 w powiecie skarżyskim.

Od 2012 r. w województwie świętokrzyskim obserwowano stopniowe zmniejszanie się liczby wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz (spadek o 21,7% w porównaniu do 2012 r.). Analogiczną sytuację obserwowano także w skali kraju (spadek o 16,5%). Nieznacznie wzrosła natomiast liczba wypożyczeń przypadająca na 1 czytelnika w województwie (z poziomu 19,1 w 2010 r. do 19,7 w 2018 r.). W 2018 r. najwięcej woluminów wypożyczył czytelnik, korzystający z oferty bibliotek zlokalizowanych na terenie miasta Kielce - 23, a najmniej - w powiecie włoszczowskim (11 pozycji).

Biblioteki, szczególnie na terenach wiejskich mogą pełnić również ważną rolę we wspieraniu rozwoju społeczeństwa cyfrowego. Większość bibliotek i ich filii oferowało bowiem możliwość skorzystania z komputerów z podłączeniem do Internetu, dostępnych dla czytelników. W 2018 r. w województwie świętokrzyskim były 853 komputery z łączem internetowym - to o 32,2% więcej niż w 2010 r. Większość takich komputerów zlokalizowanych była na terenach wiejskich (w 2018 r. było to 59,1%). W 2018 r. 55,2% ogółu wszystkich bibliotek oferowało także dostęp do internetu bezprzewodowego, z czego 61,5% na wsiach.

Rozwój nowoczesnych technologii znalazł odzwierciedlenie w usługach elektronicznych oferowanych przez biblioteki publiczne i filie. Użytkownicy i czytelnicy 115 bibliotek i filii mogli korzystać z katalogu on-line (o 2 mniej w porównaniu z 2017 r., a możliwość zdalnego składania zamówień na materiały biblioteczne oferowały 82 biblioteki publiczne i filie (o 7 więcej).

W 2018 r. na terenie województwa świętokrzyskiego działalność prowadziły 123 instytucje kultury. Wśród nich funkcjonowało 35 ośrodków kultury, 33 świetlice, 29 centrów kultury, 16 domów kultury oraz 10 klubów. Ponad połowa placówek (56,1%) zlokalizowana była na wsi. Charakter placówek wiejskich posiadały przede wszystkim świetlice (97,0% ogółu tych instytucji), a także ośrodki kultury (57,1%). Domeną miast były kluby, centra i domy kultury - łącznie 79,6% tych instytucji funkcjonowało w mieście. Najwięcej centrów, domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic funkcjonowało w powiatach: kieleckim (18 placówek), jędrzejowskim (15 placówek) i w m. Kielce (14), a najmniej w powiecie kazimierskim (3).

W porównaniu z 2012 r. sytuacja dotycząca dostępności do centrów, domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic nieznacznie się polepszyła. W 2018 r. przeciętnie na 1 instytucję przypadało 10,1 tys. mieszkańców województwa (w 2012 r. - 10,5 tys.). W ujęciu terytorialnym w 2018 r. najlepsza sytuacja wystąpiła w powiecie pińczowskim, gdzie na 1 instytucję przypadało 3,9 tys. osób, czyli ponad 2,5-krotnie mniej niż średnio w województwie. Z kolei najwyższy poziom analizowany wskaźnik osiągnął w powiecie koneckim, gdzie przeciętnie na 1 instytucję przypadało 20,3 tysiąca osób.

W 2018 r. w centrach, domach i ośrodkach kultury, klubach oraz świetlicach działało 566 grup artystycznych, gdzie swoje pasje i zainteresowania rozwijało 9,2 tys. członków. Najczęściej prowadzone były grupy folklorystyczne (167 grup) oraz grupy taneczne (114 grup), co stanowiło odpowiednio 29,5% i 20,1% ogółu. Zrzeszały one odpowiednio 27,0% oraz 29,9% ogólnej liczby członków. Wśród członków grup ar-

tystycznych przeważały dzieci i młodzież szkolna (63,5%).

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice prowadziły także 793 różnego rodzaju koła/kluby/sekcje (o 24 więcej niż w roku poprzednim), które zrzeszały 16,4 tys. członków. Najliczniej działały koła gospodyń wiejskich (188) oraz koła plastyczne i techniczne (150). Koła taneczne z udziałem 12,5% w ogółem cieszyły się największym zainteresowaniem młodych osób. Blisko co drugim członkiem kół i klubów były dzieci i młodzież szkolna (46,9%), ale aktywnością wykazywały się także osoby powyżej 60 roku życia. Kluby seniora i Uniwersytety Trzeciego Wieku łącznie stanowiły 6,6% ogółu kół i klubów (52 jednostki), i zrzeszały 21,6% ogółu członków.

Oferta centrów, domów i ośrodków kultury, klubów oraz świetlic obejmowała również organizację kursów. W 2018 r. zorganizowano łącznie 79 kursów (o 171 mniej niż w 2012 r.), a status absolwenta otrzymało 1,4 osób, tj. blisko czterokrotnie mniej niż w 2012 r. Najczęściej prowadzone były kursy nauki gry na instrumentach (43,0% ogółu kursów) oraz tańca - 26,6%.

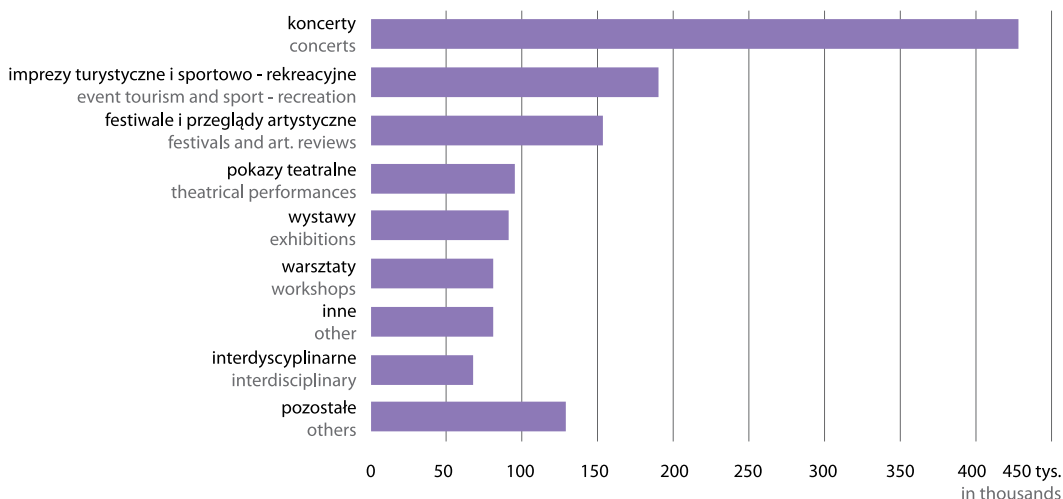
W 2018 r. centra, domy i ośrodki kultury, kluby oraz świetlice zorganizowały łącznie 6,5 tys. imprez (o 5,6% mniej niż w roku poprzednim). Najczęściej organizowane były koncerty (17,3% ogółu imprez), prelekcje, spotkania, wykłady (15,5%) oraz warsztaty (14,7%). Pomimo spadku liczby imprez w organizowanych latach 2012-2018 wzrosła liczba uczestniczących w nich osób. Na koniec 2018 r. w imprezach uczestniczyło 1,3 mln osób. Liczba ta przekroczyła poziom sprzed 6 lat o 30,1%. Najwięcej osób wybrało koncerty (32,6% wszystkich uczestników) oraz imprezy turystyczne i sportowo – rekreacyjne (14,4%). W 2018 r. w jednej imprezie uczestniczyły przeciętnie 202 osoby (w 2012 r. – 122). Najbardziej popularne były festiwale i przeglądy artystyczne (w 1 imprezie uczestniczyło średnio 587 osób), imprezy interdyscyplinarne (490 osób) oraz koncerty (381 osób).

Wykres 37. Imprezy organizowane przez placówki kultury w 2018 r.

Chart 37. Events organized by culture institutions in 2018

Liczba uczestników

Number of event participants

Kolejną formą działalności kulturalnej były muzea. Na koniec 2018 r. na terenie województwa świętokrzyskiego działalność wystawienniczą prowadziło 31 muzeów (łącznie z oddziałami). Świętokrzyskie placówki stanowiły 3,3% ogółu tego typu placówek w Polsce. W porównaniu z 2010 r. ich liczba zwiększyła się o 7. Najwięcej placówek zlokalizowanych było w mieście Kielce oraz w powiecie kieleckim - łącznie 13 placówek (41,9% wszystkich świętokrzyskich muzeów), a w powiecie staszowskim w 2018 r. nie było tego typu instytucji. Wśród ogółu muzeów i oddziałów muzealnych najliczniejszą grupę stanowiły muzea hi-

storyczne i regionalne (po 4 placówki). Muzea działające na terenie województwa na przestrzeni analizowanego okresu zwiększały swoje zasoby muzealne. Według stanu na koniec 2018 r. posiadały 187,2 tys. muzealiów (w 2010 – 134,8 tys.).

Zbiory muzealne prezentowane były w ramach stałych wystaw oraz poprzez organizowanie wystaw czasowych. W 2018 r. muzea zaprezentowały 65 wystaw stałych (o 3,2% więcej niż w roku poprzednim) oraz zorganizowały 130 wystaw czasowych (mniej o 21,7%), w tym 4 wystawy z zagranicy.

Muzea w 2018 r. odwiedziło 643,5 tys. osób (o 60,7% więcej w porównaniu do 2010 r.), w tym 155,6 tys. bezpłatnie. Zorganizowane grupy młodzieży szkolnej stanowiły 27,7% ogółu zwiedzających. Z nieodpłatnych imprez zorganizowanych w ramach „Nocy Muzeów” skorzystało 17,4 tys. osób (o 0,3% więcej niż w 2017 r.). Największym zainteresowaniem cieszyły się muzea w powiecie kieleckim i m. Kielce, które odwiedziło odpowiednio 257,3 tys. i 130,1 tys. osób, co stanowiło łącznie 60,2% wszystkich zwiedzających świętokrzyskie muzea. Najmniejszą liczbę zwiedzających w ciągu roku zanotowały muzea w powiecie opatowskim. Przeciętnie na jedną placówkę muzealną w województwie świętokrzyskim przypadało 20,8 tys. zwiedzających (w 2017 r. - 20,2.).

Działalność wystawienniczą muzeów uzupełniały galerie sztuki. W 2018 r. na terenie województwa świętokrzyskiego było ich 10 (podobnie jak w roku poprzednim). Ta forma działalności kulturalnej koncentrowała się w m. Kielce, gdzie działalność prowadziło 6 placówek wystawienniczych (tj. o 1 placówkę więcej niż w 2010 r.). Pozostałe placówki mieściły się w powiatach: buskim, ostrowieckim, sandomierskim i staszowskim – po 1 galerii. W 2018 r. świętokrzyskie galerie i salony sztuki zorganizowały 115 wystaw krajowych (o 8 mniej niż rok wcześniej), na których zaprezentowano 125 ekspozycji (o 8 ekspozycji mniej niż w 2017 r.). Zwiększyła się natomiast liczba wystaw w kraju z wykorzystaniem tzw. „nowych mediów” z 10 w zorganizowanych w 2017 r. do 16 – w 2018 r. Liczba zwiedzających galerie w porównaniu z rokiem poprzednim, zwiększyła się o 5,6% i wyniosła 47,3 tys. osób.

W 2018 r. działalność sceniczną na terenie województwa prowadziły, podobnie rok wcześniej 4 teatry i instytucje muzyczne, które posiadały własny, stały zespół artystyczny. Strukturę teatrów i instytucji muzycznych tworzyły 2 teatry dramatyczne (w tym 1 teatr lalkowy), teatr muzyczny (teatr tańca) i filharmonia. Wszystkie instytucje zlokalizowane były na terenie m. Kielce. Teatry i instytucje muzyczne zorganizowały w 2018 r. 1,9 tys. przedstawień i koncertów, w których uczestniczyło 285,5 tys. widzów i słuchaczy. W porównaniu z rokiem 2017 nastąpił wzrost zarówno liczby przedstawień i koncertów o 0,2 tys. (tj. o 11,5%), jak również liczby widzów i słuchaczy – o 21,3 tys. (tj. o 8,1%). Przeciętnie w jednym przedstawieniu wystawionym na deskach świętokrzyskich instytucji scenicznych w 2018 r. uczestniczyło 149 osób (o 5 osób mniej niż w 2017 r.).

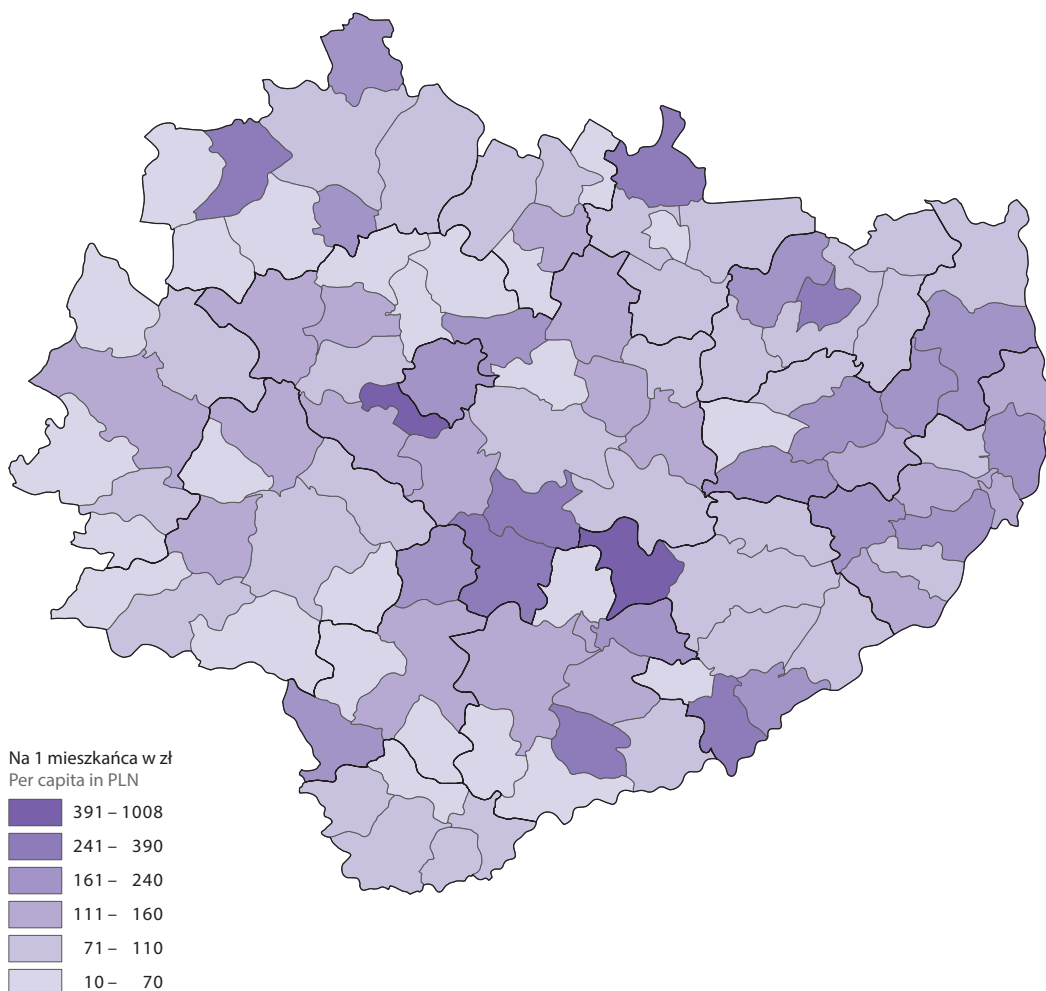
Kina zajmowały czołowe miejsce pod względem frekwencji wśród podmiotów działających w obszarze kultury w województwie świętokrzyskim. W 2018 r. zgromadziły 1,2 mln widzów - o 3,7% więcej niż rok wcześniej. Według stanu na koniec 2018 r. działało 17 kin stałych (o 2 więcej w porównaniu z poprzednim rokiem), które dysponowały 35 salami projekcyjnymi z 7,7 tys. miejsc na widowni (w 2017 r. – 7,6 tys.). Większość kin miało swoją siedzibę w miastach. W 2018 r. działalność rozpoczęło pierwsze kino zlokalizowane na wsi, w Centrum Bajki w Pacanowie (Kino Szkatułka). Najwięcej kin stałych znajdowało się w m. Kielce (5), z kolei na obszarze 4 powiatów: kazimierskiego, koneckiego, opatowskiego i sandomierskiego działalności nie prowadziło żadne kino. W ciągu 2018 r. w świętokrzyskich kinach wyświetlono 51,5 tys. seansów (o 7,4% więcej niż w 2017 r.). Przeciętna frekwencja na jednym seansie wyniosła, podobnie jak w 2017 r., 24 osoby.

Działalność kulturalną w województwie uzupełniały corocznie organizowane imprezy masowe. W 2018 r. odbyły się 242 takie imprezy (3,4% ogółu imprez zorganizowanych w kraju). W relacji do 2017 r. zmniejszyła się zarówno liczba organizowanych imprez (o 8), jak i liczba uczestników z 850,3 tys. do 729,5 tys. Przeciętnie w jednej imprezie masowej wzięło udział 3,0 tys. osób (o 0,4 tys. mniej niż w 2017 r.). Wśród imprez masowych dominowały imprezy sportowe. W 2018 r. zorganizowano 127 imprez o takim charakterze, które zgromadziły 423,5 tys. osób, tj. 58,0% ogółu uczestników takich wydarzeń. Dużą popularnością cieszyły się również imprezy o charakterze artystyczno-rozrywkowym. W 112 imprezach tego typu uczestniczyło 298,8 tys. osób, tj. 41,0% ogółu wszystkich uczestników. W ujęciu powiatowym, pod względem organizacji imprez masowych dominowało m. Kielce, gdzie w 2018 r. odbyło się

114 imprez. Na terenie m. Kielce zorganizowano także najwięcej masowych imprez sportowych (82, czyli o blisko 65% ogólnej liczby).

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2018 r.

Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in division “Culture and national heritage” in 2018

2018 r. wydatki przeznaczone przez gminy województwa świętokrzyskiego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego zwiększyły się w porównaniu z rokiem poprzednim o 31,6%, i wyniosły 139,4 mln zł, tym samym stanowiły 3,1% nakładów ogółem w skali kraju. Nakłady w tym zakresie miały relatywnie niewielki udział w wydatkach budżetów gmin. W 2018 r. w skali województwa gminy przeznaczyły na ten cel zaledwie 2,9% swoich wydatków, przy czym ich udział zwiększył się o 0,4 p. proc. wobec 2017 r.). Tylko w dwóch gminach województwa udział omawianych wydatków przekroczył 10% (tj. Szydłów - 17,9% i Siktówka-Nowiny - 10,6%). W kolejnych ośmiu przekroczył 5%. Były to m.in.: Ostrowiec Świętokrzyski (z udziałem 7,2%), Ruda Maleniecka (7,0%) i Pierzchnica (6,7%). Z drugiej strony w ośmiu gminach województwa ich

udział stanowił mniej niż 1% wydatków ogółem. Wśród nich aż trzy znajdowały się w powiecie koneckim. W przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy przypadało przeciętnie 133,03 zł wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (w 2017 r. – 100,68 zł). Największe wydatki na 1 mieszkańca poniosły gminy – Szydłów i Sitkówka-Nowiny, odpowiednio 1 008,03 zł i 868,63 zł.

W 2018 r. największą część wydatków z budżetu gmin na działalność poszczególnych rodzajów instytucji kultury i form działalności kulturalnej przeznaczono na działalność domów i ośrodków kultury, świetlic i klubów (58,0% ogółu wydatków budżetów gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego), a także na biblioteki (22,3%).

W porównaniu z rokiem poprzednim w 2018 r. zwiększyły się również wydatki z budżetu m. Kielce na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego o 3,6% i wyniosły 33,1 mln zł. Zwiększył się także ich udział w strukturze wydatków ogółem miasta na prawach powiatu z 2,3% w 2017 r. do 2,4% w 2018 r. W przeliczeniu na 1 mieszkańca miasta dało to kwotę 168,72 zł (w 2017 r. – 149,85 zł). Miasto Kielce największą część środków przeznaczyło na finansowanie działalności teatrów, bibliotek i muzeów.

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

Do najważniejszych informacji pozwalających na ocenę stanu bezpieczeństwa publicznego należą dane dotyczące skali przestępczości oraz poziomu wykrywalności sprawców przestępstw jak również dane o wypadkach drogowych.

Według danych Komendy Głównej Policji, w 2019 r. na terenie woj. świętokrzyskiego odnotowano 21,3 tys. przestępstw stwierdzonych ogółem w zakończonych postępowaniach przygotowawczych, co stanowiło 2,7% ogólnej liczby przestępstw w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba przestępstw wzrosła o 1,1 tys. (o 5,3%), natomiast w stosunku do 2014 r. spadła o 4,3 tys. (o 16,2%).

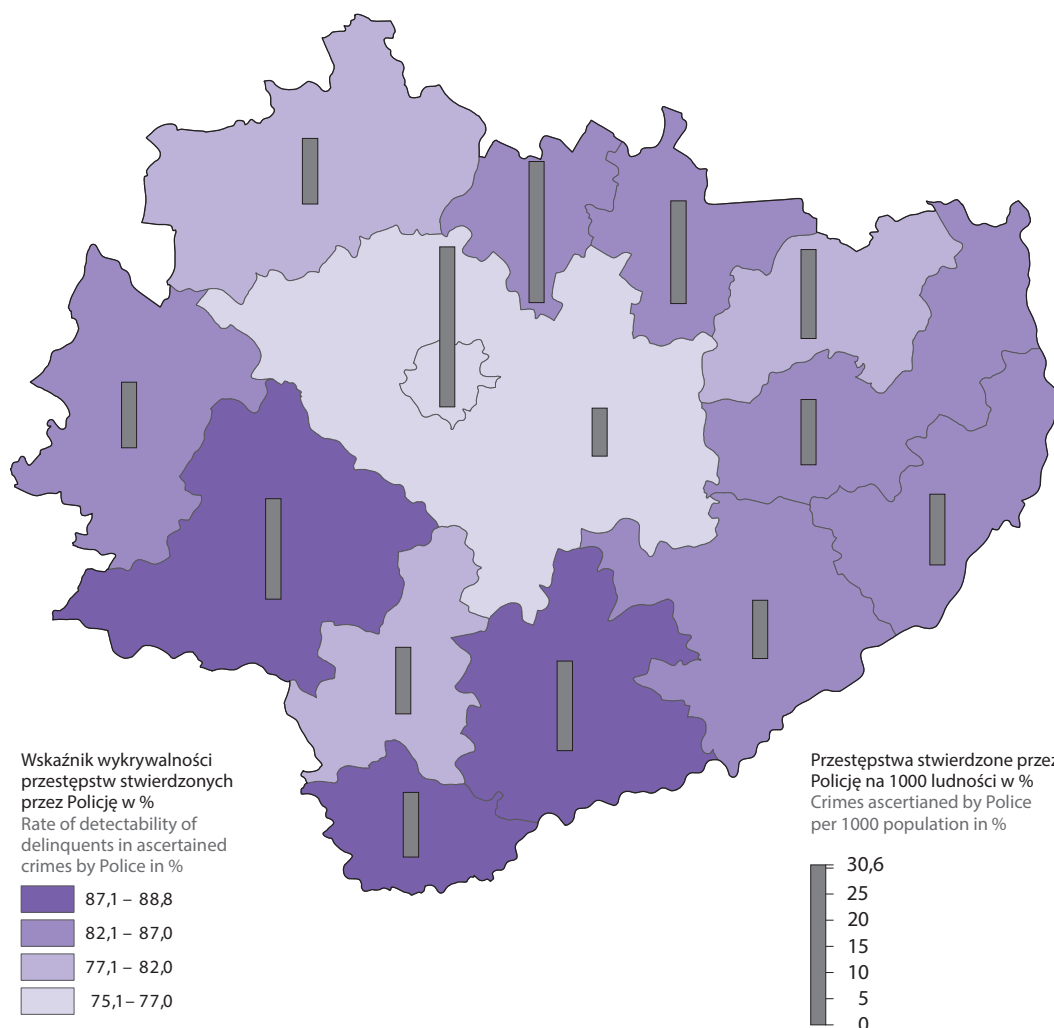
W ogólnej liczbie popełnionych przestępstw dominowały te o charakterze kryminalnym, a ich udział w 2019 r. wyniósł 55,9%, w 2018 r. 61,4%, a w 2014 r. 57,7%. (w Polsce: 63,7%, 64,0% i 67,9%). Spośród kryminalnych największą zbiorowość stanowiły przestępstwa przeciwko mieniu. Porównując dane o przestępczości kryminalnej zmniejszyło się zarówno zagrożenie przestępczością przeciwko mieniu, jak i przestępczością przeciwko życiu i zdrowiu do 2018 r. odpowiednio o 3,2% i o 5,1% oraz do 2014 r. o 22,4% i 14,9%.

Skala przestępczości w województwie była zróżnicowana terytorialnie. We wszystkich analizowanych latach najczęściej przestępstw odnotowano w stolicy regionu. Stanowiły one 27,9% ogółu stwierdzonych w 2019 r. Porównując do 2018 r. i 2014 r. udział ten zmalał o 2,2 p.proc. i 3,6 p.proc. Najmniej stwierdzonych przestępstw było w powiecie kazimierskim (w 2019 r. oraz 2018 r.) oraz powiecie pińczowskim (w 2014 r.).

Wskaźnik wykrywalności przestępstw we wszystkich analizowanych okresach przewyższał średnią dla kraju. W 2019 r. na terenie województwa świętokrzyskiego wyniósł on 80,2% przez 80,6% w 2018 r., po 72,3% w roku 2014 (w Polsce odpowiednio 73,1%, 73,4% i 65,2%). Spadek wskaźnika w 2019 r. był w głównej mierze wynikiem zwiększonych problemów ze ściganiem przestępczości gospodarczej. Przełożyło się to na utratę dotychczasowej pozycji lidera wśród województw pod względem skuteczności w wykrywaniu przestępstw. Świętokrzyskie w 2019 r. zajęło trzecią lokatę za województwami lubelskim (83,0%) i zachodniopomorskim (81,4%).

Najlepsze efekty w zwalczaniu przestępczości w województwie miały służby policji z powiatu: kazimierskiego (w 2019 r. 88,8%), włoszczowskiego (w 2018 r. 90,7%) oraz buskiego (w 2014 r. 87,5%).

Mapa 36. Zagrożenie przestępczością w 2019 r.
Map 36. Crime risk in 2019

W 2019 r. na drogach województwa świętokrzyskiego doszło do 1056 wypadków, w których śmierć poniosło 131 osób, a 1241 odniosło obrażenia ciała. W porównaniu z 2018 r. spadła liczba wypadków (o 145), ofiar śmiertelnych (o 4) mniej było też rannych (o 209). Analizując zmiany w stosunku do 2014 r. odnotowano mniej wypadków (o 252) oraz rannych (o 380), natomiast więcej ofiar śmiertelnych (o 1). Wypadki, które miały miejsce w województwie stanowiły 3,5% wszystkich wypadków w kraju (3,8% w 2018 r. oraz 3,7% w 2014 r.). W skali województwa w przeliczeniu na 100 tys. ludności odnotowano 86 wypadków (96 w 2018 r. i 103 w 2014 r.), dla Polski wskaźnik ten wyniósł – 79 (82 w 2018 r. i 91 w 2014 r.).

W 2019 r. w przeliczeniu na 100 wypadków zostało rannych 118 osób (121 w 2018 r. i 124 w 2014 r.). W Polsce wskaźnik ten wyniósł 117 (118 w 2018 r. i 122 w 2014 r.). Najwięcej rannych na 100 wypadków odnotowano w powiecie kieleckim – 137 osób, natomiast najmniej w powiecie buskim – 43 osoby. Rok wcześniej najwięcej rannych było w powiecie sandomierskim – 140 osób, a najmniej ponownie w powiecie buskim – 91, natomiast w 2014 r. na 100 wypadków było 156 rannych w powiecie kazimierskim i 94 w powiecie ostrowieckim.

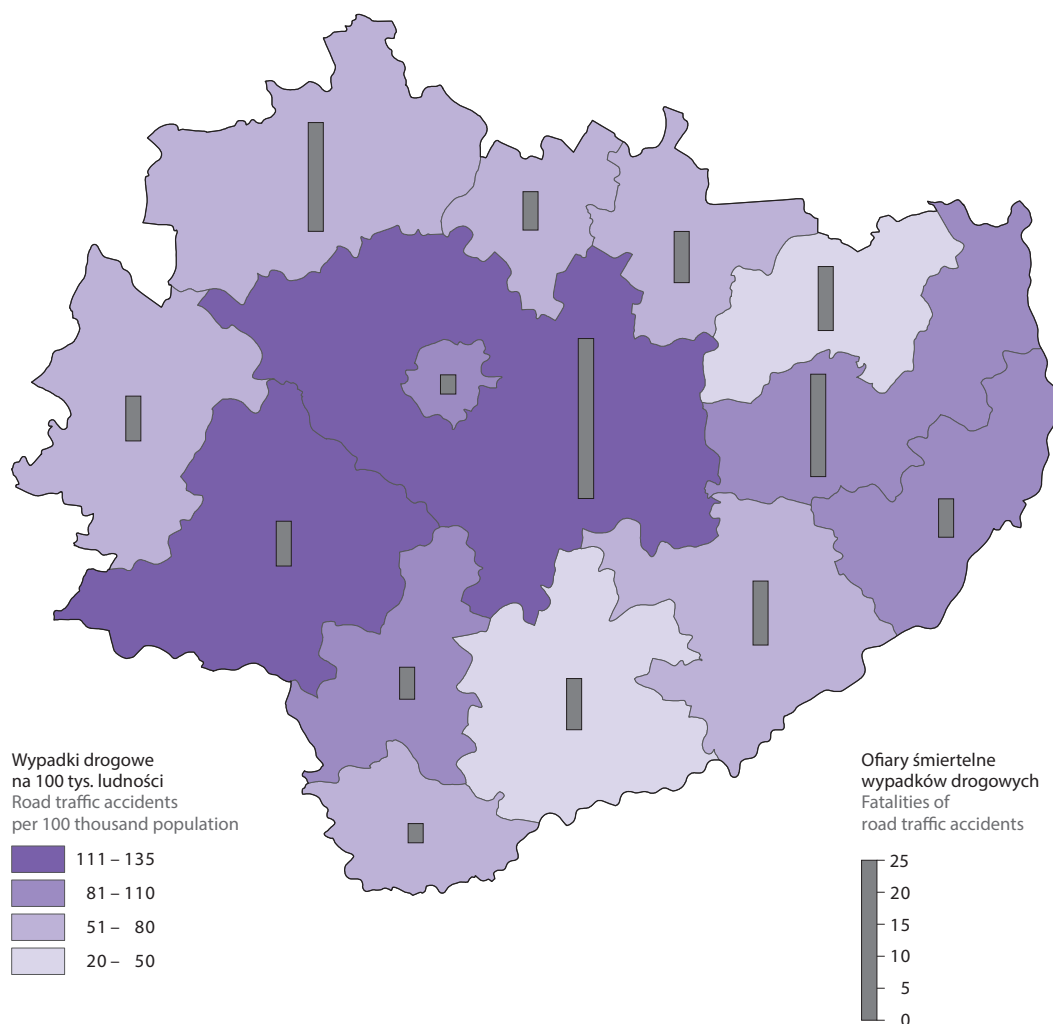
Liczba ofiar śmiertelnych w przeliczeniu na 100 wypadków w województwie wyniosła 12 (11 w 2018 r.

i 10 w 2014 r.), w Polsce na 100 wypadków 10 osób poniosło śmierć (po 9 w 2018 oraz w 2014 r.). Najwięcej osób na 100 wypadków straciło życie w 2019 i 2018 r. (57i 24) w powiecie buskim natomiast w 2014 r. w powiecie opatowskim - 25. We wszystkich analizowanych latach najmniej śmiertelnych ofiar odnotowano w mieście Kielce.

Tablica 27. Wypadki drogowe oraz ich skutki
Table 27. Road accidents and their results

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Wypadki Accidents	1574	1353	1201	1056
Ofiary śmiertelne Fatalities	197	108	127	131
Ranni Injured	2017	1676	1450	1241

Mapa 37. Bezpieczeństwo na drogach w 2019 r.
Map 37. Road safety in 2019

Społeczeństwo informacyjne

Information society

W analizowanym okresie 2015-2019 zaobserwowano poprawę wyposażenia gospodarstw domowych w komputery. Odnotowano również systematyczny wzrost korzystających z nich.

Na przestrzeni lat 2015-2019 wzrosła także liczba gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu. Z roku na rok rosła zbiorowość osób korzystających z łącza internetowego. Znacząco wzrósł odsetek regularnych użytkowników komputera i Internetu. Wskaźniki w tym zakresie przewyższały wartości średnie dla kraju. Z każdym rokiem coraz więcej osób korzystało z usług e-administracji.

W obszarze dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnych istotną rolę odgrywa zarówno wyposażenie w sprzęt informatyczny, jak i dostęp do Internetu.

Odsetek gospodarstw domowych posiadających w domu przynajmniej jeden komputer w 2019 r. w województwie świętokrzyskim wyniósł 87,2% (w Polsce 83,1%). Był to jeden z najwyższych udziałów wśród wszystkich województw, tuż za województwem podkarpackim (87,3%). Porównując ten wskaźnik do roku poprzedniego i 2015 r. odnotowano wzrost o 9,4 p.proc. i o 8,5 p.proc. (w Polsce odpowiednio o 0,4 p.proc. i 5,2 p.proc.).

W 2019 r. z komputera korzystało 822,9 tys. osób, tj. 86,7% ogółu osób w wieku 16-74 lata (w Polsce 83,6%). Wyższy odsetek miało tylko województwo pomorskie (87,8%). W skali roku zaobserwowano wzrost o 8,2 p.proc., a porównując do 2015 r. o 18,7 p.proc. (w Polsce odpowiednio o 2,4 p.proc. i 9,9 p.proc.).

Regularne korzystanie z komputera, tj. co najmniej raz w tygodniu deklarowało 76,4% osób w wieku 16-74 lata (o 3,6 p.proc. więcej niż w kraju). Odsetek ten wzrósł w odniesieniu do 2018 r. o 11,2 p.proc. i o 21,5 p.proc. w stosunku do 2015 r. (w kraju o 1,9 p.proc. i 8,3 p.proc.).

Powszechność Internetu oraz coraz bardziej elastyczny infrastrukturalnie dostęp do sieci mają swoje odzwierciedlenie w rosnącej liczbie gospodarstw posiadających łącze internetowe w domu oraz z niego korzystających. Dostęp do Internetu w 2019 r. w województwie świętokrzyskim miało 89,7% gospodarstw domowych (w Polsce 86,7%). Wyższy wskaźnik wśród województw odnotowano jedynie w województwie wielkopolskim (89,8%).

Udział gospodarstw domowych w województwie świętokrzyskim posiadających łącze internetowe w domu wzrósł zarówno w porównaniu do 2018 r. jak i 2015 r. odpowiednio o 10,7 p.proc. i 12,4 p.proc. (wzrost w kraju o 2,5 p.proc. oraz o 10,9 p.proc.).

Wraz ze wzrostem dostępności sieci dla gospodarstw domowych wzrósł zarówno udział osób korzystających, jak i regularnych jej użytkowników.

W 2019 r. z Internetu korzystało 88,5% ogółu osób w wieku 16-74 lata i był to najwyższy odsetek spośród wszystkich województw (w Polsce 84,5%). Analizując dane za rok wcześniejszy i 2015 odnotowano wzrost odpowiednio o 9,3 p.proc. i o 21,4 p.proc. (w kraju o 2,8 p.proc. oraz 11,6 p.proc.).

Odsetek osób regularnie korzystających z Internetu w 2019 r. wyniósł 79,6% (w Polsce 78,3%). Świętokrzyskie znalazło się na szóstym miejscu wśród województw pod względem wysokości tego wskaźnika. W odniesieniu do 2018 r. i 2015 r. było to więcej odpowiednio o 11,2 p.proc. i o 24,4 p.proc. (w kraju o 3,5 p.proc. oraz 13,5 p.proc.).

Uwzględniając cel korzystania z Internetu w sprawach prywatnych, zarówno w województwie świętokrzyskim, jak i w Polsce najbardziej popularne było używanie poczty elektronicznej. W 2019 r. udział użytkowników poczty elektronicznej w ogólnej liczbie ludności w wieku 16-74 lata wyniósł 63,8% (w Polsce 64,8%) i był wyższy zarówno w stosunku do roku poprzedniego o 8,0 p.proc. oraz 2015 r. o 19,1 p.proc.

Internet jest również narzędziem, za pośrednictwem którego coraz więcej osób korzysta z usług e-ad-

ministracji. W 2019 r. osoby korzystające z usług administracji publicznej przez Internet w ciągu ostatnich 12 miesięcy stanowiły 33,8% populacji osób w wieku 16-74 lata (w Polsce 40,4%) i było to więcej niż w 2018 r. oraz 2015 r. odpowiednio o 0,9 p.proc. i 18,2 p.proc.

Najczęstszą formą korzystania z e-administracji było wysyłanie wypełnionych formularzy – 30,0% (w Polsce 31,4%). W tym przypadku wzrost do 2018 r. i 2015 r. wyniósł 6,8 p.proc. oraz o 22,5 p.proc.

Aktywność społeczna

Social activity

Rosnącą aktywność społeczną mieszkańców województwa świętokrzyskiego potwierdza utrzymująca się tendencja wzrostowa w liczbie działających fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Podmioty te odgrywają istotną rolę w animowaniu życia społecznego. Na przestrzeni analizowanego okresu, tj. w latach 2010-2019 odnotowano wzrost o 41,5% liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON w województwie. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie terytorialne, mimo wzrostu odnotowanego we wszystkich powiatach województwa, pogłębiał się dystans między powiatami o najwyższej i najniższej liczbie takich podmiotów. W porównaniu do 2010 r. najwięcej przybyło ich w powiatach skarżyskim (o 67,7%) i kieleckim (o 61,2%), a najmniej w powiecie kazimierskim (o 19,2%).

Wyniki Badania spójności społecznej wskazują, że w 2018 r. zdecydowana większość - 83% mieszkańców województwa świętokrzyskiego w wieku 16 lat i więcej zadeklarowała, że zdecydowanie ma lub raczej ma zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc (w Polsce 79%). W porównaniu z 2015 r. odsetek osób ufających ludziom ogólnie rzecz biorąc wzrósł w województwie (o 3 p.proc.), natomiast w kraju (wzrost o 1 p.proc.).

W oparciu o wyniki Badania działalności stowarzyszeń, fundacji, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz społecznych jednostek wyznaniowych w okresie 2010-2016 liczba aktywnych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w województwie świętokrzyskim wzrosła o 11,5%, natomiast w Polsce odnotowano wzrost o 14,2%.

Według stanu na koniec grudnia 2019 r. w województwie świętokrzyskim liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON wyniosła 4562 i była wyższa zarówno od zanotowanej przed rokiem o 165, tj. o 3,8%, jak i w stosunku do 2010 r. o 1337, tj. wzrost o 41,5%. W skali kraju w 2019 r. ich liczba wyniosła 146877 i była wyższa niż rok wcześniej o 5623 tj. (o 4,0%), a w stosunku do 2010 r. wzrost osiągnął poziom 42389 jednostek (wzrost o 40,6%).

Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne w województwie świętokrzyskim w 2019 r. stanowiły 3,1% ogólnej liczby takich jednostek w kraju. Większość z nich skupiona była w stolicy województwa, gdzie na miasto Kielce przypadało 21,4% ich ogółu. Wysokim udziałem charakteryzował się także powiat kielecki (15,0%). Najmniej zaś było ich w powiatach kazimierskim i pińczowskim (po 3,1%) oraz włoszczowskim (4,1%).

Wzrost liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w stosunku do roku poprzedniego odnotowano we wszystkich powiatach, przy czym najwięcej przybyło ich w powiatach: skarżyskim (o 6,2%), ostrowieckim (o 5,8%) i opatowskim (o 4,5%), najmniej zaś w powiecie pińczowskim (o 1,4%) i włoszczowskim (o 1,6%). W porównaniu do 2010 r. najwięcej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przybyło w powiatach: skarżyskim (o 67,7%), kieleckim (o 61,2%) i jędrzejowskim (o 53,2%), a najmniej w powiecie kazimierskim (o 19,2%) i pińczowskim (o 23,3%).

Tablica 28. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON

Stan w dniu 31 grudnia

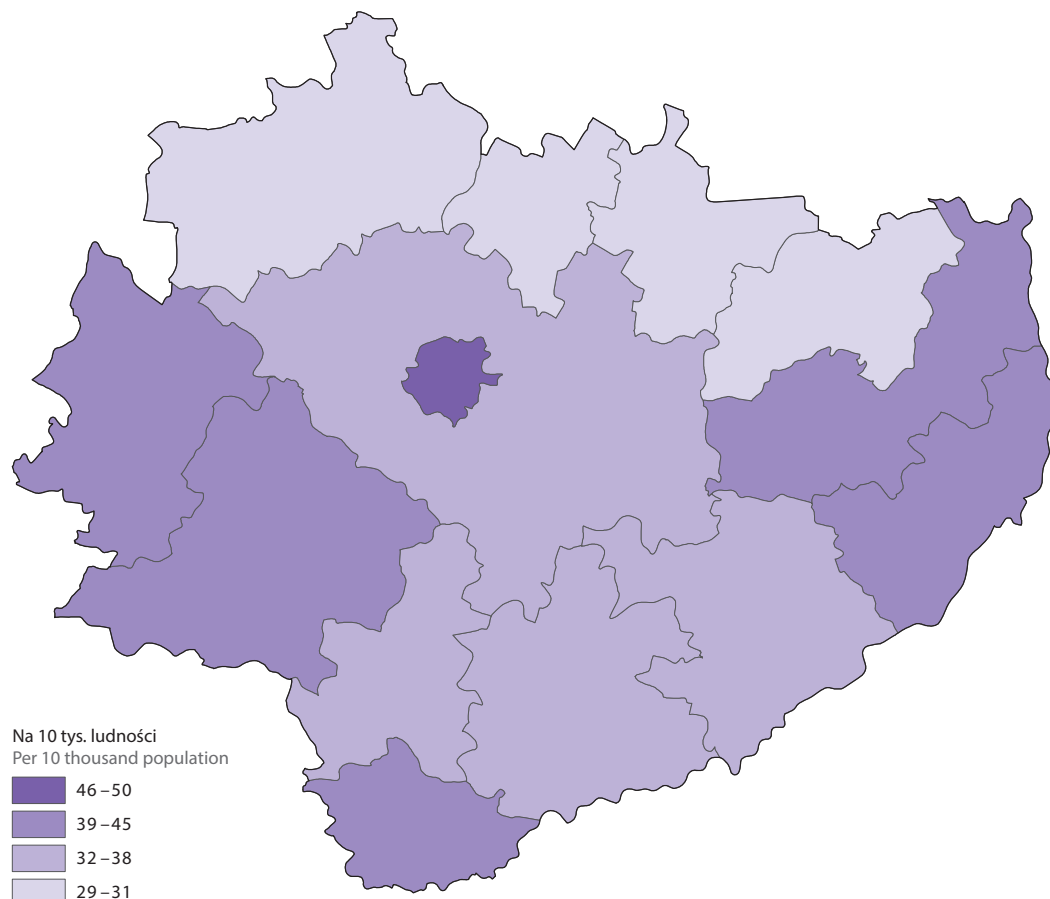
Table 28. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem Total	3225	4105	4397	4562
na 10 tysięcy ludności per 10 thousand population	25	33	35	37

Na koniec 2019 r. w województwie świętokrzyskim liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 37 i była wyższa zarówno od zanotowanej przed rokiem, jak i w stosunku do 2010 r. (wzrost odpowiednio o 2 jednostki i 12 jednostek na 10 tys. mieszkańców). W skali kraju w omawianym roku ich liczba w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 38 i również była wyższa od zanotowanej przed rokiem (o 1 jednostkę), jak i w stosunku do 2010 r. (o 11 jednostek). Biorąc pod uwagę podział terytorialny województwa, w 2019 r., liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przeliczeniu na 10 tys. była zróżnicowana. Stosunkowo najwyższy wskaźnik odnotowano w Kielcach, gdzie wyniósł 50 oraz w powiatach sandomierskim (44) i kazimierskim (43). Natomiast najniższy w powiatach: ostrowieckim (29), skarżyskim, starachowickim i koneckim (po 30).

Mapa 38. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2019 r.
 Stan w dniu 31 grudnia
 Map 38. Foundations, associations and social organizations entered in the REGON register in 2019
 As of 31st December

Zgodnie z przyjętą definicją, mianem kapitału społecznego określa się sieci powiązań międzyludzkich wraz ze wspólnymi normami, wartościami i przekonaniem, które ułatwiają współpracę w ramach określonej grupy lub pomiędzy grupami. Poziom zaufania do innych ludzi stanowi jeden z podstawowych wskaźników kapitału społecznego. Natomiast wzajemne zaufanie jest jednym z zasadniczych warunków podejmowania przez jednostki współpracy zarówno na poziomie formalnym jak i nieformalnym.

Wskaźnik zaufania do ludzi (obliczany na podstawie Badania spójności społecznej) to odsetek osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały, że zdecydowanie mają zaufanie lub raczej mają zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc.

Wyniki badania spójności społecznej wskazują, iż w 2018 r. zdecydowana większość (83%) mieszkańców województwa świętokrzyskiego w wieku 16 lat i więcej miała zaufanie do ludzi ogólnie rzecz biorąc (w Polsce 79%). Analizując ten wskaźnik na poziomie województw można zauważyć, że najwyższym odsetkiem osób ufających ludziom ogólnie rzecz biorąc, charakteryzowało się województwo podlaskie

- 86%, najniższym zaś województwo warmińsko-mazurskie - 75%. Poziom zaufania ogólnego zależy zarówno od poziomu zaufania do różnych grup ludności, jak również od poziomu zaufania do różnego rodzaju instytucji. Nieco mniejsze od zaufania do ludzi ogólnie rzecz biorąc było zaufanie do sąsiadów. Odsetek osób, które zadeklarowały, że zdecydowanie mają lub raczej mają zaufanie do sąsiadów w województwie świętokrzyskim wyniósł 76% (w kraju 75%). Wśród województw najczęściej zaufanie do sąsiadów deklarowali mieszkańcy województwa małopolskiego (82%), natomiast najniższą wartość tego wskaźnika odnotowano w województwie łódzkim (69%). Z przeprowadzonego badania wynika również, że 47% mieszkańców województwa świętokrzyskiego w wieku 16 lat i więcej ufała osobom nieznanym, które widziały po raz pierwszy. W porównaniu z innymi województwami wskaźnik ten był najwyższy. Średnio w Polsce nieznanym ufała tylko 34% osób. Wobec nieznanymi najmniej ufni byli mieszkańcy województwa śląskiego (27%). Swoim władzom lokalnym ufała ponad połowa (55%) mieszkańców województwa świętokrzyskiego (w kraju 56%). Największy wskaźnik zaufania do władz lokalnych odnotowano w województwie podkarpackim (65%), zaś najmniejszy w województwie łódzkim (49%). Policja cieszyła się zaufaniem 78% osób w województwie świętokrzyskim (w Polsce 72%). Najczęściej zaufanie do policji deklarowali mieszkańcy województwa podkarpackiego 80%, natomiast najniższą wartość tego wskaźnika odnotowano w województwie dolnośląskim (66%).

Charakterystyczną cechą dzisiejszego społeczeństwa jest zaangażowanie w działalność różnego rodzaju organizacji i ruchów społecznych. Jednym z miejsc, w których występuje taka aktywność są fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne.

Wskaźniki kapitału stowarzyszeniowego odnoszą się do dobrowolnego uczestnictwa (aktywności, zaangażowania) w mniej lub bardziej sformalizowanych organizacjach (świeckich organizacjach pozarządowych oraz wspólnotach, organizacjach lub grupach religijnych, a także związkach zawodowych i innych organizacjach pracowników, organizacjach samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców, spółdzielniach, wspólnotach mieszkaniowych, partiach politycznych, inicjatywach będących częścią działalności instytucji publicznych). Wskaźnik ten obliczono jako udział osób w wieku 16 lat i więcej, które zadeklarowały zaangażowanie w co najmniej jednym rodzaju stowarzyszenia.

W oparciu o wyniki badania z działalności stowarzyszeń, fundacji, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz społecznych jednostek wyznaniowych w 2016 r. na terenie województwa świętokrzyskiego aktywną działalność prowadziło 2,9 tys. zarejestrowanych organizacji non-profit (tj. mających osobowość prawną stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego). Stanowiły one 3,1% ogólnej liczby organizacji non-profit w Polsce. Wśród nich najwięcej było stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych - 2,5 tys., stanowiły one 3,5% jednostek tego typu w skali kraju. W 2016 r. w województwie działalność prowadziło także 0,2 tys. fundacji (1,6% w skali kraju). Liczba organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego prowadzących aktywną działalność w regionie wyniosła 0,1 tys. (3,2% z ogółem w kraju), natomiast udział społecznych podmiotów wyznaniowych w regionie stanowił 2,4% takich jednostek w kraju. W 2016 r. liczba organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego w województwie wyniosła 0,2 tys., stanowiły one 2,2% w kraju.

W 2016 r. w województwie świętokrzyskim liczba aktywnych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych ogółem w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wyniosła 23 i była wyższa w stosunku do 2010 r. gdzie wyniosła - 20 (w Polsce odpowiednio 24 i 21).

W relacji do 2010 r. liczba aktywnych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w województwie wzrosła o 11,5%, tj. o 0,3 tys. (w Polsce o 14,2%, tj. o 11,4 tys.). Na przestrzeni sześciu lat w województwie świętokrzyskim w największym stopniu zwiększyła się liczba fundacji. W porównaniu do 2010 r. ich liczba podwoiła się. Niższą dynamikę wzrostu liczby podmiotów w tym czasie odnotowano wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (dynamika na poziomie 108,7%).

Na koniec 2016 r. w województwie świętokrzyskim stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe oraz organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego zrzeszały 218,2 tys. członków, z czego 98,8% dotyczyło członkostwa osób fizycznych (w Polsce było to odpowiednio 9243,2 tys., 98,4%). W porównaniu z 2010 r. baza członkowska w województwie świętokrzyskim wzrosła o 6,8%, tj. o 13,9 tys. W Polsce w tym samym okresie łączna ich liczba zmniejszyła się o 10,8% - z 103659 tys. w 2010 r. do 9243,2 tys. w 2016 r.

W latach 2010-2016 zarówno w województwie jak i w Polsce do organizacji non-profit częściej przynależeli mężczyźni. Chociaż ich udział systematycznie spadał to i tak na koniec 2016 r. w regionie stanowili oni 59,3% ogółu zrzeszonych osób fizycznych (w 2010 r. – 69,6%), w kraju wskaźnik był nieco niższy i wyniósł w 2016 r. – 58,4% (w 2010 – 60,9%).

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Według wstępnego szacunku w 2018 r. kolejny rok z rządu notowano wzrost produktu krajowego brutto (PKB). Jego dynamika zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego. Odmienne niż w poprzednich latach przewyższyła przy tym wartość w skali kraju. W latach 2014-2017 PKB na 1 mieszkańca szybciej zwiększał się w podregionie kieleckim, co skutkowało wzrostem zróżnicowania regionalnego. Wzrosła wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

Według wstępnego szacunku wartość produktu krajowego brutto w cenach bieżących w województwie świętokrzyskim w 2018 r. wyniosła 49454 mln zł i była o 7,0% większa niż w roku poprzednim. Wzrost ten był wyższy niż średnio w kraju, gdzie osiągnął 6,3%. Udział województwa świętokrzyskiego w tworzeniu PKB wyniósł 2,3% i kształtował się na poziomie z roku poprzedniego oraz 0,1 p.proc. niższym niż w 2014 r.

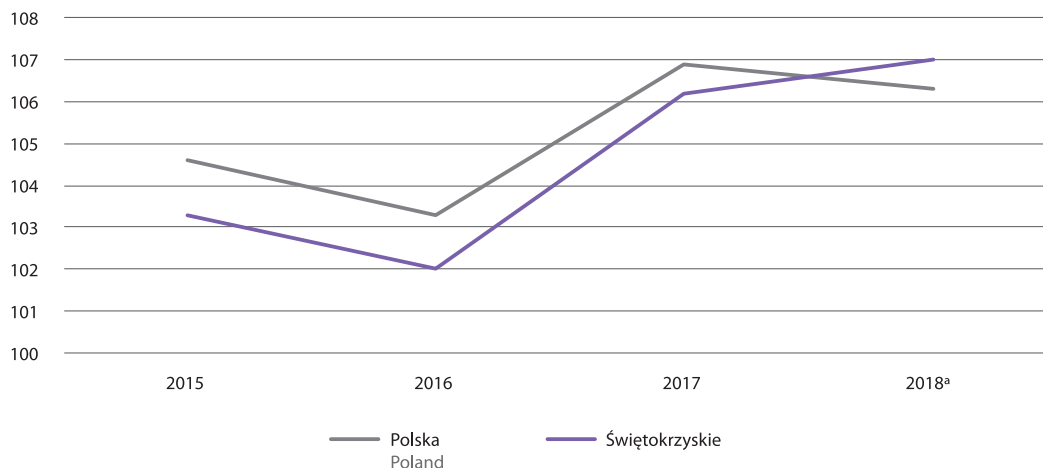
Wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 r. wyniosła 39742 zł i w stosunku do roku poprzedniego wzrosła o 7,7%. Wzrost tego wskaźnika odnotowano również w odniesieniu do 2014 r. – o 22,1%.

Wartość PKB na 1 mieszkańca w 2018 r. stanowiła w świętokrzyskim 72,2% średniej krajowej (wobec 71,3% przed rokiem oraz 72,8% w 2014 r.) i lokowała województwo na 12. miejscu w Polsce. Była o 55,2% mniejsza niż w województwie mazowieckim (charakteryzującym się najwyższym poziomem tego wskaźnika) oraz o 7,1% wyższa niż w zajmującym pod tym względem ostatnie miejsce województwie lubelskim.

W 2018 r. PKB według parytetu siły nabywczej na 1 mieszkańca w województwie świętokrzyskim stanowił 51% średniego poziomu w Unii Europejskiej. Na przestrzeni czterech lat odnotowano wzrost tego wskaźnika. W 2014 r. kształtował się na poziomie 49%.

Wykres 38. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)
Rok poprzedni=100

Chart 38. Indices of gross domestic product (current prices)
 Previous year=100

a Wstępny szacunek.
 a Preliminary estimate.

Na podstawie danych zrewidowanych za 2017 r. w podregionie kieleckim wygenerowano 67,2% PKB wytworzonego w województwie świętokrzyskim. Odsetek ten w stosunku do 2014 r. uległ zwiększeniu (z 66,6%). W tym samym czasie udział podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego zmniejszył się z 33,4% do 32,8%. Pomimo relatywnie szybkiego na tle województwa wzrostu PKB w podregionie kieleckim jego udział w tworzeniu wartości krajowej zmalał z 1,60% do 1,56%.

Podregion kielecki charakteryzował się nie tylko wyższym wzrostem PKB w ostatnich latach, ale również jego większą wartością w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2017 r. osiągnęła ona 40488 zł, wobec 31383 zł w sandomiersko-jędrzejowskim.

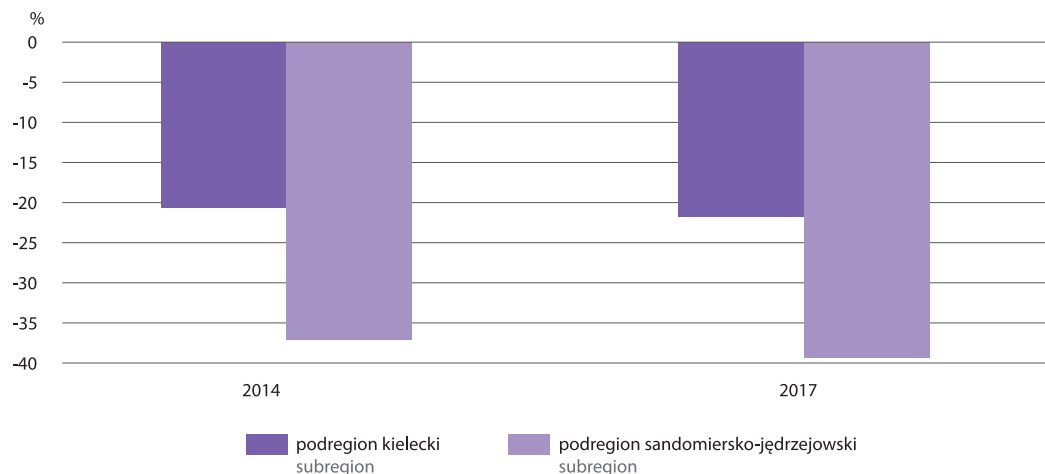
W latach 2014-2017 wartość PKB na 1 mieszkańca w relacji do średniej w województwie zwiększyła się w podregionie kieleckim z 108,7% do 109,5%. W tym samym okresie w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim wystąpił spadek z 86,2% do 84,9%.

W obydwu podregionach w latach 2014-2017 odnotowano spadek PKB na 1 mieszkańca w stosunku do średniego poziomu PKB na 1 mieszkańca w Polsce. W kieleckim relacja ta obniżyła się z 79,4% do 78,2%, a w sandomiersko-jędrzejowskim – z 62,9% do 60,6%.

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca w 2017 r. wyniósł 11,7% (wobec 10,7%) trzy lata wcześniej.

Wykres 39. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (ceny bieżące) odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 39. Gross domestic product per capita (current prices) relative deviations from the national average value

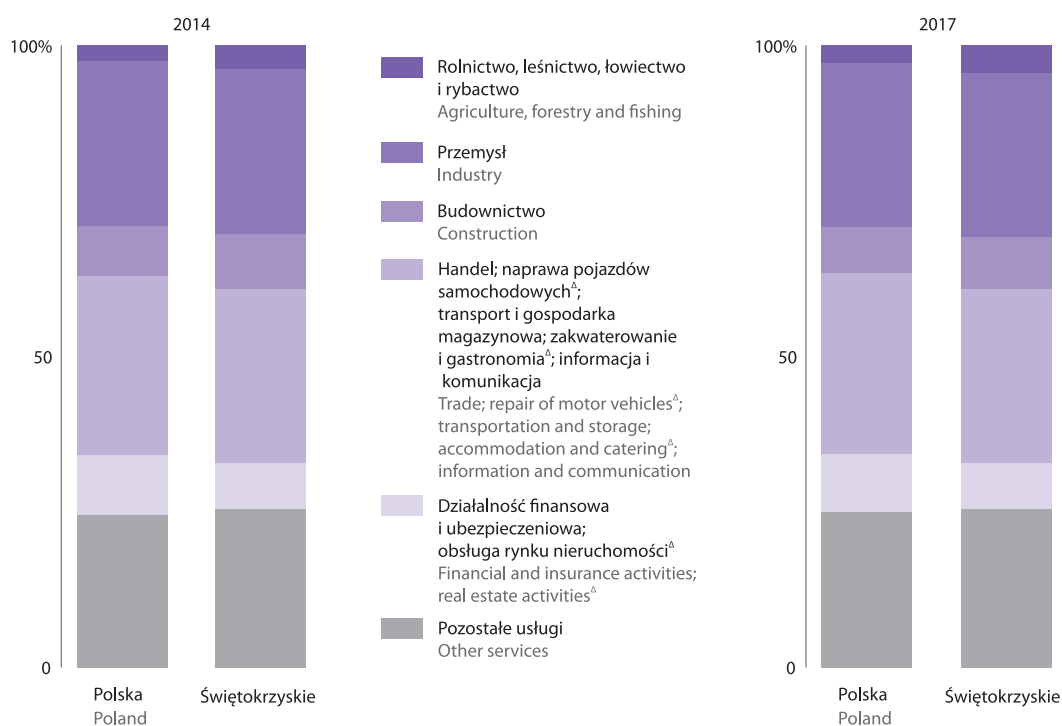
Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

Wartość dodana brutto (WDB) w województwie świętokrzyskim w 2017 r. wyniosła 40576 mln zł. W odniesieniu do 2014 r. nieznacznie zmniejszył się udział przemysłu w jej tworzeniu. W 2017 r. na podmioty prowadzące ten rodzaj działalności przypadało 26,1% wartości dodanej brutto, podczas gdy trzy lata wcześniej było to 26,3%. Większy spadek wystąpił w budownictwie. W 2017 r. podmioty budowlane wytworzyły 8,2% wartości dodanej brutto (wobec 9,0% w 2014 r.). Spośród podmiotów prowadzących działalność w usługach, spadek udziału wartości dodanej brutto odnotowano w sekcjach działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (o 0,4 p.proc. – do 7,3%). Wzrost wystąpił natomiast w sekcjach obejmujących handel; naprawę pojazdów samochodowych; transport i gospodarkę magazynową; zakwaterowanie i gastronomię; informację i komunikację, które w 2017 r. wypracowały 28,1% wartości dodanej brutto oraz w pozostałych usługach, na które przypadało 25,5%. Udział tych dwóch grup w tworzeniu wartości dodanej brutto w stosunku do 2014 r. zwiększył się odpowiednio o 0,6 p.proc. i 0,1 p.proc.

Wydajność pracy mierzoną WDB na 1 pracującego w województwie świętokrzyskim w 2017 r. wyniosła 88477 zł i była o 7,1% wyższa niż trzy lata wcześniej. Pomimo tego wzrostu jej wartość w relacji do średniej krajowej nieznacznie się obniżyła – z 75,2% do 75,0%.

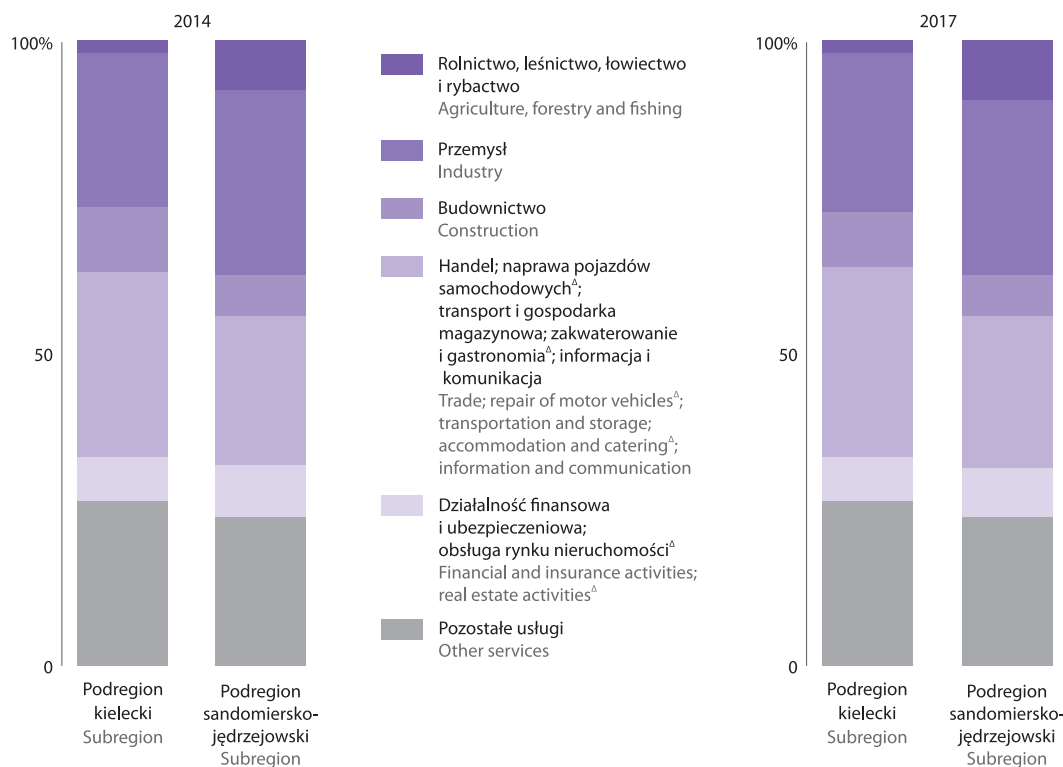
Wykres 40. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

Chart 40. Gross value added by kind of activity (current prices)

Większość wartości dodanej brutto (67,2%) w 2017 r. wytwarzana była w podregionie kieleckim. Udział ten był wyższy niż w 2014 r., gdy wyniósł 66,6%. Podregion kielecki charakteryzował się również wyższą wydajnością pracy mierzoną WDB na 1 pracującego. W stosunku do 2014 r. zwiększyła się ona o 6,8% i wyniosła 100738 zł. W podregionie sandomiersko-jędrzejowskim wskaźnik ten zwiększył się w tym okresie o 6,9% i osiągnął 70813 zł.

Wykres 41. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
 Chart 41. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

6.2. Koniunktura gospodarcza

6.2. Business tendency

W kwietniu 2020 r. w związku z pojawieniem się pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 nastąpiło załamanie koniunktury gospodarczej w województwie świętokrzyskim. Spadek wskaźnika ogólnego klimatu koniunktury objął wszystkie badane rodzaje działalności. Szczególnie duży był w sferze produkcji i handlu, natomiast nieco mniejszy w niektórych rodzajach działalności usługowej. Największą barierę stanowiła niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej. W działalności usługowej przedsiębiorcy zwracali często uwagę również m.in. na niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne, wysokie koszty zatrudnienia oraz wysokie obciążenia na rzecz budżetu.

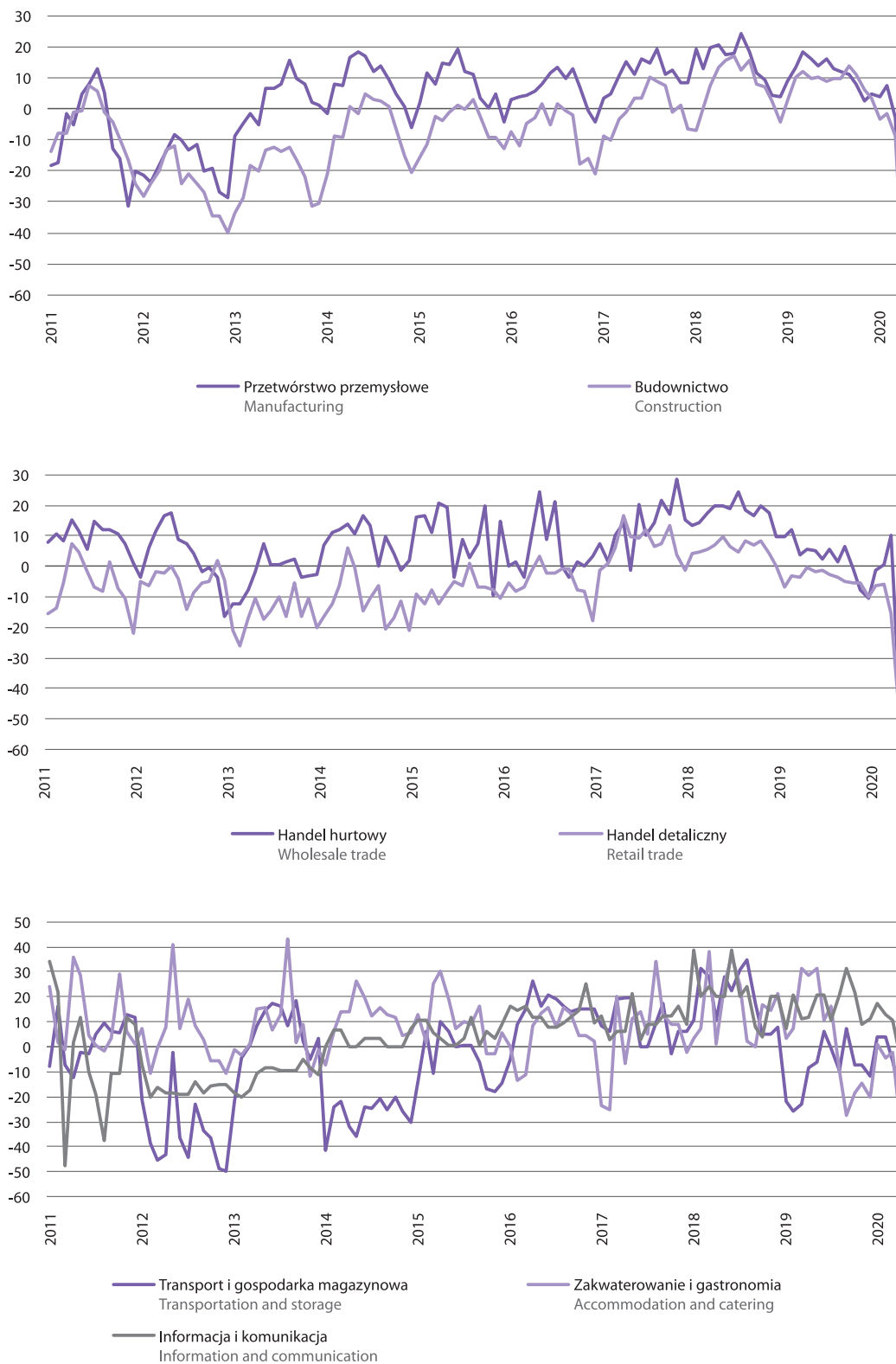
Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, klęski żywiołowe).

Tablica 29. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
 Table 29. General business climate indicator by kind of activity

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury General business climate indicator	I 2011	I 2016	I 2019	I 2020	IV 2020	IV 2020 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	-18,2	3,0	8,6	3,8	-45,4	-44,2
Budownictwo Construction	-13,9	-7,6	2,3	-3,5	-50,3	-47,1
Handel hurtowy Wholesale trade	8,1	0,3	9,8	-1,5	-42,9	-39,8
Handel detaliczny Retail trade	-15,4	-5,2	-6,8	-6,1	-49,0	-49,5
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	-7,8	-5,3	-21,6	3,9	-20,0	-48,3
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and food service activities	24,0	-0,1	3,2	1,2	-32,8	-70,0
Informacja i komunikacja Information and communication	34,1	16,4	7,3	17,2	-5,8	-19,4

W kwietniu 2020 r. we wszystkich badanych obszarach przedsiębiorcy oceniali koniunkturę gorzej niż przed rokiem. W przetwórstwie przemysłowym wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury kształtował się na poziomie minus 45,4 (wobec plus 15,9 w kwietniu 2019 r.). Niewiele mniejszy spadek na przestrzeni roku notowany był w budownictwie (z plus 9,7 do minus 50,3), a znacznie pogorszyła się koniunktura w handlu: hurtowym (z plus 5,6 do minus 42,9) i detalicznym (z minus 0,5 do minus 49,0). Spośród badanych sekcji sektora usług wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury najbardziej pogorszył się w zakwaterowaniu i gastronomii (z plus 28,7 do minus 32,8). Znacznie mniejszy spadek wystąpił natomiast w transporcie i gospodarce magazynowej (z minus 8,2 do minus 20,0) oraz informacji i komunikacji (z plus 11,6 do minus 5,8).

Wykres 42. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
 Chart 42. General business climate indicator by kind of activity

W przetwórstwie przemysłowym największe bariery działalności związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej oraz niedostatecznym popytem na rynku krajowym. W kwietniu 2020 r. wskazało je odpowiednio 74,3% i 44,4% przedsiębiorców (przed rokiem 28,7% i 35,1%). W porównaniu z kwietniem 2019 r. w największym stopniu wzrosło znaczenie, wspomnianej powyżej, bariery niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej, natomiast spadło – trudności wynikających z niedoboru wykwalifikowanych pracowników (z 44,9% do 21,2%).

W budownictwie największe bariery wskazywane przez firmy związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej (68,8% w kwietniu br., 20,2% przed rokiem). Znaczenie tej bariery wzrosło przy tym najbardziej w skali roku. W porównaniu z kwietniem 2019 r. najmocniej spadła natomiast istotność utrudnień związanych z niedoborem wykwalifikowanych pracowników (z 47,2% do 14,5%).

W handlu hurtowym największe problemy sygnalizowane przez przedsiębiorstwa zgłaszające bariery związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej (68,9% w kwietniu 2020 r.). W skali roku znaczenie tej bariery wzrosło najbardziej. Rok wcześniej tego typu utrudnienia zgłaszało 52,1% firm. W największym stopniu zmniejszyło się odczuwanie uciążliwości wynikających ze zbyt dużej konkurencji na rynku (z 68,0% do 24,0%).

Największe trudności sygnalizowane przez przedsiębiorstwa handlu detalicznego zgłaszające bariery związane były z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej (61,0% w kwietniu 2020 r., 28,8% w analogicznym miesiącu ub.r.). Najbardziej w ujęciu rocznym wzrosło znaczenie bariery niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej, a spadło uciążliwości związanych ze zbyt dużą konkurencją na rynku (z 58,9% do 34,7%).

W transporcie i gospodarce magazynowej największe trudności wskazywane przez firmy zgłaszające bariery związane były z niejasnymi, niespójnymi i niestabilnymi przepisami prawnymi (46,7% w kwietniu 2020 r., 41,9% przed rokiem) i jest to problem, którego znaczenie w skali roku wzrosło w największym stopniu. W największym stopniu spadło znaczenie bariery wynikającej z niedoboru wykwalifikowanych pracowników (z 61,8% do 9,2%).

Wśród przedsiębiorstw zajmujących się zakwaterowaniem i gastronomią najbardziej zmniejszyły się utrudnienia związane z kosztami zatrudnienia. W kwietniu 2020 r. były one istotne dla 24,0% badanych (wobec 59,1% przed rokiem). Pomimo tego spadku bariera ta pozostała dla tej grupy przedsiębiorstw najistotniejszym ze wszystkich utrudnień. Najmniej zmalała uciążliwość bariery niepewności ogólnej sytuacji gospodarczej. Wymieniło ją 18,5% przedsiębiorców wobec 19,6% przed rokiem.

W informacji i komunikacji największe trudności wskazywane przez firmy zgłaszające bariery to koszty zatrudnienia (64,0% w kwietniu 2020 wobec 78,5% przed rokiem) i wysokie obciążenia na rzecz budżetu (odpowiednio 64,0% i 46,0%). Druga z tych barier jest równocześnie tą, której znaczenie w skali roku wzrosło w największym stopniu. Najbardziej spadło natomiast znaczenie utrudnień związanych z niedoborem wykwalifikowanych pracowników. O ile przed rokiem z tą barierą borykało się 24,5% przedsiębiorców zajmujących się informacją i komunikacją, to w kwietniu 2020 nie było już firm wskazujących na istotność tego problemu.

6.3. Przedsiębiorczość

6.3. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

W 2019 r. utrzymał się wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej. Pomimo że objął on wszystkie powiaty, to ukształtował się na niższym poziomie niż w kraju. Obniżyła się liczba nowo zarejestrowanych podmiotów, co było głównie efektem zmniejszenia grupy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Mniej było także wykreśleń. Spadek liczby podmiotów wykreślonych z rejestru REGON wystąpił niezależnie od formy prawnej, a szczególnie duży był w grupie spółek handlowych.

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

Na koniec 2019 r. liczba podmiotów gospodarki narodowej w województwie świętokrzyskim wyniosła 116,5 tys. i stanowiła 2,6% ich ogółu w Polsce. Była wyższa niż w roku poprzednim o 2,4% oraz o 7,2% niż w 2010 r. Wzrost ten był przy tym niższy niż w skali kraju, gdzie liczba podmiotów gospodarki narodowej zwiększyła się odpowiednio o 3,3% i 15,3%.

Tablica 30.

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

Table 30.

Entities of the national economy in the REGON register

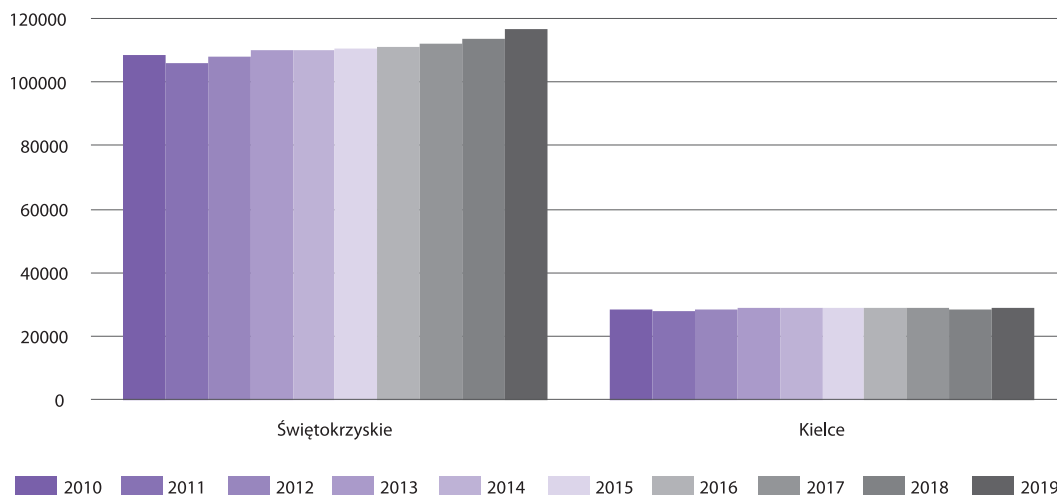
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
Ogółem Total	108715	110574	113717	116493	2,6
sektor publiczny public sector	3317	3185	2916	2888	2,6
sektor prywatny private sector	105398	106915	110110	112853	2,6
Z liczby ogółem: Of total number:					
Spółki Companies	11930	14116	14249	14740	1,8
Fundacje Foundations	203	359	432	472	1,7
Stowarzyszenia i organizacje społeczne Associations and social organizations	3022	3746	3965	4090	3,5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	86663	84406	87153	89109	2,8

Wykres 43. Podmioty gospodarki narodowej

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 43. Entities of the national economy

As of 31st December

Większość podmiotów skoncentrowana była w północnej części województwa. Na koniec 2019 r. na terenie podregionu kieleckiego siedzibę miało 68,4% ich ogółu, podczas gdy w sandomiersko-jędrzejowskim – 31,6%. Najwięcej podmiotów zlokalizowanych było w mieście Kielce, na które przypadało 24,7% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w województwie. Wysokim udziałem charakteryzowały się także powiaty kielecki (15,7%) oraz ostrowiecki (8,8%).

Wzrost liczby podmiotów w stosunku do roku poprzedniego odnotowano we wszystkich powiatach, przy czym najszybciej przybywało ich w kazimierskim – o 5,4%, kieleckim – o 4,3% i jędrzejowskim – o 3,6%. Najwolniejszy był natomiast w powiecie sandomierskim – o 0,5%.

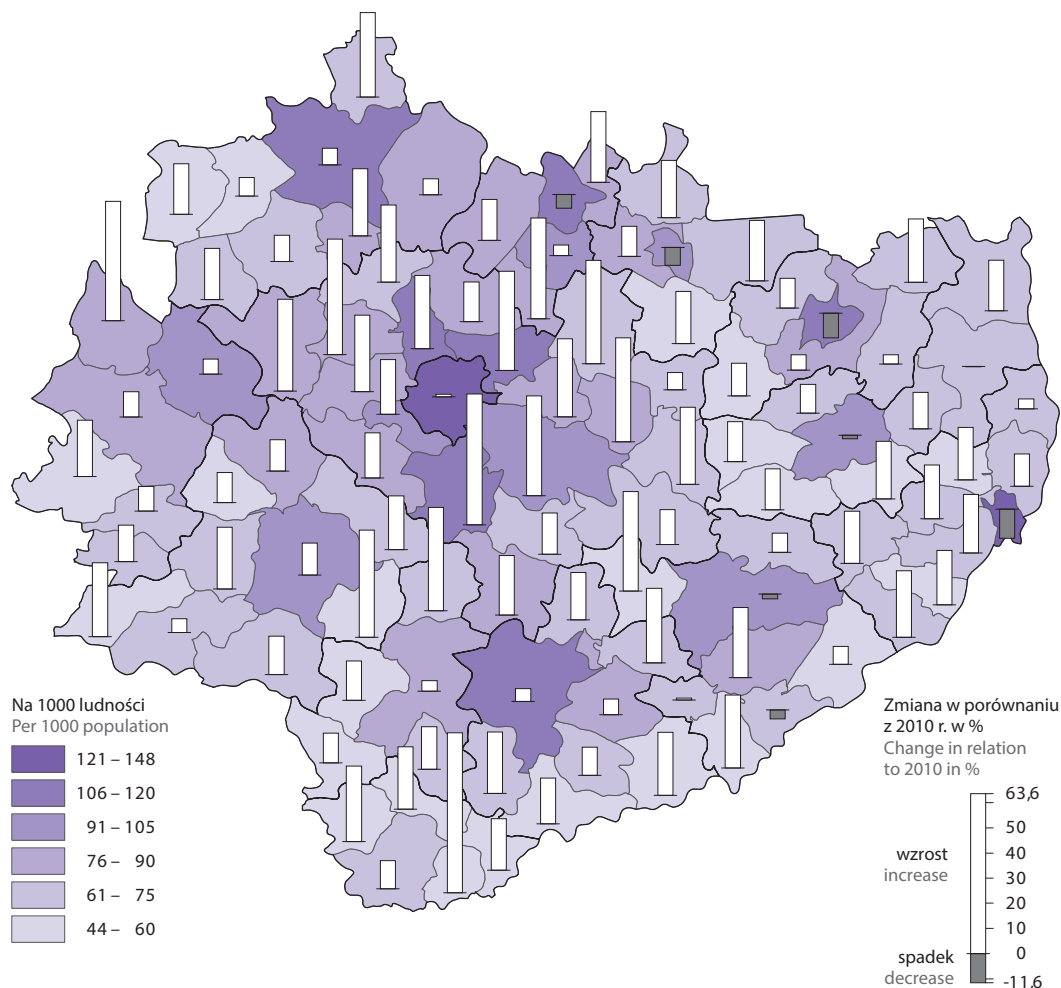
Liczba podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1000 ludności w województwie świętokrzyskim na koniec 2019 r. wyniosła 94. Największym poziomem tego wskaźnika charakteryzowały się miasto Kielce (148) oraz powiaty skarżyski (106) i ostrowiecki (94). Najmniej podmiotów na 1000 mieszkańców odnotowano w powiatach kazimierskim (59), opatowskim (68) i pińczowskim (70). W przekroju gmin największą liczbą podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców (poza Kielcami pełniącymi funkcję miasta na prawach powiatu) charakteryzowały się: Sandomierz (134), Skarżysko-Kamienna (118) i Masłów (114).

Mapa 39. Podmioty gospodarki narodowej w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 39. Entities of the national economy in 2019

As of 31st December

W 2019 r. do rejestru REGON wpisane zostały 9452 nowe podmioty, tj. o 11,5% mniej niż na przestrzeni 2018 r. Spowodowane to było spadkiem nowych rejestracji wśród podmiotów w formie/grupie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W 2019 r. wpisano ich 8,1 tys. (o 11,4% mniej niż rok wcześniej). Nieznacznie (o 1,6%) zmalała także liczba nowo zarejestrowanych spółek cywilnych. Więcej niż w 2018 r. wpisów odnotowano natomiast w grupie spółek handlowych (o 7,2%). Przyczynił się do tego m.in. wzrost liczby nowo zarejestrowanych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, która zwiększyła się o 14,4%.

W 2019 r. wykreślono z rejestru REGON 6162 podmioty, tj. o 29,0% mniej niż na przestrzeni 2018 r. Spadek ten to przede wszystkim efekt znacznie mniejszej liczby wyrejestrowanych spółek handlowych – o 87,9%, w tym spółek z ograniczoną odpowiedzialnością – o 90,3%. Duży ubytek odnotowano również wśród spółek cywilnych oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, których wykreślono odpowiednio o 27,0% i 9,4% mniej niż przed rokiem.

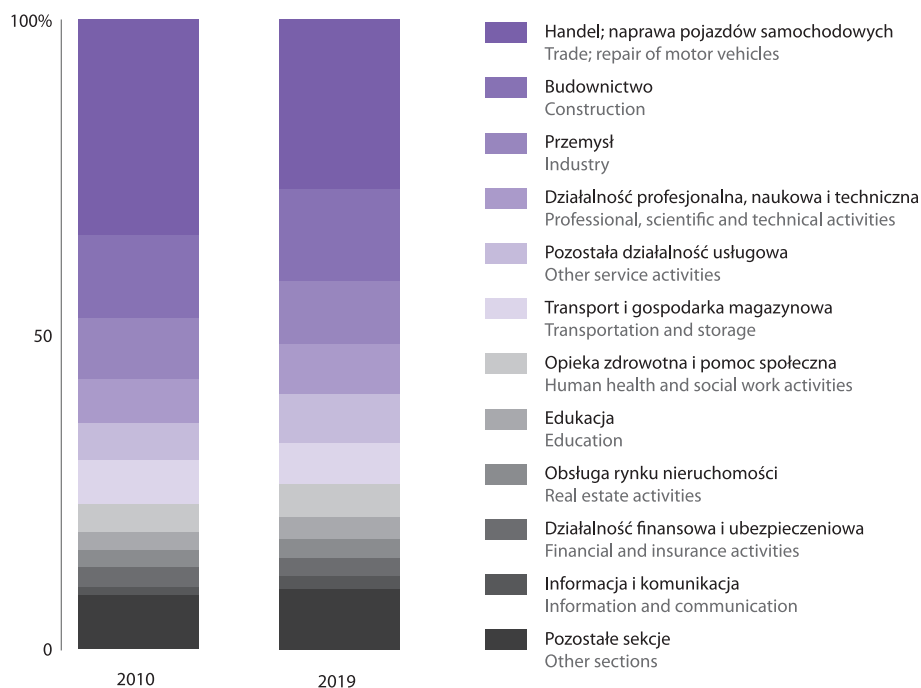
W przekroju sekcji na koniec 2019 r. najwięcej podmiotów gospodarki narodowej specjalizowało się w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (26,9% ogółu), jednak w stosunku do 2010 r. ich udział znacznie się zmniejszył (o 7,4 p.proc.). Wzrost odnotowano w budownictwie (zajmującym 2. miejsce pod względem liczebności). Podmioty prowadzące głównie taką działalność stanowiły 14,7% ogółu (w 2010 r. – 13,3%). Zwiększył się także m.in. udział przemysłu (z 9,6% do 10,1%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (z 6,7% do 8,0%) oraz pozostałej działalności usługowej (z 6,0% do 7,5%).

Wykres 44. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji PKD w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 44. Entities of the national economy by selected PKD sections in 2019

As of 31st December

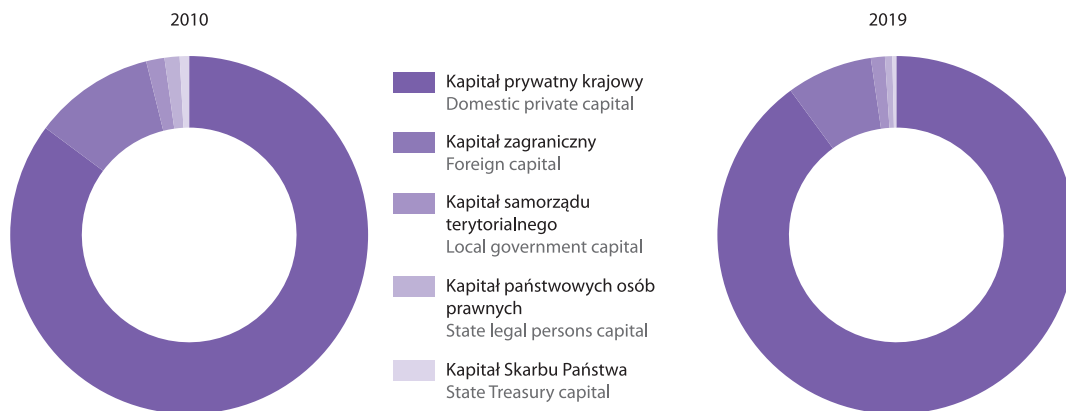

Wśród podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru w województwie świętokrzyskim dominowały osoby fizyczne. Na koniec 2019 r. podmioty o tej formie prawnej stanowiły 76,5% ogółu podmiotów gospodarki narodowej. W stosunku do 2010 r. ich udział uległ jednak zmniejszeniu (z 79,7%). Odminną tendencję odnotowano w grupie spółek handlowych, których było relatywnie więcej niż 9 lat wcześniej. Na koniec 2019 r. stanowiły one 6,0% ogółu podmiotów gospodarki narodowej, podczas gdy w 2010 r. – 4,4%. Wśród spółek handlowych przeważały spółki z.o.o., a ich udział wzrósł w tym okresie z 3,3% do 4,6%. Nie zmienił się odsetek spółek cywilnych. Podobnie jak 9 lat wcześniej wyniósł on 6,6%.

Biorąc pod uwagę rodzaj kapitału zarejestrowanego w spółkach handlowych dominował kapitał prywatny krajowy, który na koniec 2019 r. zadeklarowano w 6,1 tys. podmiotów (89,9% ogółu spółek handlowych). Na przestrzeni dziewięciu lat udział takich firm wyraźnie się zwiększył (na koniec 2010 r. było ich 85,2%). Spadek wystąpił przede wszystkim w grupie spółek handlowych z kapitałem zagranicznym. Na koniec 2019 r. stanowiły one 7,8% ogółu, tj. o 3,1 p.proc. mniej niż dziewięć lat wcześniej. Udział żadnej z pozostałych form kapitału nie przekraczał 2%.

Wykres 45. Spółki handlowe według rodzaju kapitału

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 45. Commercial companies by type of capital
As of 31st December

Najliczniejszą grupą spółek handlowych były podmioty specjalizujące się w handlu; naprawie pojazdów samochodowych. Ich udział znacznie się jednak zmniejszył. Na koniec 2019 r. wyniósł 22,6% ogółu, podczas gdy 9 lat wcześniej było to 33,5%. Na przestrzeni dziewięciu lat wyraźnie obniżył się także odsetek spółek handlowych prowadzących działalność głównie w przetwórstwie przemysłowym – z 19,4% do 14,7% oraz budownictwie – z 15,0% do 13,7%, natomiast wzrósł w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej – z 6,5% do 11,3% i obsłudze rynku nieruchomości – z 4,1% do 5,4%.

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

Research and development and innovation activity

Na przestrzeni lat 2010-2018 zaangażowanie przedsiębiorstw z województwa świętokrzyskiego w działalność badawczą i rozwojową oraz innowacyjną pozostawało na jednym z najniższych poziomów w kraju. W 2018 r. niższą niż w województwie świętokrzyskim intensywność prac B+R odnotowano jedynie w: lubuskim, zachodniopomorskim i warmińsko-mazurskim. W latach 2016-2018 udział aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim obok łódzkiego i warmińsko-mazurskiego należał do najniższych w kraju, natomiast odsetek firm, które wprowadziły innowacje (nowe lub ulepszone produkty lub procesy biznesowe) w świętokrzyskim był najmniejszy.

Na przestrzeni omawianego okresu nastąpił wzrost nakładów na działalność badawczą i rozwojową. Ich struktura nie uległa zasadniczym zmianom. W nakładach według rodzajów kosztów dominowały nakłady bieżące. Wśród sektorów wykonawczych najwyższymi nakładami wewnętrznymi na działalność badawczo-rozwojową charakteryzował się sektor przedsiębiorstw, a następnie szkolnictwa wyższego. Głównymi sektorami finansującymi działalność B+R pozostawał sektor przedsiębiorstw oraz sektor rządowy. Jednocześnie w analogicznym okresie odnotowano spadek nakładów na działalność innowacyjną.

Przychody ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych stanowiły niewielki odsetek przychodów ogółem w przedsiębiorstwach województwa świętokrzyskiego. W 2018 r. niższy udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, wprowadzonych na rynek w latach 2016-2018, w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych odnotowano jedynie w województwie zachodniopomorskim, natomiast w przypadku przedsiębiorstw usługowych równie niski udział osiągnęły firmy z województwa podlaskiego.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

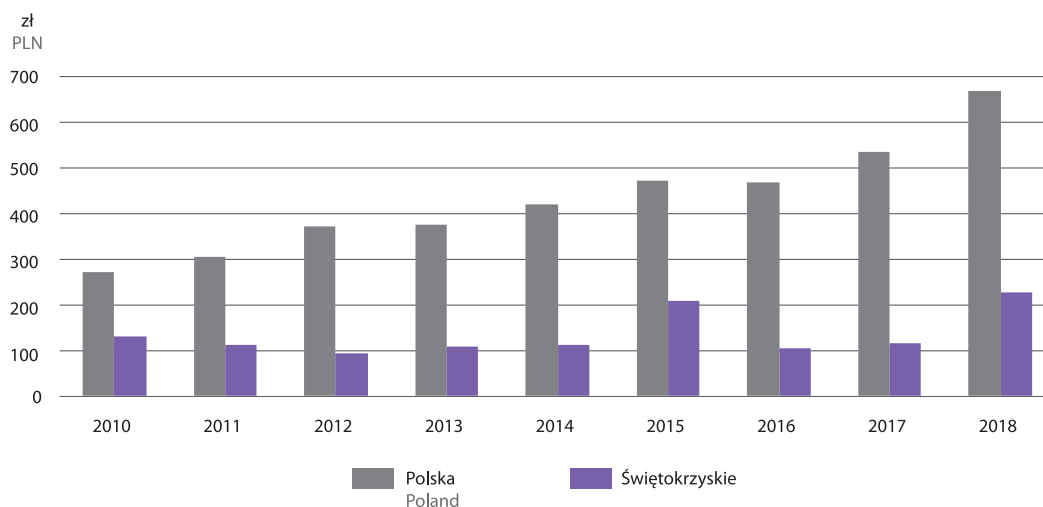
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R w województwie świętokrzyskim w 2018 r. wyniosły 280,7 mln zł i wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem o 95,4%, natomiast w relacji do 2010 r. wzrost ten wyniósł 67,2%. W 2018 r. nakłady poniesione w województwie stanowiły 1,1% nakładów w skali kraju, podczas gdy w 2017 r. osiągnęły 0,7%, a w 2010 r. 1,6%.

Na tle Polski intensywność prac B+R w województwie świętokrzyskim mierzona udziałem nakładów na działalność B+R w PKB województwa była umiarkowana, wahając się od 0,45% w 2010 r. przez 0,31% w 2017 r. do 0,57% w 2018 r. (w Polsce intensywność prac B+R zwiększyła się z 0,75% w 2010 r. przez 1,03% w 2017 r. do 1,21% w 2018 r.). W czołówce województw, które notowały najwyższą intensywność prac B+R od lat plasują się: małopolskie, mazowieckie, pomorskie i podkarpackie. W 2018 r. intensywność prac B+R we wskazanych województwach wyniosła kolejno: 2,14%, 1,99%, 1,40% i 1,11%. Z kolei podobnie niską intensywność prac B+R jak świętokrzyskie wykazały województwa: lubuskie, zachodniopomorskie i warmińsko-mazurskie – w 2018 r. odpowiednio: 0,48%, 0,55% i 0,56%.

W województwie świętokrzyskim w 2018 r. nakłady na działalność badawczą i rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca osiągnęły 225,6 zł, co oznacza wzrost w relacji do stanu z 2017 r. o 96,3%, natomiast w porównaniu z 2010 r. o 72,7%. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową per capita stanowiły w 2018 r. 33,8% nakładów na B+R poniesionych średnio w Polsce, wobec 21,5% w 2017 r. i 48,3% w 2010 r. Nakłady na działalność B+R w województwie świętokrzyskim były jednymi z najniższych w kraju. W 2018 r. niższe nakłady poniesiono jedynie w lubuskim (219,3 zł) i zachodniopomorskim (211,8 zł). Z kolei grupie województw z najwyższymi nakładami na działalność B+R od lat przewodzą mazowieckie i małopolskie, gdzie w 2018 r. nakłady per capita wyniosły odpowiednio 1761,5 zł oraz 1087,4 zł.

Wykres 46. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca
 Chart 46. Intramural expenditures on research and development per 1 capita

Na przestrzeni lat 2010-2018 w strukturze nakładów wewnętrznych na działalność B+R według rodzajów kosztów niezależnie od lokalizacji terytorialnej dominowały nakłady bieżące. W województwie świętokrzyskim w 2018 r. stanowiły 62,8% (176,2 mln zł) wszystkich nakładów wewnętrznych poniesionych na badania naukowe i prace rozwojowe (w 2010 r. 73,7%, w 2015 r. 52,0%, w 2017 r. 62,8%). Pozostały odsetek stanowiły nakłady inwestycyjne. W kraju udział nakładów bieżących wahał się od 74,3% w 2010 r. do 79,5% w 2018 r.

Wśród sektorów wykonawczych najwyższymi nakładami wewnętrznymi na działalność badawczo-rozwojową charakteryzował się sektor przedsiębiorstw, który przeznaczył w 2018 r. na prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych 197,5 mln zł (wzrost o 80,4% w stosunku do 2017 r. i o 253,3% w relacji do 2010 r.). Stanowiło to 70,4% nakładów województwa brutto na działalność B+R w 2018 r. wobec 76,3% w 2017 r., 43,9% w 2015 r. i 35,1% w 2010 r. W kraju wśród sektorów wykonawczych udział sektora przedsiębiorstw wahał się od 26,6% w 2010 r. do 66,1% w 2018 r. Na drugiej lokacie uplasował się sektor szkolnictwa wyższego, którego udział w nakładach na działalność badawczo-rozwojową w 2018 r. w województwie świętokrzyskim osiągnął 28,6% wobec 21,9% w 2017 r. (w kraju – 31,7% w 2018 r. wobec 32,9% w 2017 r.).

Podobnie jak w latach poprzednich, zarówno w województwie świętokrzyskim jak i w kraju głównymi sektorami finansującymi działalność B+R w 2018 r. był sektor przedsiębiorstw oraz sektor rządowy.

Tablica 31. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące)

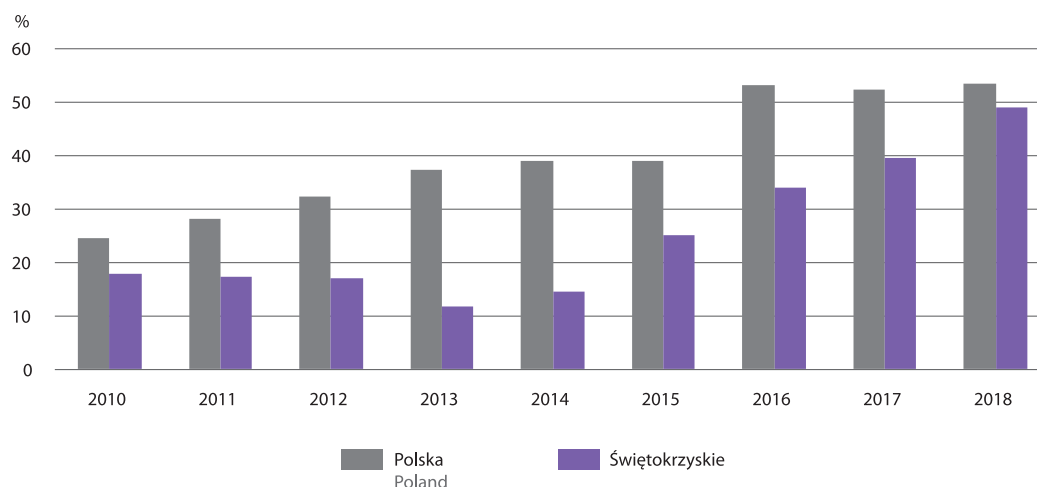
Table 31. Intramural expenditures on research and development by source of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	167,9	261,0	143,6	280,7
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	100,1	125,8	80,1	117,1
Przedsiębiorstw Business enterprise	30,1	65,5	56,5	137,2
Szkolnictwa wyższego Higher education	.	.	1,5	.
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non-profit	.	.	-	.
Zagranica Rest of the world	36,8	.	5,6	24,2

W 2018 r. środki sektora przedsiębiorstw oraz sektora rządowego stanowiły odpowiednio 48,9% oraz 41,7% (wobec w 2017 r. 39,4% oraz 55,7%, a w 2010 r. 17,9% i 59,6%) wszystkich nakładów poniesionych na prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych w województwie. W mniejszym zakresie działalność B+R finansowała zagranica (w 2018 r. 8,6% wobec 3,9% w 2017 r. i 21,9% w 2010 r.). W kraju tendencja była podobna. Głównymi sektorami finansującymi działalność B+R w Polsce w 2018 r. był sektor przedsiębiorstw oraz sektor rządowy, których środki stanowiły odpowiednio 53,3% oraz 35,4% (wobec 52,4% oraz 38,3% w 2017 r.) wszystkich nakładów poniesionych na prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych.

Wykres 47. Środki pochodzące z sektora przedsiębiorstw finansujące działalność B+R

Chart 47. Funds from the business enterprise sector financing R&D

Personel B+R stanowią wszystkie osoby bezpośrednio zaangażowane w działalność badawczą i rozwojową bez względu na to, czy są pracującymi w danej jednostce, czy też są współpracownikami zewnętrznymi w pełni wdrożonymi w działalność badawczą i rozwojową jednostki, a także osoby świadczące bezpośrednie usługi na potrzeby działalności B+R (jak np. kierownicy prac B+R, pracownicy administracyjni, technicy i pracownicy biurowi).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

W 2018 r. w działalność badawczo-rozwojową zaangażowanych było w województwie świętokrzyskim 2987 osób, co oznacza wzrost w porównaniu do 2017 r. o 18,1%. W kraju zaangażowanie wyniosło w 2018 r. 266283 osoby i było wyższe w porównaniu z 2017 r. o 11,3%. Pracujący w województwie świętokrzyskim stanowili niewiele ponad 1% zbiorowości krajowej.

W województwie świętokrzyskim w 2018 r. rzeczywiste zaangażowanie personelu B+R w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe wyniosło 1413,0 ekwiwalentów pełnego czasu pracy (EPC) i wzrosło w skali roku o 25,4%. W kraju rzeczywiste zaangażowanie personelu B+R osiągnęło 161993,1 EPC i w analogicznym okresie zwiększyło się o 12,4%. Rzeczywiste zaangażowanie personelu w prace B+R w województwie świętokrzyskim należy od lat do najniższych w kraju. W 2018 r. niższe odnotowano jedynie w lubuskim (1233,6 EPC). Podobnie jak w kraju działalność B+R była realizowana w województwie, przede wszystkim przez personel wewnętrzny (pracujących), który stanowił w 2018 r. 76,0% personelu B+R wyrażonego w osobach oraz 87,1% – w EPC (w 2017 r. udziały te wyniosły odpowiednio 72,0% i 81,4%). W kraju personel wewnętrzny (pracujący) stanowił 76,5% personelu B+R wyrażonego w osobach oraz 81,1% – w EPC (w 2017 r. udziały te wyniosły kolejno 78,4% i 84,3%).

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim na 1000 osób aktywnych zawodowo przypadało 2,3 pracujących w B+R (w EPC), podczas gdy w 2017 r. 1,6. W Polsce na 1000 aktywnych zawodowo w 2018 r. przypadało 7,7 pracujących w B+R (w EPC), wobec 7,0 w 2017 r. Wskaźniki odnotowane w województwie świętokrzyskim, obok lubuskiego i warmińsko-mazurskiego, należą do najniższych w kraju.

W 2018 r. w strukturze osób zaangażowanych w działalność B+R według realizowanej funkcji dominowali badacze, którzy stanowili odpowiednio 78,5% personelu wewnętrznego wyrażonego w osobach (wobec 85,1% przed rokiem). W ekwiwalentach pełnego czasu pracy udziały badaczy wyniosły 77,7% pracujących w B+R oraz 85,6% współpracowników zewnętrznych (w 2017 r. odpowiednio: 86,6% i 91,5%). Podobnie w kraju, w 2018 r. w strukturze osób zaangażowanych w działalność B+R dominowali badacze, którzy stanowili odpowiednio 74,1% i 67,1% personelu wewnętrznego i zewnętrznego B+R wyrażonego w osobach (wobec 78,2% i 79,8% w 2017 r.). W EPC udziały te wyniosły 75,1% pracujących w B+R oraz 62,5% współpracowników zewnętrznych (w 2017 r. odpowiednio: 79,5% i 79,8%).

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim w strukturze osób pracujących w działalności B+R według sektorów wykonawczych dominowały dwa sektory, tj. przede wszystkim sektor szkolnictwa wyższego, a następnie sektor przedsiębiorstw. Odsetek osób pracujących w działalności B+R w tych sektorach wynosił odpowiednio 50,7% i 34,9% ogólnej liczby pracujących w działalności B+R (w 2017 r. odpowiednio: 55,5% i 36,9%). Liczba osób w sektorze szkolnictwa wyższego wzrosła w stosunku do 2017 r. o 13,9% natomiast w sektorze przedsiębiorstw o 17,9%. W kraju sytuacja była odwrotna, bowiem w 2018 r. w strukturze osób pracujących w działalności B+R według sektorów wykonawczych dominował sektor przedsiębiorstw, a sektor szkolnictwa wyższego uplasował się na drugiej lokacie. Pracujący w działalności B+R w sektorze przedsiębiorstw stanowili 48,3% ogólnej liczby pracujących w działalności B+R, a w sektorze szkolnictwa wyższego – 48,2% (w 2017 r. kolejno: 45,8% oraz 50,5%). Liczba osób w sektorze przedsiębiorstw w stosunku do poprzedniego roku zwiększyła się o 14,5%, natomiast w sektorze szkolnictwa wyższego wzrosła o 3,5%.

Po uwzględnieniu rzeczywistego zaangażowania osób pracujących w działalność badawczo-rozwojową, w województwie świętokrzyskim najwyższą wartość ekwiwalentu pełnego czasu pracy odnotowano w sektorze szkolnictwa wyższego (613,8 ECP), a następnie w sektorze przedsiębiorstw (508,6 EPC). W porównaniu z 2017 r. EPC w sektorze szkolnictwa wyższego wzrósł o 46,4%, natomiast w sektorze przedsiębiorstw zwiększył się o 25,7%. W kraju w 2018 r. ECP w sektorze szkolnictwa wyższego osiągnął 52050,3 i był o 2,7% wyższy niż w 2017 r., podczas gdy w sektorze przedsiębiorstw ECP wzrósł w skali roku o 12,7% do 75563,5. Podobnie, jak w przypadku powyżej analizowanych zagadnień omawiane wskaźniki były jednymi z najniższych w kraju.

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W województwie świętokrzyskim w latach 2016–2018 aktywność innowacyjną wykazało 21,9% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 10,7% usługowych (w latach 2015-2017 odpowiednio 20,8% firm przemysłowych i 5,5% usługowych). W kraju w latach 2016-2018 udział aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw przemysłowych wyniósł 26,1%, a usługowych 21,0% (w latach 2015-2017 odpowiednio: 20,2% i 11,9%). Udziały aktywnych innowacyjnie przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim, podobnie jak w łódzkim (21,8% oraz 11,4%) i warmińsko-mazurskim (21,4% oraz 9,3%) należały do najniższych w kraju. Z kolei największy odsetek przedsiębiorstw przemysłowych aktywnych innowacyjnie występował w województwie podkarpackim (34,8%), natomiast jednostek usługowych w województwie mazowieckim (29,8%).

W latach 2016-2018 innowacje (nowe lub ulepszone produkty lub procesy biznesowe) w województwie świętokrzyskim wprowadziło 19,3% przedsiębiorstw przemysłowych i 9,3% przedsiębiorstw usługowych. Udziały odnotowane w województwie świętokrzyskim były najniższe w kraju. Najwyższe odsetki odnotowano natomiast w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych w województwie lubelskim (30,7%), a usługowych – w mazowieckim 27,5%. Zarówno innowacje produktowe, jak i innowacje procesów biznesowych częściej wprowadzały przedsiębiorstwa przemysłowe niż usługowe (odpowiednio 15,5% i 15,3% wobec 2,2% i 8,4%). Podobną prawidłowość odnotowano w kraju. W tym okresie w Polsce innowacje wprowadziło 24,0% przedsiębiorstw przemysłowych i 19,6% przedsiębiorstw usługowych, przy czym 16,8% przedsiębiorstw przemysłowych wprowadziło innowacje produktowe a 19,9% innowacje procesów biznesowych, natomiast 9,6% przedsiębiorstw usługowych wprowadziło innowacje produktowe i 17,5% innowacje procesów biznesowych.

Tablica 32. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
Table 32. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	2018 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process innovations ^a	16,5	13,7	19,2	19,3	24,0
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	11,3	9,6	14,1	15,5	16,8
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	13,7	9,5	16,0	15,3	19,9
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process innovations ^a	11,4	9,2	5,2	9,3	19,6
Nowe lub ulepszone produkty New or improved products	4,7	5,3	2,6	2,2	9,6
Nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a New or improved business processes ^a	8,4	5,6	4,3	8,4	17,5

a W latach 2010-2017 dane dotyczą innowacji procesowych, od 2018 r. – procesów biznesowych.

a In the years 2010-2017 data concern to process innovations, from 2018 – business innovations.

W latach 2016-2018 w województwie świętokrzyskim w ramach innowacji produktowych, nowe lub ulepszone wyroby wprowadziło 14,0% przedsiębiorstw przemysłowych i 0,4% usługowych, natomiast nowe lub ulepszone usługi – 7,0% przedsiębiorstw przemysłowych i 1,8% usługowych. Wskaźniki te były niższe niż przeciętnie w kraju, gdzie w ramach innowacji produktowych, nowe lub ulepszone wyroby wprowadziło 15,2% przedsiębiorstw przemysłowych i 4,4% usługowych, a z kolei nowe lub ulepszone usługi – 5,6% przedsiębiorstw przemysłowych i 7,4% usługowych.

Innowacje procesów biznesowych w latach 2016-2018 w województwie świętokrzyskim wdrożyło 15,3% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 8,4% przedsiębiorstw usługowych. Przedsiębiorstwa przemysłowe najczęściej wprowadzały nowe lub ulepszone metody wytwarzania produktów (12,0%), a podmioty usługowe – nowe lub ulepszone: metody przetwarzania informacji lub komunikacji (6,4%), metody księgowania lub inne czynności administracyjne (6,4%) oraz zasady działania wewnątrz przedsiębiorstwa lub w relacji z otoczeniem (5,9%). Podobnie, jak w przypadku innowacji produktowych, innowacje procesów biznesowych były wdrażane w województwie świętokrzyskim w mniejszym zakresie niż przeciętnie w kraju. W Polsce innowacje procesów biznesowych wdrożyło 19,9% przedsiębiorstw przemysłowych oraz 17,5% przedsiębiorstw usługowych. Przedsiębiorstwa przemysłowe najczęściej wprowadzały nowe lub ulepszone metody wytwarzania produktów (12,3%), a podmioty usługowe – nowe lub ulepszone metody podziału zadań, uprawnień decyzyjnych lub zarządzania zasobami ludzkimi (10,4%).

W latach 2016-2018 największy odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych wystąpił w działach: produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (47,1%), poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (43,5%), produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli (34,8%), produkcja urządzeń elektrycznych (33,3%) oraz produkcja metali (31,0%), natomiast najniższy w: produkcji odzieży (4,6%), produkcji wyrobów

z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcji wyrobów ze słomy i materiałów i używanych do wyplatania (7,3%) oraz naprawie, konserwacji i instalowaniu maszyn i urządzeń (8,6%).

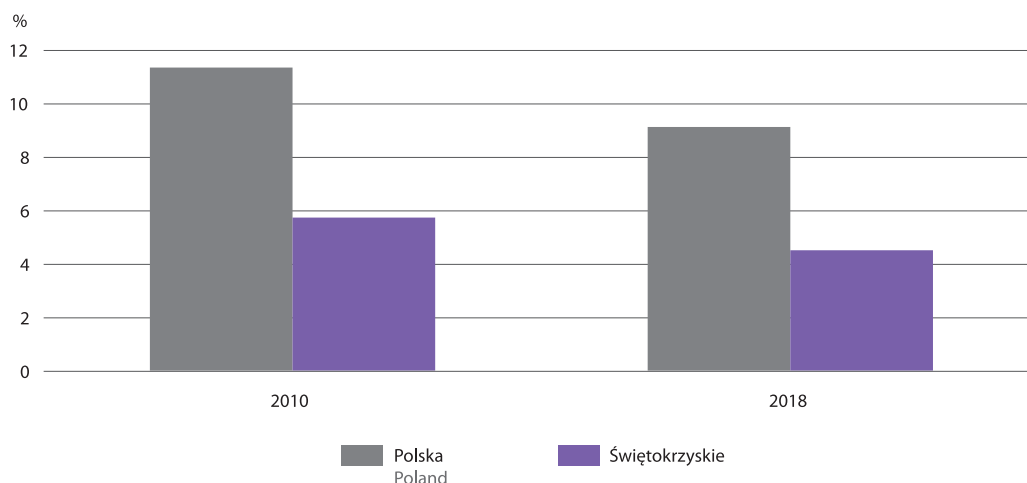
Wśród przedsiębiorstw usługowych udział przedsiębiorstw innowacyjnych najwyższy był w działach: działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne (50,0%), finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (25,8%) oraz działalność wydawnicza (18,0%), a najniższy – w działach: handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (5,0%), handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (5,0%) oraz transport lądowy oraz transport rurociągowy (10,7%).

Nakłady na działalność innowacyjną poniesione w województwie świętokrzyskim w 2018 r. w przedsiębiorstwach przemysłowych wyniosły 303,5 mln zł i były niższe o 35,5% niż w 2017 r. i o 8,8% niż w 2010 r. Z kolei nakłady poniesione na innowacje w przedsiębiorstwach usługowych wyniosły w 2018 r. 5,4 mln zł, co oznacza spadek o 70,0% w relacji do 2017 r. i o 85,5% w porównaniu z 2010 r. W tym samym okresie w kraju nakłady na działalność innowacyjną poniesione w w przedsiębiorstwach przemysłowych wyniosły 23388,7 mln zł, a w przedsiębiorstwach usługowych – 13094,8 mln zł. Oznacza to, spadek nakładów krajowych w przedsiębiorstwach przemysłowych w relacji do 2017 r. o 16,5% i w porównaniu z 2010 r. o 1,6%, natomiast nakłady w przedsiębiorstwach usługowych zmniejszyły się o 0,4% w relacji do 2017 r. a wzrosły o 21,4% w porównaniu z 2010 r.

W 2018 r. udział przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych, wprowadzonych na rynek w latach 2016-2018, w przychodach ogółem w przedsiębiorstwach przemysłowych wyniósł 4,5%, a usługowych – 0,2% (w kraju odpowiednio 9,1% i 3,2%). Na tle województw udziały przychodów ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ogółem były jednymi z najmniejszych. W przypadku przedsiębiorstw przemysłowych niższy udział odnotowano jedynie w województwie zachodniopomorskim – 3,2%, natomiast w przypadku przedsiębiorstw usługowych równie niski udział osiągnęły firmy z województwa podlaskiego. Z kolei liderami sprzedaży były firmy przemysłowe w województwach lubuskim (12,8%) i małopolskim (12,1%), a firmy usługowe – w mazowieckim (5,3%) i dolnośląskim (3,5%).

Wykres 48. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 48. Revenues of industrial enterprises from sales of new or improved products as the share of total revenues from sales

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Using of information and communication technologies in enterprises

W województwie świętokrzyskim liczba przedsiębiorstw posiadających komputery i dostęp do internetu wzrasta, jednak udział w przedsiębiorstwach ogółem pozostaje na jednym z najniższych poziomów w kraju. W 2019 r. niższy niż w województwie świętokrzyskim udział przedsiębiorstw posiadających komputery odnotowano jedynie w województwie opolskim. W porównaniu do 2018 r. w przedsiębiorstwach wzrasta również wykorzystanie urządzeń przenośnych oraz technologii mobilnych w dostępie do internetu, a także maksymalna prędkość internetu określona w umowie z operatorem. Przedsiębiorstwa coraz chętniej korzystają z mediów społecznościowych, wśród których najpopularniejsze są serwisy społecznościowe oraz strony umożliwiające udostępnianie multimediów.

W porównaniu do 2018 r. zmniejszyła się liczba przedsiębiorstw prowadzących sprzedaż elektroniczną ogółem oraz do klientów indywidualnych, wzrosła natomiast sprzedaż skierowana do innych przedsiębiorstw i organizacji publicznych. Największymi barierami sprzedaży elektronicznej do innych krajów UE była niedostateczna znajomość języków obcych oraz wysokie koszty przesyłki.

Przedsiębiorstwa w województwie coraz częściej wykorzystują otwarte dane publiczne, zajmując dziesiątą lokatę wśród wszystkich województw. Najczęściej wykorzystywane kategorie to: gospodarka i finanse, transport oraz środowisko.

W 2019 r. odnotowano znaczny wzrost zatrudnienia specjalistów ICT w przedsiębiorstwach, co pozwoliło zająć pierwszą lokatę wśród wszystkich województw w kraju.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-telekomunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.

W województwie świętokrzyskim w 2019 r. 94,5% przedsiębiorstw, wykorzystywało komputery. W porównaniu do 2018 r. ich liczebność wzrosła o 6,3%. W kraju w 2019 r. 96,8% przedsiębiorstw wykorzystywało komputer, tj. o 3,0% więcej niż rok wcześniej. W 2019 r. w województwie świętokrzyskim 68,0% przedsiębiorstw wyposażało swoich pracowników w urządzenia przenośne pozwalające na mobilny dostęp do internetu, co oznacza wzrost w porównaniu do 2018 r. o 8,2 p.proc.

W województwie świętokrzyskim w 2019 r. 93,3% przedsiębiorstw posiadało dostęp do internetu. Podobnie jak w przypadku przedsiębiorstw wykorzystujących komputery, liczba przedsiębiorstw posiadających dostęp do internetu wzrosła o 6,3% w porównaniu do roku poprzedniego. Przedsiębiorstwa z dostępem do internetu w województwie stanowiły 2,4% przedsiębiorstw posiadających dostęp do internetu w całym kraju. W obydwu przypadkach przedsiębiorstwa te korzystały z łącza szerokopasmowego. W 2019 r. w województwie świętokrzyskim 81,0% wszystkich przedsiębiorstw korzystało z technologii DSL lub innego łącza szerokopasmowego (w stosunku do 2018 r. nastąpił spadek o 6,5 p.proc.), natomiast 67,6% używało technologii mobilnej poprzez urządzenia przenośne wykorzystujące komórkowe sieci telefoniczne (wzrost w analogicznym okresie o 7,8 p.proc.).

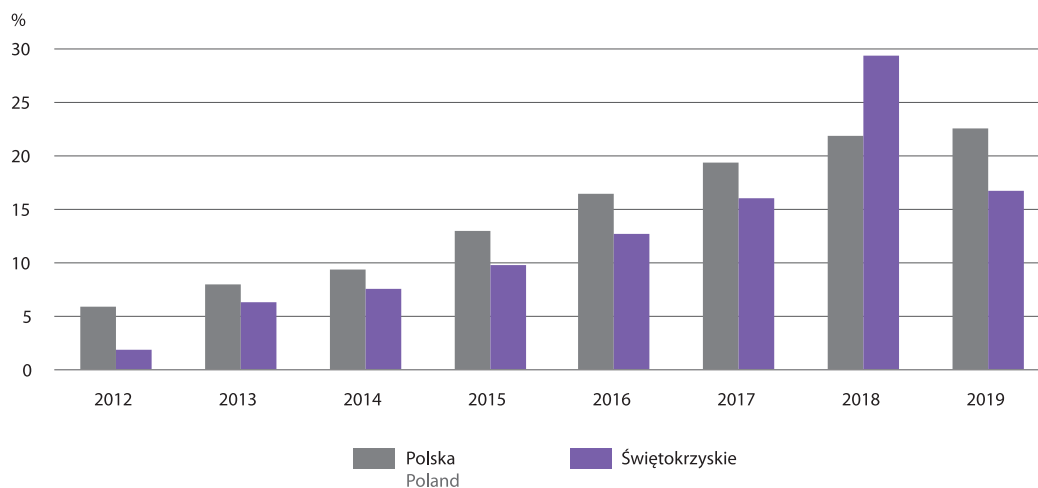
W województwie świętokrzyskim korzystanie z mediów społecznościowych wśród przedsiębiorstw stale wzrasta – od 20,2% w 2018 r. do 26,6% w 2019 r. Jednak na tle Polski wskaźnik ten plasuje województwo na ostatnim (średnia w kraju wyniosła 36,6% i w stosunku do 2018 r. wzrosła o 6,3 p.proc.). W województwie świętokrzyskim w 2019 r. najwięcej przedsiębiorstw korzystało z serwisów społecznościowych (25,5% wobec 19,5% w 2018 r.) oraz stron umożliwiających udostępnianie multimediów (8,1% wobec 5,6%). Mniej popularne były blogi i mikroblogi prowadzone przez przedsiębiorstwa (3,0% wobec 2,2%) oraz narzędzia wymiany informacji Wiki (1,9% wobec 1,0%).

Najczęściej wskazywane cele wykorzystania mediów społecznościowych to: tworzenie wizerunku przedsiębiorstwa lub marketingu produktów (21,7% wobec 18,7% w 2018 r.), otrzymywanie lub odpowiadanie na uwagi, komentarze i pytania klientów (16,6% wobec 16,3%) oraz współpraca z partnerami biznesowymi (10,6% wobec 8,0%).

W 2019 r. z internetu o prędkości nieprzekraczającej 30 Mbit/s korzystało więcej przedsiębiorstw niż przed rokiem (47,0% w 2019 r. wobec 41,5% w 2018 r.), jednak wartość ta jest niższa niż w 2015 r. (65,8%). Przedsiębiorstwa w województwie coraz częściej korzystają z prędkości internetu równej i wyższej niż 100 Mbit/s – 17,2% w 2019 r. wobec 16,7% w 2018 r. i 5,3% w 2015 r.

Wykres 49. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^a

Chart 49. Enterprises with Internet access^a

^a Na dostęp do Internetu o prędkości 30-100 Mbit/s.
^a Access to the Internet with a speed 30-100 Mbit/s

Do sprzedaży elektronicznej zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI. Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

Z transakcji e-handlu wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faxem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających handel elektroniczny od handlu tradycyjnego zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

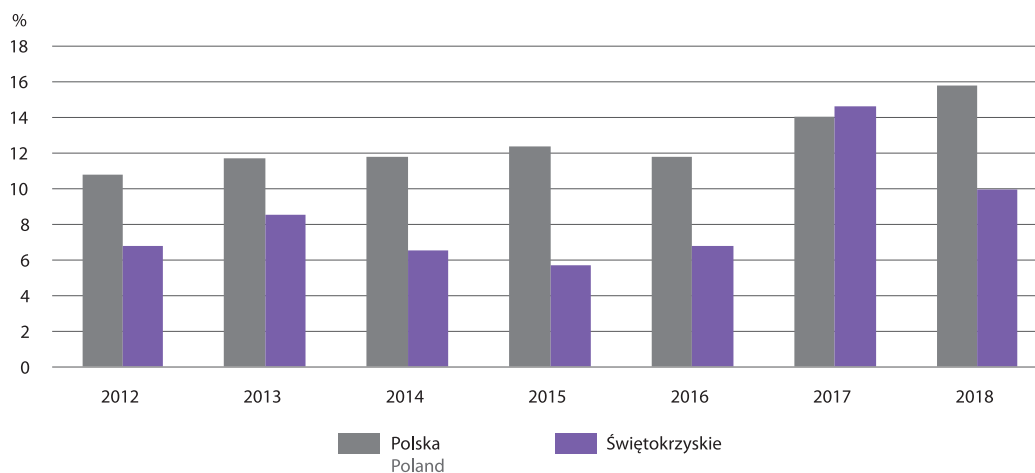
W 2018 r. w województwie świętokrzyskim 10,0% ogółu przedsiębiorstw prowadziło sprzedaż elektroniczną, a w kraju 15,7%. W porównaniu do 2017 r. w województwie odnotowano spadek o 4,6 p.proc., co skutkowało objęciem ostatniej lokaty wśród wszystkich województw, wobec czwartego miejsca w roku poprzednim. Przedsiębiorstwa w województwie częściej korzystały z własnej strony internetowej lub aplikacji mobilnej (6,3% w 2018 r. wobec 8,3% w 2017 r.), niż z internetowych platform handlowych oraz serwisów aukcyjnych (4,7% wobec 8,0%). Wzrosła liczba przedsiębiorstw korzystających z wiadomości typu EDI (3,6% wobec 3,1%).

W województwie w 2018 r. przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż elektroniczną kierowały ofertę zarówno do klientów indywidualnych (6,4% wobec 10,8% w kraju), jak i innych przedsiębiorstw i organizacji publicznych (6,7% wobec 10,6% w kraju). W 2017 r. sprzedaż elektroniczna skierowana do odbiorców indywidualnych również była niższa (8,3% wobec 9,3%), natomiast sprzedaż do innych przedsiębiorstw i organizacji publicznych była wyższa niż w kraju (10,1% wobec 9,9%).

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim podział ze względu na lokalizację klientów przedsiębiorstw prowadzących e-sprzedaż za pośrednictwem stron internetowych i aplikacji mobilnych był następujący: 7,9% przedsiębiorstw ogółem otrzymywało zamówienia od klientów z Polski, 3,4% od klientów z innych krajów Unii Europejskiej oraz 1,3% od klientów spoza Unii Europejskiej. Wśród przedsiębiorstw sprzedających za pomocą stron internetowych lub aplikacji mobilnych do innych krajów Unii Europejskiej 37,4% doświadczyło trudności z tym związanych (w kraju 43,1%). Najczęściej wskazywane trudności to: nieznanomość języków obcych umożliwiających komunikację (34,4%), wysokie koszty dostawy lub zwrotu produktów (20,9%) oraz rozpatrywanie reklamacji i sporów, przystosowanie oznakowania produktów i ograniczenia nałożone przez własnych partnerów biznesowych (po 4,4%).

Wykres 50. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe

Chart 50. Enterprises receiving orders via computer networks

E-administracja to zastosowanie technologii informatycznych w administracji publicznej.

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim korzystanie z internetu w celu składania wypełnionych formularzy w formie elektronicznej zadeklarowało 91,6% wszystkich przedsiębiorstw (wobec 94,3% w 2017 r.), natomiast obsługę procedur administracyjnych całkowicie drogą elektroniczną (bez dodatkowych dokumentów papierowych) zadeklarowało 65,7% (wobec 60,0%). W kraju oba wskaźniki osiągnęły wyższe wartości 95,7% i 69,1%.

W województwie świętokrzyskim w 2018 r. 16,6% przedsiębiorstw wykorzystywało otwarte dane publiczne (wobec 15,7% 2017 r.), natomiast średnia w kraju wyniosła 16,9% (wobec 16,4% w 2017 r.). Najczęściej wykorzystywane otwarte dane w województwie dotyczyły kategorii gospodarka i finanse (15,2% wobec 13,8% w 2017 r.), transport (7,2% wobec 5,9%), środowisko (5,8% wobec 6,2%) i dane przestrzenne (5,7% wobec 5,4%). Mniej przedsiębiorstw korzystało z danych dotyczących edukacji (3,4% wobec 2,7%) oraz kultury, sportu i rekreacji (2,8% wobec 2,3%).

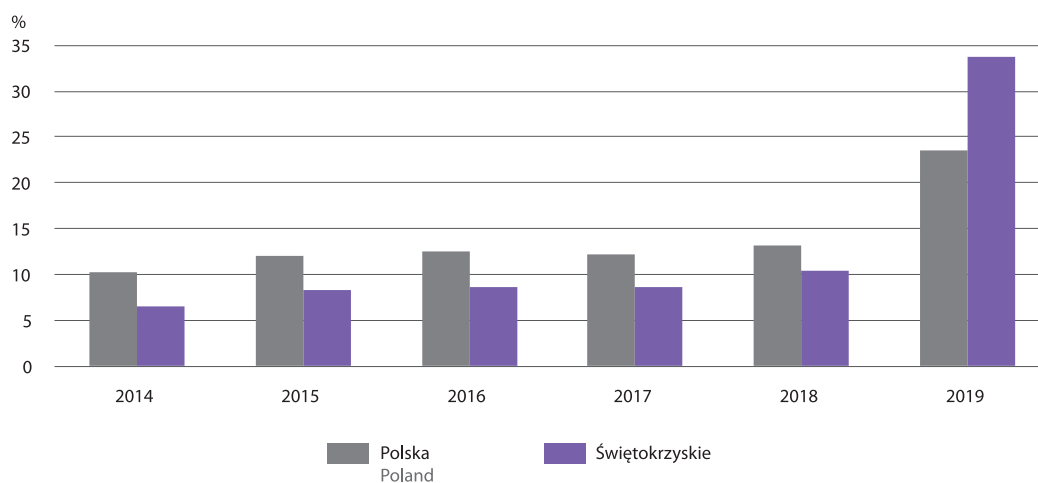
W 2019 r. w województwie świętokrzyskim 33,8% przedsiębiorstw zatrudniało specjalistów ICT (wobec

10,3% w 2018 r.), co pozwoliło zająć pierwszą lokatę wśród wszystkich województw w kraju. Średnia wartość w kraju była o 10,3 p.proc. niższa niż w województwie. Zadania związane z bezpieczeństwem ICT w przedsiębiorstwach były wykonywane przez: własnych pracowników (37,4% wobec 34,9% w 2018 r.), podmioty zewnętrzne (57,0% wobec 63,9%) oraz zarówno własnych pracowników, jak i podmioty zewnętrzne (79,5% wobec 78,8%). W kraju wartości wyniosły odpowiednio: 34,1%, 68,6% oraz 85,9%.

W 2018 r. 10,0% przedsiębiorstw w województwie zapewniało swoim pracownikom szkolenia podnoszące umiejętności z zakresu ICT (w kraju 13,4%). Były to szkolenia dla specjalistów ICT (3,4% , spadek o 2,0 p.proc. w porównaniu do roku poprzedniego) oraz szkolenia dla pozostałych pracowników (9,1% , wzrost o 0,6 p.proc.). W 2018 r. 2,4% przedsiębiorstw prowadziło rekrutację specjalistów ICT (wobec 3,6% w 2017 r.).

Wykres 51. Przedsiębiorstwa zatrudniające specjalistów ICT

Chart 51. Enterprises employing ICT specialists

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych

Financial results of non-financial enterprises

Wyniki finansowe uzyskane w 2019 r. przez przedsiębiorstwa (o liczbie pracujących powyżej 49 osób, prowadzące księgi rachunkowe) w województwie świętokrzyskim były słabsze zarówno niż uzyskane rok wcześniej, jak i w 2015 r., ale lepsze niż w 2010 r.

W 2019 r. odnotowano wprawdzie w skali roku wzrost wyniku na sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz wyniku na pozostałej działalności operacyjnej, ale jednocześnie znacznemu pogorszeniu uległ wynik na operacjach finansowych, co skutkowało wyraźnym spadkiem wyniku finansowego netto. Pogorszeniu uległy podstawowe wskaźniki finansowe (poza rentownością ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów). Odsetek przedsiębiorstw wykazujących zysk netto pozostał na poziomie z 2018 r., przy czym zmniejszył się udział przychodów tych przedsiębiorstw w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności.

Przychody z całokształtu działalności w 2019 r. osiągnęły 46772,9 mln zł, co oznacza wzrost o 5,2% w relacji do 2018 r., natomiast koszty uzyskania tych przychodów zwiększyły się o 5,5% do 44610,0 mln zł. W efekcie wyższej dynamiki kosztów uzyskania przychodów wzrósł wskaźnik poziomu kosztów (z 95,2% do 95,4%). W 2019 r. podobnie jak przed rokiem największe udziały w przychodach z całokształtu działalności, a co za tym idzie i w kosztach uzyskania tych przychodów, miały sekcje przetwórstwo przemy-

słowe oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych. Firmy działające w przetwórstwie przemysłowym osiągnęły 52,0% ogółu przychodów z całokształtu działalności w województwie (w 2018 r. 50,6%), a w handlu; naprawie pojazdów samochodowych 26,5% (w 2018 r. 27,5%). Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności w przetwórstwie przemysłowym stanowiły w 2019 r. 51,6% ogółu w województwie (w 2018 r. 50,5%), natomiast w handlu; naprawie pojazdów samochodowych 27,5% (w 2018 r. 28,1%).

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, podobnie jak koszty tej działalności, były wyższe niż przed rokiem o 5,3%, wartościowo osiągając 45479,0 mln zł wobec 43298,9 mln zł. Udział w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów firm działających w przetwórstwie przemysłowym wyniósł w 2019 r. 52,1% (w 2018 r. 51,2%), a w handlu; naprawie pojazdów samochodowych 26,7% (w 2018 r. 27,5%). Z kolei w kosztach tej działalności udział przetwórstwa przemysłowego stanowił w 2019 r. 51,2% (w 2018 r. 50,2%), natomiast handlu; naprawy pojazdów samochodowych 27,8% (w 2018 r. 28,4%).

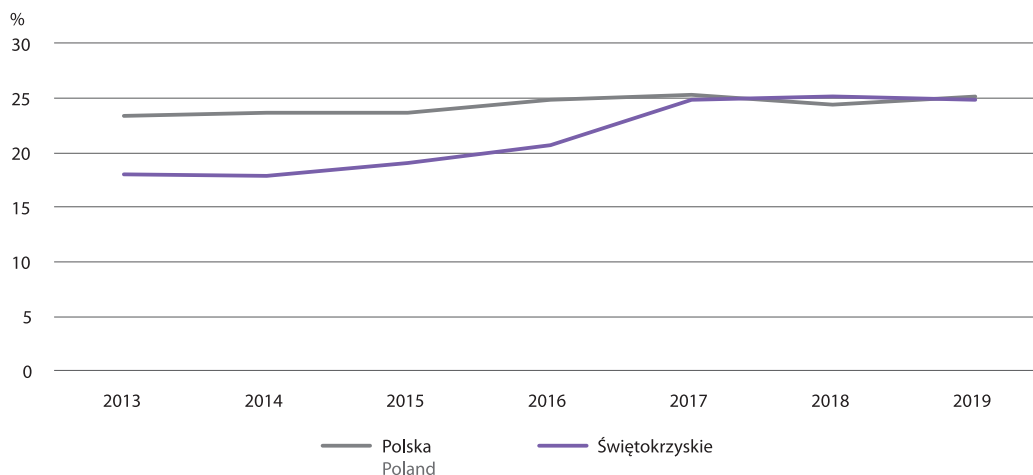
W 2019 r. w skali roku w ujęciu wartościowym największy wzrost przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów notowano w przetwórstwie przemysłowym, budownictwie oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych, natomiast spadek – w górnictwie i wydobywaniu oraz w obsłudze rynku nieruchomości.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport obejmują wewnętrzną dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport wyniosły w 2019 r. 11303,5 mln zł, co oznacza wzrost o 3,9% w skali roku. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem zwiększył się corocznie – od 19,0% w 2015 r. do prawie 25% w 2019 r.

Wykres 52. Udział przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 52. Share of revenues from sale of products, goods and materials for export in total revenues from sale of products, goods and materials

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-);
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów był o 5,3% wyższy niż w 2018 r. i wyniósł 2180,1 mln zł. Wynik na pozostałej działalności operacyjnej wzrósł o 5,2% do 201,6 mln zł. Wynik na operacjach finansowych spadł do minus 218,9 mln zł, podczas gdy w 2018 r. ukształtował się na poziomie minus 123,0 mln zł.

Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 2162,9 mln zł i był wyższy o 24,7 mln zł (o 1,2%) od uzyskanego w 2018 r. Zwiększyła się relacja podatku dochodowego od osób prawnych i fizycznych do zysku brutto — z 16,3% do 19,1%.

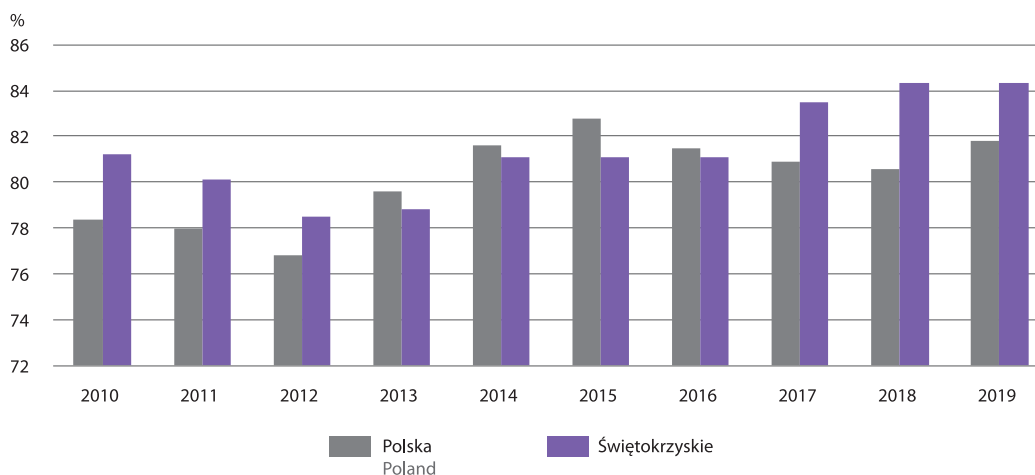
Wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 1677,6 mln zł i był niższy o 82,0 mln zł (tj. o 4,7% w porównaniu z uzyskanym w 2018 r.); zysk netto wzrósł o 6,4% do 2087,0 mln zł, a strata netto zwiększyła się o 102,6% do 409,4 mln zł. W 2019 r. największy udział w wypracowanym wyniku finansowym netto miały firmy przetwórstwa przemysłowego 59,9% (w 2018 r. 52,0%), a następnie firmy budowlane 8,0% (w 2018 r. 4,4%) i handlowe 5,9% (w 2018 r. 17,8%). W sumie przetwórstwo przemysłowe, budownictwo oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych wypracowały w 2019 r. 73,8% wyniku finansowego netto wobec 74,2% w 2018 r.

W 2019 r. zysk netto wykazało, podobnie jak w 2018 r., 84,3% badanych przedsiębiorstw w województwie wobec 81,2% w 2010 r. W kraju natomiast wskaźnik ten zwiększył się w skali roku z 80,6% do 81,8% wobec 78,4% w 2010 r. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności w województwie zmniejszył się z 91,3% w 2018 r. do 89,9% w 2019 r., podczas gdy w 2010 r. wyniósł 85,8%. Z kolei w kraju udział ten w 2019 r. osiągnął 87,6% wobec 85,9% w 2018 r. i 87,5% w 2010 r.

W przetwórstwie przemysłowym zysk netto odnotowało 85,6% przedsiębiorstw w województwie (w 2018 r. — 85,7%, w 2010 r. 79,7%), a udział uzyskanych przez nie przychodów w przychodach wszystkich podmiotów tej sekcji wyniósł 91,1% (rok wcześniej 87,8% i w 2010 r. 73,6%).

Wykres 53. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 53. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów jest to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

Na przestrzeni lat 2010-2019 podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe, pomimo okresowych wahań, uległy pogorszeniu.

W województwie świętokrzyskim wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności osiągnął w 2019 r. 95,4%, co oznacza jego wzrost o 0,2 p.proc. zarówno w relacji do stanu z 2018 r., jak i 2010 r. W kraju wskaźnik ten wyniósł 95,4% i był co prawda o 0,1 p.proc. niższy niż w 2018 r., ale wzrósł o 0,7 p.proc. w porównaniu z 2010 r. Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto w województwie osiągnął 4,8% i pozostał na poziomie z 2018 r., ale był o 0,7 p.proc. niższy niż w 2010 r. W Polsce podobnie, tj. wskaźnik ten wyniósł, tak jak w 2018 r. 4,6%, ale był o 0,6 p.proc. niższy niż w 2010 r.

Wskaźnik rentowności obrotu brutto w województwie zmalał z 4,9% w 2010 r., przez 4,8% w 2018 r. do 4,6% w 2019 r. W kraju rentowność obrotu netto ukształtowała się w 2010 r. na poziomie 5,3% by spaść do 4,5% w 2018 r. i poprawić się na 4,6% w 2019 r.

Wskaźnik rentowności obrotu netto w województwie zmalał z 4,2% w 2010 r., przez 4,0% w 2018 do 3,6% w 2019 r. W Polsce rentowności obrotu netto spadła z 4,4% w 2010 r. do 3,7% zarówno w 2018 r., jak i w 2019 r.

Zdolność do regulowania bieżących zobowiązań była natomiast w województwie mniejsza niż w 2018 r., ale znacznie większa niż w 2010 r. Z kolei w kraju firmy w 2019 r. wykazały większą płynność niż w 2018 r., ale mniejszą niż w 2010 r.

Tablica 33.
Table 33.

Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019
					Polska Poland
w % in %					
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	95,2	89,3	95,2	95,4	95,4
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	5,5	3,7	4,8	4,8	4,6
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	4,9	10,6	4,8	4,6	4,6
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	4,2	10,1	4,0	3,6	3,7
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	37,8	46,8	46,8	45,6	38,1
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	93,9	104,6	104,8	102,3	98,9

W 2019 r. najbardziej rentowny rodzaj działalności w województwie świętokrzyskim stanowiły sekcje: zakwaterowanie i gastronomia (wskaznik rentowności obrotu netto 10,4%), górnictwo i wydobywanie (8,2%), administrowanie i działalność wspierająca (6,8%), budownictwo (6,2%), a najmniej – handel; naprawa pojazdów samochodowych (0,8%), informacja i komunikacja (1,6%), transport i gospodarka magazynowa (1,9%). W porównaniu z 2018 r. pogorszenie rentowności obrotu netto odnotowano w sześciu sekcjach, przy czym największe miało miejsce w górnictwie i wydobywaniu oraz w obsłudze rynku nieruchomości (po 4,3 p.proc.). W czterech sekcjach rentowność obrotu netto wzrosła – najbardziej w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji oraz w zakwaterowaniu i gastronomii (po 1,8 p.proc.). W jednej sekcji, tj. w przetwórstwie przemysłowym, pozostała na poziomie z 2018 r., tj. 4,1%.

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw wyniosła na koniec grudnia 2019 r. 17560,8 mln zł i była wyższa o 7,0% od stanu odnotowanego w końcu grudnia 2018 r., przy czym odnotowano wzrost: krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych – o 77,4%, zapasów – o 7,1%, inwestycji krótkoterminowych oraz należności krótkoterminowych – po 5,1%.

W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych udział zapasów pozostał na poziomie z 2018 r. (34,1%), zwiększył się odsetek krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 1,8% do 2,9%), a obniżyły się udziały należności krótkoterminowych (z 35,5% do 34,9%) i inwestycji krótkoterminowych (z 28,6% do 28,1%).

W strukturze zapasów udział materiałów nie uległ zmianie pozostając na poziomie 28,2%, zwiększył się odsetek towarów – o 2,8 p.proc. do 27,1%, a zmniejszyły się udziały półproduktów i produktów w toku – o 2,1 p.proc. do 20,0% oraz produktów gotowych – o 1,9 p.proc. do 20,8%.

Cykl rotacji należności krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług wyniósł 42 dni wobec 43 dni przed rokiem, natomiast cykl rotacji zapasów osiągnął 48 dni wobec 47.

Aktywa obrotowe nadal finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi — relacja zobowiązań krótkoterminowych do aktywów obrotowych wyniosła 61,6% wobec 61,2% rok wcześniej.

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) w końcu grudnia 2019 r. wyniosły 17750,6 mln zł i były o 2,1% wyższe niż przed rokiem. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 39,1% ogółu zobowiązań (wobec 42,3% na koniec czwartego kwartału 2018 r.). Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 6936,9 mln zł i była o 5,6% niższa niż rok wcześniej. Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 10813,7 mln zł i w skali roku były wyższe o 7,7%, w tym z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń wzrosły o 15,2%, a z tytułu dostaw i usług zwiększyły się o 4,5%, natomiast z tytułu kredytów i pożyczek wzrosły o 2,8%.

W okresie 2010-2019 rosła relacja zobowiązań krótkoterminowych z tytułu dostaw i usług do należności z tego tytułu z 94,2% w 2010 r., przez 106,6% w 2015 r. i 108,0% w 2018 r. do 109,5% w 2019 r. Cykl spłaty zobowiązań utrzymał się na poziomie 46 dni.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

Investment outlays of enterprises

W 2019 r. po raz kolejny zwiększyły się nakłady inwestycyjne poniesione przez przedsiębiorstwa mające siedzibę na terenie województwa świętokrzyskiego. Odnotowano spadek dystansu między nakładami per capita w województwie w relacji do średniej krajowej. Pomimo wzrostu wartości kosztorysowej udział inwestycji poniesionych w województwie świętokrzyskim na tle kraju pozostał niewielki, wahając się w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób w latach 2010–2018 r. od 2,4% do 1,5%, a w firmach o liczbie pracujących powyżej 49 osób na przestrzeni lat 2010—2019 – od 2,0% do 1,0%.

W 2019 r. w firmach o liczbie pracujących powyżej 49 osób więcej wydatkowano zarówno na budynki i budowle, jak i na zakupy. Największym inwestorem pozostały przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego, które w 2019 r. poniosły 52,7% ogółu nakładów w województwie. W skali roku zmniejszyła się zarówno liczba, jak i wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych. W wartości kosztorysowej inwestycji nowo rozpoczętych wzrósł udział nakładów na ulepszenie istniejących środków trwałych.

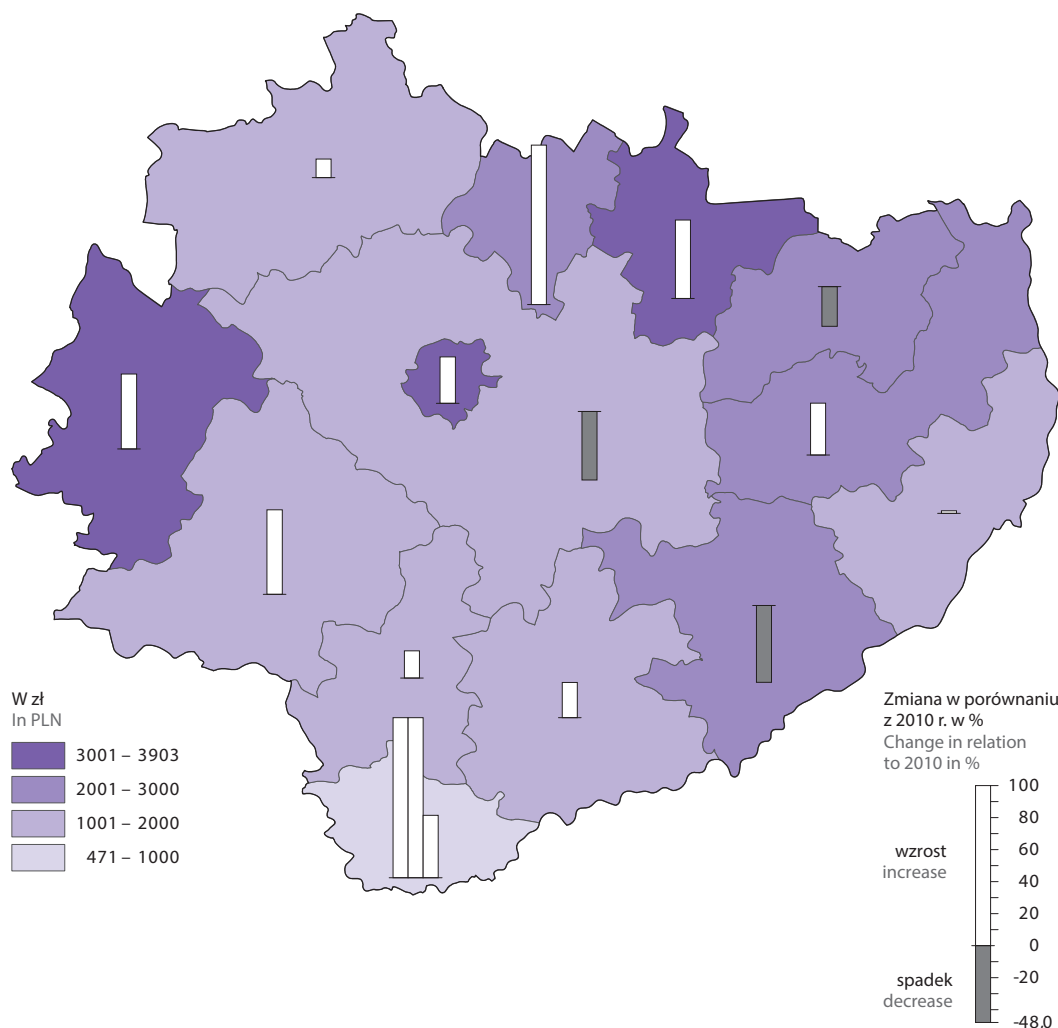
W 2018 r. nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach z liczbą pracujących powyżej 9 osób (według lokalizacji inwestycji) w województwie świętokrzyskim osiągnęły wartość 2787,1 mln zł (w cenach bieżących) i były większe o 15,2% niż w 2017 r., mniejsze o 1,2% niż w 2015 r. oraz większe o 1,4% niż w 2010 r. Wartość nakładów poniesionych w kraju osiągnęła w tym samym czasie 181487,2 mln zł, co oznacza wzrost o 14,1%, 8,6% i 59,1% w analogicznych czasookresach.

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Udział przedsiębiorstw z województwa świętokrzyskiego w nakładach inwestycyjnych poniesionych przez jednostki z całego kraju wyniósł podobnie jak w 2017 r. 1,5%, podczas gdy w 2015 r. – 1,7%, a w 2010 r. 2,4%. Na przestrzeni lat 2010-2018 mała dystans między nakładami per capita w województwie w relacji do średniej krajowej (z 72,2% w 2010 r. przez 51,5% w 2015 r. do 47,4% w 2018 r.). Na jednego mieszkańca województwa świętokrzyskiego przypadało w 2010 r. 2139 zł poniesionych nakładów wobec 2962 zł w kraju, w 2015 r. 2238 zł wobec 4347 zł, w 2017 r. 1936 zł wobec 4141 zł, a w 2018 r. 2240 zł wobec 4725 zł.

Biorąc pod uwagę podział terytorialny województwa pod względem nakładów inwestycyjnych per capita w 2018 r. wyróżniły się: miasto na prawach powiatu Kielce gdzie wartość nakładów osiągnęła 3903 zł oraz powiaty starachowicki i włoszczowski z nakładami odpowiednio 3661 zł i 3358 zł. Na przeciwległym biegunie z najniższymi nakładami w województwie uplasowały się powiaty: kazimierski (471 zł), kielecki (1070 zł), pińczowski (1234 zł) oraz buski (1247 zł).

Mapa 40. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2018 r.
Map 40. Investment outlays per capita in 2018

Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących, poniesione w 2019 r. przez przedsiębiorstwa z liczbą pracujących powyżej 49 osób wyniosły w województwie świętokrzyskim 1610,7 mln zł i były większe niż rok wcześniej o 11,9%, podczas gdy w relacji do 2015 r. wzrosły o 8,9%, a w porównaniu z 2010 r. zmalały o 11,7%. W Polsce nakłady inwestycyjne w 2018 r. osiągnęły 159598,3 mln zł co oznacza wzrost w odniesieniu do 2018 r. o 12,4%, natomiast w porównaniu z 2015 r. o 16,9%, a w relacji do 2010 r. o 78,8%.

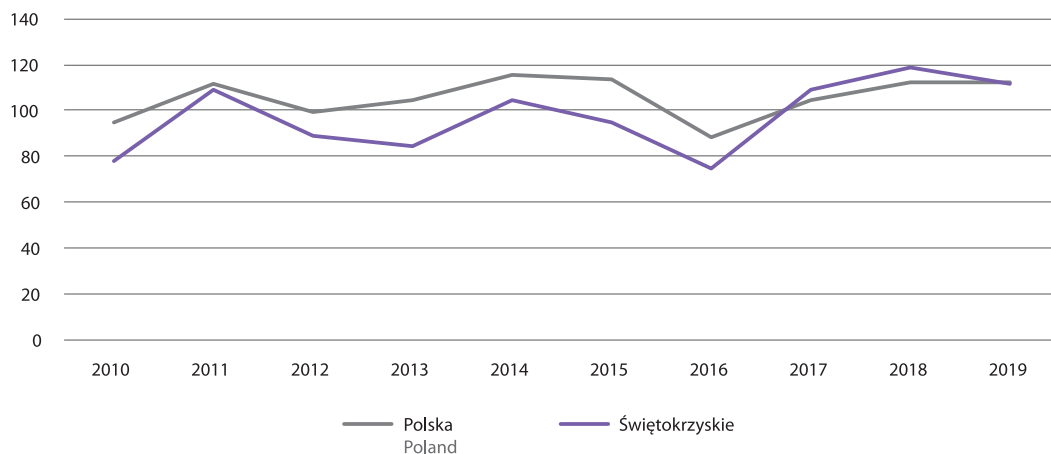
Z roku na rok obserwowano zmniejszanie się udziału nakładów inwestycyjnych poniesionych w województwie świętokrzyskim w nakładach poniesionych ogółem w kraju (z 2,0% w 2010 r. do 1,0% w 2019 r.).

Wykres 54. Dynamika nakładów inwestycyjnych (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 54. Indices of investment outlays (current prices)

Previous year=100

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, zasadzenia wieloletnie, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Do wzrostu nakładów w 2019 r. w skali roku przyczyniło się przede wszystkim zwiększenie wartości wydatków na budynki i budowle (o 14,8% do 476,0 mln zł). Zwiększyły się również nakłady na zakupy – o 11,2% do 1133,1 mln zł, przy czym nakłady na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i wyposażenie były wyższe o 12,1% osiągając 1019,9 mln zł, natomiast nakłady na środki transportu wzrosły o 3,3% do 113,2 mln zł. Udział zakupów w nakładach ogółem wyniósł 70,3% (przed rokiem 70,8%).

Tablica 34. Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)
Table 34. Investment outlays (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Ogółem Total				
w mln zł in million PLN	1824,3	1478,5	1440,0	1610,7
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	2,0	1,1	1,0	1,0
w tym – w % – nakłady na: of which – in % – outlays on:				
Budynki i budowle Buildings and structures	40,3	36,1	28,8	29,6
Zakupy Purchases	59,5	62,9	70,8	70,3
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	50,7	54,3	63,2	63,3
środków transportu transport equipment	8,8	8,6	7,6	7,0

Do wzrostu wartości nakładów inwestycyjnych w 2019 r. w największym stopniu przyczyniła się sekcja wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, w której były one wyższe w skali roku o 170,5%. Znacznie większe niż przed rokiem inwestycje zrealizowano także w: budownictwie (o 135,6%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 62,4%), administrowaniu i działalności wspierającej (o 53,2%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 45,8%), dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 28,7%) i obsłudze rynku nieruchomości (o 20,8%). Znacznie mniej niż przed rokiem zainwestowano natomiast w: opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (o 53,5%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 46,8%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 28,8%), informacji i komunikacji (o 23,0%), górnictwie i wydobywaniu (o 15,6%) oraz przetwórstwie przemysłowym (o 6,0%).

W 2019 r. zdecydowanie najwięcej zainwestowały przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (52,7% ogółu poniesionych nakładów). Stosunkowo duży udział przypadła także m.in. na: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (12,5%), obsługę rynku nieruchomości (10,0%) oraz handel; naprawę pojazdów samochodowych (8,9%). W strukturze według sekcji, w porównaniu z analogicznym okresem 2018 r., najbardziej zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 7,3 p.proc.), natomiast najbardziej zmniejszył się - przez przedsiębiorstwa zajmujące się przetwórstwem przemysłowym (o 10,0 p.proc.).

Liczba inwestycji nowo rozpoczętych w 2019 r. w województwie świętokrzyskim była mniejsza niż przed rokiem (810 wobec 832). Zmniejszyła się również ich wartość kosztorysowa z 793,6 mln zł do 790,5 mln zł, tj. o 0,4%. Zwiększył się natomiast w wartości kosztorysowej inwestycji rozpoczętych udział nakładów na ulepszenie istniejących środków trwałych z 43,0% w 2018 r. do 57,9% w 2019 r. Podobnie jak w 2018 r. większość nowo rozpoczętych inwestycji podjęły przedsiębiorstwa z sekcji przetwórstwo przemysłowe (54,9% w 2019 r. wobec 50,8% w 2018 r.). W dalszej kolejności znaczące udziały przypadły sekcjom: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (16,7% wobec 18,3%), dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (15,3% wobec 14,3%). W sumie sekcje związane z przemysłem rozpoczęły w 2019 r. 92,1% nowych inwestycji w województwie wobec 88,9% w 2018 r. Wartość kosztorysowa inwestycji nowo rozpoczętych w przemyśle wyniosła 652,8 mln zł wobec 667,3 mln zł w 2018 r. (spadek o 2,2%), a ich udział w wartości ogółem inwestycji nowo rozpoczętych w województwie osiągnął 82,6% wobec 84,1%. W wartości kosztorysowej inwestycji rozpoczętych w przemyśle zwiększył się na przestrzeni roku udział nakładów na ulepszenie istniejących środków trwałych z 45,6% do 62,2%. Nakłady na ulepszenie poniesione w przemyśle stanowiły w 2019 r. 88,7% nakładów na ulepszenie ogółem w województwie wobec 89,1% w 2018 r.

6.4. Produkcja i usługi

6.4. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim, w wyniku zwiększenia powierzchni uprawy zbóż ogółem i pszenicy uzyskano produkcję większą niż przed rokiem. Zbiory żyta, ziemniaków i buraków cukrowych były natomiast niższe niż rok wcześniej, z powodu mniejszej powierzchni uprawy oraz gorszego plonowania niż w 2018 r.

W województwie świętokrzyskim w 2019 r., w odniesieniu do roku poprzedniego, zmniejszyło się pogłowie trzody chlewnej i owiec. W analizowanym okresie odnotowano natomiast zwiększenie stada bydła i drobiu.

W województwie świętokrzyskim w 2019 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, obserwowano spadek skupu ziaren zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), ziemniaków, żywca wołowego i drobiowego oraz mleka. Więcej niż przed rokiem skupiono żywca wieprzowego.

W województwie świętokrzyskim w 2019 r. na rynku rolnym średnie ceny większości produktów rolnych były wyższe niż w 2018 r. (za wyjątkiem cen żywca wołowego w skupie).

W województwie świętokrzyskim, w odniesieniu do poprzedniego roku, nastąpił wzrost globalnej produkcji rolniczej (w cenach stałych), o czym zadecydowała wyższa wartość produkcji roślinnej i zwierzęcej. Podobne kierunki zmian w skali roku notowano w produkcji końcowej i towarowej, tj. nastąpiło zwiększenie produkcji ogółem, przy wzroście produkcji roślinnej oraz zwierzęcej.

Według danych wynikowego szacunku, powierzchnia zbóż ogółem w czerwcu 2019 r. wyniosła 241,3 tys. ha i była większa o 4,4% niż w roku poprzednim i o 1,1% mniejsza niż notowana w 2010 r. Plony zbóż ogółem w 2019 r. osiągnęły poziom 29,3 dt z ha i zmniejszyły się w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim o 3,3%, zaś w stosunku do 2010 r. – wzrosły o 13,1%. W odniesieniu do średnich plonów w kraju były o 20,2% niższe. W 2019 r. zbiory zbóż ogółem w regionie oszacowano na 707,9 tys. ton, czyli o 1,0% więcej niż przed rokiem i stanowiły 2,4% zbiorów w kraju.

Areał zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2019 r. wyniósł 230,6 tys. t (o 4,9% więcej niż w 2018 r. i o 1,2% mniejszy niż w 2010 r.). Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2019 r. wyniosły 29,2 dt z ha i zmniejszyły się w stosunku do uzyskanych w roku poprzednim o 2,3%, zaś w stosunku do 2010 r. – wzrosły o 12,3%. W odniesieniu do średnich plonów w Polsce były o 17,0% niższe. W 2019 r. zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosły 672,4 tys. ton, czyli o 2,4% więcej niż przed rokiem i stanowiły 2,7% zbiorów krajowych.

Powierzchnia uprawy pszenicy w czerwcu 2019 r. wyniosła 85,0 tys. ha (więcej o 10,6% niż rok wcześniej i o 23,2% niż dziewięć lat temu). W omawianym roku z 1 ha zebrano 33,1 dt pszenicy, czyli o 2,4% mniej niż w roku poprzednim. Plony uzyskane w województwie świętokrzyskim były o 24,6% mniejsze niż średnio w kraju. Produkcja pszenicy w regionie w 2019 r. wyniosła 281,4 tys. ton i z powodu powiększenia powierzchni uprawy zwiększyła się o 8,0%, pomimo spadku wydajności z 1 ha. Zbiory pszenicy w analizowanym roku stanowiły średnio 2,6% zbiorów w Polsce.

Według szacunków, powierzchnia żyta w 2019 r. wyniosła 13,4 tys. ha (mniej o 2,7% niż w roku poprzednim i o 41,8% niż w 2010 r.). Plony żyta w 2019 r. osiągnęły poziom 23,4 dt z ha i zmniejszyły się w stosunku do uzyskanych w 2018 r. o 2,9%, ale wzrosły o 6,8% w stosunku do 2010 r. W odniesieniu do średnich plonów w kraju były o 14,0% niższe. W analizowanym roku zbiory żyta w regionie oszacowano na 31,4 tys. ton, czyli o 5,5% mniej niż przed rokiem i stanowiły 1,3% zbiorów kraju.

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 2019 r. wynosiła 10,7 tys. ha i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 11,5%, a w stosunku do 2010 r. wzrosła o 78,9%. W omawianym roku plony wyniosły 22,7 dt z ha i były o 16,2% niższe niż średni poziom w kraju. W porównaniu z plonami uzyskanymi rok wcześniej zwiększyły się o 29,0%, a w odniesieniu do 2010 r. były niższe o 5,4%. Zbiory rzepaku i rzepiku w województwie w omawianym roku oszacowano na 24,2 tys. ton i wzrosły o 14,0% w porównaniu do 2018 r., a ich udział w zbiorach krajowych wyniósł 1,0%.

Uprawa ziemniaków od 2008 r. ulegała ograniczeniu (wyjątek stanowiły lata: 2011, 2015 i 2017). W 2019 r. powierzchnia uprawy wynosiła 13,1 tys. ha i była o 5,6% mniejsza niż w roku poprzednim. Wojewódzki areal ziemniaków stanowił średnio 4,3% krajowej powierzchni uprawy. W omawianym roku z 1 ha zebrano 205 dt ziemniaków, czyli o 15,3% mniej niż w poprzednim roku. Plony uzyskane w województwie świętokrzyskim były o 4,2% mniejsze niż średnio w kraju. Produkcja ziemniaków w regionie w 2019 r. wyniosła 269,3 tys. ton i z powodu ograniczenia powierzchni uprawy oraz spadku wydajności z 1 ha, zmniejszyła się o 20,0% w stosunku do zbiorów w poprzednim roku. Zbiory ziemniaków w analizowanym roku stanowiły średnio 4,1% zbiorów w Polsce.

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w czerwcu 2019 r. wyniosła 3,1 tys. ha i zmniejszyła się o 25,5% w stosunku do roku wcześniejszego i o 39,4% niż dziewięć lat temu. Z 1 ha zebrano 609 dt buraków cukrowych, czyli o 1,0% mniej niż w 2018 r. Plony uzyskane w województwie świętokrzyskim były o 5,9% większe niż średnio w kraju. Produkcja buraków cukrowych w regionie w 2019 r. wyniosła 188,4 tys. ton i z powodu znacznego ograniczenia powierzchni uprawy oraz spadku wydajności z 1 ha zmniejszyła się o 26,3%. Zbiory buraków cukrowych w analizowanym roku stanowiły średnio 1,4% zbiorów w Polsce.

Województwo świętokrzyskie specjalizuje się w ogrodnictwie, a w szczególności w uprawie drzew owocowych. Zbiory owoców z drzew w 2019 r. osiągnęły poziom 500,7 tys. ton i zmniejszyły się w stosunku do roku poprzedniego o 27,2%, a ich udział w zbiorach krajowych wyniósł 14,5%.

Duże znaczenie w produkcji krajowej w województwie mają też warzywa gruntowe, których udział w 2019 r. wyniósł 6,9%. Zbiory wyniosły 263,9 tys. ton, tj. o 8,1% mniej niż w 2018 r.

Mniejsze były również zbiory owoców jagodowych. W 2019 r. zebrano 24,4 tys. ton owoców jagodowych, tj. o 15,4% mniej niż rok wcześniej, a ich udział w zbiorach krajowych wyniósł 5,1%.

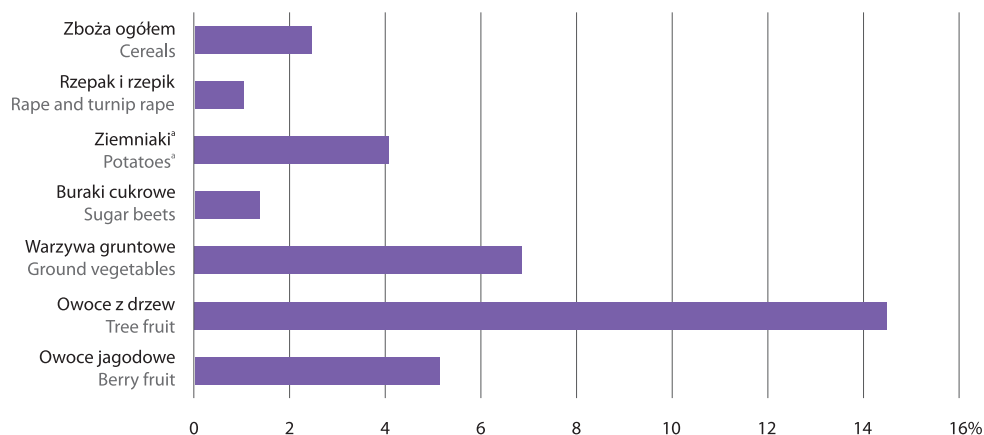
Tablica 35.
Table 35.

Plony wybranych ziemiopłodów rolnych
Yields of selected agricultural crops

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	z 1 ha w dt per 1 ha in dt				
Zboża ogółem Cereals in total	25,9	30,9	30,3	29,3	36,7
w tym zboża podstawowe z mieszkankami zbożowymi of which basic cereals including cereal mixed	26,0	30,8	29,9	29,2	35,2
w tym: of which:					
pszenica wheat	28,0	34,5	33,9	33,1	43,9
żyto rye	21,9	23,7	24,1	23,4	27,2
Rzepak i rzepik Rape and turnip rape	24,0	25,5	17,6	22,7	27,1
Ziemniaki Potatoes	169	220	242	205	214
Buraki cukrowe Sugar beets	517	554	615	609	575

Wykres 55. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych w 2019 r.

Chart 55. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2019

a łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych
a Including potatoes from kitchen garden

Pogłowie bydła w województwie świętokrzyskim według stanu w czerwcu 2019 r. liczyło 158,7 tys. sztuk, co stanowiło 2,5% ogólnego pogłowia bydła w kraju. W stosunku do 2018 r. liczebność stada bydła zwiększyła się o 3,1% (w Polsce wzrosła o 2,5%), natomiast w odniesieniu do 2010 r. odnotowano spadek o 12,4% (w kraju wzrost o 10,7%). W 2019 r. w ogólnym pogłowiu bydła 33,7% stanowiły krowy, w tym 88,0% - krowy mleczne (w Polsce odpowiednio 38,7% i 90,3%). Duży udział krów mlecznych w stadzie bydła w regionie świadczy o ukierunkowaniu hodowli tego gatunku zwierząt na produkcję mleka. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosiła w czerwcu 2019 r. 34,0 sztuki wobec 32,7 w czerwcu 2018 r.

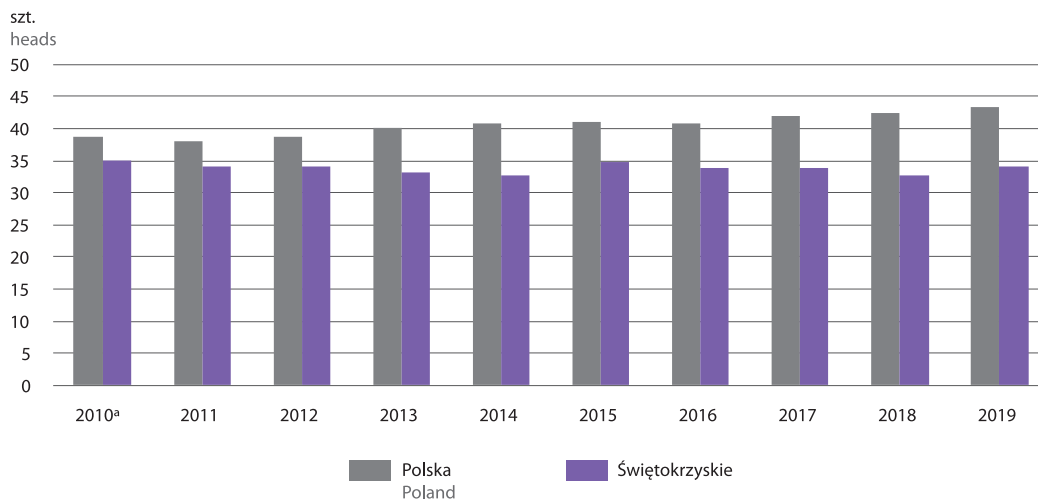
Według danych z czerwca 2019 r. pogłowie trzody chlewnej w województwie ukształtowało się na poziomie 181,3 tys. sztuk (w tym 18,2 tys. sztuk, tj. 10,0% stanowiły lochy). Udział regionu w ogólnokrajowym pogłowiu świń wyniósł 1,7%. W odniesieniu do stanu w 2018 r. wielkość stada trzody chlewnej zmniejszyła się o 21,5% (w Polsce zanotowano spadek o 8,8%). W porównaniu z 2010 r. odnotowano znaczny spadek pogłowia (o 52,5%, w kraju o 29,3%). W czerwcu 2019 r. obsada świń ogółem na 100 ha użytków rolnych wynosiła 38,8 sztuk wobec 49,0 sztuk w czerwcu 2018 r.

W 2019 r. stado owiec liczyło 6,4 tys. sztuk, co stanowiło 2,3% pogłowia krajowego. W porównaniu z 2018 r. jego stan zmniejszył się o 14,1% (w Polsce odnotowano spadek o 1,3%). W odniesieniu do 2010 r. pogłowie owiec w regionie zwiększyło się o 51,6% (w kraju wzrosło o 4,6%).

W 2019 r. stado drobiu ogółem w regionie ukształtowało się na poziomie 7035,0 tys. sztuk i stanowiło 3,3% ogólnego pogłowia w Polsce. W porównaniu z rokiem poprzednim liczebność stada zwiększyła się w województwie o 15,8% (w kraju wzrost o 2,0%). W odniesieniu do stanu notowanego w 2010 r. w województwie pogłowie drobiu było o 23,2% większe, a w Polsce wzrosło o 20,7%. W czerwcu 2019 r. obsada drobiu ogółem na 100 ha użytków rolnych wyniosła 1506,4 sztuk wobec 1290,8 sztuk w czerwcu 2018 r.

Wykres 56. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych

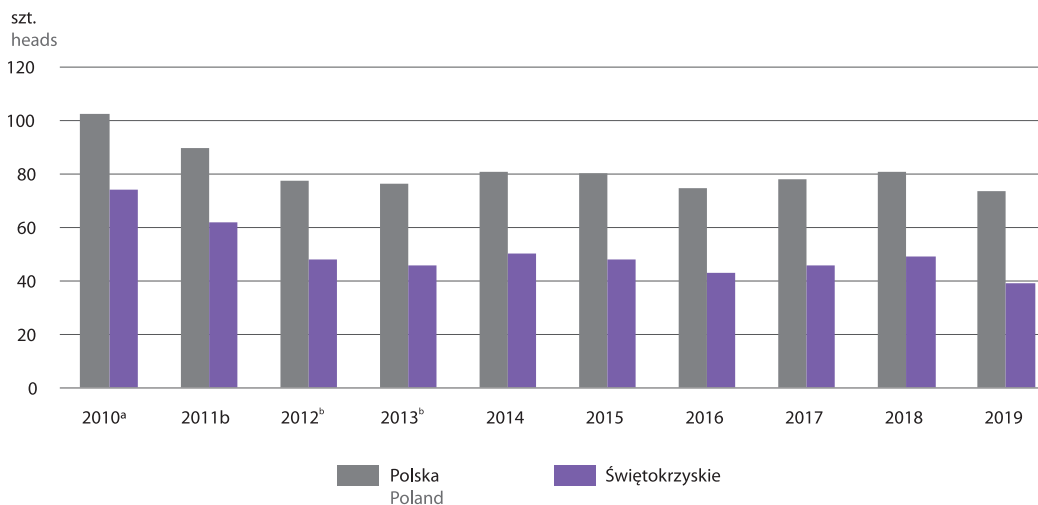
Stan w dniu 1 czerwca

Chart 56. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1st June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca.
a Data of the Agricultural Census as of 30th June.

Wykres 57. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych

Stan w dniu 1 czerwca

Chart 57. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of 1st June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Stan w końcu lipca.
a Data of the Agricultural Census as of 30th June. b As of the end of July.

W 2019 r. skupiono 68,7 tys. ton ziarna zbóż podstawowych konsumpcyjnych i paszowych (łącznie z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego), co stanowiło 0,9% skupu ogólnokrajowego. W odniesieniu do roku poprzedniego skup był niższy o 6,1%, a w porównaniu z 2010 r. – większy o 27,1% (w kraju - odpowiednio spadek o 6,9% i 2,9%).

Skup ziemniaków w 2019 r. ukształtował się na poziomie 8,2 tys. ton, co stanowiło 0,5% ogólnego skupu w kraju. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił spadek ilości skupionych ziemniaków o 0,8%, natomiast w odniesieniu do 2010 r – wzrost o 127,2% (w kraju odnotowano spadek o 9,7% w odniesieniu do poprzedniego roku i wzrost o 36,3% w stosunku do 2010 r.).

W omawianym roku skupiono 159,7 tys. ton żywca rzeźnego w wadze żywej, co stanowiło 2,6% skupu ogólnokrajowego. Tym samym skup był mniejszy niż przed rokiem o 7,2%. W skali kraju zaobserwowano spadek o 3,4%. W odniesieniu do 2018 r. nastąpił wzrost skupu żywca rzeźnego zarówno w województwie, jak i kraju odpowiednio o 41,1% i 40,1%.

W ciągu ostatniego roku skupiono 72,9 tys. ton żywca wieprzowego, tj. o 5,7% więcej niż w roku poprzednim i o 55,5% więcej niż dziewięć lat wcześniej. Skup żywca wieprzowego w województwie stanowił 3,4% skupu krajowego.

Skup żywca wołowego ukształtował się na poziomie 31,7 tys. ton i był mniejszy o 33,5% niż przed rokiem, jednak o 29,6% większy niż w 2010 r., a udział w skupie ogólnokrajowym wyniósł 4,0%.

Żywca drobiowego skupiono 54,2 tys. ton, czyli mniej o 0,9% niż w 2018 r. i o 36,1% więcej w porównaniu z 2010 r. Skup żywca drobiowego w województwie stanowił 1,7% skupu krajowego.

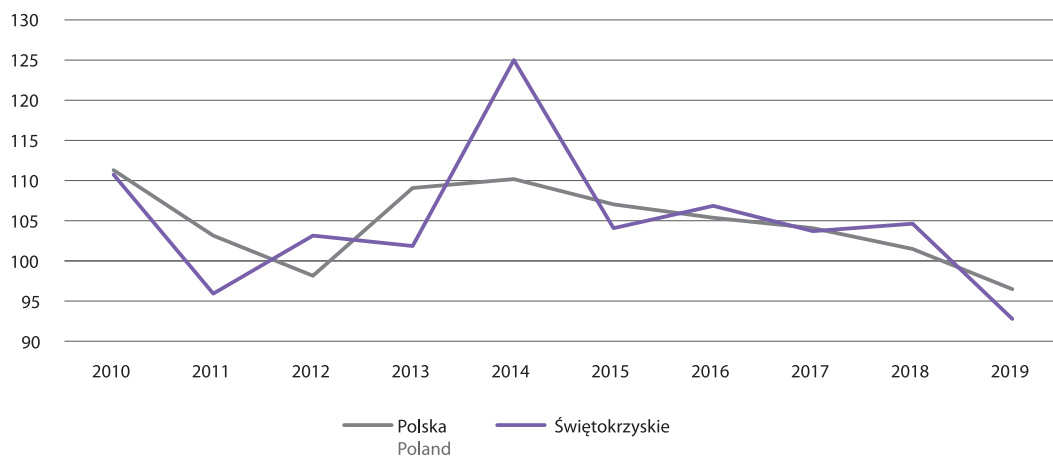
W 2019 r. skup mleka krowiego wyniósł 180,0 mln litrów (1,5% ogółu mleka skupionego w kraju), tj. o 1,5% mniej niż przed rokiem i o 11,7% więcej niż dziewięć lat wcześniej (w skali kraju odnotowano wzrost zarówno do poprzedniego roku jak i do 2010 r. odpowiednio o 1,8% i o 35,0%).

Wykres 58. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej)

Rok poprzedni=100

Chart 58. Indices of procurement of total animals for slaughter (in live weight)

Previous year=100

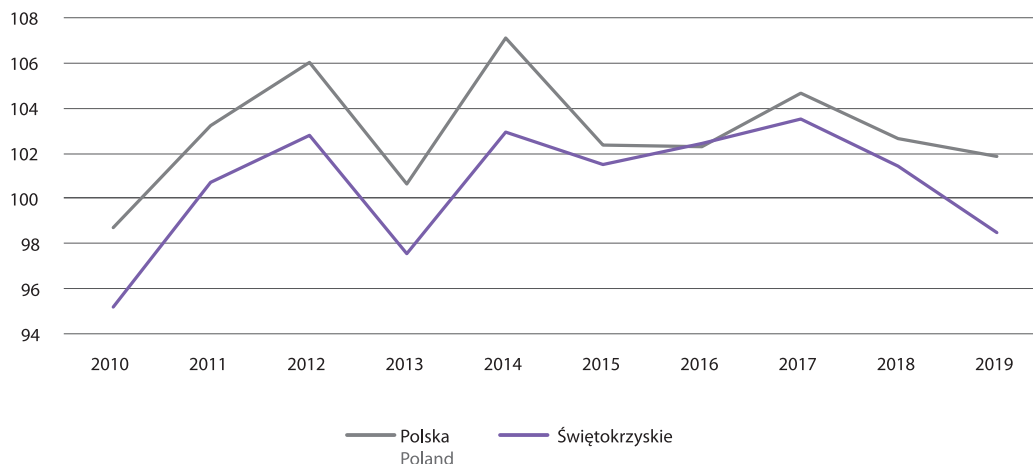

Wykres 59. Dynamika skupu mleka

Rok poprzedni=100

Chart 59. Indices of procurement of cows' milk

Previous year=100

Średnia cena skupu pszenicy w województwie w 2019 r. wyniosła 71,85 zł za 1 dt (w kraju – 72,26 zł), tj. więcej o 2,4% niż przed rokiem i o 28,6% niż w 2010 r.

W analizowanym roku cena żyta w skupie ukształtowała się na poziomie 59,55 zł za dt (w kraju – 60,38 zł), tj. o 1,0% wyższym w porównaniu z zanotowanym w 2018 r. i o 68,3% wyższym niż w 2010 r.

W 2019 r. za ziemniaki jadalne (bez wczesnych) w skupie płacono 90,50 zł za dt (w kraju – 84,54 zł), tj. o 117,6% więcej niż przed rokiem i o 50,1% więcej niż w 2010 r.

W omawianym roku cena skupu żywca wołowego wyniosła 6,48 zł za kg (w kraju – 6,33 zł), tj. zmniejszyła się o 5,5% w stosunku do uzyskanej w poprzednim roku, a w odniesieniu do 2010 r. była wyższa o 44,9%.

Cena żywca wieprzowego w skupie osiągnęła wartość 5,36 zł za kg (w kraju – 5,39 zł), tj. wyższą o 20,0% niż w 2018 r. i o 38,7% w porównaniu z zanotowaną dziewięć lat wcześniej.

W 2019 r. relacja cen skupu żywca wieprzowego do cen targowiskowych żyta w odniesieniu do roku poprzedniego poprawiła się, a do roku 2010 – pogorszyła. Ukształtowała się na poziomie 8,1 (wobec 7,3 w 2018 r. i 8,4 w 2010 r.), w kraju relacja wyniosła 7,3 (wobec 6,7 w 2018 r. i 8,0 w 2010 r.). Relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen jęczmienia w analizowanym okresie uległa zwiększeniu i wyniosła 6,9 w 2019 r. wobec 6,2 w 2018 r. i 7,3 w 2010 r. (w kraju ukształtowała się odpowiednio na poziomie – 6,2; 5,8 i 6,7).

W 2019 r. cena skupu drobiu rzeźnego osiągnęła poziom 3,74 zł za kg (w kraju – 3,77 zł) i była o 1,2% wyższa w porównaniu z zanotowaną w poprzednim roku i o 12,0% większa niż w 2010 r.

Za 1 l mleka w omawianym roku płacono 1,27 zł (w kraju – średnio 1,35 zł), tj. więcej o 1,8% niż w 2018 r. i o 33,8% niż dziewięć lat wcześniej.

Na targowiskach za 1 dt pszenicy płacono 83,35 zł (w kraju – 91,63 zł), tj. o 8,0% więcej niż w 2018 r. i o 36,7% więcej niż dziewięć lat wcześniej.

W obrocie targowiskowym cena żyta wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 9,0%, a w odniesieniu do uzyskanej przed dziewięćmioma laty – zwiększyła się o 44,3% osiągając poziom 66,37 zł (w Polsce – 73,49 zł).

Na targowiskach cena ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) ukształtowała się na poziomie 164,38 zł za

dt (w Polsce – 189,17 zł), tj. o 118,9% więcej niż w 2018 r. i o 95,3% więcej niż w 2010 r.

W obrocie targowiskowym w 2019 r. ceny trzody chlewnej były wyższe niż notowane rok wcześniej oraz w 2010 r. Za 1 kg żywca wieprzowego płacono średnio 6,19 zł, co oznacza wzrost o 8,4% oraz o 65,1%. W 2019 r. średnia cena trzody chlewnej w Polsce wyniosła 5,69 zł i w ciągu roku wzrosła o 14,9%.

Za prosię na chów w 2019 r. płacono na targowiskach średnio 214,89 zł, tj. o 16,1% więcej niż w 2018 r. i o 155,4% więcej niż dziewięć lat temu.

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

Przeciętne roczne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

W ogólnej wartości globalnej produkcji rolniczej w 2018 r. w województwie świętokrzyskim 63,7% przypadało na dominującą produkcję roślinną, natomiast pozostałe 36,3% stanowiła produkcja zwierzęca. W porównaniu z 2017 r. zanotowano wzrost produkcji globalnej o 9,2%, o czym zdecydowała wyższa niż rok wcześniej produkcja roślinna o 11,3%, przy wzroście produkcji zwierzęcej o 5,6%. W 2018 r. udział województwa świętokrzyskiego w ogólnokrajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 4,0% i w przypadku produkcji roślinnej ukształtował się na poziomie 5,6%, a zwierzęcej – 2,7%. W analizowanym roku produkcja globalna w Polsce była niższa od produkcji z 2017 r. o 1,0%, przy spadku w produkcji roślinnej o 5,7% i wzroście produkcji zwierzęcej o 3,4%. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wartość omawianej produkcji była wyższa w województwie o 21,9%, a w Polsce – o 6,7%.

Z wartości końcowej produkcji rolniczej w województwie świętokrzyskim w 2018 r. 58,4% stanowiła dominująca produkcja roślinna, natomiast na produkcję zwierzęcą przypadało 41,6%. Wartość produkcji końcowej, w porównaniu z 2017 r. była o 10,4% wyższa, wskutek wzrostu o 13,8% produkcji roślinnej i przy wzroście o 6,0% produkcji zwierzęcej.

W analizowanym roku w towarowej produkcji rolniczej nastąpił wzrost produkcji ogółem o 14,2%, przy wzroście wartości produkcji roślinnej o 18,5% i produkcji zwierzęcej o 8,7%.

W 2018 r. udział regionu w ogólnokrajowej produkcji końcowej ukształtował się na poziomie 4,9%, a produkcji towarowej – 5,1%.

Przemysł Industy

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim utrzymał się wzrost produkcji sprzedanej przemysłu. Wyższy był on przy tym w I półroczu. Dwa kolejne kwartały przyniosły spowolnienie. W rezultacie na przestrzeni 12 miesięcy wzrost produkcji ukształtował się na nieco niższym poziomie niż przed rokiem. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się wydajność pracy. Kolejny rok z rządu w przemyśle wystąpił również wzrost przeciętnego zatrudnienia.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2019 r. w województwie osiągnęła wartość 31149,9 mln zł (w cenach bieżących) i była o 5,8% (w cenach stałych) wyższa w odniesieniu do zanotowanej w roku poprzednim oraz o 25,8% wyższa niż w 2015 r. Wzrost sprzedaży w województwie po raz trzeci z rzędu był wyższy niż w Polsce. W skali kraju w tym czasie sprzedaż zwiększyła się odpowiednio o 4,0% i 21,0%.

Wzrost produkcji przemysłowej w województwie świętokrzyskim w skali roku utrzymywał się w kolej-

nych kwartałach 2019 r. Najwyższy był przy tym w pierwszych trzech miesiącach, gdy wyniósł 9,8%. Drugie półrocze przyniosło wyhamowanie wzrostu. W rezultacie o ile na przestrzeni I półrocza produkcja sprzedana przemysłu zwiększyła się w skali roku o 8,1%, to wzrost odnotowany w okresie styczeń-wrzesień wyniósł 5,7%. Ostatni kwartał 2019 r. przyniósł ustabilizowanie dynamiki sprzedaży.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

Tablica 36. Przemysł
Table 36. Industry

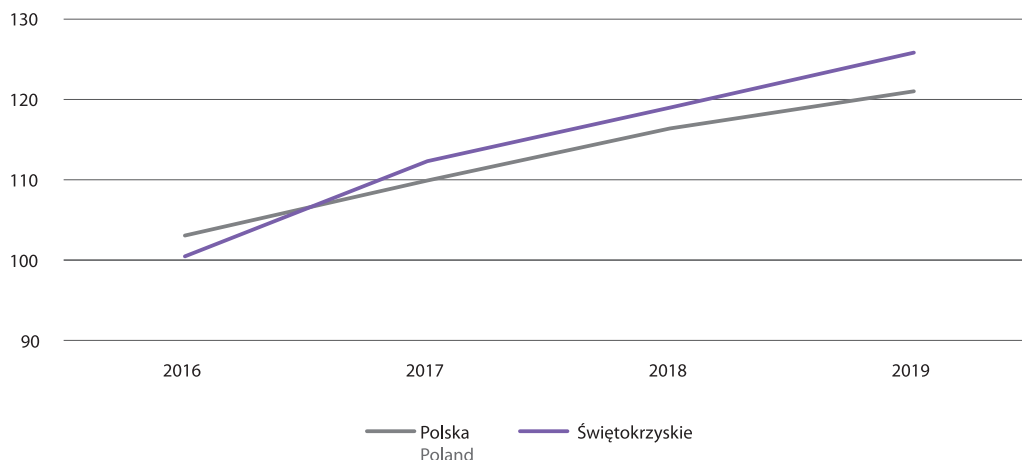
Wyszczególnienie Specification	2015	2018	2019
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) Sold production of industry (current prices)			
w mln zł in million PLN	23350,6	29340,9	31149,9
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	2,0	2,0	2,0
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	82,9	85,5	85,3
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	57,9	66,2	67,4

Wykres 60. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)

2015=100

Chart 60. Indices of sold production of industry (constant prices)

2015=100

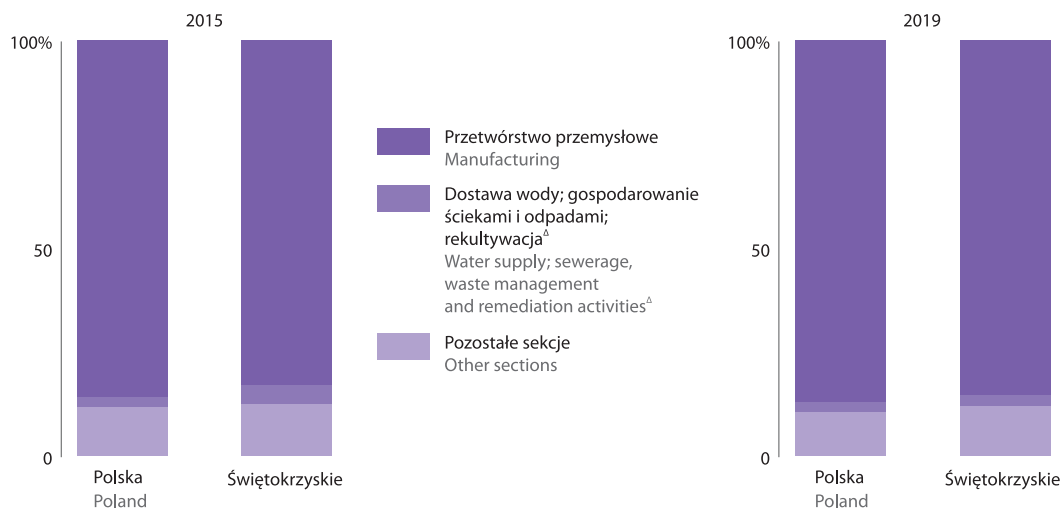
Spośród sekcji przemysłu największa wartość produkcji sprzedanej (w bieżących cenach bazowych) przypadała na przetwórstwo przemysłowe. W 2019 r. osiągnęła 26564,8 mln zł, co stanowiło 85,3% łącznej produkcji sprzedanej przemysłu. W dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji sprzedaż osiągnęła natomiast 782,2 mln zł, tj. 2,5% ogółu. Spośród działów przetwórstwa przemysłowego w dalszym ciągu zdecydowanie największym udziałem w sprzedaży charakteryzowała się produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych, na którą przypadało 22,3% produkcji sprzedanej przemysłu (rok wcześniej – 22,1%). Zwiększył się także m.in. udział produkcji artykułów spożywczych (z 12,3% do 12,6%), produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (z 11,2% do 12,5%) oraz produkcji wyrobów z metali (z 8,1% do 8,7%). Wśród działów przetwórstwa przemysłowego o znaczącym udziale w sprzedaży niewielki spadek wystąpił jedynie w produkcji maszyn i urządzeń (z 4,4% do 4,3%).

Wzrost produkcji przemysłowej uzyskany w 2019 r. był w znacznym stopniu wynikiem zwiększenia kolejny rok z rzędu produkcji sprzedanej (w cenach stałych) w przetwórstwie przemysłowym (o 5,6%). W porównaniu z rokiem poprzednim uległ on przy tym niewielkiemu spowolnieniu. W dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji kolejny rok z rzędu wystąpił natomiast spadek produkcji sprzedanej – o 3,7%.

Podobnie jak przed rokiem udział województwa świętokrzyskiej w produkcji sprzedanej przemysłu w Polsce wyniósł 2,0%.

Wykres 61. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)

Chart 61. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

Wśród działów przetwórstwa przemysłowego o znaczącym udziale w sprzedaży zdecydowanie zwiększyła się dynamika w produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych. Wzrost w tym dziale był znacznie wyższy niż przed rokiem i wyniósł 39,8%. W dalszym ciągu dynamicznie zwiększała się produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep – o 16,1%, produkcja wyrobów z metali – o 11,9% oraz produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny – o 8,4%. Po dwóch latach spadku wyraźnie zwiększyła się produkcja artykułów spożywczych, która była większa niż przed rokiem o 8,7%. Nieco wolniej niż przed rokiem rosła produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych. Przekroczyła ona poziom z 2018 r. o 4,3%. Znacznie zmalał wzrost w produkcji maszyn i urządzeń – do 2,0%.

Rosnącej produkcji sprzedanej przemysłu w województwie świętokrzyskim w skali roku towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia – o 1,8%. Był on nieznacznie mniejszy niż w skali kraju, gdzie przeciętne zatrudnienie w odniesieniu do roku poprzedniego zwiększyło się o 1,9%.

W 2019 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie ukształtowało się na poziomie 67,4 tys. osób. W przetwórstwie przemysłowym zwiększyło się o 2,1%. Spadek wystąpił natomiast w dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 3,4%).

Wykres 62. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle

2015=100

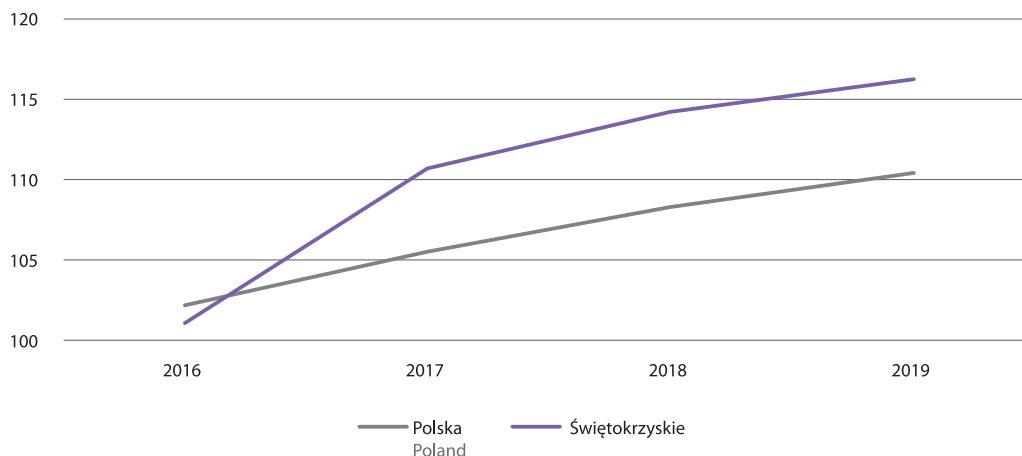
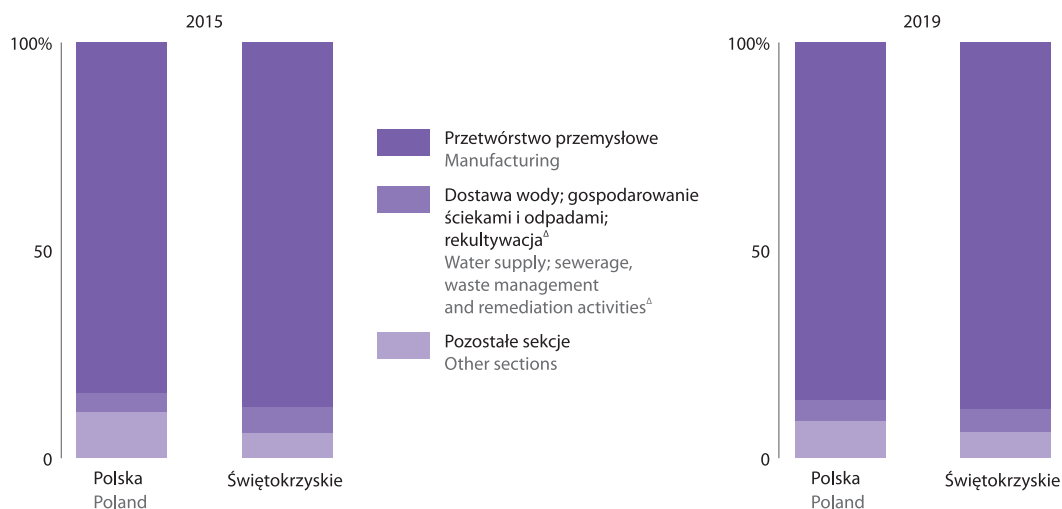
Chart 62. Indices of average employment in industry
2015=100**Wykres 63. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD**

Chart 63. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle w 2019 r. mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego w województwie świętokrzyskim (w bieżących cenach bazowych) wyniosła 462,5 tys. zł i była o 4,0% wyższa (w cenach stałych) niż przed rokiem. W kraju wzrost wydajności pracy w przemyśle był mniejszy i wyniósł 2,0%.

Wzrost wydajności pracy w 2019 r. odnotowano w przetwórstwie przemysłowym (o 3,5% do 446,3 tys. zł). Spadek wystąpił natomiast w dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji. W ciągu roku zmalała ona o 0,3% - do 214,5 tys. zł.

Budownictwo

Construction

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 5605,7 mln zł i zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 31,0% (wobec wzrostu o 15,3% w 2018 r.). W kraju produkcja sprzedana budownictwa była o 10,6% wyższa od zanotowanej w roku poprzednim (wobec 25,2% w 2018 r.). W 2019 r. w województwie świętokrzyskim udział produkcji sprzedanej budownictwa w produkcji krajowej wyniósł 2,1%, co uplasowało województwo na 13. lokacie w kraju (w 2018 r. – 14. lokata).

Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tablica 37.
Table 37.

Budownictwo

Construction

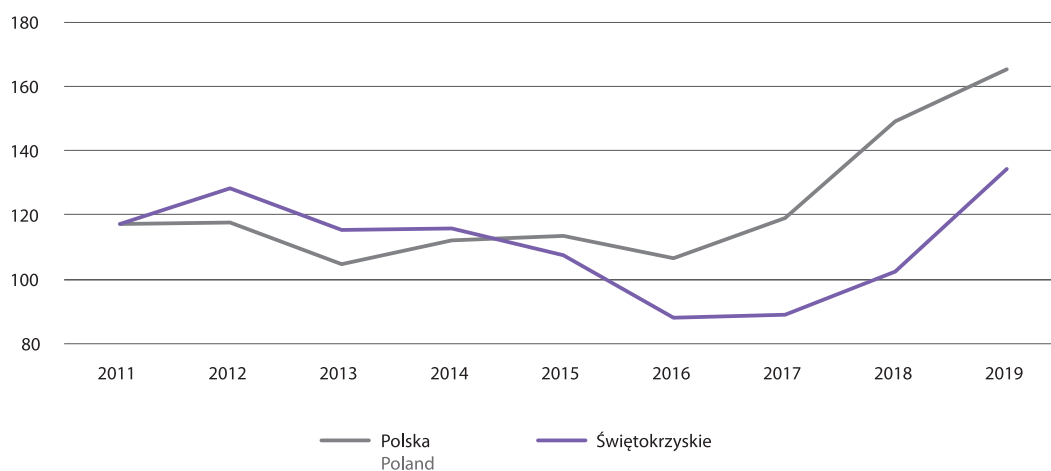
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) Sold production of construction (current prices)				
w mln zł in million PLN	4179,8	4493,8	4278,9	5605,7
w odsetkach (Polska=100) in percent (Poland=100)	2,6	2,5	1,8	2,1
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	55,0	43,2	50,5	42,2
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	13,1	9,8	9,7	10,6

Wykres 64. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące)

2010=100

Chart 64. Indices of sold production of construction (current prices)

2010=100

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

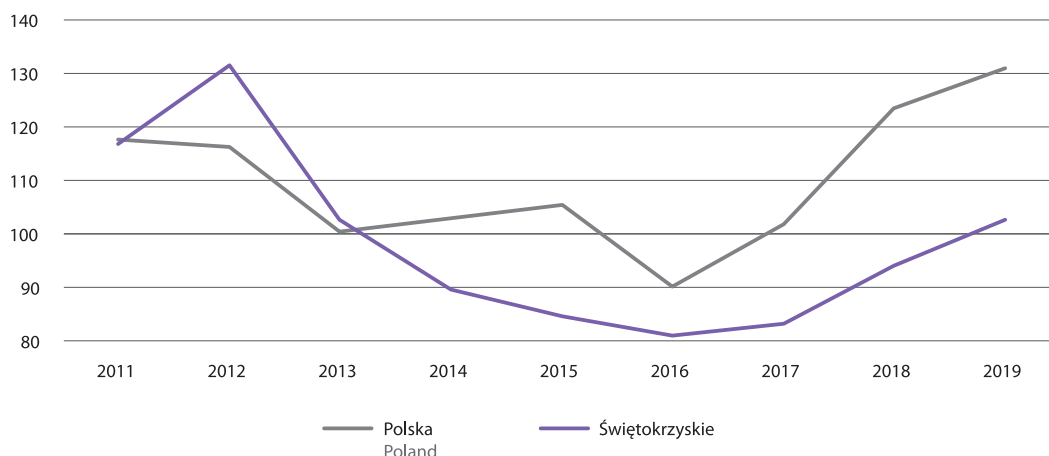
W województwie produkcja budowlano-montażowa w 2019 r. wyniosła 2363,3 mln zł (42,2% ogólnej wartości produkcji sprzedanej budownictwa) i zwiększyła się w skali roku o 9,3% (wobec wzrostu o 12,8% w 2018 r.). W skali kraju odnotowano wzrost produkcji budowlano-montażowej wynoszący 6,0% (wobec wzrostu o 21,3% w 2018 r.). W analizowanym roku pod względem wartości produkcji budowlano-montażowej województwo świętokrzyskie zajęło jedną z ostatnich lokat w kraju (14. lokatę), tuż za województwem podlaskim i lubuskim. Z kolei poziom wskaźnika dynamiki w odniesieniu do roku poprzedniego, który w skali kraju kształtował się w przedziale od 95,6 (województwo warmińsko-mazurskie) do 125,2 (województwo lubelskie), uplasował województwo świętokrzyskie na 7. miejscu (wskaźnik dynamiki dla województwa – 109,3).

Wykres 65. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące)

2010=100

Chart 65. Indices of construction and assembly production (current prices)

2010=100

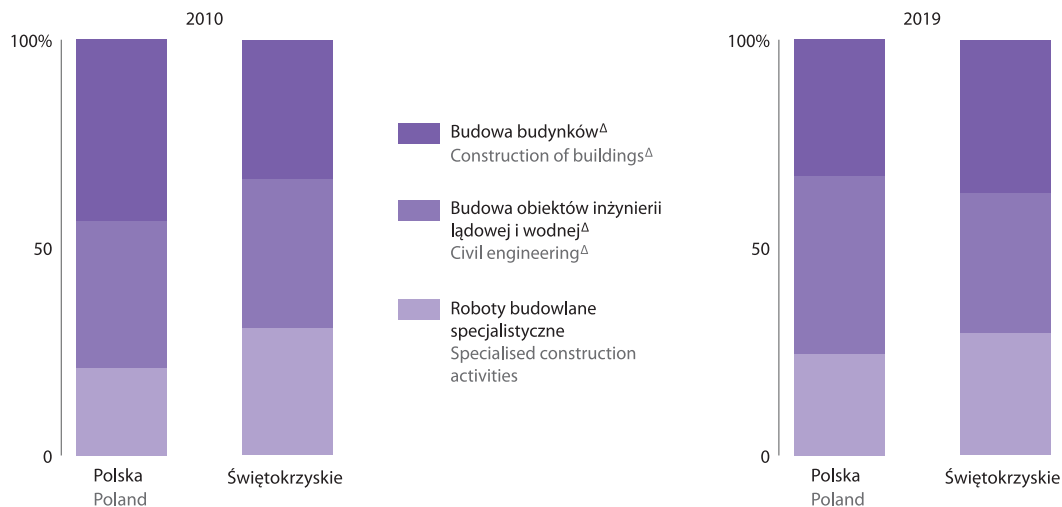

W 2019 r. wzrost produkcji budowlano-montażowej w skali roku zanotowano we wszystkich trzech działach budownictwa, przy czym największy w jednostkach, w których podstawowym rodzajem działalności było wznoszenie budynków (o 15,5%). Mniejszy wzrost odnotowano w podmiotach zajmujących się głównie robotami specjalistycznymi (o 8,0%) oraz w jednostkach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 4,3%).

W 2019 r. wśród przedsiębiorstw budowlanych największy udział w produkcji budowlano-montażowej posiadały podmioty zajmujące się budową budynków (37,1%). W relacji do 2018 r. udział tych jednostek wzrósł o 2,0 p.proc (w porównaniu do 2010 r. wzrost o 3,4 p.proc.). Zmniejszył się natomiast, porównując do 2018 r., udział jednostek specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 1,6 p.proc do 33,4%) oraz podmiotów, w których podstawowym rodzajem działalności były roboty budowlane specjalistyczne (0,4 p.proc do 29,5%). W relacji do 2010 r. udział tych działów zmniejszył się odpowiednio o 2,1 p.proc i 1,3 p.proc.

Wykres 66. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)

Chart 66. Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)

Wzrostowi produkcji sprzedanej budownictwa towarzyszył wzrost przeciętnego zatrudnienia, które w 2019 r. wyniosło 10,6 tys. osób i w relacji do 2018 r. zwiększyło się o 9,1% (w kraju wzrost o 4,0% do poziomu 423,7 tys.).

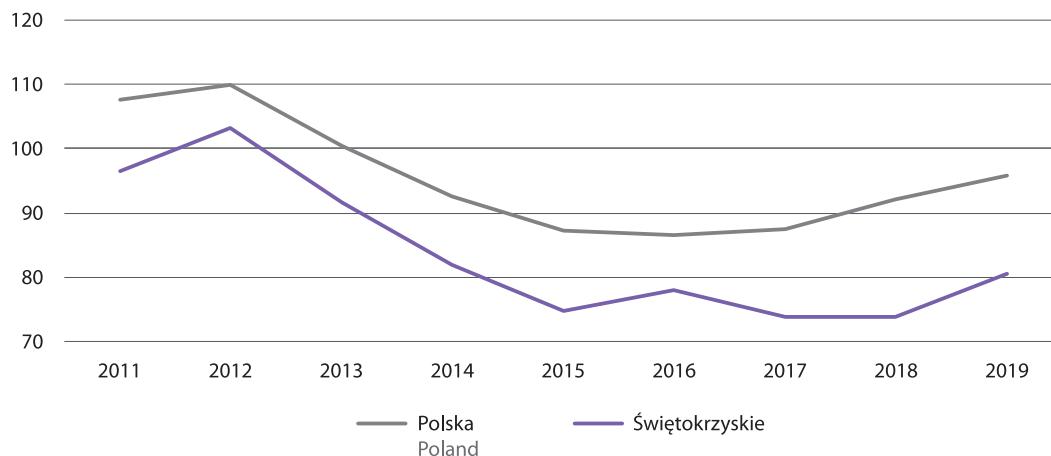
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie w województwie świętokrzyskim w latach 2011–2019, obliczona w porównaniu do roku poprzedniego, kształtowała się na zróżnicowanym poziomie. Najwyższą wartość (109,1) zanotowano w 2019 r., a najniższą (88,8) – w 2013 r.

Wykres 67. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie

2010=100

Chart 67. Indices of average employment in construction

2010=100

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim wydajność pracy w budownictwie, mierzona produkcją sprzedaną na 1 zatrudnionego wyniosła 529,5 tys. zł (w cenach bieżących), co oznacza wzrost o 20,0% w stosunku do roku poprzedniego.

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim miała miejsce kontynuacja pozytywnych tendencji w obszarze budownictwa mieszkaniowego. W analizowanym roku zanotowano wzrost liczby oraz powierzchni oddanych do użytkowania mieszkań (analogiczna tendencja w kraju). Łącznie w całym 2019 r. oddano w województwie do użytkowania 3888 mieszkań (1,9% ogółu mieszkań oddanych do użytkowania w kraju) o łącznej powierzchni 398,4 tys. m² (2,2% powierzchni użytkowej mieszkań oddanych do eksploatacji w kraju). Odnotowane wartości oznaczały wzrost w relacji do roku poprzedniego odpowiednio o 19,4% dla liczby mieszkań oraz 9,8% w stosunku do ich powierzchni użytkowej (w kraju wzrost odpowiednio o 12,1% i 10,0%).

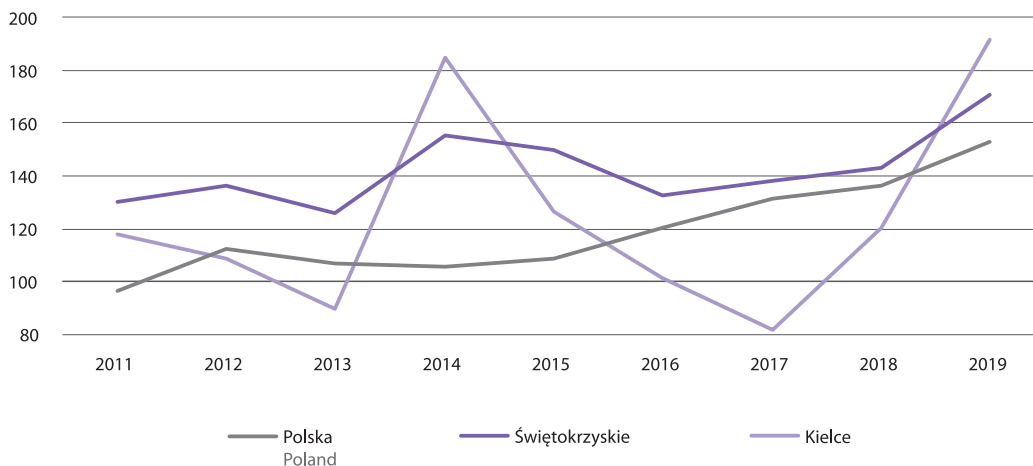
W latach 2010-2019 dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania w województwie (wyznaczona w porównaniu do roku poprzedniego) kształtowała się między 88,6 (w 2016 r.) a 130,2 (w 2011 r.). Z kolei największy wzrost (w relacji do roku poprzedniego) w analizowanym okresie (lata 2010-2019) łącznej powierzchni oddanych do użytkowania mieszkań wystąpił w 2011 r. (o 31,6%), a największy spadek zanotowano w 2016 r. (o 6,1%).

Wykres 68. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania

2010=100

Chart 68. Indices of the number of dwellings completed

2010=100

Tablica 38.

Table 38.

Budownictwo mieszkaniowe

Residential construction

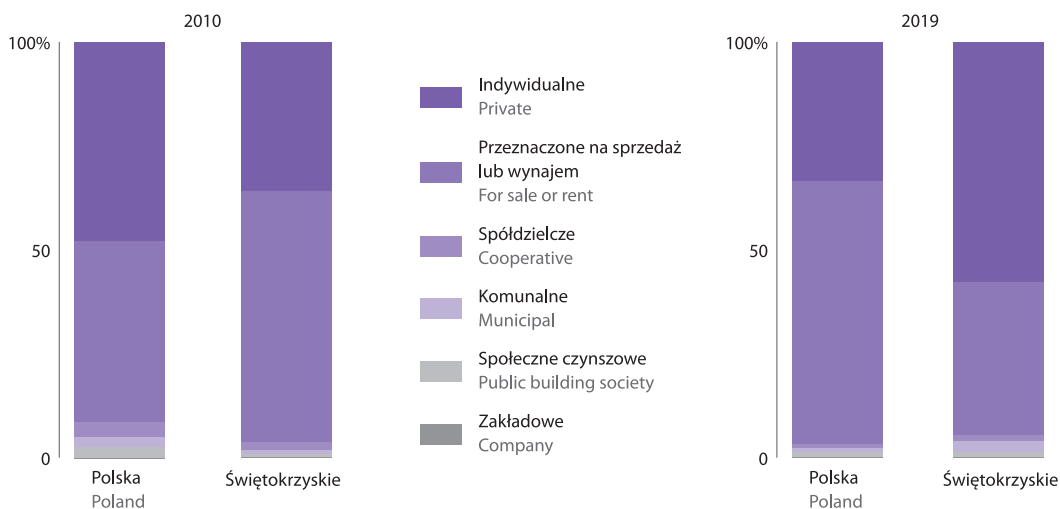
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1000 population	1,8	2,7	2,6	3,1	5,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	107,1	109,1	111,4	102,5	88,6

Tablica 38. Budownictwo mieszkaniowe (dok.)
Table 38. Residential construction (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings which received construction permits or which were registered with a construction project per 1000 population	3,5	2,4	4,3	3,3	7,0
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings whose construction started per 1000 population	3,0	2,5	3,9	3,4	6,2

Dominujący udział w efektach budownictwa mieszkaniowego w województwie świętokrzyskim miało budownictwo indywidualne, w ramach którego w 2019 r. oddano do użytkowania 2248 mieszkań (o 0,5% mniej niż w 2018 r.). Mieszkania indywidualne stanowiły 57,8% wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania w województwie, co w porównaniu do 2018 r. oznacza spadek o 11,6 p.proc. Drugą istotną formą budownictwa w województwie były mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem. W 2019 r. przekazano do użytkowania 1439 tego typu mieszkań, tj. o 68,5% więcej niż w roku poprzednim. Zwiększył się również udział tej formy budownictwa w ogółem mieszkań oddanych do użytkowania z poziomu 26,2% w 2018 r. do 37,0% w 2019 r. Z kolei łączny udział pozostałych form budownictwa (komunalnego, społecznego czynszowego, spółdzielczego i zakładowego) w efektach rzeczowych budownictwa mieszkaniowego w województwie kształtował się na poziomie 5,2% i w relacji do 2018 r. uległ nieznacznemu zwiększeniu (o 0,8 p.proc.). W porównaniu do roku ubiegłego oddano prawie pięciokrotnie więcej mieszkań komunalnych (110 mieszkań w 2019 r.). Po raz pierwszy od 2014 r. oddano do użytkowania mieszkania społeczne czynszowe (46 mieszkań). Zmniejszyła się natomiast liczba mieszkań spółdzielczych (spadek prawie trzykrotny do poziomu 42 mieszkań w 2019 r.). Najmniej w analizowanym roku oddano do użytkowania – 3 mieszkania zakładowe (w 2018 r. – 1).

Wykres 69. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
Chart 69. Dwellings completed by construction form

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie świętokrzyskim w 2019 r. wyniosła 102,5 m² (w kraju 88,6 m²) i w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się o 8,9 m² (w kraju spadek o 1,7 m²), a w relacji do 2010 r. – o 4,6 m² (w kraju spadek o 17,5 m²). Największe mieszkania, podobnie jak w latach ubiegłych, wybudowali inwestorzy indywidualni. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w budownictwie indywidualnym wyniosła 133,5 m² (o 0,1 m² więcej niż w roku poprzednim). Najmniejszą powierzchnią charakteryzowały się mieszkania komunalne – 37,3 m² (o 1,0 m² więcej niż w 2018 r.).

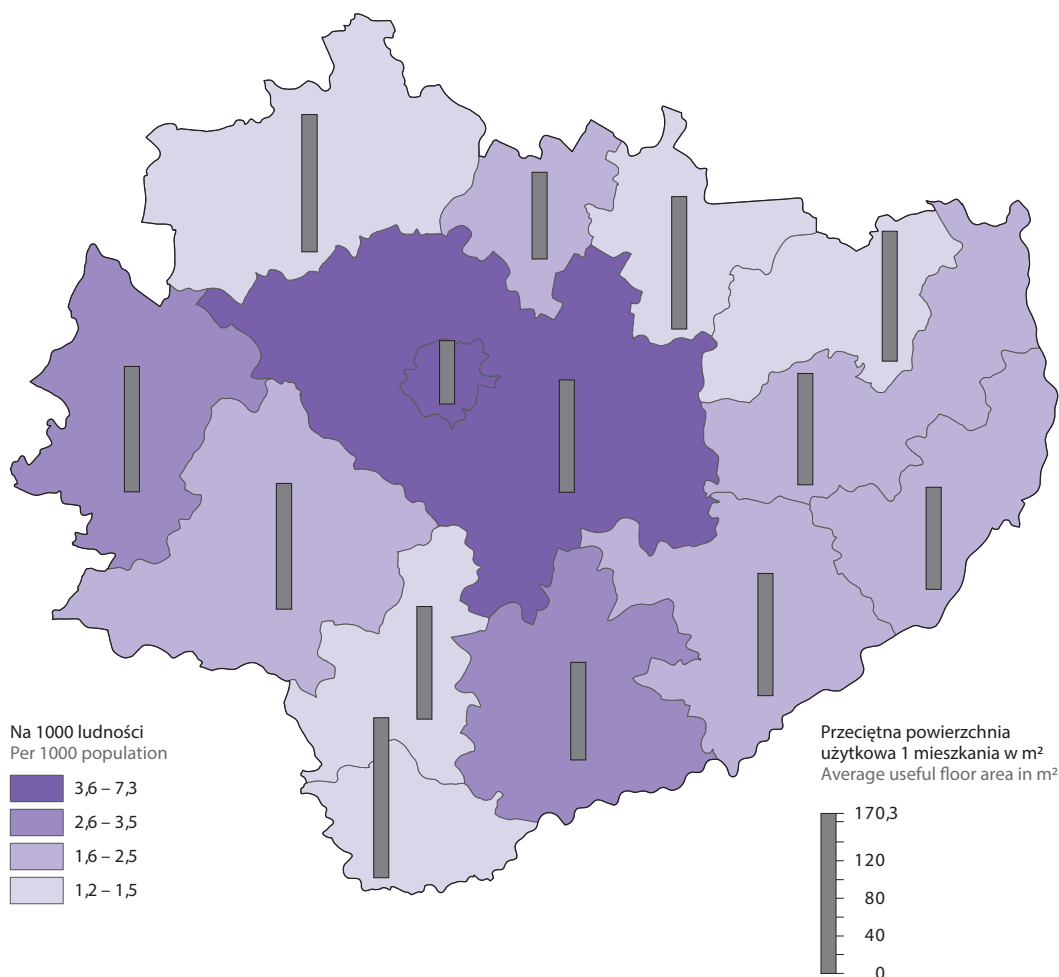
Pod względem liczby oddanych w 2019 r. do użytkowania mieszkań na terenie województwa świętokrzyskiego przeważały miasta, w których wybudowano 53,2% ogółu mieszkań. W mieście odnotowano również, w stosunku do roku poprzedniego, wyższą niż na wsi dynamikę liczby mieszkań oddanych do eksploatacji – 148,2 wobec 97,7. Z kolei większe powierzchniowo mieszkania oddano do użytkowania na terenach wiejskich województwa. W 2019 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wybudowanego na wsi wyniosła 129,0 m² i była o 49,8 m² większa niż przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w mieście.

Mieszkanie wybudowane w 2019 r. w województwie świętokrzyskim posiadało przeciętnie 5 izb w mieście – 4, na wsi – 6. Ponad połowę mieszkań (52,8%) wybudowanych w mieście stanowiły mieszkania 2 i 3-izbowe. Z kolei na wsi najczęściej powstawały mieszkania 5 i 6-izbowe, których udział w ogółem mieszkań oddanych do użytkowania na wsi w 2019 r. wyniósł 64,9%.

Wszystkie mieszkania oddane do użytkowania w województwie świętokrzyskim w 2019 r. wyposażone były w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne (wodociąg, kanalizację). Wodociąg z sieci posiadało 92,7% mieszkań, a kanalizację z odprowadzeniem do sieci 70,4%. W gaz z sieci wyposażonych było 30,9% mieszkań, natomiast w ciepłą wodę dostarczaną z elektrociepłowni, ciepłowni lub kotłowni osiedlowej – 25,2%. Do centralnej sieci grzewczej podłączonych było 25,2% mieszkań, a pozostałe posiadały indywidualne centralne ogrzewanie (39,3% w piece/kotły na paliwo stałe, 28,6% wyposażonych było w kotły/piece na paliwo gazowe, a 7,0% w pozostałe rodzaje ogrzewania).

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim na 1000 mieszkańców przekazano do użytkowania 3,1 mieszkania (przed rokiem 2,6). Wśród powiatów województwa najwięcej mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oddano do użytkowania w m. Kielce (7,3). Wskaźnik na poziomie przekraczającym średnią wielkość dla województwa uzyskano również w powiecie kieleckim i buskim (odpowiednio 4,1 i 3,2). Najmniej zaś mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności przekazano w powiecie ostrowieckim i kazimierskim (po 1,2). Z kolei największe powierzchniowo mieszkania oddano do użytkowania w powiecie kazimierskim i koneckim, gdzie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wyniosła odpowiednio 170,3 m² i 145,9 m². Najmniejsze mieszkania wybudowano w m. Kielce (67,5 m²).

Mapa 41. Mieszkania oddane do użytkowania w 2019 r.
Map 41. Dwellings completed in 2019

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na realizację 4144 mieszkań, tj. o 23,2% mniej niż rok wcześniej i o 9,1% mniej niż w 2010 r. (w skali kraju nastąpił wzrost o 4,4% w stosunku do roku poprzedniego i o 53,5% w odniesieniu do 2010 r.). Liczba wydanych pozwoleń lub dokonanych zgłoszeń w województwie stanowiła 1,5% ogółu wydanych pozwoleń i dokonanych zgłoszeń w kraju (w 2018 r. – 2,1%).

Biorąc pod uwagę strukturę liczby mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym według form budownictwa, największy udział miało budownictwo indywidualne (73,1%). Pozostałe 26,9% to udział budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem. W 2019 r. w województwie nie wydano pozwolenia lub nie dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na budowę mieszkań w ramach budownictwa: spółdzielczego, komunalnego, społecznego czynszowego i zakładowego.

W 2019 r. wśród powiatów województwa świętokrzyskiego najczęściej pozwoleń lub dokonanych zgłoszeń odnotowano w powiecie kieleckim (1129), najmniej zaś w powiatach: kazimierskim (63), opatowskim (75) i pińczowskim (94). Wzrost liczby mieszkań (w relacji do 2018 r.), na realizację których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym odnotowano w ośmiu powiatach, przy

czym najwyższy w powiecie buskim (o 70,6%) oraz włoszczowskim (o 51,9%). Mniejszą niż przed rokiem liczbę analizowanych pozwoleń lub zgłoszeń zanotowano natomiast w sześciu powiatach, przy czym najwyższy spadek wystąpił w m. Kielce (o 62,0%).

W 2019 r. rozpoczęto budowę 4208 mieszkań, tj. o 12,2% mniej niż w poprzednim roku (w skali kraju odnotowano wzrost o 6,9%). W porównaniu do 2010 r. liczba rozpoczętych budów mieszkań wzrosła w województwie o 10,1% (w kraju wzrost o 50,1%). Rozpoczęte budowy w województwie stanowiły 1,8% ogółu rozpoczętych budów w kraju (w 2018 r. – 2,2%).

W 2019 r. wśród mieszkań, których budowę rozpoczęto w województwie 71,3% stanowiły inwestycje indywidualne. Rozpoczęto również budowę mieszkań: przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (26,9% ogółu rozpoczętych budów w województwie), społecznych czynszowych (1,4%) oraz komunalnych (0,4%). W analizowanym roku na terenie województwa nie rozpoczęto żadnej budowy w ramach budownictwa spółdzielczego i zakładowego.

W przekroju terytorialnym największą liczbę mieszkań, których budowę rozpoczęto w 2019 r. zanotowano, podobnie jak w roku ubiegłym, w m. Kielce (1102) oraz w powiecie kieleckim (1090). Z kolei najmniej budów mieszkań rozpoczęto w powiecie kazimierskim (59) i skarżyskim (72).

Rynek wewnętrzny

Internal market

W 2019 r., podobnie jak w ubiegłym roku, zanotowano wzrost wartości sprzedaży detalicznej towarów w odniesieniu do roku poprzedniego. W omawianym okresie zwiększyła się także sprzedaż hurtowa towarów.

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

Wartość sprzedaży detalicznej towarów (w cenach bieżących) zrealizowanej przez jednostki handlowe i niehandlowe w 2019 r. zwiększyła się w relacji do poprzedniego roku o 1,3% (wobec wzrostu o 11,7% w 2018 r.). W kraju sprzedaż detaliczna wzrosła o 6,7% w stosunku do ubiegłego roku (wobec wzrostu na poziomie 7,5% w 2018 r.).

Tablica 39.

Table 39.

Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)

Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	111,5	91,6	111,7	101,3	106,7
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	169,7	122,7	128,6	101,6	104,6

Tablica 39. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące) (dok.)
Table 39. Indices of retail sales of goods^a (current prices) (cont.)

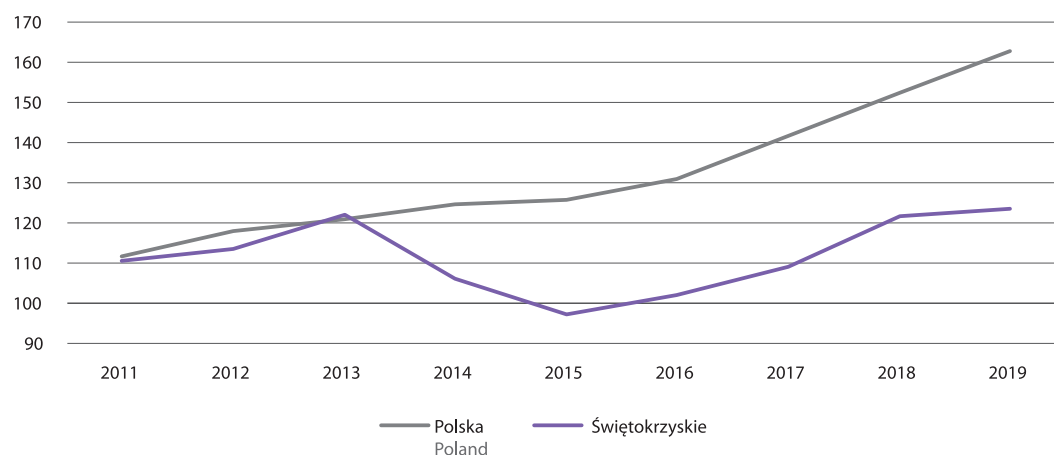
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2018	2019	2019 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	122,3	78,2	106,6	104,6	104,1
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	98,1	111,3	106,6	105,3	105,2
Pozostała sprzedaż detaliczna w niewyspecjalizowanych sklepach Other retail sale in non-specialized stores	105,2	87,2	177,4	69,8	110,3
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	104,2	121,0	114,4	101,9	108,8
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	106,8	119,2	99,6	114,2	106,5
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	126,0	32,1	113,9	106,6	115,1
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialized stores	96,1	66,7	101,2	92,7	104,9
Pozostałe Others	122,3	89,5	105,4	100,1	102,3

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Groups of enterprises were created on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included to a specific category by predominating kind of activity and according to its present organizational status. The recorded changes of retail sales index may result, among others, from change both in the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Wykres 70. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące)
2010=100

Chart 70. Indices of retail sales of goods (current prices)
2010=100

W 2019 r. wśród grup o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem największy wzrost w ujęciu rocznym zanotowały jednostki prowadzące sprzedaż mebli, artykułów RTV i AGD (o 6,6%). Zwiększyła się również sprzedaż w przedsiębiorstwach zgrupowanych w kategoriach: żywność, napoje i wyroby tytoniowe (o 5,3%), paliwa stałe, ciekłe i gazowe (o 4,6%), farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny (o 1,9%), pojazdy samochodowe, motocykle, części (o 1,6%) oraz pozostałe (o 0,1%). Z kolei największy spadek sprzedaży zanotowano wśród jednostek prowadzących pozostałą sprzedaż detaliczną w niewyspecjalizowanych sklepach (o 30,2%).

Struktura sprzedaży detalicznej w 2019 r. w stosunku do roku ubiegłego nie uległa znaczącym zmianom. Nadal największy udział w wartości sprzedaży detalicznej ogółem miały przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż żywności, napojów i wyrobów tytoniowych (28,4% wobec 27,4% w 2018 r.), przedsiębiorstwa zgrupowane w kategorii pozostałe (21,4% wobec 21,7%) oraz przedsiębiorstwa zajmujące się handlem pojazdami samochodowymi, motocyklami, częściami (13,3% wobec 13,2%).

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim wartość sprzedaży hurtowej towarów (w cenach bieżących) w przedsiębiorstwach handlowych ukształtowała się na poziomie o 5,1% wyższym niż w roku poprzednim, w tym w przedsiębiorstwach hurtowych zwiększyła się o 5,8% (wobec wzrostu odpowiednio o 10,5% i 10,7% w 2018 r.). W kraju sprzedaż hurtowa w jednostkach handlowych w omawianym roku była o 10,9% wyższa niż w 2018 r., w tym w jednostkach hurtowych – większa o 8,7% (wobec wzrostu odpowiednio o 10,9% i 8,4% w roku poprzednim).

W 2019 r. w województwie świętokrzyskim wśród grup o znaczącym udziale w ogólnej sprzedaży przedsiębiorstw hurtowych największy wzrost w relacji do poprzedniego roku obserwowano w grupie żywność (o 13,1%), a w dalszej kolejności w grupie półproduktów i odpadów pochodzenia nierolniczego oraz złomu (o 8,4%). Z kolei największy spadek odnotowano w sprzedaży hurtowej niewyspecjalizowanej (o 19,0%).

Transport

Transport

W 2018 r., w relacji do roku ubiegłego, zanotowano w województwie poprawę sytuacji w obszarze sieci dróg publicznych. Zwiększyła się długość dróg publicznych o twardej nawierzchni, w tym dróg ekspresowych. Poprawie uległ również stan techniczny dróg. Z kolei negatywne zmiany zaobserwowano w transporcie pasażerskim drogowym. Znacznie zmniejszyła się liczba pasażerów regularnej komunikacji autobusowej. Mniej osób skorzystało również z komunikacji miejskiej. Wzrosła natomiast liczba pasażerów przewiezionych transportem kolejowym.

Rozwój sieci transportowej wpływa na rozwój przemysłu i miast, jak również warunkuje przemieszczanie towarów oraz ludności na każdym poziomie podziału terytorialnego. Jednym z istotnych elementów sieci transportowej jest sieć dróg publicznych.

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1440) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe; drogi wojewódzkie; drogi powiatowe oraz drogi gminne.

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim długość dróg publicznych wyniosła 17,5 tys. km i w porównaniu do 2017 r. zmniejszyła się o 0,1% (o 25,1 km), a w relacji do 2010 r. zanotowano wzrost na poziomie 3,4% (o 575,9 km). Wśród nich dominowały drogi publiczne o nawierzchni twardej. W 2018 r. na terenie województwa świętokrzyskiego znajdowało się 14,6 tys. km dróg o tym typie nawierzchni, stanowiąc 83,7% ogółu długości dróg publicznych w województwie. Pozostałe drogi o długości 2,9 tys. km to drogi o nawierzchni gruntowej. Od 2014 r. sieć dróg publicznych o twardej nawierzchni systematycznie się powiększa. W relacji do 2017 r. ich długość wzrosła o 1,3% (o 180,8 km), a w odniesieniu do 2010 r. zanotowano wzrost na poziomie 12,0% (o 1,6 tys. km). W 2018 r. wśród dróg o nawierzchni twardej 89,5% stanowiły drogi o nawierzchni twardej ulepszonej.

Tablica 40. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia
Public roads by type of surface
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ogółem w km Total in km	16915,8	17489,6	17516,8	17491,7
o nawierzchni twardej hard surface	13066,5	14126,0	14451,7	14632,5
ulepszonej improved	10872,0	12290,0	12862,7	13090,4
o nawierzchni gruntowej unsurfaced	3849,3	3363,6	3065,1	2859,2

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Na terenie województwa świętokrzyskiego drogami o najwyższych parametrach technicznych były drogi ekspresowe. W 2018 r. tworzyły one sieć o długości 94,5 km, co stanowiło 0,6% dróg o twardej nawierzchni. W porównaniu do 2017 r. ich długość zwiększyła się o 17,7 km, a w relacji do 2010 r. zanotowano wzrost o 65,1 km. W przeliczeniu na 1000 km² powierzchni województwa w 2018 r. długość tej kategorii dróg wyniosła 8,1 km (w 2010 – 2,5 km).

Tablica 41. Drogi publiczne o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Table 41.

Hard surface public roads

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ogółem w km Total in km	13066,5	14126,0	14451,7	14632,5
na 100 km ² per 100 km ²	111,6	120,6	123,4	124,9
o nawierzchni ulepszonej with improved surface	10872,0	12290,0	12862,7	13090,4
ekspresowe expressways	29,4	57,1	76,8	94,5

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

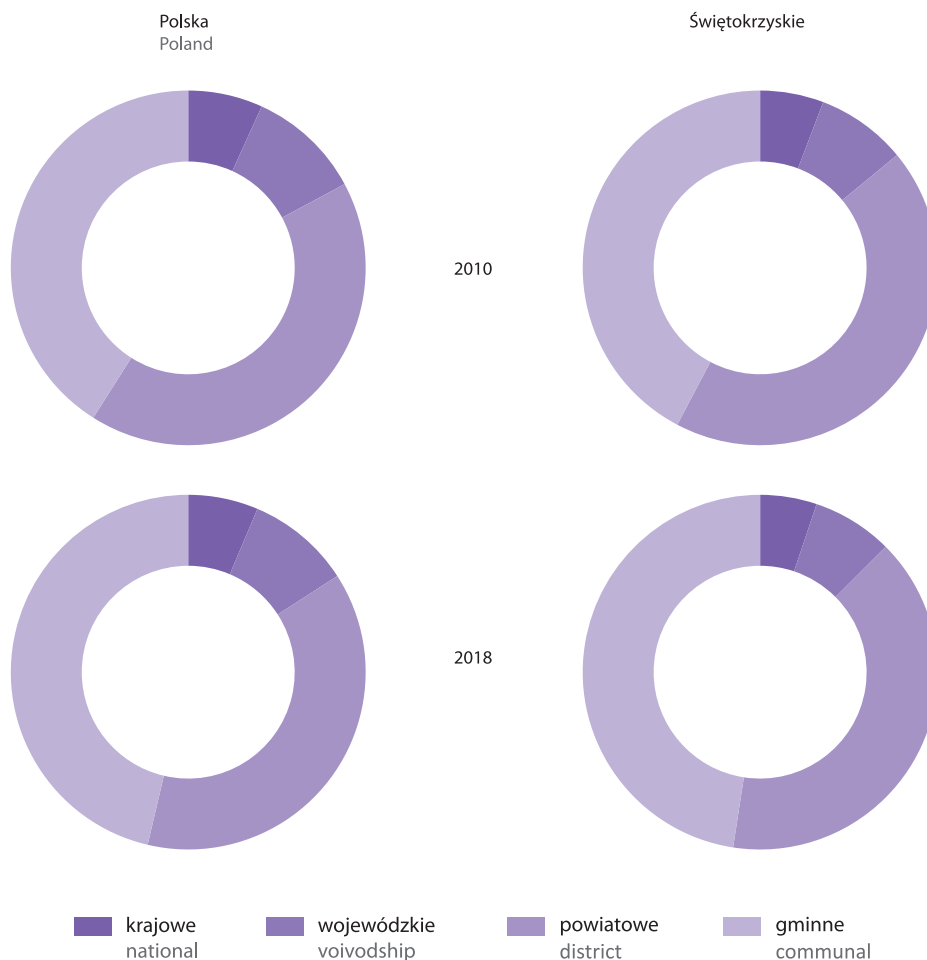
W strukturze dróg województwa o nawierzchni twardej przeważały drogi o znaczeniu lokalnym, tj. powiatowe i gminne. W 2018 r. ich długość wyniosła odpowiednio 5842,4 km i 6959,6 km, stanowiąc łącznie 87,5% długości dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie. Z kolei długość dróg krajowych przebiegających przez teren województwa świętokrzyskiego w 2018 r. wyniosła 755,0 km, a wojewódzkich 1075,5 km. W relacji zarówno do 2010 r., jak i do 2017 r. najbardziej rozwinęła się sieć dróg gminnych, a zwłaszcza dróg o twardej nawierzchni (wzrost odpowiednio o 26,0% i 2,7%).

Wykres 71. Struktura dróg publicznych o twardej nawierzchni

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 71. Structure of hard surface public roads

As of 31st December

W 2018 r. w przeliczeniu na 100 km² powierzchni długość dróg o twardej nawierzchni (krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych) w województwie było 124,9 km (w kraju – 97,2 km), tj. o 1,5 km więcej niż w 2017 r., a o 13,3 km więcej niż w 2010 r. Pod względem gęstości sieci dróg publicznych o twardej nawierzchni województwo świętokrzyskie znajdowało się na trzecim miejscu w kraju (najwyższy wskaźnik odnotowano w województwie śląskim – 176,3 km na 100 km², a najniższy w województwie warmińsko-mazurskim – 57,3 km na 100 km²).

W 2018 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało 6,4 km dróg krajowych, 9,2 km dróg wojewódzkich oraz 109,3 km dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni. W relacji do 2010 r., jak i 2017 r. najbardziej wzrosła gęstość dróg gminnych i powiatowych (wzrost odpowiednio o 13,4 km na 100 km² i 1,6 km na 100 km²).

W przekroju terytorialnym województwa w 2018 r. najwyższy wskaźnik gęstości dróg gminnych i powiatowych o twardej nawierzchni zanotowano w m. Kielce (253,9 km na 100 km²), a najniższy w powiecie włoszczowskim (72,8 km) i koneckim (74,5 km). Z kolei największy wzrost analizowanej relacji, w odniesieniu do 2010 r., wystąpił w powiecie kazimierskim, gdzie gęstość dróg gminnych i powiatowych

o twardej nawierzchni wzrosła o 60,3 km na 100 km². Zmniejszył się natomiast udział dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni gruntowej w ogólnej długości tych dróg. W porównaniu do 2010 r. uległ on zmniejszeniu o 7,3 p.proc. (o 1,3 p.proc. w relacji do 2017 r.) i w 2018 r. osiągnął poziom 18,3%. W przekroju terytorialnym analizowany udział wahał się między 7,9% w powiecie jędrzejewskim a 25,0% w powiecie koneckim.

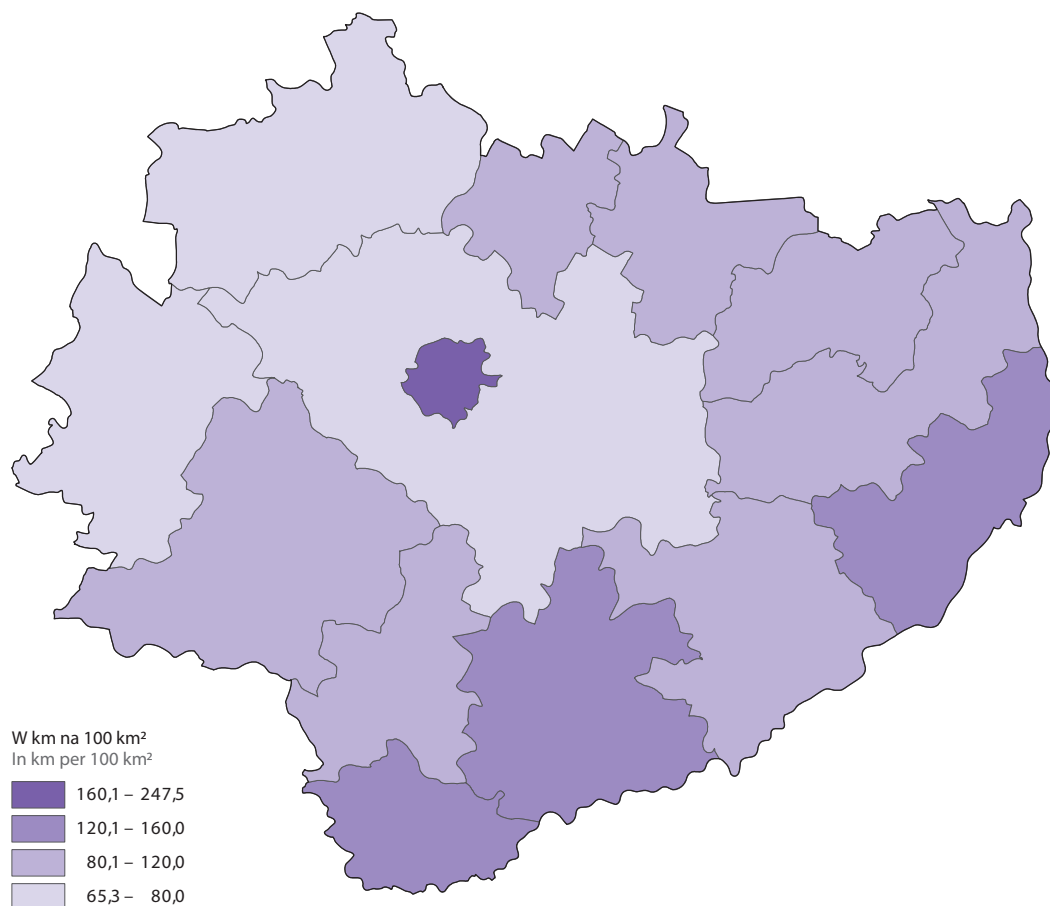
Mapa 42. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 42.

Improved hard surface communal and district roads in 2018

As of 31st December

Na terenie województwa świętokrzyskiego transport pasażerski realizowany był liniami: regularnej komunikacji autobusowej, komunikacji miejskiej, oraz komunikacji kolejowej.

W 2018 r. w województwie regularna komunikacja autobusowa, realizowana przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej), prowadzona była wyłącznie na 292 liniach krajowych o długości 13559 km. W porównaniu do 2017 r. zanotowano spadek zarówno liczby połączeń krajowych (o 29 linii), jak i długości tych linii (o 1,3 tys. km). Znacznie większy spadek odnotowano natomiast w relacji do 2010 r., gdzie liczba krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej zmniejszyła się o 664 połączenia, a ich długość o 31,7 tys. km. W ogólnej liczbie linii krajowych 83,9% stanowiły linie podmiejskie (linie w granicach od 50 do 60 km, łączące osiedla wiejskie z ośrodkami).

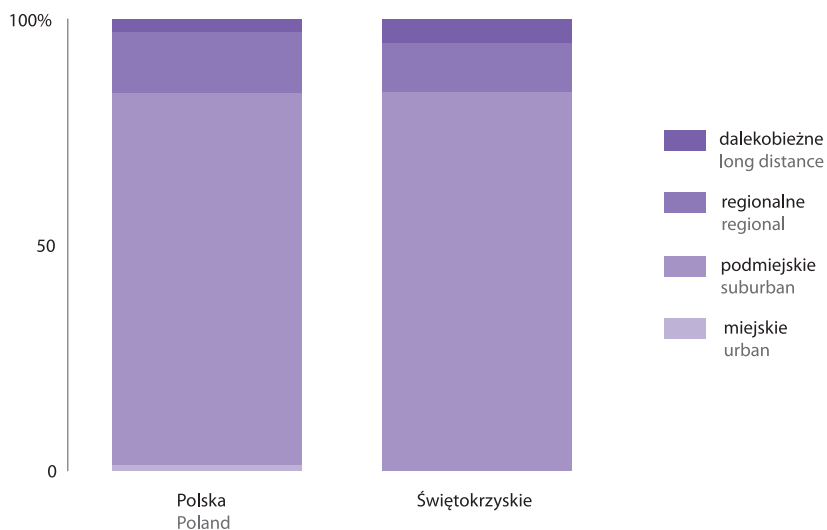
mi gminnymi, powiatowymi i wojewódzkimi). W 2018 r. transportem autobusowym (w ruchu krajowym i międzynarodowym) przewieziono 5,2 mln pasażerów, tj. o 16,6% mniej niż w 2017 r., i o 75,3% mniej niż w 2010 r.

Wykres 72. Struktura krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej^a w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 72. Structure of national lines of scheduled bus transport^a in 2018

As of 31st December

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób, prowadzących regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

^a Data concern enterprises employing more than 9 persons, providing regular national and international traffic; excluding urban transport services.

W 2018 r. przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w województwie świętokrzyskim prowadziły przewozy na 130 liniach autobusowych o łącznej długości 1927,1 km. W porównaniu do 2017 r. długość linii komunikacyjnych zmniejszyła się o 9,1% (o 193,3 km), natomiast w relacji do 2010 r. zanotowano spadek na poziomie 16,1% (370,9 km).

Komunikacja miejska dysponowała 392 autobusami o łącznej liczbie miejsc wynoszącej 38,6 tys. W skali roku tabor komunikacji miejskiej uległ zmniejszeniu. Ubyło 69 pojazdów (15,0% posiadanego taboru), a liczba miejsc zmniejszyła się o 2,1 tys. (o 5,3%). Wzrósł natomiast w ogólnej liczbie autobusów udział tych, które były przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych z poziomu 71,1% w 2017 r. do 82,4% w 2018 r. W taborze komunikacji miejskiej 64,0% stanowiły pojazdy w wieku do 10 lat. Ponadto przedsiębiorstwa komunikacji miejskiej dysponowały 25 autobusami (6,4% posiadanego taboru) na alternatywne paliwo. W 2018 r. taborze komunikacji miejskiej przewieziono 45,2 mln pasażerów, co oznacza spadek o 2,3% w porównaniu do 2017 r.

Tablica 42. Komunikacja miejska^a
 Stan w dniu 31 grudnia
 Table 42. Urban transport^a
 As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Długość linii komunikacji miejskiej ogółem w km Total length of urban transport lines in km	2298,0	2247,7	2120,4	1927,1
w tym: of which:				
linii autobusowych bus lines	2298,0	2247,7	2120,4	1927,1
Tabor komunikacji miejskiej: Urban transport stock:				
autobusy buses	370	484	461	392
w tym przystosowane do przewozu osób niepełno- sprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	158	325	328	323
Liczba miejsc w autobusach Number of seats in buses	93761	43060	40716	38571
w tym przystosowane do przewozu osób niepełno- sprawnych of which adjusted to carrying the disabled persons	16172	32357	33371	31911
Przewozy pasażerów w mln (w ciągu roku) Transport of passengers in millions (during the year)	46,1	48,5	46,2	45,2
Przewozy pasażerskie na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Passenger transport per capita (during the year)	35,9	38,5	37,0	36,3

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
 a Data concern entities, in which the number of employed persons exceeds 9 persons.

Sieć kolejowa w 2018 r. w województwie świętokrzyskim wyniosła 721 km (3,7% długości sieci kolejowej w kraju) i w relacji do 2017 r. nie uległa zmianie. Nie zmienił się również wskaźnik obrazujący gęstość sieci kolejowej, czyli długość linii kolejowych na 100 km² powierzchni. W 2018 r. wyniósł on 6,2 km (analogiczny poziom w kraju). Prawie 77% linii kolejowych eksploatowanych w województwie było zelektryfikowanych (w kraju – 61,8%). W 2018 r. transportem kolejowym w województwie przewieziono 2,8 mln pasażerów (2,7 mln w 2017 r.), co stanowiło 0,9% ogółu odprawionych pasażerów w kraju. Udział ten był jednym z najniższych w Polsce (po województwie podlaskim).

Energia

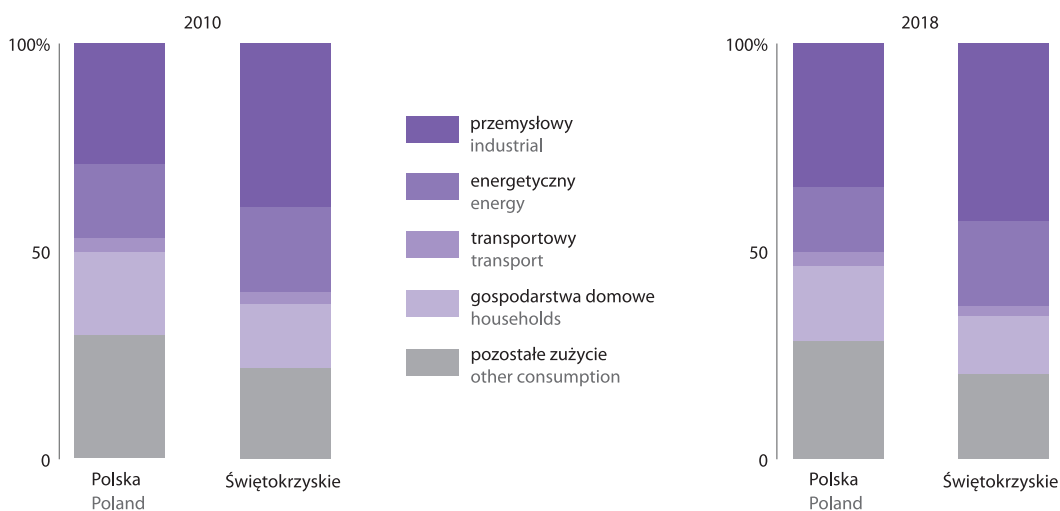
Energy

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim, w relacji do roku ubiegłego, poprawie uległa sytuacja w obszarze elektroenergetyki. Zwiększyła się moc zainstalowana i osiągalna elektrowni. Znacznie wzrosła produkcja energii elektrycznej, a udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem przewyższał przeciętny poziom w kraju. W sektorze gospodarstw domowych zanotowano wzrost zarówno liczby odbiorców, jak i zużycia energii elektrycznej. Zwiększył się także poziom wskaźników obrazujących zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 odbiorcę oraz na 1 mieszkańca.

W Polsce energia elektryczna produkowana jest przez elektrownie ciepłe oraz elektrownie niekonwencjonalne, wykorzystujące odnawialne źródła energii np. elektrownie wodne, wiatrowe. W 2018 r. ich łączna moc zainstalowana wyniosła 44313,2 MW, a moc osiągalna 43256,6 MW. Z wartości ogółem odpowiednio 4,3% (1909,2 MW) oraz 4,5% (1954,2 MW) posiadały zakłady zlokalizowane na terenie województwa świętokrzyskiego (głównie elektrownia Połaniec). W relacji do 2017 r. w województwie świętokrzyskim w przedsiębiorstwach produkujących energię elektryczną zwiększyła się zarówno moc zainstalowana, jak i moc osiągalna (analogiczna tendencja w kraju). Wzrost wyniósł po 0,6% (w kraju wzrost odpowiednio o 1,9% i 0,6%). Znacznie większy wzrost zanotowano natomiast w relacji do 2010 r., gdzie moc zainstalowana wzrosła o 17,0%, a moc osiągalna – o 6,7% (w kraju odpowiednio o 22,9% i 20,0%).

Wykres 73. Struktura zużycia energii elektrycznej według sektorów gospodarki

Chart 73. Structure of electricity consumption by economy sectors

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim wyprodukowano 11213,1 GWh energii elektrycznej, co stanowiło 6,6% ogółu energii elektrycznej wyprodukowanej w kraju (jeden z wyższych udziałów w Polsce). W relacji do 2017 r. zanotowano wzrost produkcji energii na poziomie 10,3% (w kraju spadek o 0,2%). Z kolei w porównaniu z 2010 r. produkcja energii zwiększyła się o ponad ¼ (o 27,3%), znacznie przewyższając poziom wzrostu zanotowany w skali kraju (wzrost o 7,9%). W 2018 r. niecały 1% ogółu energii elektrycznej wyprodukowanej w województwie pochodziło z elektrowni niekonwencjonalnych, wykorzystujących odnawialne źródła energii (w kraju udział ten wyniósł prawie 10%). Z kolei udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w województwie ukształtował się na poziomie 16,2%, nieznacznie przewyższając przeciętny poziom w kraju, który wyniósł 12,7%.

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 43. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 43. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31st December) in thousands	456,3	458,5	467,5	476,9
miasta urban areas	231,1	234,3	239,5	248,5
wieś rural areas	225,2	224,2	228,0	228,5
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
w GWh in GWh	772,3	759,9	775,3	796,6
miasta urban areas	362,5	343,3	346,6	360,6
wieś rural areas	409,8	416,6	428,7	435,9
w kWh na odbiorcę ^a in kWh per consumer ^a	1692,7	1657,3	1658,5	1670,1
miasta urban areas	1569,0	1464,9	1447,2	1451,5
wieś rural areas	1819,6	1858,3	1880,5	1907,9

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII.
 Źródło: dane Ministerstwa Energii.

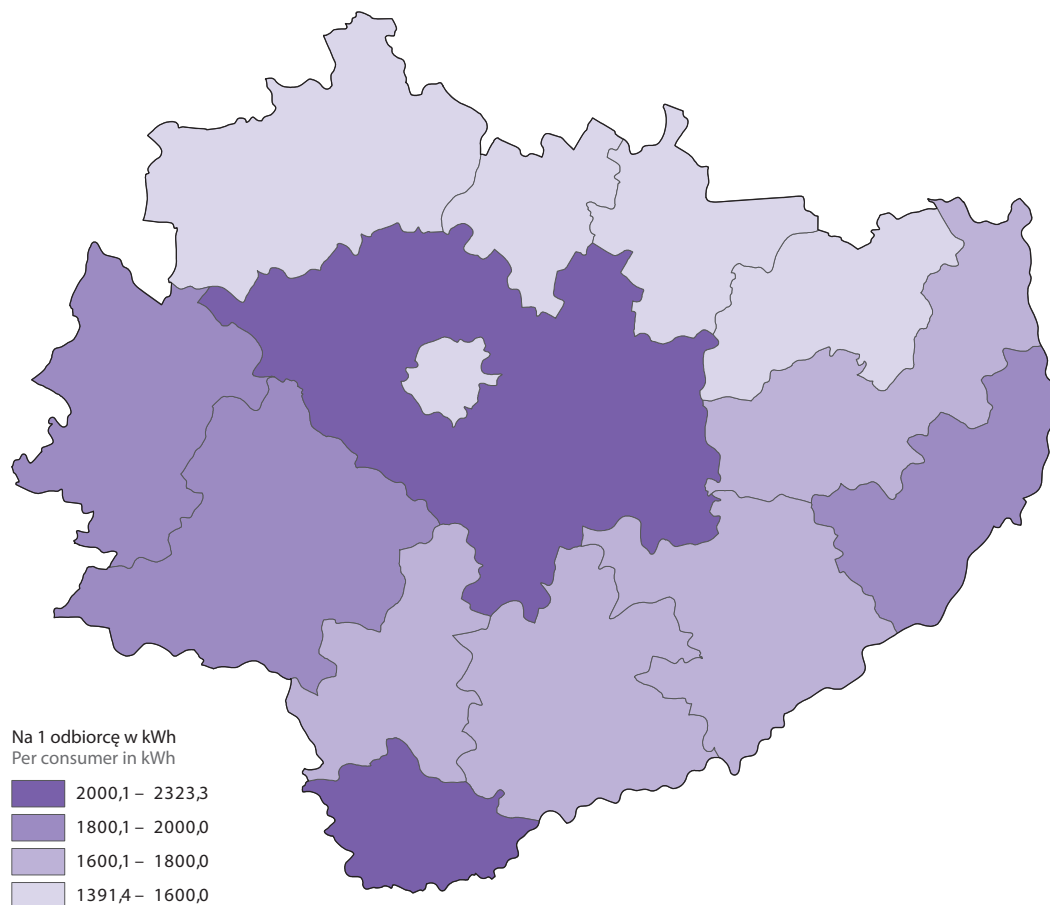
a The number of consumers as of 31 XII was used in calculations.
 Source: data of Ministry of Energy.

W 2018 r. w województwie świętokrzyskim w sektorze gospodarstw domowych prawie pół miliona odbiorców zużyło 796,6 GWh energii elektrycznej. W kraju zużycie energii elektrycznej w analizowanym okresie osiągnęło poziom 30506,2 GWh, a liczba odbiorców wyniosła ponad 15 mln. Od 2016 r. zarówno w województwie, jak i w kraju obserwuje się systematyczny wzrost zużycia energii elektrycznej. W relacji do 2017 r. zużycie energii elektrycznej przez gospodarstwa domowe w województwie świętokrzyskim wzrosło o 2,7%, a w porównaniu do 2010 r. o 3,1% (w kraju wzrost odpowiednio o 4,1% i 2,5%). Zwiększyła się również liczba odbiorców energii elektrycznej. W stosunku do 2017 r. w województwie zanotowano wzrost na poziomie 2,0% (w kraju – 3,2%). Z kolei w relacji do 2010 r. liczba odbiorców zwiększyła się o 4,5% (w kraju wzrost o 8,6%).

Wśród odbiorców energii elektrycznej w województwie świętokrzyskim nieznacznie przeważali mieszkańcy miast, stanowiąc 52,1% ogółu odbiorców. Ich liczba w skali roku zwiększyła się o 3,8%. Wzrosła również liczba odbiorców z terenów wiejskich (wzrost o 0,2%). Z kolei większe zużycie energii obserwowano na wsi. W 2018 r. odbiorcy z terenów wiejskich województwa zużyli 54,7% ogółu energii elektrycznej zużytej w województwie. W relacji do 2017 r. zużycie energii zarówno w mieście, jak i na wsi nieznacznie wzrosło (odpowiednio o 4,1% i 1,7%).

Zwiększyło się również zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 odbiorcę. W 2018 r. wskaźnik ten w gospodarstwach domowych w województwie świętokrzyskim wyniósł 1670,1 kWh (jeden z najniższych wskaźników w kraju) i w porównaniu z 2017 r. wzrósł o 0,7%. Nieznacznie zwiększył się także analizowany wskaźnik obliczony odrębnie dla miast i terenów wiejskich województwa. W relacji do 2017 r. zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę na wsi wzrosło o 1,5% do poziomu 1907,9 kWh w 2018 r., a w mieście zanotowano wzrost o 0,3% do poziomu 1451,5 kWh.

Mapa 43. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2018 r.
 Map 43. Consumption of electricity in households in 2018

Od 2015 r. w województwie obserwowano systematyczny wzrost zużycia energii elektrycznej przypadający na 1 mieszkańca. W 2018 r. relacja ta kształtowała się na poziomie 640,1 kWh (w kraju – 794,2 kWh) i w porównaniu z 2017 r. wzrosła o 3,2% (w kraju wzrost o 4,2%). W miastach województwa świętokrzyskiego zanotowano wzrost analizowanego wskaźnika o 3,8% (do poziomu 644,8 kWh w 2018 r.), a na wsi o 2,6% (do poziomu 636,3 kWh). W 2018 r w województwie w przekroju terytorialnym zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowało się w przedziale od 564,5 kWh (powiat ostrowiecki) do 775,6 kWh (powiat kazimierski).

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finances of local government units

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

Lata 2010–2018 to okres systematycznego wzrostu dochodów jednostek samorządu terytorialnego w województwie świętokrzyskim. Na przestrzeni ośmiu lat dochody ogółem zwiększyły się o 36,4%. Głównym źródłem dochodów JST były dochody własne, które wzrosły zarówno w porównaniu do 2017 r. (o 9,3%), jak również do 2010 r. (o 40,6%). W latach 2010–2018 dochody ogółem na 1 mieszkańca województwa systematycznie rosły i w porównaniu do 2010 r. były wyższe o 40,9%. W 2018 r. na 1 mieszkańca województwa przypadało przeciętnie 6162 zł dochodów JST.

Dochody ogółem budżetów jednostek samorządu terytorialnego (JST) w województwie świętokrzyskim w 2018 r. wyniosły łącznie 7668,4 mln zł, tj. o 9,9% więcej niż w 2017 r. i stanowiły 3,0% dochodów JST w skali kraju. Lata 2010–2018 to okres ich systematycznego wzrostu w ujęciu wojewódzkim. Na przestrzeni ośmiu lat dochody ogółem zwiększyły się o 36,4%, wzrost ten był jednak niższy niż przeciętnie w Polsce, gdzie dochody przekroczyły poziom z 2010 r. o 54,7%.

Na dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego składają się dochody budżetów gmin, miast na prawach powiatu, powiatów oraz województwa. W 2018 r. największy udział w strukturze dochodów ogółem JST w województwie świętokrzyskim miały gminy (59,3%), przy czym ich udział zmniejszył się o 0,3 p.proc. w stosunku do roku poprzedniego. Udział dochodów m. Kielce wyniósł 16,6% (o 0,9 p.proc. mniej niż w 2017 r.). Zwiększył się natomiast udział dochodów budżetu województwa (o 1,2 p.proc.) i wyniósł 8,6% oraz powiatów – o 15,5% (wzrost o 0,1 p.proc.).

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są m.in: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz j.s.t., dochody z kar pieniężnych i grzywnien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez jednostki samorządu terytorialnego o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne. W rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT).

Jedną z podstawowych miar samodzielności JST jest ich samodzielność finansowa mierzona udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem. Ich wysoki udział gwarantuje możliwość prowadzenia autonomicznej polityki rozwoju, w tym polityki inwestycyjnej.

Głównym źródłem dochodów JST były dochody własne, które w 2018 r. wyniosły 2808,5 mln zł i stanowiły 36,6% dochodów ogółem JST. Dochody własne JST wzrosły zarówno w porównaniu do 2017 r. (o 9,3%), jak również do 2010 r. (o 40,6%). Tempo ich wzrostu cechowało się przy tym znacznym zróżnicowaniem. W porównaniu do 2010 r. dochody własne najszybciej wzrosły w budżetach gmin (o 45,4%) i powiatów

(o 39,9%). W budżetach m. Kielce oraz województwa na przestrzeni 8 lat zwiększyły się odpowiednio o 36,6% i 17,0%. Z uwagi na fakt, że dochody własne gmin oraz powiatów rosły szybciej niż dochody ogółem, zwiększył się ich udział. W 2010 r. odsetek ten wynosił odpowiednio 35,1% i 25,3%, natomiast w 2018 r. wzrósł do 35,7% i 29,9%. W budżecie m. Kielce i województwa dochody własne wzrosły w mniejszym stopniu niż dochody ogółem, tym samym zmniejszył się ich udział z 26,4% i 53,3% w 2010 r. do 24,5% oraz 52,4% w 2018 r.

Udział dochodów własnych w dochodach ogółem w poszczególnych gminach województwa świętokrzyskiego był dość mocno zróżnicowany i kształtował się w zakresie od 15,4% w Radoszycach do 63,3% w Połańcu. Równie duży udział odnotowano w Sitkówce-Nowinach (61,6%) oraz Sandomierzu (60,1%). W ramach powiatów udział ten nie był tak silnie zróżnicowany jak w przypadku gmin. Najwyższy udział dochodów własnych odnotowano w powiecie kieleckim (37,8%), starachowickim (34,2%) i ostrowieckim (31,8%). W pozostałych powiatach udział dochodów własnych nie przekraczał 30% dochodów ogółem.

W strukturze dochodów własnych JST największy udział miały wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (41,3%). Dochody z tego tytułu w największym stopniu zasilły budżety powiatów, gdzie stanowiły 50,0% dochodów własnych. W m. Kielce i gminach udział wyniósł odpowiednio 42,7% i 40,6%. Spośród gmin najwyższy udział wystąpił w Bliżyniu (57,0%) i Brodach (56,9%), najniższy zaś w Sitkówce-Nowinach (19,4%) i Połańcu (20,2%). W dochodach własnych województwa największy udział miał podatek dochodowy od osób prawnych (55,3%).

Drugim pod względem wartości źródłem dochodów własnych budżetów JST był podatek od nieruchomości, który stanowił blisko 1/5 dochodów własnych JST. W gminach dochody z tego tytułu stanowiły 27,1% wartości dochodów własnych, natomiast w m. Kielce - 16,4%. Katalog dochodów własnych samorządów powiatowych oraz województwa nie zawierał wpływów z podatku od nieruchomości. Znaczenie tego źródła dochodów różniło się jednak w zależności od gminy. Zróżnicowanie pomiędzy gminami było tu większe niż w przypadku podatku dochodowego od osób fizycznych. Najwyższy udział wystąpił w Połańcu i Tuczepach, gdzie z tego tytułu pochodziło 54,1% i 52,4% dochodów własnych gmin, a najniższy w Bielinach i Złotej, odpowiednio 6,1% i 6,7%. Pozostałe źródła miały mniejszy udział w relacji do dochodów własnych stanowiąc udział poniżej 5%.

W 2018 r. z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych do budżetów JST wpłynęło 1159,2 mln zł (o 11,6% więcej niż w 2017 r.). Budżety gmin otrzymały z tego tytułu 658,9 mln zł (o 12,6% więcej niż w 2017 r.), m. Kielce - 285,3 mln zł (o 8,8% więcej niż w 2017 r.), powiaty - 177,8 mln zł (o 12,4% więcej), a województwo - 37,2 mln zł (o 11,4% więcej). Nieznacznie wzrosły wpływy z podatku od nieruchomości. Z tego tytułu do budżetów gmin i budżetu m. Kielce wpłynęło łącznie 549,5 mln zł (o 0,4% więcej niż rok wcześniej).

Na dochody ogółem budżetów JST oprócz dochodów własnych składają się również dotacje i subwencja ogólna. W 2018 r. jednostkom samorządu terytorialnego przekazano dotacje w wysokości 2742,5 mln zł, tj. o 16,3% więcej niż 2017 r. Z tytułu subwencji ogólnej z budżetu państwa przekazano 2117,4 mln zł (o 3,2% więcej niż w 2017 r.). W efekcie, w strukturze dochodów ogółem udział dotacji wzrósł z 33,8% do 35,8%, a udział subwencji zmniejszył się z 29,4% do 27,6%. Udział dotacji w dochodach ogółem poszczególnych JST w 2018 r. najwyższy był w budżecie województwa - 53,1%, natomiast udział subwencji ogólnej w dochodach ogółem - w powiatach wyniósł 42,0%. Najbardziej zależne od dochodów z budżetu państwa, przekazywanych w formie dotacji i subwencji były budżety: województwa i powiatów. W 2018 r. udział tych dochodów w dochodach ogółem wyniósł: w województwie 75,5%, tj. o 1,9 p.proc. mniej niż w 2017 r., a w powiatach 70,1% tj. o 0,2 p.proc. mniej niż w 2017 r.

Rozpatrując poszczególne jednostki samorządu terytorialnego dochody ogółem gmin w 2018 r. wyniosły 4549,5 mln zł i w porównaniu z 2017 r. wzrosły o 9,3%, z czego dochody własne w kwocie 1624,4 mln zł stanowiły 57,8% dochodów własnych wszystkich szczebli JST. Dotacje ogółem na poziomie 1730,4 mln zł stanowiły 63,1% dotacji JST, a subwencja ogólna w wysokości 1194,7 mln stanowiła 56,4% subwencji ogółem JST. Największą część subwencji ogólnej stanowiła część oświatowa (65,7%). W porównaniu do 2017 r. zwiększyły się poszczególne źródła finansowania budżetów gmin, przy czym w największym stopniu wzrosły dotacje (o 14,8%).

Dochody ogółem miasta na prawach powiatu (m. Kielce) w 2018 r. wyniosły 1275,1 mln zł, tj. wzrosły o 3,9% w porównaniu do poprzedniego roku. W strukturze dochodów miasta, dochody własne w wysokości 667,8 mln zł stanowiły 23,8% udziału w dochodach własnych ogółem JST. Miasto Kielce uzyskało dotacje w kwocie 330,3 mln zł z udziałem 12,0% w dotacjach JST. Tym samym była to najmniejsza wartość otrzymanych dotacji spośród jednostek samorządu terytorialnego. Subwencja ogólna na poziomie 277,0 mln zł stanowiła 13,1% łącznej subwencji JST. Subwencja ogólna m. Kielce prawie w całości przeznaczona była na oświatę (96,7%).

Dochody ogółem powiatów wyniosły 1187,5 mln zł i w porównaniu do 2017 r. zwiększyły się o 10,3%. Z tytułu dochodów własnych samorządy powiatowe uzyskały 355,3 mln zł, tj. 12,7% łącznej wartości dochodów własnych budżetów JST. Dotacje w wysokości 333,2 mln zł stanowiły 12,1% dotacji ogółem JST. W ramach subwencji budżety powiatów otrzymały 499,0 mln zł (23,6% subwencji ogółem JST), z czego 70,7% przeznaczonych było na oświatę.

Dochody ogółem województwa wyniosły 656,3 mln zł, co oznaczało ich wzrost o 27,7% w porównaniu do roku 2017. Samorząd województwa uzyskał najniższe dochody własne i najmniej środków z tytułu subwencji ogólnej spośród JST – odpowiednio 161,0 mln zł (5,7% dochodów własnych ogółem JST) i 146,7 mln zł (6,9% subwencji ogółem JST). Z tytułu dotacji budżet województwa otrzymał 348,6 mln zł (12,7%) dotacji dla JST).

Tablica 44.
Table 44.

Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Revenue of local government units budgets

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółem dochodów share of own revenue in % in total revenue
Ogółem Total	4 375,14	4 908,05	5 584,81	6 162,39	36,6
Gminy ^a Gminas ^a	2 938,98	3 199,13	3 955,34	4 340,88	35,7
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4 521,26	5 497,20	6 216,60	6 494,58	52,4
Powiaty Powiats	927,31	972,88	1 022,73	1 133,04	29,9
Województwa Voivodships	405,33	527,28	411,17	527,44	24,5

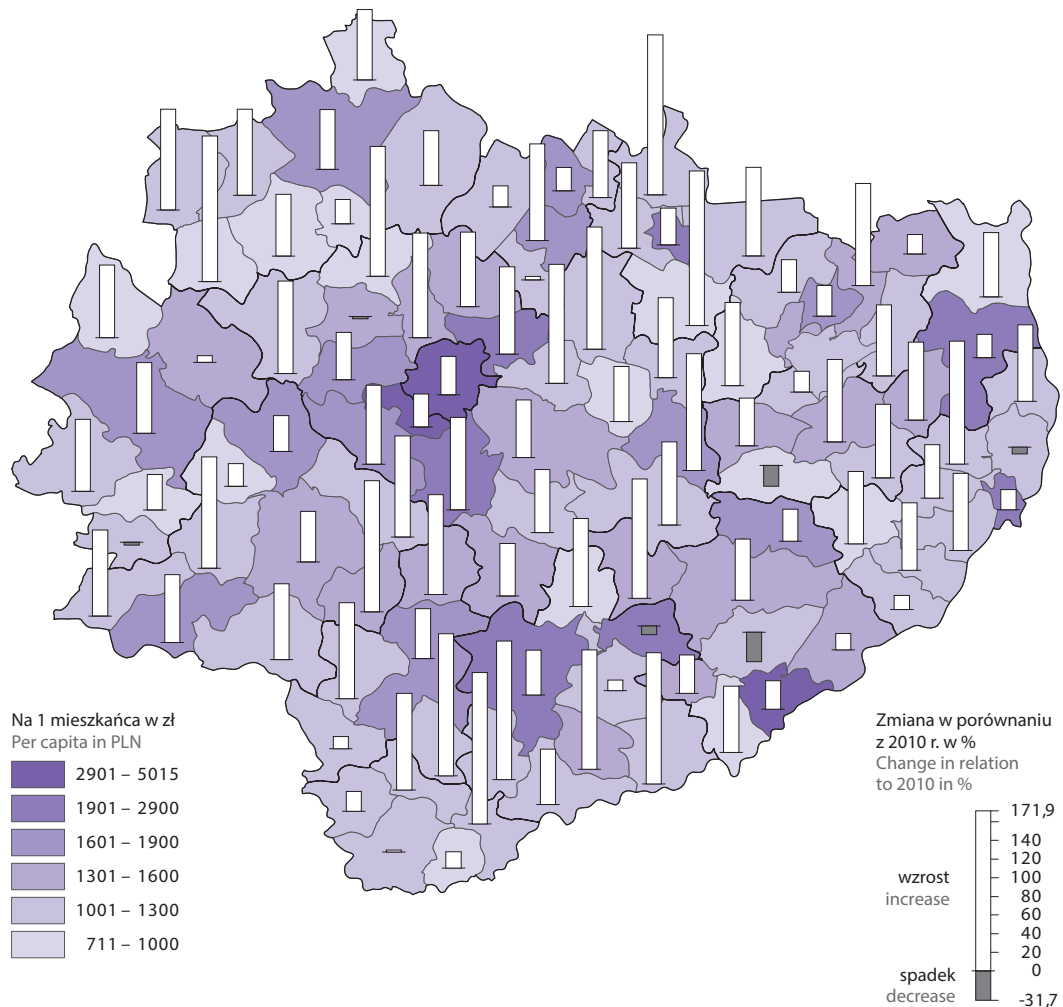
a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

W latach 2010-2018 dochody ogółem na 1 mieszkańca województwa systematycznie rosły i w porównaniu do 2010 r. były wyższe o 40,9%. W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa przypadało przeciętnie 6162 zł dochodów JST (o 578 zł więcej niż w 2017 r.). Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego różniły się dość wyraźnie między sobą pod względem wielkości dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wartość tego wskaźnika w 2018 r. dla poszczególnych jednostek kształtowała się następująco: dla gmin – 4341 zł (o 386 zł więcej niż w 2017 r.), dla m. Kielce – 6495 zł (o 278 zł więcej niż w 2017 r.), dla powiatów – 1133 zł (o 110 zł więcej niż w 2017 r.), a dla województwa – 527 zł (o 116 zł więcej niż w 2017 r.).

Wśród gmin najwyższy dochód ogółem na 1 mieszkańca w 2018 r. odnotowano w gminach Sitkówka-Nowiny (8146 zł), Połaniec (6518 zł) oraz Bałtów (5847 zł), najniższe zaś w gminach: Skarżysko-Kamienna (3570 zł), Stąporków (3603 zł) oraz Skarżysko Kościelne (3636 zł).

Wśród powiatów najwyższy dochód w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w powiecie opatowskim (2084 zł), a najniższy w powiecie kieleckim (795 zł).

Mapa 44. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2018 r.
Map 44. Own revenue of gminas^a budgets per capita in 2018

a łącznie z dochodami gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Including revenue of gminas which are also cities with powiat status.

Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
Own revenue of cities with powiat status include funds received jointly within gmina and powiat part of revenue.

W latach 2010-2018 dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca (podobnie jak dochody ogółem na 1 mieszkańca) systematycznie rosły i w porównaniu do 2017 r. były wyższe o 9,8%, a w porównaniu do 2010 r. o 45,2%. W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca łącznie wszystkich szczebli JST przypadało przeciętnie 2257 zł dochodów własnych (o 201 zł więcej niż w 2017 r.), co stanowiło 36,6% dochodów ogółem przypadających na 1 mieszkańca (wzrost o 1,1 p.proc. do 2010 r.). Pod względem wielkości dochodów własnych przypadających na 1 mieszkańca poszczególne jednostki samorządu terytorialnego różniły się znacząco między sobą. Najwyższe dochody na 1 mieszkańca zanotowało m. Kielce – 3401 zł

(o 276 zł więcej niż w 2017 r.), w gminach na 1 mieszkańca przypadało średnio 1550 zł (o 109 zł więcej niż w 2017 r.), w powiatach – 339 zł (o 35 zł więcej niż w 2017 r.), a w województwie – 129 zł (o 36 zł więcej niż w 2017 r.). Należy jednak zwrócić uwagę, że w przypadku m. Kielce wpływ na wysokość dochodów własnych ma status miasta na prawach powiatu, a co za tym idzie wyższy niż w przypadku pozostałych gmin województwa udział w podatkach dochodowych od osób fizycznych i osób prawnych.

W 2018 r. w grupie najzamożniejszych gmin województwa znalazły się Sitkówka-Nowiny (5015 zł), Połaniec (4127 zł) oraz Sandomierz (2754 zł), a najniższy dochód własny na 1 mieszkańca odnotowano w gminach: Radoszyce (711 zł), Mniów (756 zł) oraz Klimontów (o 784 zł). W porównaniu do 2010 r. w 6 gminach województwa świętokrzyskiego dochody własne przypadające średnio na 1 mieszkańca były niższe, a najwyższy spadek zanotowano dla gminy Rytwiany (o 31,7%) oraz Iwaniska (o 22,3%). W pozostałych gminach wskaźnik ten był wyższy niż 8 lat wcześniej. Najwyższy wzrost dochodów własnych na 1 mieszkańca gminy zanotowano dla dwóch gmin powiatu starachowickiego, gminy Mirzec (wzrost o 171,9%) i Pawłów (wzrost o 166,3%). W ujęciu powiatowym największy dochód własny na 1 mieszkańca uzyskał powiat opatowski (586 zł), a najmniejszy – powiat staszowski (260 zł) i jędrzejowski (270 zł).

W 2018 r. dotacje celowe wszystkich szczebli JST wyniosły 2010,5 mln zł, tj. o 2,7% więcej w porównaniu do 2017 r., oraz o 68,3% - do 2010 r. W grupie dotacji celowych największy udział stanowiły dotacje z budżetu państwa (96,3%). W porównaniu do 2017 r. wzrosły o 2,3%. W ramach dotacji z budżetu państwa największej środków jednostki samorządu terytorialnego otrzymały na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej (79,1%) i na zadania własne (20,8%).

W 2018 r. gminy otrzymały dotacje o wartości 1730,4 mln zł, z czego 1/5 stanowiła część inwestycyjna, wyniosła 345,2 mln zł. Dotacje celowe w kwocie 1437,3 mln zł stanowiły 83,1% dotacji ogółem. Dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625 w wysokości 293,1 mln zł stanowiły 16,9% dotacji ogółem.

Miasto Kielce w 2018 r. uzyskało dochody z dotacji na łączną kwotę 330,3 mln zł. Ich wartość była o 1,6% niższa w porównaniu do 2017 r. Część inwestycyjna dotacji ogółem w wysokości 72,3 mln zł miała 21,9% udziału w dotacjach ogółem m. Kielce. W strukturze dochodów ogółem dotacje celowe o wartości 256,4 mln zł stanowiły 77,6% dotacji ogółem. Dotacje §§ 200 i 620 oraz 205 i 625 w kwocie 74,0 mln zł miały 22,4% udziału w dotacji ogółem.

W strukturze dochodów ogółem powiatów, dotacje ogółem stanowiły 333,2 mln zł, z czego dotacje celowe w kwocie 263,6 mln zł stanowiły 79,1% dotacji ogółem. Część inwestycyjna dotacji ogółem uzyskała wartość 119,4 mln zł. Realizacja dotacji §§ 200 i 620 oraz 205 i 625 w kwocie 69,5 mln zł i miała 20,9% udziału w dotacji ogółem.

W strukturze dochodów województwa dotacje o wartości 348,6 mln zł miały 53,1% udziału w dochodach ogółem. Dochody z tytułu dotacji na zadania inwestycyjne opiewały na kwotę 233,7 mln zł. Dotacje celowe wyniosły 53,2 mln zł, co stanowiło 15,3% w dotacjach ogółem. Dotacje §§ 200 i 20 oraz 205 i 625 stanowiły 295,3 mln zł z udziałem 84,7% w dotacjach ogółem.

W latach 2010-2018 budżety JST województwa świętokrzyskiego pozyskały ze źródeł zewnętrznych, w tym z funduszy europejskich (tj. dotacji z §§ 200 i 620 oraz 205 i 625) 5051,8 mln zł. Najwięcej środków z tego tytułu zasililo budżet województwa - 1935,7 mln zł, co stanowiło 38,3% ogólnej kwoty z tego tytułu pozyskanych przez budżety JST. Nieco mniej - 1 873,5 mln zł (z udziałem 37,1%) otrzymały gminy. Miasto Kielce uzyskało 846,3 mln zł, tj. 16,8% kwoty ogółem, a powiaty - 396,2 mln zł (7,8%). Środki te w większości przeznaczone były na inwestycje. Miasto Kielce przeznaczyło na ten cel 90,7% pozyskanych środków, gminy - 81,7%, województwo - 74,0%, a powiat - 56,8%.

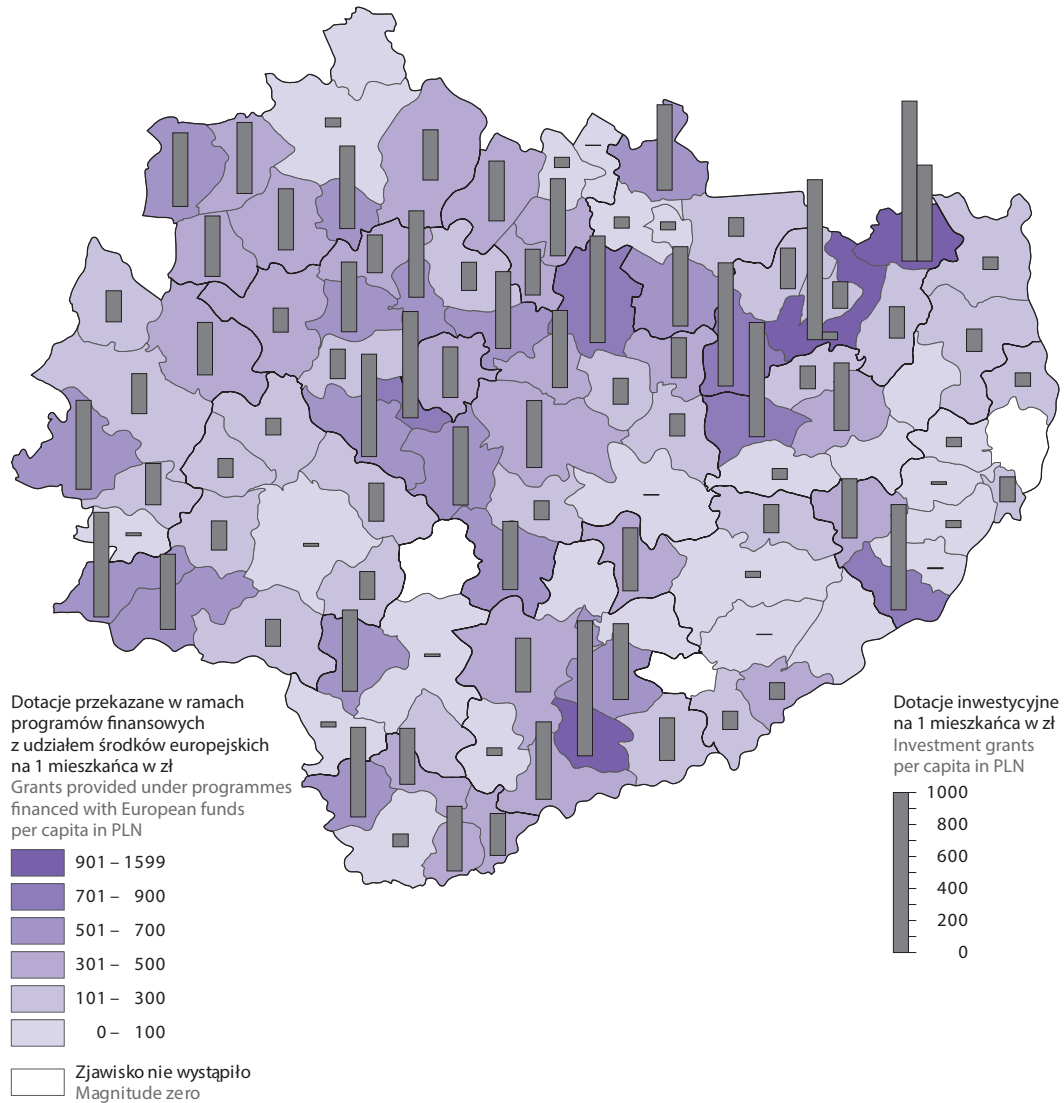
W 2018 r. największy udział środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w łącznych dochodach poszczególnych szczebli JST zanotowano w dochodach budżetu województwa (45,0% udziału), a najmniejszy w m. Kielce (5,8%). W porównaniu do 2017 r. udziały środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w dochodach ogółem wzrosły dla: gmin o 4,1 p.proc., powiatów o 3,5 p.proc., a województwa o 8,9 p.proc., natomiast dla m. Kielce zmniejszyły się o 1,7 p.proc.

W 2018 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy najwyższą wartość dotacji przekazanych w ramach

programów finansowanych z udziałem środków europejskich przeznaczyła gmina Bałtów i Bodzechów, odpowiednio 1599 zł oraz 1067 zł, natomiast trzy gminy nie pozyskały środków na dotacje w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich.

Mapa 45. Dotacje^a dla gmin^b na 1 mieszkańca w 2018 r.

Map 45. Grants^a for gminas^b per capita in 2018

a Dotacje z paragrafów 200 i 620 oraz 205 i 625 według klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

a Grants from paragraphs 200 and 620 and 205 and 625 according to the classification of budgetary revenue and expenditure.

b Łącznie z dotacjami gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

b Including grants of gminas which are also cities with powiat status.

Dotacje miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.

Grants of cities with powiat status include funds received jointly within gmina and powiat part of revenue.

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 8029,4 mln zł i w porównaniu z 2017 r. wzrosły o 15,0%. Stanowiły one 3,1% łącznych wydatków jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. Na przestrzeni 8 lat dystans udziału wydatków budżetów JST województwa świętokrzyskiego do wielkości krajowej zmniejszyła się.

W 2018 r. wydatki ogółem JST wyniosły 8029,4 mln zł, tj. o 15,0% więcej niż w 2017 r. W strukturze wydatków JST w 2018 r. wydatki bieżące w wysokości 6274,1 mln zł stanowiły 78,1%, a w wydatki majątkowe w kwocie 1755,3 mln zł stanowiły 21,9% wydatków ogółem i prawie w całości były przeznaczone na inwestycje (w 98,5%). W 2018 r. wydatki bieżące JST wzrosły o 4,9% do 2017 r. Wydatki majątkowe, w porównaniu z poprzednim rokiem, wzrosły o 76,0%. Na przestrzeni 8 lat dystans udziału wydatków budżetów JST województwa świętokrzyskiego do wielkości krajowej zmniejszyła się i w 2018 r. wyniósł 3,1% (spadek o 0,4 p.proc.).

Wydatki gmin wzrosły o 14,5% w porównaniu do roku poprzedniego, i w 2018 r. wyniosły 4762,3 mln zł. Wydatki miasta na prawach powiatu osiągnęły kwotę 1373,7 mln zł i w porównaniu do 2017 r. wzrosły o 8,3%. Powiaty zrealizowały wydatki w kwocie 1190,6 mln zł, co oznaczało wzrost o 11,3%. Wydatki województw wyniosły 702,7 mln zł i były wyższe o 45,1% w stosunku do 2017 r.

Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem dla gmin, miasta na prawach powiatu i powiatów kształtował się na zbliżonym poziomie i wyniósł od 80,1% do 83,9%, podczas gdy udział wydatków bieżących w budżecie województwa wyniósł 45,1%. Na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń stosunkowo najczęściej przeznaczyły powiaty (52,2%), a najmniej województwo (15,8%). W budżetach gmin ten rodzaj wydatków stanowił 31,2% wydatków ogółem, a w m. Kielce – 34,6%. Najwyższe wydatki majątkowe poniósł samorząd województwa (54,9%). Gminy na ten cel wydatkowały (19,9%), a najmniej powiaty (16,8%) i m. Kielce (16,1%). Największą część środków budżetowych na inwestycje przeznaczył samorząd województwa (52,7% wydatków ogółem), natomiast gminy, m. Kielce oraz powiaty na ten cel przeznaczyły od 15,9% do 19,8% wydatków ogółem.

W strukturze wydatków budżetów JST województwa świętokrzyskiego w 2018 r. wydatki inwestycyjne wyniosły 1729,6 mln zł. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem na przestrzeni 8 lat podlegał znacznym wahaniom. Najwyższy poziom osiągnął w 2010 r., tj. 27,7%. W latach 2011-2015 systematycznie zmniejszyła się, po czym w 2016 r. nastąpił gwałtowny spadek (do 9,9%). Kolejne dwa lata przyniosły ponowny wzrost udziału wydatków inwestycyjnych (do 21,5% w 2018 r.). W 2018 r. gminy przeznaczyły na inwestycje 941,3 mln zł.

W związku z występowaniem istotnych różnic w udziale wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem pomiędzy poszczególnymi latami, bardziej miarodajne jest analizowanie wydatków inwestycyjnych w perspektywie kilkuletniej. Różnice te wynikają przede wszystkim z występowania tzw. cyklu inwestycyjnego, a także dostępności funduszy europejskich, które mają istotny udział w wartości środków inwestycyjnych samorządów. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w latach 2010-2018 wyniósł: w gminach 17,6%, m. Kielce - 18,9%, powiatach - 15,8%, zaś w województwie - 49,0% wydatków w tym okresie.

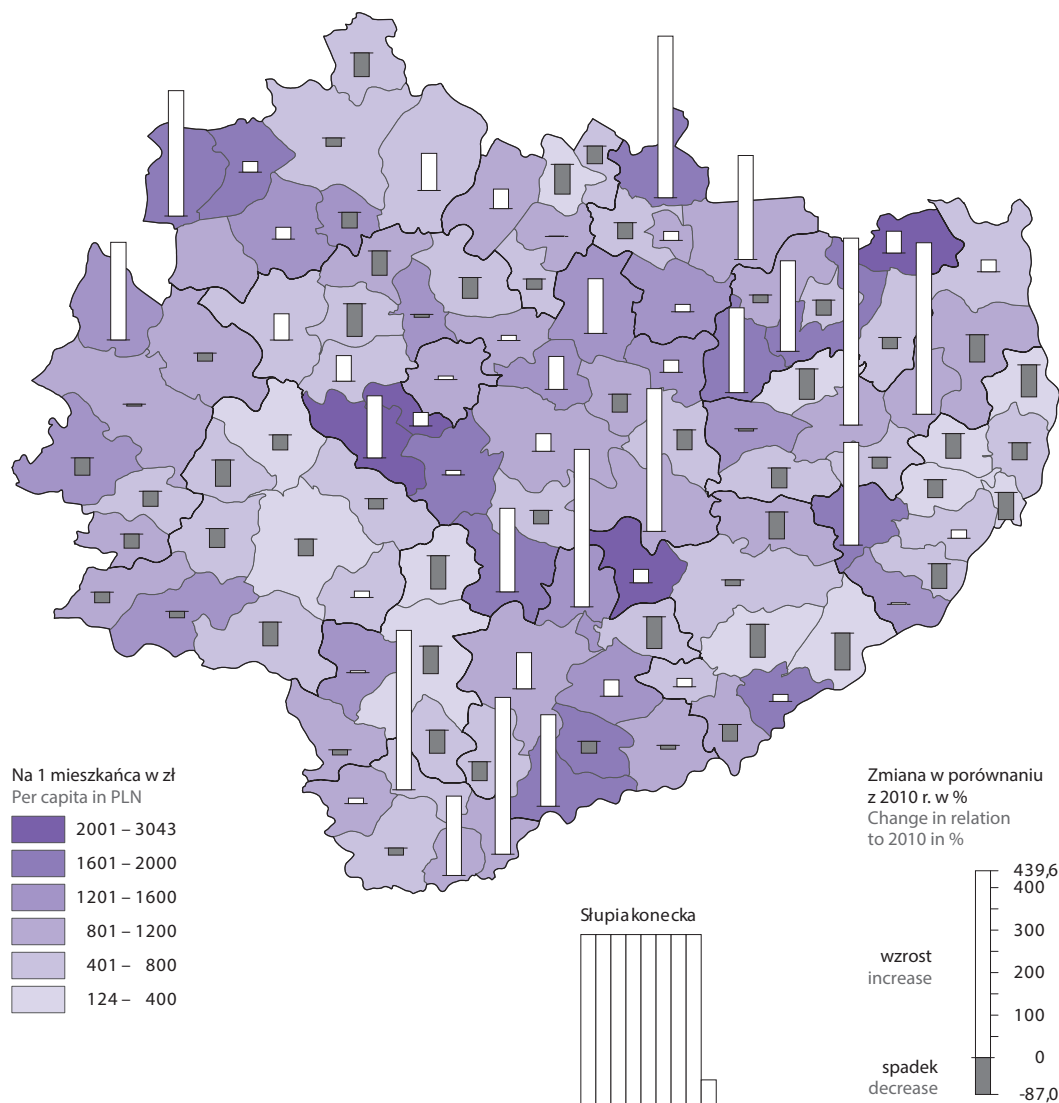
Tablica 45. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego
 Table 45. Expenditure of local government units budgets

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018		
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółem wydatków share of investment expenditure in % in total expenditure	
Ogółem Total	4 875,55	4 951,31	5 586,13	6 452,49	21,5	
Gminy ^a Gminas ^a	3 368,95	3 133,27	3 951,50	4 544,02	19,8	
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	4 839,90	6 067,43	6 428,23	6 996,78	15,9	
Powiaty Powiats	994,76	959,58	1 016,59	1 136,06	16,8	
Województwo Voivodship	837,51	792,75	832,68	926,71	52,7	

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
 a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

W 2018 r. wydatki majątkowe JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 1411 zł, tj. o 612 zł więcej niż w 2017 r., z czego na 1 mieszkańca przypadało 1390 zł wydatków inwestycyjnych (o 604 zł więcej niż w 2017 r.). Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego różniły się wyraźnie między sobą pod względem wielkości wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W gminach wskaźnik ten dla wydatków majątkowych ukształtował się na poziomie 904 zł (o 436 zł więcej niż w 2017 r.), z czego 898 zł przypadało na wydatki inwestycyjne (o 435 zł więcej). W m. Kielce wyniósł odpowiednio 1125 zł dla wydatków majątkowych (o 172 zł więcej), oraz 1112 zł dla wydatków inwestycyjnych (o 204 zł więcej). W powiatach na 1 mieszkańca przypadało przeciętnie 191 zł wydatków majątkowych (o 61 zł więcej niż rok wcześniej). Środki te powiaty w całości przeznaczyły na wydatki inwestycyjne (wzrost o 64 zł w porównaniu do 2017 r.). W województwie przeciętnie na 1 mieszkańca przypadało 310 zł wydatków majątkowych (o 167 zł więcej niż w 2017 r.) z czego 297 zł to wydatki inwestycyjne (o 155 zł więcej).

Mapa 46. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2018 r.
 Map 46. Investment expenditures of gminas^a budgets per capita in 2018

a łącznie z wydatkami gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
 a Including expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.
 Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

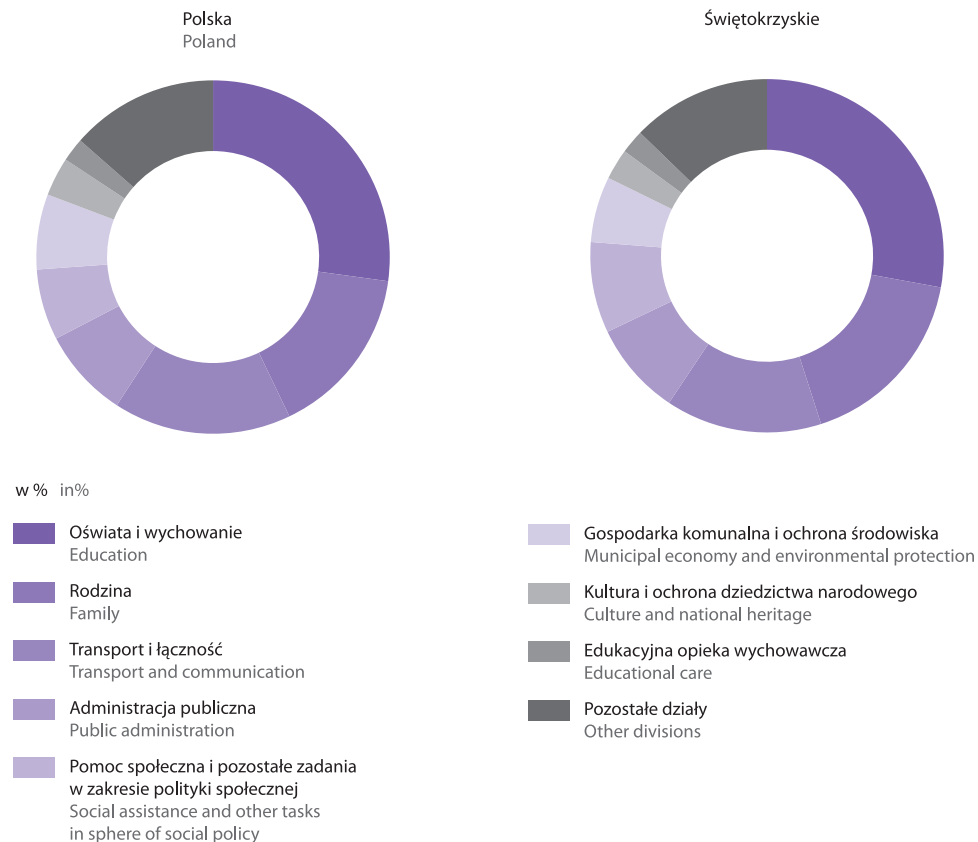
Zarówno najwyższe wydatki majątkowe jak i inwestycyjne przypadające na 1 mieszkańca poniosła gmina Bałtów - 3043 zł (w 2017 r. 229 zł), a najniższe gmina Osiek - 124 zł (w 2017 r. 43 zł). Zarówno wydatki majątkowe, jak i inwestycyjne przypadające na 1 mieszkańca powiatu były mniej zróżnicowane niż w gminach i kształtowały się od 44 zł na 1 mieszkańca w powiecie ostrowieckim do 639 zł w powiecie opatowskim.

W strukturze wydatków budżetów JST według działów klasyfikacji budżetowej najwięcej środków przeznaczono na oświatę i wychowanie (27,9% wydatków ogółem). Dużą część środków przekazano także w ramach działu rodzina (17,2%) oraz transport i łączność (14,3%). Ponadto istotną część wydatkowano

także na: administrację publiczną (8,6%), pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (8,3%) oraz gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (6,0%).

Wykres 74. Wydatki budżetowe według działów w 2018 r.

Chart 74. Budget expenditure by divisions in 2018

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2018 r. jednostki samorządu terytorialnego w województwie świętokrzyskim ogółem według rodzajów zamknęły rok budżetowy deficytem, jednak relacja deficytu do dochodów ogółem była korzystniejsza niż w 2010 roku. Wyjątek stanowiło miasto Kielce, gdzie ta relacja w 2018 r. była mniej korzystna.

Jednostki samorządu terytorialnego zamknęły rok budżetowy 2018 deficytem, łącznie w wysokości 361,0 mln zł. Deficyt budżetów gmin ogółem wyniósł 212,9 mln zł, w miastach na prawach powiatu 98,6 mln zł, w powiatach 3,2 mln zł, natomiast w województwie zanotowano deficyt w wysokości 46,3 mln zł. Relacja deficytu JST do dochodów ogółem wyniosła 4,7%. W gminach relacja ta również wyniosła 4,7%, w mieście na prawach powiatu 7,7%, w powiatach 0,3%, natomiast w województwie 7,1%. W porównaniu

do 2010 r. wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego uległ poprawie. Dla porównania relacja deficytu JST do dochodów ogółem 8 lat wcześniej była blisko 2,5-krotnie wyższa i wyniosła 11,4%. W gminach wskaźnik ten wyniósł 14,6%, a w powiatach 7,3%. W mieście na prawach powiatu i województwie relacje te były zbliżone do zaobserwowanych w 2018 r. i wyniosły odpowiednio 7,0% i 7,7%.

Spośród 101 gmin województwa świętokrzyskiego (bez miasta na prawach powiatu) w 2018 r. 24 gminy uzyskały nadwyżkę budżetową w wysokości 21,5 mln zł. Pozostałe 77 gmin zamknęło rok budżetowy deficytem na łączną kwotę 234,4 mln zł. Wśród nich 70,1% stanowiły gminy, w których relacja deficytu do dochodów nie przekroczyła 10,0% dochodów.

W przypadku budżetów powiatów 4 uzyskały nadwyżkę budżetową (kielecki, skarżyski, staszowski oraz ostrowiecki) w wysokości 19,7 mln zł. Pozostałe 9 zakończyło rok deficytem budżetowym, na łączną kwotę 16,6 mln zł.

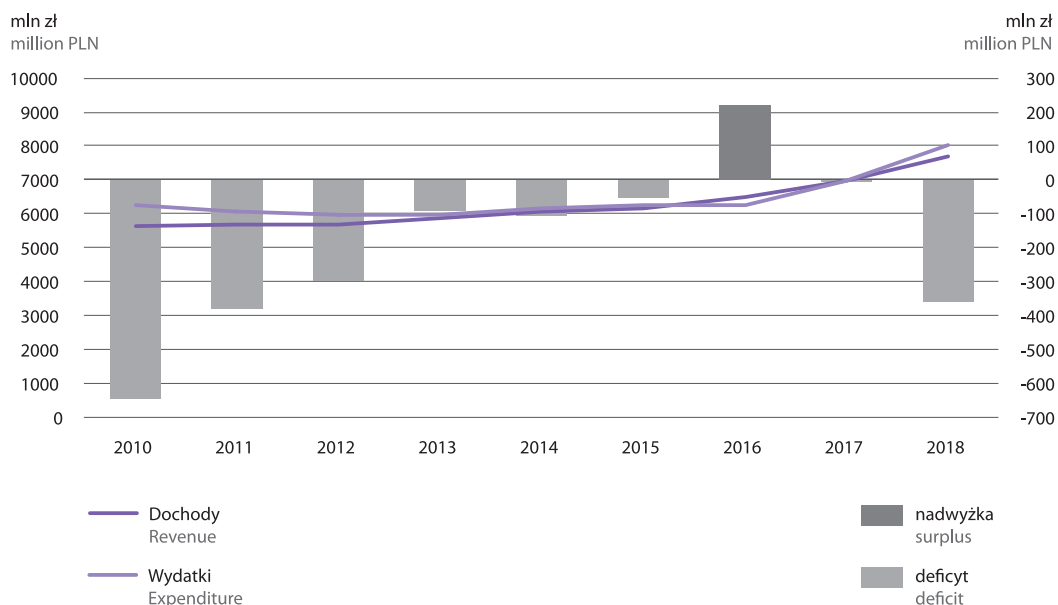
Tablica 46. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 46. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	-642,9	-54,5	-1,6	-361,0
Gminy ^a Gminas ^a	-465,1	69,9	4,0	-212,9
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-64,7	-113,2	-41,8	-98,6
Powiaty Powiats	-73,0	14,1	6,5	-3,2
Województwo Voivodship	-40,1	-25,4	29,6	-46,3

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
^a Excluding of gminas which are also cities with powiat status.

Wykres 75. Dochody, wydatki i wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Chart 75. Revenue, expenditure and result of budgets of local government units

W 2018 r. zobowiązania ogółem jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 2612,7 mln zł. Udział tych jednostek w całości zadłużenia sektora finansów publicznych w kraju wyniósł 3,4%. W porównaniu do 2017 r. zobowiązania JST były wyższe o 10,2%.

Wzrost zadłużenia w stosunku do 2017 r. odnotowano w gminach, mieście na prawach powiatu oraz powiatach, a spadek zadłużenia nastąpił w województwie. Zarówno najwyższy wzrost zadłużenia jak i najwyższą kwotę zobowiązań zanotowano w gminach, odpowiednio 15,1% i 1281,4 mln zł. Najniższe zobowiązania w kwocie 150,6 mln zł odnotowano dla województwa.

Tablica 47. Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 47. Debt of local government units in 2018

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Zobowiązania ogółem w mln zł Total liabilities in million PLN	Na 1 mieszkańca w zł Per capita in PLN	W % dochodów ogółem In % of total revenue	2017=100
Ogółem Total	2612,7	2099,6	34,1	110,2
Gminy ^a Gminas ^a	1281,4	1222,7	28,2	115,1
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	849,0	4324,3	66,6	110,9
Powiaty Powiats	331,7	316,5	27,9	102,1
Województwo Voivodship	150,6	121,0	22,9	90,5

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

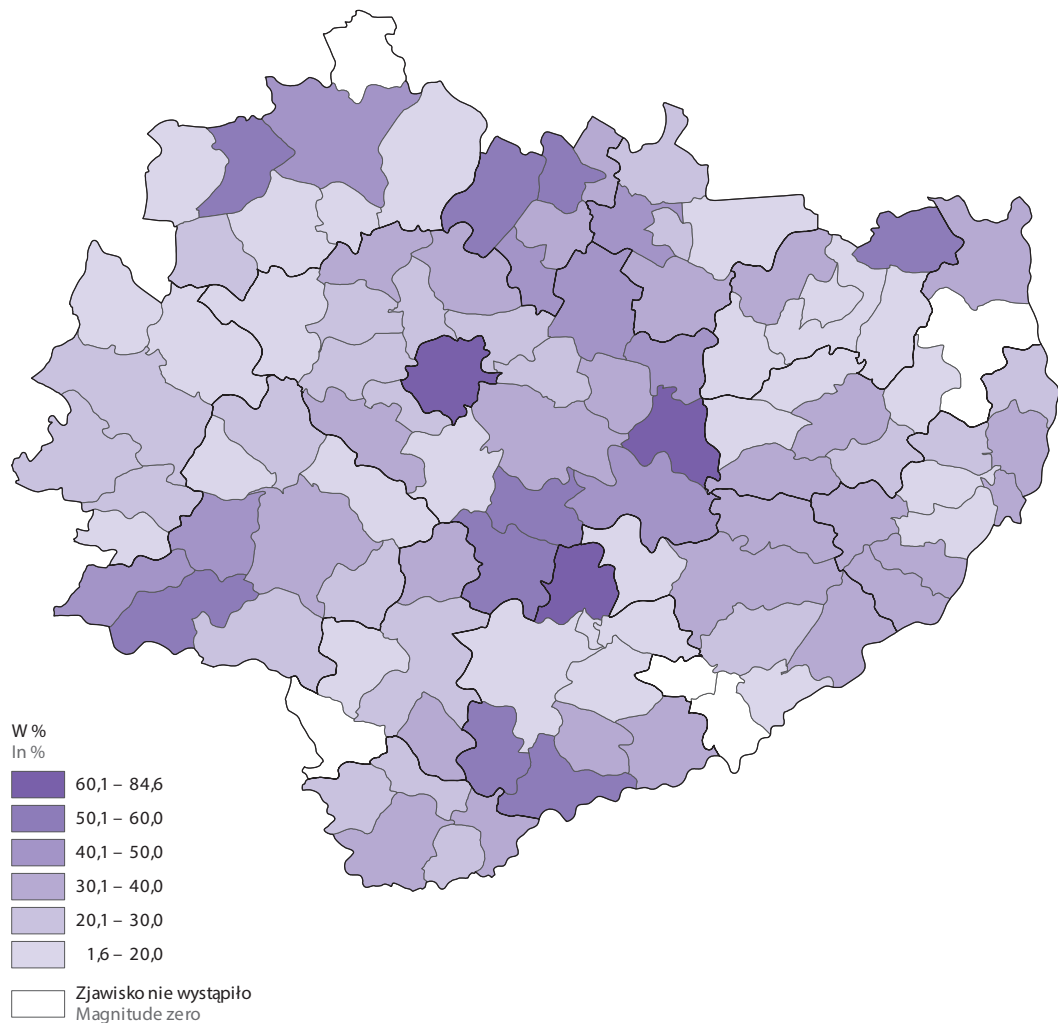
Wskaźnik zadłużenia liczony jako relacja zobowiązań ogółem do dochodów ogółem dla wszystkich JST w 2018 r. wyniósł 34,1%, co oznaczało jego wzrost o 0,1% p.proc. w porównaniu do 2017 r. Najwyższy wzrost wskaźnika zadłużenia w stosunku do poprzedzającego roku odnotowano w mieście na prawach powiatu – o 4,2 p.proc., a najwyższy spadek wystąpił w województwie – o 9,4 p.proc.

Mapa 47. Zadłużenie gmin w % dochodów ogółem w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 47. Debt of gminas in % of revenue in 2018

As of 31st December

7.4. Projekty dofinansowane z UE z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

7.4. Projects co-financed by the EU from structural funds and the Cohesion Fund

Do końca czerwca 2019 r. w województwie świętokrzyskim w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 zawarto umowy o dofinansowanie projektów o wartości 12 mld zł. Największe środki przeznaczono na realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Do końca czerwca 2019 r. w województwie świętokrzyskim wartość całkowita umów/decyzji o dofinansowanie w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 osiągnęła 11973,6 mln zł. Ze środków UE pochodziło 7322,0 mln zł, co stanowiło 61,2% ogółu dofinansowania. Całkowita wartość projektów zrealizowanych do czerwca 2019 r. na terenie województwa świętokrzyskiego stanowiła 2,9% wielkości krajowej i w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 9677 zł.

Prawie połowa całkowitej wartości umów (5722,7 mln zł) wykorzystana została w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego, przy czym 68% tej kwoty stanowiło dofinansowanie ze środków UE. Znaczne fundusze (3075,5 mln zł) przeznaczone były także na realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (w tym 51% pochodziło ze środków UE). Trzecie miejsce pod względem wielkości wydatkowanych środków przypadło przedsięwzięciom realizowanym w ramach programu Inteligentny Rozwój. Ich łączna wartość osiągnęła 1113,5 mln zł. Udział funduszy UE był dla tych przedsięwzięć relatywnie niski i wyniósł 44%. Najwyższy udział dofinansowania ze środków UE występował w projektach z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (89%). Projekty realizowane w ramach tego programu miały wartość 360,5 mln zł. Pozostałe 358,2 mln zł przeznaczono na program Polska Cyfrowa. Udział dofinansowania ze środków UE w tej grupie wyniósł 50%.

Przedstawione informacje nie obejmują wszystkich środków europejskich wykorzystywanych na terenie województwa, gdyż nie zawierają:

- funduszy z formalnie zakończonych poprzednich ram finansowych 2007-2013, lecz jeszcze w 2018 r. w niewielkim stopniu wykorzystywanych;
- środków pozaunijnych z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego czy funduszy norweskich;
- projektów unijnych na lata 2014-2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i FS (czyli poza Umową Partnerstwa i pieczęcią Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju), np. Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Tylko część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora MŚP, fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Tablica 48. Wartość całkowita projektów oraz wartość dofinansowania ze środków UE projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014-2020 na terenie województwa do końca czerwca 2019 r.^a

Table 48. The total project value and the additional EU financing value projects which are implemented based on the Partnership Agreement 2014-2020 in voivodship to end of June of the 2019^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków UE Of which co-financing from the EU resources	Na 1 miesz- kańca w zł Per capita in PLN	W odsetkach (Polska=100) In percent (Poland=100)
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	11973,6	7322,0	9677	2,9 ^b
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	3075,5	1553,5	2486	1,7
Inteligentny Rozwój Smart Growth	1113,5	486,2	900	2,4
Polska Cyfrowa Digital Poland	358,2	178,5	289	2,9
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Develop- ment	360,5	320,4	291	2,1
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	5722,7	3900,9	4625	4,1

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.
a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b Including financing value of Operational Programme Eastern Poland.

Tablice
Tables

Rozdział 8. Wybrane dane o województwie świętokrzyskim

Chapter 8. Selected data on Świętokrzyskie voivodship

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w tys. zł (ceny bieżące)	584296,4	788669,8	689353,5	737361,8	690560,4
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w tys. zł (ceny bieżące)	122191,9	86409,9	63406,4	79775,2	64615,7
Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dam ³	0,026	0,026	0,025	0,027	0,028
Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	7,0	8,0	7,8	16,4	25,9
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-1,2	-1,7	-1,9	-2,7	-2,3
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,7	9,1	9,0	8,4	8,5
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	-2,0	-1,8	-1,7	-2,2	-2,0
Wskaźnik starości demograficznej w %	102	106	110	115	119
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	635	666	672	731	790
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w % (przeciętne w roku)	49,9	49,8	49,6	48,0	49,0
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL w % (przeciętne w roku)	56,7	57,1	57,1	55,2	55,3
Stopa bezrobocia według BAEL w % (przeciętne w roku)	12,0	12,9	13,1	13,0	11,3
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	190	213	218	149	114
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w zł	2 900,21	3 022,12	3 158,25	3 194,24	3 303,05
Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	310 885	307 448	305 979	302 540	299 783
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1416,62	1494,87	1583	1675,09	1732,48
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1026,36	1062,78	1119,76	1153,36	1199,74
Granica ubóstwa skrajnego w %	9,5	10,1	10,5	8,5	12,2
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w %	11,7	10,6	10,8	11,1	10,2
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	13,5	17,7	25,7	33,9	38,6
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności	334,9	334,9	338,0	341,4	345,2
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m ³	24,7	27,0	26,7	26,5	26,4

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. c Bez amortyzacji środków trwałych. d Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu. e Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
466200,6	203503,8	120528,5	286234,7	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN
58166,9	18992,6	41214,8	74422,2	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN
0,028	0,029	0,028	0,028	.	Industrial wastewater discharged per capita in dam ³
26,3	27,3	28,0	27,9	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste in %
-3,0	-2,7	-2,7	-3,1	-3,5	Natural increase per 1000 population
8,4	8,5	8,7	8,6	8,3	Live births per 1000 population
-1,9	-1,4	-1,8	-2,0	-2,8	Net migration for permanent residence per 1000 population
124	129	134	138	143	Old age ratio in %
.	779	827	863	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6
50,4	50,2	51,1	50,3	51,6	Employment rate by LFS in % (annual averages)
56,0	55,1	54,9	53,5	53,8	Activity rate by LFS in % (annual averages)
10,1	8,9	7,0	5,8	4,1	Unemployment rate by LFS in % (annual averages)
87	35	38	38	53	Unemployed persons per a job offer (as of 31st December)
3 470,67	3 579,30	3 821,36	4 088,80	4 339,56	Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^a in PLN
300 408	301 974	302 955	311 121	312 529	Annual average number of retirees and pensioners in thousands
1786,1	1818,86	1866,45	1943,25	2034,25	Average monthly retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN
1202,80	1305,96	1432,68	1549,82	.	Average monthly per capita available income in households in PLN
11,3	7,5	5,5	7,9	.	Extreme poverty rate in %
9,5	8,6	7,6	6,9	.	Beneficiaries benefiting from social assistance in number of total population in %
42,7	53,1	58,0	69,4	.	Children staying in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3
349,2	352,4	356,1	360,2	.	Dwelling stocks per 1000 population
27,6	27,7	26,4	27,3	.	Consumption of water from water supply system in households (during the year) per capita in m ³

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. c Excluding depreciation of fixed assets. d Excluding gminas which are also cities with powiat status. e Sum of all types of investment grants.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,2	6,4	6,5	6,7	6,7
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	1674	1584	1591	1575	1558
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^b w %	95,2	94,8	96,6	97,4	96,2
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^b w %	4,2	4,3	2,9	2,2	3,4
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^b w mln zł (ceny bieżące)	1824,3	1989,8	1768,8	1493,3	1561,0
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych ^b (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	77,7	109,1	88,9	84,4	104,5
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową ^c na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	130,60	111,70	95,30	110,40	111,00
Sprzedaż detaliczna towarów ^a (rok poprzedni=100; ceny bieżące)	111,5	110,3	102,7	107,6	87,0
Drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	95,9	99,1	100,5	99,4	101,9
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	9,3	10,4	15,3	22,2	26,2
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
Ogółem	35,5	36,5	37,1	36,9	38,1
Gminy ^d	35,1	37,2	39,1	40,3	40,7
Miasta na prawach powiatu	53,3	49,9	52,4	50,3	51,9
Powiaty	25,3	23,6	24,2	24,1	25,3
Województwo	26,4	31,5	23,0	17,9	22,4
Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %					
Ogółem	27,7	25,7	22,8	21	20,7
Gminy ^d	28,2	24,2	18	15,8	17,1
Miasta na prawach powiatu	21,2	26,9	21,9	18,5	18,6
Powiaty	24,5	19,9	14,7	12,8	16,4
Województwo	41,9	43,7	58,6	58,3	51,3
Dotacje inwestycyjne ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
Ogółem	570,9	672,1	584,7	652,8	639,8

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. c Bez amortyzacji środków trwałych. d Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu. e Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
6,9	6,8	6,9	7,1	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care per capita
1548	1500	1482	1468	.	Population per out-patient health care unit
89,3	95,5	94,2	95,2	95,4	Cost level indicator in non-financial enterprises ^b in %
10,1	4,0	5,6	4,0	3,6	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^b in %
1478,5	1108,3	1211,6	1440,0	1610,7	Investment outlays of non-financial enterprises ^b in million PLN (current prices)
94,9	74,8	109,3	118,8	111,9	Investment outlays of non-financial enterprises ^b (previous year=100; current prices)
207,10	106,90	114,90	225,60	.	Intramural expenditures on research and development ^c per capita in PLN (current prices)
91,6	105,1	106,7	111,7	101,3	Retail sale of goods ^a (previous year=100; current prices)
104,9	106,2	107,7	109,3	.	Communal and district roads with hard surface per 100 km ² of total area
27,5	20,7	20,4	16,2	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %
					Share of own revenue in total revenue of local government units in %
39,3	39,1	36,8	36,6	.	Total
42,0	38,2	36,4	35,7	.	Gminas ^d
52,8	53,9	50,3	52,4	.	Powiats
27,6	29,0	29,8	29,9	.	Cities with powiat status
21,6	33,6	22,6	24,5	.	Voivodship
					Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %
21,2	9,9	14	21,5	.	Total
15,6	8	11,7	19,8	.	Gminas ^d
23,8	10,7	14,1	15,9	.	Powiats
13,3	10,7	12,5	16,8	.	Cities with powiat status
55,7	24,1	36,8	52,7	.	Voivodship
					Total investment grantse for local government units in million PLN
707,1	232,0	410,4	770,7	.	Total

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. c Excluding depreciation of fixed assets. d Excluding gminas which are also cities with powiat status. e Sum of all types of investment grants.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Gminy ^d	278,9	303,6	218,0	212,6	239,4
Miasta na prawach powiatu	74,4	145,0	81,0	100,8	98,8
Powiaty	97,4	107,3	66,8	57,7	88,3
Województwo	120,2	116,2	218,9	281,6	213,3
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł					
Ogółem	-642,9	-377,3	-294,4	-93,5	-106,7
Gminy ^d	-465,1	-230,9	-57,2	55,1	-39,7
Miasta na prawach powiatu	-64,7	-99,8	-112,4	-37,4	-52,2
Powiaty	-73,0	-33,0	-29,5	-16,5	-25,1
Województwo	-40,1	-13,6	-95,2	-94,8	10,3

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. c Bez amortyzacji środków trwałych. d Bez gmin mających również status miast na prawach powiatu. e Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
242,4	91,3	118,2	345,2	.	Gminas ^d
114,9	34,3	85,1	72,3	.	Powiats
82,6	56,5	66,8	119,4	.	Cities with powiat status
267,3	50,0	140,3	233,7	.	Voivodship
					Result of budgets of local government units in milion PLN
-54,5	217,9	-1,6	-361,0	.	Total
69,9	199,3	4,0	-212,9	.	Gminas ^a
-113,2	-36,4	-41,8	-98,6	.	Powiats
14,1	22,6	6,5	-3,2	.	Cities with powiat status
-25,4	32,4	29,6	-46,3	.	Voivodship

a Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 9 persons. b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons. c Excluding depreciation of fixed assets. d Excluding gminas which are also cities with powiat status. e Sum of all types of investment grants.

Rozdział 9. Wybrane dane o Kielcach

Chapter 9. Selected data on Kielce

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (tony/rok):					
gazowych	324451	291726	301306	297946	293001
pyłowych	397	383	367	272	246
Odpady wytworzone ^a (w tys. t)	124,3	93,3	102,3	126,1	109,1
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca (w kg)	276,8	253,6	243,1	254,1	270,5
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,5	0,3	-0,4	-1,3	-1,1
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	53	55	57	59	61
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych (w %)	.	8,5	9,9	13,4	14,6
Pracujący w sektorze przedsiębiorstw (stan w dniu 31 grudnia)	41239	40884	38795	38076	35955
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 grudnia)	10,6	9,9	10,7	11,3	9,8
Udział długotrwale bezrobotnych (w %)	52,0	53,4	53,0	55,5	60,1
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	763	-	687	243	210
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych	2,57	2,55	2,51	2,48	2,42
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	847	817	821	850	924
Liczba osób na 1 przychodnię	1534	1382	1367	1315	1220
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca	6,0	6,2	6,3	6,5	6,6
Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ogółu ludności	.	7,4	7,6	.	7,8
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	.	70,4	83,1	118,1	138,3

a W ciągu roku. Z wyłączenie odpadów komunalnych.

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
					Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2018 (tonnes/year):
308498	324091	339718	329124	.	gases
278	233	197	207	.	particulates
118,1	117,4	114,9	128,0	.	Waste generated ^a (in thousand tonnes)
269,9	266,9	261,5	261,0	.	Mixed municipal waste collected per capita (in kg)
-1,7	-1,4	-0,8	-1,7	-2,5	Natural increase per 1000 population
64	66	69	71	73	Non-working age population per 1000 persons of working age (as of 31st December)
15,8	16,6	17,1	18,1	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries and children's club (in %)
35894	36929	37696	38364	36850	Employed persons in enterprise sector (as of 31st December)
8,8	7,6	5,8	5,5	4,8	Registered unemployment rate (as of 31st December)
59,4	59,4	57,6	52,7	52,6	Share of long-term unemployed persons (in %)
-	45	31	22	27	Unemployed persons per a job offer (as of 31st December)
2,39	2,36	2,34	2,30	.	Population per 1 dwelling in dwelling stocks
.	922	985	1024	.	Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged 3-6
1246	1149	1047	1025	.	Population per 1 out-patients departments
6,7	6,7	6,7	6,9	.	Medical consultations provided in out-patient health care per capita
6,5	.	5,8	5,3	.	Share of beneficiaries of community social assistance (in %)
153,4	160,4	167,3	188,7	.	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3

^a During the year. Excluding municipal waste.

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	141,0	139,0	142,0	144,3	144,3
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	105,3	102,2	102,9	103,1	101,7
Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	11,9	12,5	13,3	14,4	15,4
Wskaźnik rentowności obrotu netto ^b (w %)	2,7	2,2	1,0	2,2	5,3
Nakłady inwestycyjne ^b na 1 mieszkańca (ceny bieżące, tys. zł)	.	.	.	.	.
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	3,7	4,3	4,0	3,3	6,9
Dochody własne gmin na 1 mieszkańca (w zł)	2408,00	2539,86	2556,44	2576,39	2749,92
Wydatki majątkowe gmin na 1 mieszkańca (w zł)	1096,00	1615,00	1287,00	1068,00	1098,00

^b Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

2015	2016	2017	2018	2019	Specification
145,7	146,2	146,6	144,7	147,9	Entities of the national economy per 1000 population (as of 31st December)
101,0	99,4	98,6	100,4	102,0	Natural persons conducting economic activity per 1000 population (as of 31st December)
17,0	18,5	19,6	16,5	17,7	Commercial companies per 1000 population (as of 31st December)
21,3	5,3	8,9	3,8	2,3	Net turnover profitability indicator ^b (in %)
.	2,1	1,9	2,0	2,4	Investment outlays ^b per capita (current prices, in thousand PLN)
4,8	3,8	3,1	4,6	7,3	Dwellings completed per 1000 population
2900,59	3034,13	3125,16	3401,33	.	Own revenues of gminas per capita (in PLN)
1530,00	702,00	953,00	1125,00	.	Property expenditures of gminas per capita (in PLN)

^b Data concern economic entities in which the number of employed persons exceeds 49 persons.